

RAPORTI VJETOR 2018

Raporti Vjetor është miratuar me vendim të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë, nr. 18, datë 13.03.2019, ndërsa Pasqyrat Financiare të Bankës së Shqipërisë, janë miratuar me vendim të Këshillit Mbikëqyrës nr. 25, datë 28.03.2019.

Nëse përdorni të dhëna të këtij publikimi, jeni të lutur të citoni burimin.

Botuar nga: Banka e Shqipërisë,

Sheshi "Skënderbej", Nr.1, Tiranë

Tel.: + 355 4 2419301/2/3; + 355 4 2419409/10/11

Faks: + 355 4 2419408

E-mail: public@bankofalbania.org

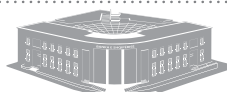
www.bankofalbania.org

Tirazhi: 300 kopje

P Ë R M B A J T J A

FJALA E GUVERNATORIT	9
GJATË KËTJË VITI...	11
1. VEPRIMTARIA E KËSHILLIT MBIKËQYRËS TË BANKËS SË SHQIPËRISË	17
1.1. Këshilli si organi më i lartë vendimmarrës i Bankës së Shqipërisë	17
1.2. Këshilli si organi më i lartë mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë	19
1.3. Llogaridhënia dhe transparenca	21
2. VEPRIMTARIA E BANKËS SË SHQIPËRISË	23
2.1. Politika monetare	23
2.2. Operacionet monetare	54
2.3. Stabiliteti financiar dhe politikat makroprudenciale	57
2.4. Mbikëqyrja	65
2.5. Ndërhyrja e jashtëzakonshme	76
2.6. Emetimi i monedhës	81
2.7. Sistemet e pagesave	84
2.8. Administrimi i rezervës valutore	94
2.9. Statistikat	99
2.10. Kërkimi shkencor	102
2.11. Integrimi evropian	105
2.12. Bashkëpunimi ndërkombëtar	107
2.13. Transparenca dhe komunikimi me publikun	110
2.14. Edukimi financiar dhe Muzeu i Bankës së Shqipërisë	116
3. AUDITIMI I BRENDSHËM DHE OPINIONI I INSPEKTORIT TË PËRGJITHSHËM	119
3.1. Zhvillime të rëndësishme në aktivitetin e auditimit të brendshëm gjatë vitit	119
3.2. Administrimi i rrezikut operacional	122
4. BURIMET NJERËZORE	127
5. STRATEGJIA AFATMESME E ZHVILLIMIT TË BANKËS SË SHQIPËRISË 2019–2021	130
PASQYRAT FINANCIARE MË DHE PËR VITIN E MBYLLUR MË 31 DHJETOR 2018 (SË BASHKU ME RAPORTIN E AUDITUESVE TË PAVARUR)	133
SHTOJCA STATISTIKORE	205

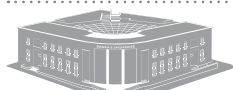

HAPËSIRA INFORMUESE

Hapësirë informuese 1:	Mbiçmimi i lekut në vitin 2018: Faktorët, implikimet dhe reagimi i Bankës së Shqipërisë	26
Hapësirë informuese 2:	Vendimmarrja e politikës monetare	31
Hapësirë informuese 3:	Faktorët përcaktues të dinamikës së borxhit publik në Shqipëri	40
Hapësirë informuese 4:	Risitë në tregun financiar gjatë vitit 2018	48
Hapësirë informuese 5:	Ecuria e faktorëve të ofertës dhe kërkesës për kredi	51
Hapësirë informuese 6:	Masat e Bankës së Shqipërisë për fuqizimin e përdorimit të monedhës vendase në veprimtarinë bankare	64
Hapësirë informuese 7:	Funksionet me rëndësi kritike	79
Hapësirë informuese 8:	Strategjia Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël në Shqipëri (2018-2023)	87
Hapësirë informuese 9:	Ndikimi i ambientit të huaj në investimin e rezervës valutore	96
Hapësirë informuese 10:	Flukset që ndikuan rezervën valutore, gjatë vitit 2018	98
Hapësirë informuese 11:	Temat kryesore të studimeve gjatë vitit 2018	104
Hapësirë informuese 12:	Aktivitetet të drejtuesve të Bankës së Shqipërisë	112
Hapësirë informuese 13:	Politikat sociale dhe përgjegjësia shoqërore	129

PËRMBAJTJA E TABELAVE

2. Veprimtaria e Bankës së Shqipërisë		
Tabelë 1.	Kontributi i kategorive kryesore në inflacionin vjetor	34
Tabelë 2.	Tregues të tregut të punës	46
Tabelë 3.	Tregues kryesorë makroekonomikë dhe financiarë	54
Tabelë 4.	Struktura e operacioneve injektuese të likuiditetit nga Banka e Shqipërisë	55
Tabelë 5.	Objektivat e ndërmjetëm dhe efektet e pritura nga zbatimi i shtesave makroprudenciale të kapitalit	59
Tabelë 6.	Numri i ekzaminimeve sipas viteve dhe sipas tematikës	70
Tabelë 7.	Struktura e pronësisë së bankave	74
Tabelë 8.	Numri i bankave, subjekteve financiare jobanka, shoqërive të kursim – kreditit dhe zyrave të këmbimit valutor të licencuara nga Banka e Shqipërisë	75
3. Auditimi i brendshëm dhe opinioni i Inspektorit të Përgjithshëm		
Tabelë 9.	Statusi i kualifikimeve të stafit të auditimit të brendshëm	121

PËRMBAJTJA E GRAFIKËVE

2. Veprimtaria e Bankës së Shqipërisë

Grafik 1.	Ecuria e normës bazë të interesit në lekë dhe injektimet e likuiditetit	26
Grafik 2.	Ndikimi i mbiçmimit të kursit real të këmbimit në rritjen ekonomike dhe në inflacion	28
Grafik 3.	Ecuria e normave të interesit në lekë dhe kursi i këmbimit	29
Grafik 4.	Ecuria e kredisë në vite dhe sipas klientëve	30
Grafik 5.	Inflacioni vjetor dhe objektiv; inflacioni në vendet e rajonit dhe në BE	33
Grafik 6.	Tregues të gjendjes ciklike të ekonomisë	34
Grafik 7.	TPH-ja dhe formimi i tij; kontributi i inflacionit të importuar dhe të brendshëm	35
Grafik 8.	Rritja vjetore e PBB-së reale dhe kontributet e komponentëve të vlerësuar nga ana e prodhimit; tendenca e vlerës së shtuar reale bruto në ekonomi dhe në sektorë	36
Grafik 9.	Ecuria e kërkesës së brendshme, kontributet e komponentëve dhe treguesi i ndjesisë ekonomike (TNE)	37
Grafik 10.	Ecuria e konsumit privat dhe treguesi i besimit konsumator dhe shkalla e punësimit	37
Grafik 11.	Ecuria e investimeve; norma e shfrytëzimit të kapaciteteve	38
Grafik 12.	Natyra e politikës fiskale	38
Grafik 13.	Deficiti buxhetor dhe financimi; dhe borxhi publik, ndaj PBB-së	39
Grafik 14.	Të ardhurat dhe shpenzimet	40
Grafik 15.	Ndryshimi i borxhit publik, dekompozuar sipas faktorëve përcaktues, 2007–2018	41
Grafik 16.	Kontributi i rritjes reale ekonomike në dinamikën e borxhit publik, si edhe hendeku i prodhimit në ekonomi	41
Grafik 17.	Profili i borxhit publik, 2010-2018	42
Grafik 18.	Zotëruesit e borxhit të brendshëm	42
Grafik 19.	Struktura e eksporteve dhe importeve për mallrat në vitin 2018	43
Grafik 20.	Struktura e destinacioneve eksportuese dhe origjinave importuese për mallrat në vitin 2018	44
Grafik 21.	Struktura sektoriale dhe sipas origjinave importuese për stokun e Investimeve të Huaja Direkte në vitin 2018	45
Grafik 22.	Ecuria e tregut ndërbankar dhe tregut primar	47
Grafik 23.	Ecuria e normave të interesit në lekë	47
Grafik 24.	Zhvillimet në tregun sekondar të letrave me vlerë dhe në institucionet jobanka	48
Grafik 25.	Zhvillimet në kursin e këmbimit	50
Grafik 26.	Ecuria e kredisë për sektorin privat	51
Grafik 27.	Ndikimi i faktorëve të kërkesë-ofertës në rritjen e kredisë	52
Grafik 28.	Përbërësit e ofertës monetare dhe depozitat në sistemin bankar	53
Grafik 29.	Struktura e kartëmonedhës në qarkullim	81
Grafik 30.	Struktura e monedhës metalike në qarkullim	82
Grafik 31.	Trendi i kartëmonedhave të falsifikuara në vite	83
Grafik 32.	Ecuria e sistemit AIPS sipas numrit dhe vlerës së transaksioneve të procesuara në AIPS	88
Grafik 33.	Raporti i Kredisë Brenda Ditës ndaj totalit të AIPS, në miliardë lekë	89
Grafik 34.	Ecuria e numrit dhe vlerës së transaksioneve të kleruara në AECH në vite dhe raporti i transaksioneve të procesuara në AECH në raport me popullsinë mbi moshën 15 vjeç	89
Grafik 35.	Ecuria e numrit të instrumenteve të pagesave në vite dhe përdorimi në numër i instrumenteve të pagesave, gjatë 2018, nga individët dhe bizneset	91
Grafik 36.	Ecuria e përqindjes së llogarive të aksesueshme nga interneti ndaj totalit të llogarive, dhe ecuria e raportit të shfrytëzimit të llogarive të aksesueshme nga interneti	91
Grafik 37.	Zhvillimet e ATM dhe POS dhe zhvillimet e kartave të debitit dhe të kreditit	92
Grafik 38.	Numri dhe vlera e transaksioneve cash në sportelet e bankave	93
Grafik 39.	Ecuria e rezervës valutore në Bankën e Shqipërisë	94
Grafik 40.	Shpërndarja e rezervës sipas afatit të maturimit të investimit	95
Grafik 41.	Pesha e monedhave përbërëse të rezervës valutore bruto	95
Grafik 42.	Peshat sipas llojeve të emetuesve/kundërpalëve dhe klasave të renditjes në fund të vitit	95

Grafik 43. Ecuria e normave të interesit dhe kthimi nga normat e interesit në tregjet e SHBA-së dhe Eurozonës	96
---	----

3. Auditimi i brendshëm dhe opinioni i Inspektorit të Përgjithshëm

Grafik 44. Vlerësimi i cilësisë së auditit të brendshëm (EQA, 2015) dhe vetëvlerësimi i cilësisë (2017) dhe ai i vlerësimit aktual	120
--	-----

Grafik 45. Matësi i shpejtësisë së nivelit të maturitetit të administrimit të rrezikut operacional	124
--	-----

4. Burimet njerëzore

Grafik 46. Raporti femra meshkuj/ në drejtim	127
--	-----

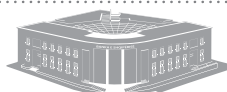
Grafik 47. Kombinimi i stafit profesional me përvojë me stafin e ri	128
---	-----

BAZA LIGJORE E USHTRIMIT TË VEPRIMTARISË

VEPRIMTARIA E BANKËS SË SHQIPËRISË MBËSHTETET NË LIGJET E MËPOSHTME:

- ligji nr. 8269, datë 23.12.1997, "Për Bankën e Shqipërisë", i ndryshuar;
- ligji nr. 9662, datë 18.12.2006, "Për bankat në Republikën e Shqipërisë", i ndryshuar;
- ligji nr. 133, datë 29.04.2013, "Për sistemin e pagesave";
- ligj nr. 52, datë 19.05.2016, "Për shoqëritë e kursim-kreditit dhe unionet e tyre";
- ligj nr. 133, datë 22.12.2016, "Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka në Republikën e Shqipërisë".

GUVERNATORI I BANKËS SË SHQIPËRISË, Z. GENT SEJKO

Banka e Shqipërisë

FJALA E GUVERNATORIT

I dashur lexues,

Raporti Vjetor i Bankës së Shqipërisë është një platformë gjithëpërfshirëse komunikimi, e cila synon të prezantojë, në tërësi dhe me vërtetësi, punën dhe rezultatet e Bankës së Shqipërisë, gjatë harkut kohor të një viti kalendarik. Në këtë cilësi, Raporti Vjetor dhe dokumentet shoqëruese të pasqyrave financiare, janë një instrument i rëndësishëm llogaridhënieje dhe transparence. Ato plotësojnë pavarësinë tonë institucionale dhe i shërbejnë ruajtjes e forcimit të besimit që publiku ka në institucionin tonë.

Si gjithnjë, shkrimi i radhëve të para të këtij raporti është një detyrim dhe privilegj i veçantë i imi.

Më lejoni të theksoj, që në fillim të këtij komunikimi, se Banka e Shqipërisë ka punuar me përkushtim dhe profesionalizëm për përmbushjen e misionit dhe detyrave të saj ligjore gjatë vitit 2018. Ndonëse sfidat nuk kanë munguar, ndjej kënaqësi tek konstatoj se trendi pozitiv i zhvillimeve ekonomike e monetare të vendit pasqyron edhe rezultatet e punës sonë.

Politika jonë monetare stimuluese ka krijuar një mjedis financiar likuid, me norma të ulëta interesi dhe luhatje të pakta në tregjet financiare. Nëpërmjet reduktimit të kostove të financimit, stimuli ynë monetar ka ndihmuar përmirësimin e bilanceve në të gjithë sektorët e ekonomisë, ka nxitur rritjen e kreditimit në monedhën vendase dhe ka kontribuar në forcimin e stabilitetit financiar, duke krijuar premisat e nevojshme për nxitjen e kërkesës agregate dhe të rritjes ekonomike.

Në përgjigje të tyre, ekonomia shqiptare ka përshpejtuar ritmet e rritjes gjatë vitit 2018, punësimi është zgjeruar, norma e papunësisë ka rënë, dhe pagat kanë filluar një cikël rritjeje. Paralelisht me to, viti 2018 shënoi reduktim të deficitit të llogarisë korrente, përmirësim të qëndrueshmërisë së pozicionit të jashtëm të vendit, si dhe rënie të mëtejshme të borxhit publik.

Përmirësimi i aktivitetit ekonomik solli rritjen e presioneve të brendshme inflacioniste. Megjithatë, inflacioni mesatar i vitit 2018 qëndroi në nivelin 2% - nivel ky i njëjtë me atë të vitit të kaluar - si pasojë e efektit frenues që dha mbiçmimi i shpejtë i kursit të këmbimit. Analizat dhe parashikimet tona sugjerojnë se stabilizimi i kursit të këmbimit dhe rritja e mëtejshme e punësimit, e pagave dhe e kostove të prodhimit, do të mundësojnë kthimin e inflacionit në objektiv brenda vitit 2020.

Investimi i vazhdueshëm që kemi bërë në përmirësimin e aftësive profesionale, si dhe në zhvillimin e platformave bashkëkohore të analizës dhe të parashikimit, na kanë mundësuar ndjekjen e një roli gjithnjë e më aktiv të politikës monetare. Amortizimi i suksesshëm i goditjeve që pësoi tregu valutor dhe kursi i këmbimit ishte një dëshmi e fortë e fuqizimit të rolit stabilizues të politikës monetare.

Në koherencë të plotë me stimulin monetar, mbikëqyrja dhe rregullimi i kujdesshëm i sektorit bankar dhe segmenteve të lidhura me të, si dhe investimi i vazhdueshëm në ngritjen dhe zhvillimin e sistemeve të pagesave, kanë krijuar premisa për forcimin e stabilitetit financiar. Instrumentet tona kryesore në këtë drejtim - politikat makro

dhe mikroprudenciale, si dhe rrjetet e sigurisë dhe infrastruktura financiare e vendit - shënuar një hop cilësor gjatë vitit 2018.

Treguesit kryesorë të shëndetit të sektorit bankar: likuiditeti, kapitalizimi dhe rentabiliteti; mbeten në nivele të kënaqshme. Gjej me vend të theksoj se treguesi i kredive me probleme u reduktua më tej, ndërkohë që sektori bankar paraqitet rezistent ndaj goditjeve të mundshme.

Në veçanti, dëshiroj të veçoj hapin e rëndësishëm drejt konsolidimit që shënoi sektori bankar gjatë vitit 2018. Ky konsolidim, i cili është ende në proces, është pararendës i një sektori bankar më të shëndetshëm dhe më efektiv në përmbushjen e rolit të ndërmjetësimit financiar.

Në mungesë të kohës dhe hapësirës së nevojshme për listimin e punës së gjithanshme të institucionit gjatë vitit të shkuar, më tej, në faqet e këtij raporti do të gjeni informacion të plotë mbi progresin e bërë në drejtim të: zhvillimit dhe mirëfunksionimit të tregjeve financiare; administrimit të rezervës valutore; mbështetjes së proceseve të integritetit evropian të vendit; si dhe në fushën e statistikave; sistemeve të pagesave; kërkimit shkencor; edukimit financiar dhe të komunikimit me publikun etj.

I dashur lexues,

Shpresoj që leximi i këtij raporti të përmbushë misionin e tij informues, si dhe të ndihmojë në rritjen e besimit ndaj Bankës së Shqipërisë.

Më lejoni t'ju siguroj se Banka e Shqipërisë ka qenë dhe do të mbetet një institucion i angazhuar në përmirësimin e gjithanshëm të punës dhe në përvetësimin e standardeve më të mira të bankingut qendror. Investimi dhe përkushtimi në drejtimet e mësipërme janë garanci në rritje për përmbushjen e misionit dhe detyrave tona.

Me respekt,

Gent Sejko

Guvernator

GJATË KËTIJ VITI...

- Aktiviteti ekonomik në vend vijoi të përmirësohet. Ekonomia shqiptare u rrit me 4.3% gjatë nëntë muajve të parë të vitit, duke shënuar përmirësim nga viti i kaluar. Rritja ekonomike ka pasqyruar zgjerimin e konsumit, të investimeve dhe të eksporteve. Ajo u ndihmua edhe nga rritja e prodhimit të energjisë elektrike. Politika fiskale vijoi të jetë konsoliduese, duke ndihmuar reduktimin e vulnerabiliteteve fiskale dhe të primeve të rrezikut.
- Inflacioni vjetor rezultoi mesatarisht 2.0%, në nivel të njëjtë me vitin 2017. Faktorët e brendshëm - si zgjerimi i kërkesës së brendshme, ulja e papunësisë dhe rritja e përdorimit të kapaciteteve prodhuese - kanë ndikuar në rritjen e inflacionit. Nga ana tjetër, mbiçmimi i kursit të këmbimit dhe luhatjet në çmimet ndërkombëtare kanë ndikuar në uljen e inflacionit të çmimeve të importit.
- Gjysma e parë e vitit 2018 u karakterizua nga mbiçmimi i shpejtë i kursit të këmbimit dhe përtej rritjeve që sugjeronin faktorët makroekonomikë. Vijimi i këtij mbiçmimi kërcënonte përmbytjen e objektivit në afatin e mesëm. Kursi i këmbimit u stabilizua pas ndërhyrjeve të Bankës së Shqipërisë. Këto ndërhyrje u konsideruan të jashtëzakonshme dhe regjimi i kursit të këmbimit mbetet ai i lirë.
- Politika monetare forcoi kahun lehtësues gjatë vitit 2018. Banka e Shqipërisë uli normën bazë të interesit me 0.25 pikë përqindje, në nivelin 1.00% në muajin qershor. Në të njëjtën kohë, në funksion të arritjes së objektivit të stabilitetit të çmimeve, Banka e Shqipërisë vendosi të ndërhynte në tregun e brendshëm valutor për të frenuar mbiçmimin e shpejtë të kursit të këmbimit.
- Përcjellja e politikës monetare në tregjet financiare ka qenë e plotë dhe normat e interesit janë në nivele të ulëta. Duke faktorizuar kontributin e vazhduar pozitiv të politikës monetare në rritjen e ekonomisë, Banka e Shqipërisë pret rritje të qëndrueshme ekonomike në vijim dhe kthimin e inflacionit në objektiv brenda horizontit afatmesëm.
- Veprimtaria e sektorit bankar dhe e sistemit financiar ka qenë e qëndrueshme. Aftësia e sistemit financiar për të përballuar rreziqet e veprimtarisë mbetet e mirë. Rreziku i kredisë përfaqëson rrezikun kryesor, por ai ka ardhur duke u zbutur. Në fund të vitit 2018, raporti i kredive me probleme zbriti në 11.1%, nga 13.2% një vit më parë.
- Në muajin shkurt 2018 u miratuan disa ndryshime rregullative si pjesë e masave për fuqizimin e përdorimit të monedhës vendase në sistemin financiar dhe ekonominë shqiptare. Një përdorim më i lartë i monedhës vendase sjell përparësi në drejtim të efektivitetit të politikave ekonomike dhe në drejtim të uljes së rreziqeve financiare.
- Në shtator 2018 u dha miratimi për riorganizimin juridik nëpërmjet bashkimit me përthithje të Bankës Intesa Sanpaolo me Veneto Banka dhe të Bankës Amerikane të Investimeve me Bankën NBG. Ndryshimet strukturore të pronësisë në sistemin bankar e çuan numrin e bankave në sistem në 14 (nga 16).
- Komiteti i Ekspertëve për Vlerësimin e Masave kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (MONEYVAL) përfundoi raundin e pestë të vlerësimit të Masave Kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit, ku Banka e Shqipërisë mori pjesë aktive. Subjektet financiare u vlerësuan në nivelin "substancial/i konsiderueshëm" të efektivitetit. Veçanërisht bankat paraqesin një njohje të mirë të rreziqeve të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit dhe të detyrimeve ligjore.
- Kuadri rregullator për mbikëqyrjen ka pësuar ndryshime, me synim përafrimin e akteve ligjore e rregullative të Bashkimit Evropian (BE) dhe të dokumenteve të Bazelit. Në kuadër të planit kombëtar për uljen e kredive me probleme, ka përfunduar projektregullorja "Për trajtimin jashtëgjyqësor nga bankat të kredimarrësve në vështirësi financiare" dhe po bëhen përmirësime në Regjistrin e Kredive.

- Në zbatim të kërkesave ligjore, në janar, u themelua Fondi i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme. Fondi administrohet nga Agjencia e Sigurimit të Depozitave dhe monitorohet nga Banka e Shqipërisë.
- Në kuadër të mbikëqyrjes dhe reformimit të sistemeve të pagesave, është riparë kuadri rregullativ për instrumentet e pagesave elektronike. Gjatë vitit, u bë transpozimi i direktivës së Bashkimit Evropian 2015/2366 në projektligjin “Për shërbimet e pagesave” (PSD2), i cili pritet të miratohet.
- Në qershor, Komiteti Kombëtar i Sistemit të Pagesave miratoi Strategjinë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël në Shqipëri (2018-2023).
- Në fushën e statistikave, ka vijuar puna për përafrimin metodologjik të statistikave me standardet ndërkombëtare dhe harmonizimin e tyre sipas *acquis* komunitare. Në dhjetor u publikua për herë të parë statistika e Llogarive Financiare Kombëtare, në përputhje me standardin e Sistemit Evropian të Llogarive, ESA 2010. Në nëntor, Banka e Shqipërisë u pranua si anëtare me të drejta të plota në Irvin Fisher Committee për statistikat e bankave qendrore.
- Gjatë vitit janë nënshkruar disa memorandume bashkëpunimi: për bashkëpunimin në fushën e mbikëqyrjes bankare me Bankën Qendrore Evropiane; për shkëmbimin e informacionit dhe bashkëpunimin në fushën e hartimit të planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme me Bordin e Përbashkët të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme; dhe për nxitjen e kreditimit në lekë dhe zhvillimin e tregut të kapitalit me BERZH-in. Gjithashtu janë nënshkruar marrëveshje për ngritjen e një linje krediti në valutë me Bankën për Rregullime Ndërkombëtare (BIS) dhe për kryerjen e veprimeve Swap me Bankën Popullore të Kinës.
- Me qëllim nxitjen e bashkëpunimit dhe diskutimin e çështjeve të bankikut qendror në nivel rajonal, janë kryer disa aktivitete.
 - Prezantimi i Projektit Greenback 2.0. I financuar nga Sekretariati i Shtetit Zviceran për Çështjet Ekonomike (SECO), ky projekt është një iniciativë e Bankës Botërore për promovimin e instrumenteve të pagesave me kosto efektive për dërgimin dhe marrjen e remitancave.
 - Seminari rajonal në fushën e statistikave të bankës qendrore, i organizuar në bashkëpunim me Bankën Qendrore Evropiane. Ky seminar shërbeu si forum për shkëmbimin e opinioneve mbi kërkesat statistikore, hartimin e politikave dhe diskutimin e risive në çështjet statistikore të bankikut qendror.
 - Konferenca “Modernizimi i sistemeve të pagesave me vlerë të vogël”. Me pjesëmarrje nga institucione financiare ndërkombëtare e vendase, dhe përfaqësues nga biznesi, qëllimi i saj ishte prezantimi i objektivave për reformimin e tregut të sistemeve të pagesave me vlerë të vogël të gjithë aktorët e tregut.
 - Workshop-i “Financat për rritje ekonomike”, ku ekspertë të Bankës Botërore prezantuan një raport të hollësishëm diagnostikimi dhe rekomandimesh, mbi mjedisin ekonomik ku zhvillojnë aktivitet ndërmarrjet mikro, të vogla dhe të mesme në Shqipëri.
 - Konferenca vjetore me temë “Politika Monetare, Integrimi Ekonomik dhe “Normaliteti i Ri””, e organizuar në bashkëpunim me Shkollën Ekonomike dhe të Shkencave Politike të Londrës (London School of Economics and Political Science). Në konferencë, vendet e zhvilluara dhe ato që synojnë të integrohen në BE ndanë përvojat e tyre, në kontekstin e ri ekonomik e financiar.
 - Konferenca Rajonale “Planifikimi i rimëkëmbjes dhe ndërhyrjes së jashtëzakonshme”, e organizuar në bashkëpunim me Qendrën FinSAC (Financial Sector Advisory Center) të Bankës Botërore. Kjo konferencë nënvizoi punën e Bankës së Shqipërisë drejt zhvillimit të një kuadri të plotë për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në sektorin bankar.
 - Takimi i dytë i nivelit të lartë midis Bankës së Shqipërisë, Ministrisë të Shtetit për Diasporën, bankave dhe subjekteve financiare jobanka të

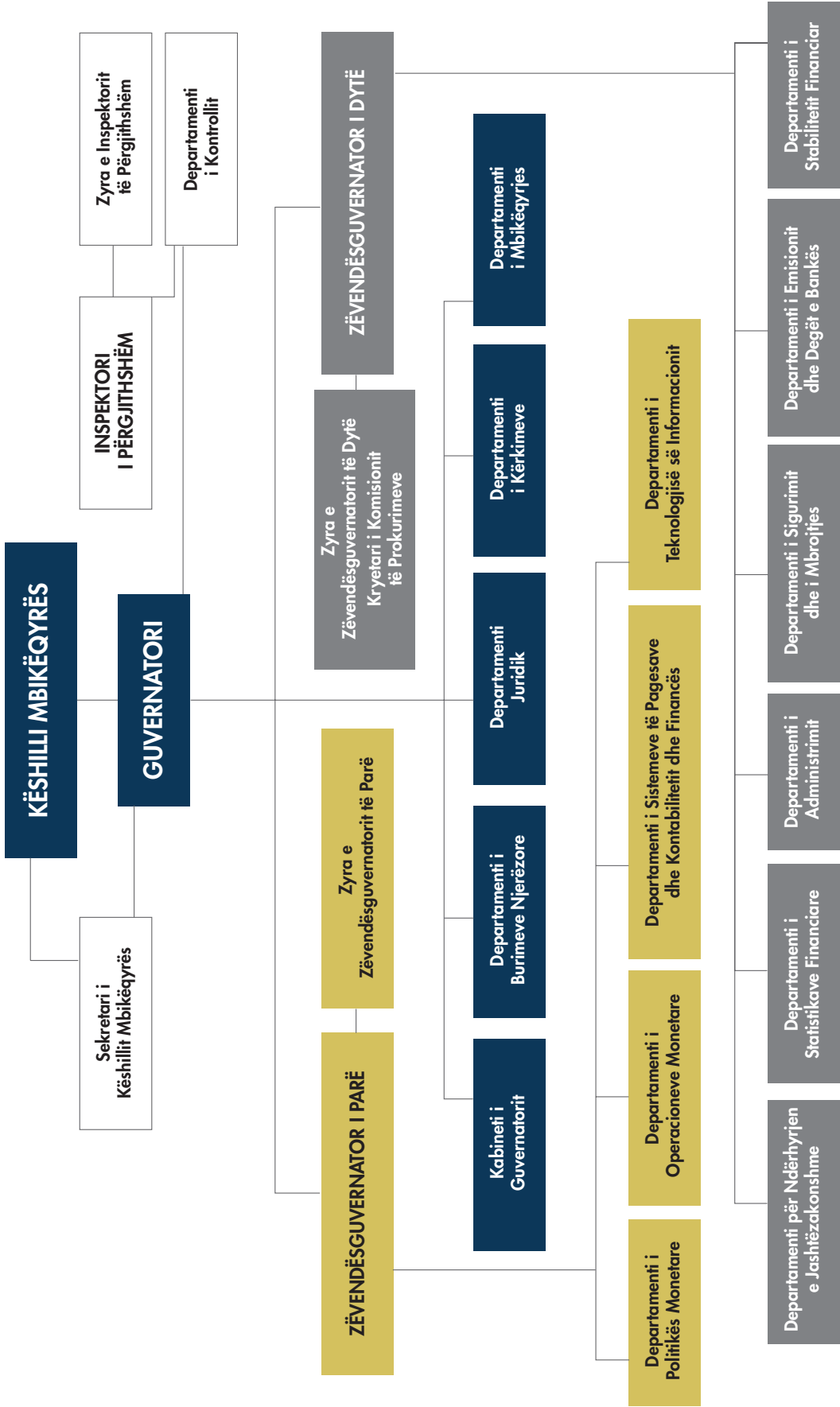

angazhuara në fushën e transfertave monetare. Ky takim u bë në kuadër të Memorandumit të Mirëkuptimit “Për Remitancat” të nënshkruar vitin e kaluar me Ministrin e Shtetit për Diasporën dhe Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë.

- Si çdo vit, u organizua workshop-i i 12-të i Kërkimeve Ekonomike për Evropën Juglindore, i cili synon të ofrojë një forum diskutimi të punëve kërkimore inovative mbi çështje të lidhura me bankë qendror.
- Më 3 nëntor përfundoi mandati i 6 anëtarëve të Këshillit Mbikëqyrës. Kuvendi emëroi anëtarët e rinj në dhjetor.
- Në dhjetor, Këshilli Mbikëqyrës miratoi Strategjinë Afatmesme të Zhvillimit të Bankës së Shqipërisë për periudhën 2019-2021. Në përputhje me objektivat e kësaj strategjie, ai miratoi buxhetin orientues afatmesëm.

STRUKTURA ORGANIZATIVE E BANKËS SË SHQIPËRISË

ANËTARËT E KËSHILLIT MBIKËQYRËS

(nga e majta, në të djathtë)

Z. Tonin Kola, Anëtar
Zj. Suela Popa, Anëtare
Z. Arben Malaj, Anëtar
Zj. Luljeta Minxhozi, Zëvendëskryetare
Z. Gent Sejko, Kryetar
Zj. Natasha Ahmetaj, Anëtare
Z. Ridvan Bode, Anëtar
Zj. Edlira Luçi, Anëtare
Z. Artan Hoxha, Anëtar

1. VEPRIMTARIA E KËSHILLIT MBIKËQYRËS TË BANKËS SË SHQIPËRISË

Organi më i lartë vendimmarrës dhe mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë është Këshilli Mbikëqyrës, i cili përbëhet prej nëntë anëtarësh të zgjedhur dhe të emëruar nga Kuvendi i Shqipërisë.

Këshilli ka përgjegjësinë përfundimtare për të vendosur mbi: strategjinë e Bankës së Shqipërisë; emërimin e drejtuesve të departamenteve; miratimin e strukturës organizative; si dhe përmbushjen e detyrimeve, në lidhje me administrimin e rrezikut dhe përputhshmërinë me aktet ligjore dhe kuadrin rregullativ.

Në funksion të rritjes së eficiencës, funksionet e auditimit të brendshëm i janë deleguar Komitetit të Auditit, i cili është përgjegjës për procesin e raportimit financiar dhe sistemin e kontrollit të brendshëm.

Këshilli Mbikëqyrës i ka ushtruar kompetencat e tij në përputhje me dispozitat e ligjit organik dhe me procedurat e parashikuara në rregulloren për organizimin dhe funksionimin e këtij organi.

Për vitin 2018, në veprimtarinë e Këshillit mund të evidentohen: (i) miratimi i Politikës për Zgjerimin e Përdorimit të Monedhës Kombëtare në veprimtarinë e bankave dhe të institucioneve financiare jobanka (Paketa e Deeuroizimit); (ii) miratimi i Politikës së Mbikëqyrjes së Sistemeve të Pagesave dhe të Shlyerjes; (iii) miratimi i Politikave Kontabël sipas Standardeve Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (SNRF); dhe (iv) miratimi i Strategjisë Afatmesme të Zhvillimit të Bankës së Shqipërisë për periudhën 2019-2021.

Më 3 nëntor, u mbaroi mandati 6 anëtarëve të Këshillit. Në dhjetor, Kuvendi i Shqipërisë emëroi si anëtarë të rinj të Këshillit Mbikëqyrës: zj. Luljeta Minxhozi, zj. Edlira Luçi, zj. Suela Popa, z. Artan Hoxha, z. Ridvan Bode dhe z. Arben Malaj.

1.1. KËSHILLI SI ORGANI MË I LARTË VENDIMMARRËS I BANKËS SË SHQIPËRISË

Këshilli zhvilloi 15 mbledhje gjatë vitit 2018. Tetë prej këtyre mbledhjeve u përqendruan në shqyrtimin dhe miratimin e politikës monetare, të ndara në 4 mbledhje tremujore dhe 4 të ndërmjetme. Në këto mbledhje, Këshilli ka marrë vendime për normat kryesore të interesit, si dhe ka orientuar tregun për kahun e pritur të politikës monetare në të ardhmen.

Për tre mbledhje radhazi, normat kryesore të interesit u mbajtën të pandryshuara. Në qershor, Këshilli vendosi uljen e këtyre normave, përkatësisht: (i) normën bazë të interesit në nivelin 1.00%; (ii) normën e interesit për depozitën njëditore në nivelin 0.1%; dhe (iii) normën e interesit për kredinë njëditore në nivelin 1.9%. Normat u mbajtën të pandryshuara deri në fund të vitit.

Katër mbledhje i janë dedikuar analizimit të zhvillimeve në sektorin bankar dhe të subjekteve financiare jobanka. Në mbledhjet e tjera janë trajtuar: (i) Programi Vjetor i Këshillit; (ii) Raporti Vjetor i Bankës së Shqipërisë; dhe (iii) Strategjia Afatmesme, buxheti vjetor dhe ai afatmesëm.

a) Vendimarrja

Këshilli ka kompetencë miratimin e gjithë vendimeve, rregulloreve dhe udhëzimeve me zbatim të përgjithshëm që nxirren nga Banka e Shqipërisë. Në vitin 2018, Këshilli ka miratuar 76 vendime, prej të cilave 55 ishin akte të reja dhe 21 ndryshime aktesh ekzistuese. Këto akte janë nxjerrë në përmbushje të detyrave të Këshillit të përcaktuara në ligjin organik.

b) Drejtimi dhe organizimi i brendshëm

Në dhjetor, Këshilli miratoi Strategjinë Afatmesme të Zhvillimit të Bankës së Shqipërisë për periudhën 2019-2021. Strategjia ruajti të pandryshuar misionin, vizionin dhe vlerat e Bankës së Shqipërisë, të përcaktuar për herë të parë në vitin 2015.

Objektivat strategjikë përcaktojnë drejtimet e përgjithshme dhe prioritetet në veprimtarinë e Bankës së Shqipërisë për të përmbushur misionin dhe vizionin e vet. Në tetor, u miratuan një numër ndryshimesh në strukturën e disa njësisë organizative: Departamenti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, Departamenti i Mbikëqyrjes, Kabineti i Guvernatorit dhe Departamenti i Administrimit. Ndryshimet synojnë të nxisin përmirësimin e punës në këto njësi.

c) Buxheti

Këshilli vendos për buxhetin e Bankës së Shqipërisë, politikat e administrimit dhe për procedurat e përdorimit të mjeteve financiare për realizimin e veprimtarisë operative të institucionit.

Në dhjetor, Këshilli miratoi buxhetin vjetor 2019 dhe buxhetin orientues afatmesëm për vitet 2020-2021. Buxheti u hartua në përputhje me objektivat e Strategjisë Afatmesme të Zhvillimit të Bankës së Shqipërisë dhe me parashikimet e departamenteve në lidhje me të ardhurat e shpenzimet për periudhën afatmesme.

Objektivat kryesorë të buxhetit ishin: (i) funksionimi normal i veprimtarisë së Bankës së Shqipërisë në përmbushje të detyrave ligjore; (ii) ruajtja e kapaciteteve të burimeve njerëzore dhe racionalizimi i strukturës organizative; (iii) përmirësimi i sigorisë dhe cilësisë së parasë në qarkullim; (iv) rikonstrukcioni i Ndërtesës nr. 2 të Bankës së Shqipërisë; dhe (v) përmirësimi i kushteve të punës, sigurisë dhe infrastrukturës së teknologjisë së informacionit.

Shpenzimet kapitale dhe projektet e përfshira në buxhet u miratuan paraprakisht në Komitetin e Shpenzimeve Kapitale.

1.2. KËSHILLI SI ORGANI MË I LARTË MBIKËQYRËS I BANKËS SË SHQIPËRISË

Këshilli është informuar rregullisht nga hallkat e kontrollit të brendshëm dhe të jashtëm për sigurimin e respektimit korrekt të ligjit dhe akteve të tjera që rregullojnë veprimtarinë e përditshme të institucionit.

a) *Kontrolli i brendshëm*

Kontrolli i brendshëm është një veprimtari e pavarur nga administrimi që ofron vlerësim, raportim dhe siguri objektive, si dhe përfshin funksionet e përputhshmërisë, auditimit të brendshëm dhe administrimit të rrezikut.

Kontrolli mbi administrimin

Sipas ligjit organik, Guvernatori përgjigjet përpara Këshillit për zbatimin e vendimeve të miratuara, si dhe për drejtimin, kontrollin dhe mbikëqyrjen mbi administrimin dhe operacionet e Bankës së Shqipërisë.

Administratorët (Guvernatori dhe dy zëvendësguvernatorët) informojnë çdo muaj Këshillin Mbikëqyrës mbi zhvillimet ekonomike, financiare dhe monetare, në përmbushje të detyrimeve ligjore.

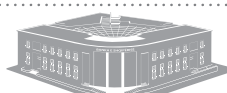
Këshilli është informuar edhe mbi politikat e administrimit të institucionit dhe përdorimin e mjeteve financiare për realizimin e veprimtarisë operative të Bankës së Shqipërisë. Në mënyrë periodike, janë paraqitur informacione mbi pozicionin dhe rezultatin financiar të Bankës së Shqipërisë dhe mbi ecurinë e administrimit të rezervës valutore.

Veprimtaria e Komitetit të Auditit

Në funksion të përmirësimit të vendimmarrjes së Këshillit dhe drejtimit të Bankës së Shqipërisë, Komiteti i Auditit ushtron detyrat e tij, në mbështetje të forcimit të linjave të kontrollit të brendshëm dhe të jashtëm.

Ky komitet është përgjegjës për: (i) procesin e raportimit financiar; (ii) sistemin e kontrollit të brendshëm; (iii) auditin e brendshëm dhe të jashtëm; si dhe (iv) përputhshmërinë me aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi.

Komiteti përbëhet nga tre anëtarë të Këshillit, të emëruar nga Këshilli, për një periudhë trevjeçare. Deri në përfundim të mandatit të tyre si anëtarë Këshilli, Komiteti i Auditit përbëhej nga: z. Petraq Milo (Kryetar), zj. Ela Golemi dhe zj. Denada Prifti.

Gjatë vitit 2018, Komiteti i Auditit u mbledh katër herë për të diskutuar çështje si: (i) plani vjetor i punës dhe angazhimet e auditimit të brendshëm për vitin; (ii) raportimi periodik i Inspektorit të Përgjithshëm mbi veprimtarinë e auditimit; (iii) pasqyrat financiare, letra për drejtimin dhe opinionin e auditorit të jashtëm; dhe (iv) ecuria e administrimit të rrezikut operacional në Bankën e Shqipërisë.

Marrëdhënia me Inspektorin e Përgjithshëm është realizuar përmes takimeve të rregullta, pa praninë e administratorëve, ku janë trajtuar: organizimi i Departamentit të Kontrollit, plani vjetor i auditimit dhe ecuria e angazhimeve. Këto takime u kanë mundësuar anëtarëve të Komitetit njohjen e sistemeve të kontrollit të brendshëm dhe administrimit të rreziqeve.

Inspektori i Përgjithshëm ka informuar rregullisht Komitetin dhe më pas Këshillin, për gjetjet dhe rekomandimet e auditimeve të Departamentit të Kontrollit, të cilat ofrojnë një garanci të pavarur mbi efektivitetin dhe cilësinë e sistemeve të mësipërme.

Komiteti i Auditit ka zhvilluar një takim, në muajin mars, me auditorin e jashtëm (KPMG) për të diskutuar mbi auditimin për vitin 2018 dhe certifikimin e pasqyrave financiare. Në takim, auditori i jashtëm u ka komunikuar anëtarëve të Komitetit: (i) gjykimet e veta mbi parimet kontabël në Bankën e Shqipërisë të zbatuara në raportimin financiar; (ii) çështjet kryesore të diskutuara me administrimin gjatë procesit të auditimit, veçanërisht ato që kanë rëndësi për pasqyrat financiare dhe raportin e auditimit; dhe (iii) vështirësitë kryesore të hasura gjatë procesit të auditimit.

Komiteti ka informuar rregullisht Këshillin mbi veprimtarinë e tij dhe zbatimin e përgjegjësi të veta.

Auditimi i brendshëm

Inspektori i Përgjithshëm dhe Departamenti i Kontrollit, në mënyrë periodike dhe të pavarur: (i) vlerësojnë llogaritë dhe regjistrat kontabël, procedurat e administrimit dhe operacionet e Bankës së Shqipërisë, me qëllim sigurimin e zbatimit të ligjeve dhe të akteve nënligjore; dhe (ii) ofrojnë siguri të arsyeshme për efektivitetin e sistemit të kontrollit, administrimit të rrezikut dhe proceseve të drejtimit, në funksion të përmbushjes së objektivave institucionale.

Bazuar në Politikën e Auditimit të Brendshëm, Këshilli miratoi planin e punës së Departamentit të Kontrollit për vitin 2018, i cili kishte marrë miratimin paraprak të Komitetit të Auditit.

Plani vjetor i punës mbështetet në standardet ndërkombëtare të auditimit të brendshëm dhe në vlerësimin e përditësuar të rrezikut për funksionet e identifikuar në universin e rishikuar të auditimit. Ai reflekton edhe sugjerimet e Këshillit, Komitetit të Auditit dhe administratorëve, lidhur me funksionet/proceset që vlerësohen të nevojshme të auditohen, apo kërkesat për këshillim/investigim mbi çështje specifike, si dhe në buxhetin e disponueshëm për vitin.

Inspektori i Përgjithshëm ka raportuar rregullisht në Këshill për realizimin e këtij plani dhe rezultatet e angazhimeve të auditimit.

b) Kontrolli i jashtëm

Ligji organik parashikon se llogaritë dhe regjistrat e Bankës së Shqipërisë mund të kontrollohen nga auditorë të jashtëm të institucioneve audituese të njohura në arenën ndërkombëtare që caktohen nga Këshilli. Auditori i jashtëm shpreh opinionin e tij nëse raportet e përgatitura nga Banka e Shqipërisë paraqesin, në mënyrë të plotë dhe të drejtë, situatën financiare të institucionit, në përputhje me standardet ndërkombëtare të kontabilitetit të pranuara gjerësisht.

Pasqyrat financiare të Bankës së Shqipërisë auditohen për të ofruar siguri të arsyeshme se ato nuk kanë pasaktësi, si rezultat i gabimeve apo mashtrimit. Kjo i mundëson auditorit të jashtëm një rol kyç në ruajtjen e besimit të tregjeve financiare dhe publikut në raportimin financiar të Bankës së Shqipërisë.

Komiteti i Auditit shqyrton efektivitetin dhe përshtatshmërinë e funksionit të auditimit të jashtëm. Përpara dorëzimit të opinionit mbi pasqyrat financiare, Komiteti takohet me auditorin e jashtëm, pa praninë e administratorëve, ku diskutohet ecuria e procesit të auditimit.

1.3. LLOGARIDHËNIA DHE TRANSPARENCA

Këshilli ka përmbushur rregullisht detyrimet e llogaridhënies së Bankës së Shqipërisë ndaj Kuvendit dhe detyrimet e transparencës ndaj publikut, sistemit financiar dhe mediave. Këshilli miraton të gjitha raportet dhe rekomandimet që i paraqiten Kuvendit ose Këshillit të Ministrave, si dhe raportet vjetore e financiare të Bankës së Shqipërisë. Këto raporte shpjegojnë vendimarrjen e institucionit dhe performancën e tij në përmbushjen e objektivave ligjorë.

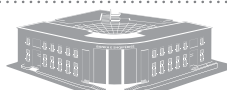
a) Miratimi i raportit vjetor

Në muajin mars, Këshilli miratoi dhe dërgoi në Kuvend dhe në Këshillin e Ministrave, Raportin Vjetor 2017, i cili përshkruan gjendjen ekonomiko-financiare të vendit dhe veprimtarinë e Bankës së Shqipërisë gjatë vitit në fjalë. Raportit vjetor iu bashkëlidh një informacion për veprimtarinë dhe rezultatet vjetore të Departamentit të Kontrollit. Ky dokument përbën një instrument shtesë në drejtim të llogaridhënies së institucionit.

b) Miratimi i pasqyrave financiare

Pjesë përbërëse e raportit vjetor ishin edhe pasqyrat financiare të kontrolluara dhe certifikuar nga auditori i jashtëm dhe opinionin e tij.

Pasqyrat financiare u audituan nga KPMG Albania. Sipas opinionit të KPMG Albania, pasqyrat financiare japin një pamje të vërtetë dhe të drejtë të pozicionit financiar të Bankës së Shqipërisë, të performancës së saj financiare

dhe të flukseve të saj të parasë, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar.

c) Shpërndarja e fitimit

Në mars, Këshilli miratoi shpërndarjen e fitimit të Bankës së Shqipërisë për vitin 2017. Vlera e fitimit neto të realizuar gjatë vitit 2017 ishte 886,436,572.64 lekë (llogaritur si diferencë midis të ardhurave neto nga veprimtaria e BSH-së, 929,794,268.80 lekë, nga njëra anë dhe provigjioneve neto, 15.357.696,16 lekë dhe rezervës prej 28,000,000 lekë për efektin e pritshëm nga aplikimi i SNRF 9, nga ana tjetër).

Në krahasim me fitimin neto të realizuar në vitin 2016, fitimi neto i vitit 2017 ishte rreth 6.2 milionë lekë më i lartë.

Fitimi miratohet me një vendim të ndarë nga ai i miratimit të pasqyrave financiare, të cilat pasqyrojnë vlerën e fitimit për t'u shpërndarë. Vlera e fitimit vendoset paraprakisht, në përputhje me ligjin organik që parashikon të gjitha zbritjet e mundshme, objekt miratimi nga Këshilli, përpara shpërndarjes.

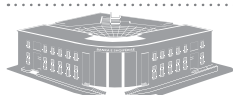
d) Raportimi për Kuvendin dhe Këshillin e Ministrave

Sipas ligjit organik, Banka e Shqipërisë publikon: (i) një opinion të detajuar mbi gjendjen e ekonomisë, çdo tre muaj; dhe (ii) një deklaratë për kërcënimet mbi stabilitetin e sistemit financiar, çdo gjashtë muaj.

Vendimarrjet e politikës monetare në muajt shkurt, maj, gusht dhe dhjetor, janë shoqëruar me publikimin e raporteve tremujore të politikës monetare, të cilat përbëjnë instrumentin kryesor të llogaridhënies dhe transparencës në këtë fushë. Këto raporte paraqesin një tablo gjithëpërfshirëse të zhvillimeve të fundit makroekonomike dhe faktorëve që ndikojnë në ecurinë e çmimeve të konsumit në vend.

Në muajt mars dhe shtator, Këshilli ka diskutuar dhe miratuar raportet gjashtëmujore të stabilitetit financiar. Këto raporte japin vlerësimet e Bankës së Shqipërisë për zhvillimet e sistemit financiar shqiptar, theksojnë rreziqet potenciale ndaj stabilitetit financiar dhe japin rekomandime në lidhje me masat e nevojshme për të reduktuar rreziqet.

Raportet iu janë dërguar Kuvendit, Këshillit të Ministrave dhe institucioneve të tjera qendrore.

2. VEPRIMTARIA E BANKËS SË SHQIPËRISË

2.1. POLITIKA MONETARE

Në përputhje me ligjin “Për Bankën e Shqipërisë”, objektivi kryesor i politikës sonë monetare është arritja dhe ruajtja e stabilitetit të çmimeve. Në terma sasiorë, stabiliteti i çmimeve përkufizohet si mbajtja e një norme inflacioni vjetor, i matur nëpërmjet ndryshimit vjetor të Indeksit të Çmimeve të Konsumit, rreth nivelit 3% në afatin e mesëm.

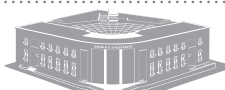
Banka e Shqipërisë synon ta përmbushë këtë objektiv nëpërmjet zbatimit të regjimit të inflacionit të shënjestruar dhe regjimit të lirë të kursit të këmbimit.

Kuadri i politikës monetare, parimet për hartimin, si dhe instrumentet për zbatimin e saj, përcaktohen e shpjegohen në Dokumentin e Politikës Monetare. Në përputhje me të, Banka e Shqipërisë zbaton një politikë monetare të orientuar nga e ardhmja, konsistente, të balancuar, të kujdesshme dhe transparente.

Prej disa vitesh, Banka e Shqipërisë ka vijuar të ndjekë një politikë monetare stimuluese, në prani të vlerave nën objektiv të inflacionit, si dhe në prani të një kërkesë agregate ende të pamjaftueshme për të siguruar përdorimin e plotë të kapaciteteve prodhuese, si në tregun e punës dhe në atë të kapitalit. Stimuli monetar është transmetuar nëpërmjet niveleve të ulëta të normës bazë të interesit, nëpërmjet furnizimit me likuiditet të sektorit bankar, si dhe nëpërmjet orientimit mbi kahun e pritur të politikës monetare në të ardhmen. Ky stimul ka synuar e ka arritur të krijojë kushte të favorshme financimi, të reduktojë pasiguritë e agjentëve të tregut financiar dhe luhatjet e treguesve të këtij tregu, si dhe të nxitë zgjerimin e konsumit dhe të investimeve. Nëpërmjet këtyre kanaleve, politika monetare ka ndihmuar forcimin e rritjes ekonomike të vendit dhe ka krijuar premisat e nevojshme për kthimin e inflacionit në objektiv.

2.1.1 POLITIKA MONETARE GJATË VITIT 2018

Ekonomia shqiptare pati një ecuri pozitive gjatë vitit 2018. Kërkesa agregate erdhi në zgjerim, duke mundësuar rritjen e mëtejshme të prodhimit, të punësimit e të pagave, si dhe duke ndihmuar në përmirësimin e balancave kryesore ekonomike e financiare të vendit. Paralelisht me këto zhvillime, presionet inflacioniste të gjeneruara në vend erdhën në rritje, por efekti i tyre në rritjen e inflacionit u kompensua nga forcimi i kursit të këmbimit.

Kjo dinamikë pasqyroj ruajtjen, e madje forcimin, e kahut stimulues të politikës monetare gjatë vitit 2018.

Sipas të dhënave të INSTAT-it, rritja ekonomike e nëntë muajve të parë të vitit 2018 shënoi vlerën 4.3%, duke vijuar trendin përsheptues të vënë re gjatë tre viteve paraardhëse.¹ Rritja ekonomike pati një bazë të gjerë; ajo pasqyroj kontribute pozitive nga zgjerimi i konsumit familjar, i investimeve të biznesit dhe i eksporteve. Paralelisht me faktorët e mësipërm të kërkesës, një kontribut të ndjeshëm në rritje pati dhe rritja e shpejtë e prodhimit të energjisë elektrike.

Zgjerimi i kërkesës agregate mundësoj rritjen e punësimit dhe rënien e mëtejshme të papunësisë. Sipas informacionit të disponuar, numri i të punësuarve shënoi një rritje vjetore prej 3.5% gjatë nëntë muajve të parë të vitit, ndërsa norma e papunësisë zbriti në 12.2%. Po ashtu, të dhënat e përfuara nga vrojtimit sugjerojnë se bizneset kanë rritur shkallën e shfrytëzimit të kapaciteteve. Këto tendenca tregojnë se ekonomia shqiptare po lëviz gradualisht drejt potencialit të saj.

Rritja ekonomike ka ndihmuar në përmirësimin e përgjithshëm të ekuilibrave ekonomikë dhe financiarë të vendit. Në veçanti:

- pozicioni i jashtëm i vendit është përmirësuar, i reflektuar si në ngushtimin e deficitit të llogarisë korrente ashtu dhe në përmirësimin e treguesve të qëndrueshmërisë së borxhit të huaj. Deficiti i llogarisë korrente zbriti në një nivel mesatar prej 5.2% të PBB-së gjatë nëntë muajve të parë të vitit, kundrejt nivelit 7.5% të regjistruar një vit më parë;
- deficitit buxhetor dhe borxhi publik vijuan të shënojnë një tendencë rënëse, duke pasqyruar si kursin konsolidues të politikës fiskale ashtu dhe rritjen ekonomike dhe forcimin e kursit të këmbimit;
- treguesit kryesorë të shëndetit të sektorit bankar, e në veçanti ai i likuiditetit, i përfitueshmërisë dhe i kapitalizimit, mbetën në nivele të kënaqshme. Në veçanti, përmirësim i ndjeshëm u vu re në treguesin e kredive me probleme, i cili zbriti në nivelin 11.1% në fund të vitit.

Tendenca e përmirësimit të aktivitetit ekonomik u pasqyrua dhe në ecurinë e inflacionit, por rritja e tij drejt objektivit u frenua nga forcimi i kursit të këmbimit. Rritja e pagave dhe e kostove të prodhimit solli rritjen e inflacionit të artikujve të shportës së konsumit të prodhuar në vend. Nga ana tjetër, forcimi i kursit të këmbimit të lekut kundrejt euros solli reduktimin e inflacionit të artikujve të importit. Për rrjedhojë, inflacioni mesatar vjetor rezultoi 2.0%, duke qëndruar në të njëjtin nivel me vitin 2017.

Kursi i këmbimit të lekut shënoi një mbiçmim të shpejtë gjatë vitit 2018, pas një trendi gradual mbiçmimi të nisur nga viti 2015. Ky trend pasqyron përmirësimin e pozicionit të jashtëm të ekonomisë, reduktimin e primeve të rrezikut në tregjet

¹ Të dhënat indirekte të disponuara, sugjerojnë se tremujori i katërt nuk do të sjellë shmangie të qenësishme në dinamikat vjetore të rritjes.

financiare, si dhe preferencën e shtuar të agjentëve për të mbajtur dhe investuar kursimet e tyre në instrumente financiare në lekë. Ndonëse këto tendenca ishin të pranishme dhe gjatë vitit 2018, mbiçmimi i kursit në këtë periudhë u nxit, gjithashtu, nga faktorë specifikë të tregut valutor, si zhbalancimi i përkohshëm i kërkesës dhe ofertës për valutë në tremujorin e dytë dhe krijimi i pritjeve për mbiçmim të mëtejshëm të kursit.² Këta faktorë iniciuan një spirale të shpejtë mbiçmuese të kursit në tremujorin e dytë, dhe u shoqëruan me çrregullim të funksionimit të tregut të brendshëm valutor. Rezultatet e analizave tona sugjerojnë se forcimi i kursit gjatë vitit 2018 shkoi përtej trendit të tij afatmesëm e afatgjatë.

Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë gjykoi se ritmi i shpejtë i mbiçmimit të kursit rrezikonte përmbushjen e objektivit të inflacionit në afatin e mesëm. Rrjedhimisht, në mbledhjen e datës 6 qershor 2018,³ ai vendosi:

- reduktimin e normës bazë të interesit, nga niveli 1.25% në nivelin 1.00%. Paralelisht me të, normat e interesit të depozitës dhe kredisë njëditore u reduktuan, nga respektivisht 0.25% dhe 2.25%, në 0.1% dhe 1.9%. Ulja e normës bazë të interesit synoi reduktimin e mëtejshëm të normave të kostove të financimit në lekë dhe zbutjen e presioneve forcuese mbi kursin e këmbimit;
- fillimin e një programi të blerjes së valutës në tregun e brendshëm, me synim frenimin e ritmit të forcimit të kursit të këmbimit dhe krijimin e premisave për një aktivitet normal tregtimi në tregun e brendshëm valutor. Përdorimi i kursit të këmbimit si instrument i përkohshëm dhe i jashtëzakonshëm i politikës monetare ishte i nevojshëm, në kushtet kur hapësirat për reduktimin e mëtejshëm të normës bazë të interesit ishin të vogla.

Ndërhyrja e Bankës së Shqipërisë frenoi mbiçmimin e kursit të këmbimit dhe ndihmoi në kthimin në normalitet të tregtimit në tregun valutor. Pas përfundimit të flukseve sezonale të verës, raportet e kërkesës e ofertës për valutë u paraqitën të balancuara, edhe në mungesë të ndërhyrjes së Bankës së Shqipërisë. Po ashtu, rreziku i kursit të këmbimit në përmbushjen e objektivit erdhi në rënie.

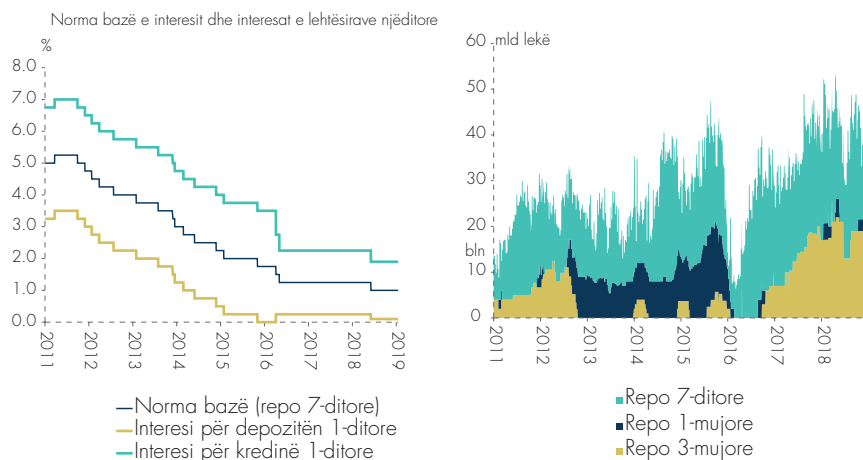
Në përputhje me këto zhvillime, Banka e Shqipërisë ruajti të pandryshuar kahun dhe intensitetin e stimulit monetar, gjatë gjashtëmujorit të dytë të vitit. Norma bazë e interesit mbeti e pandryshuar në nivelin 1.0%, ndërkohë që tregu financiar u furnizua me likuiditetin e nevojshëm dhe u orientua për qëndrimin e politikës monetare në të ardhmen.

² Për më shumë informacion, shih Hapësirën Informuese 1: "Mbiçmimi i lekut në vitin 2018: një sintezë e faktorëve, implikimeve dhe reagimit të Bankës së Shqipërisë".

³ Gjatë vitit 2018 pati 8 mbledhje për vendimmarrjen e politikës monetare; në 7 prej tyre, norma bazë e interesit dhe interesat e lehtësive njëditore u mbajtën të pandryshuara.

Grafik 1. Ecuria e normës bazë të interesit në lekë dhe injektimet e likuiditetit

Burimi: Banka e Shqipërisë.

HAPËSIRË INFORMUESE 1: MBIÇMIMI I LEKUT NË VITIN 2018: FAKTORËT, IMPLIKIMET DHE REAGIMI I BANKËS SË SHQIPËRISË

Kursi i këmbimit të lekut kundrejt euros ndoqi një trend gradual mbiçmimi deri në fund të vitit 2017. Ky trend u përshpejtua ndjeshëm në vitin 2018 dhe ritmi i mbiçmimit arriti në 4.9% nga 2% në vit gjatë viteve të mëparshme.

Mbiçmimi i kursit të këmbimit në vitin 2018 u analizua gjerësisht nga Banka e Shqipërisë. Në përputhje me regjimin e lirë të kursit të këmbimit të zbatuar në vend, niveli i tij nuk është objektiv eksplicit apo implicit i Bankës së Shqipërisë. Megjithatë, shmangiet e ndjeshme dhe të zgjatura në kohë të kursit nga nivelet e diktuar nga faktorët fundamentalë, kanë implikime për ecurinë e ekonomisë dhe të inflacionit, dhe, rrjedhimisht, edhe për qëndrimin e politikës monetare. Duke u bazuar në këto konsiderata, analizat tona kanë synuar në vazhdimësi të përcaktojnë faktorët e këtij mbiçmimi dhe të vlerësojnë ndikimin e tij në ekonomi, për të informuar reagimin e Bankës së Shqipërisë.

Hapësira informuese në vijim përmbledh shkurtimisht konkluzionet e analizës sonë, të cilat janë komunikuar në vazhdimësi dhe në raportet periodike të politikës monetare.

(i) Faktorë shpjegues të mbiçmimit të kursit të këmbimit

Faktorët përcaktues të ecurisë së kursit të këmbimit studiohen me anë të modeleve dhe studimeve empirike, të cilat janë në përputhje me teorinë ekonomike dhe praktikatat më të mira¹. Këto studime mundësojnë identifikimin e trendit afatmesëm e afatgjatë të kursit të këmbimit dhe të efektit të goditjeve të ndryshme që ndikojnë mbi të.

Mbi bazën e tyre rezulton se trendi mbiçmues afatmesëm e afatgjatë i kursit të këmbimit shpjegohet nga përmirësimi i pozicionit me jashtë të ekonomisë shqiptare dhe nga rritja e interesit për të investuar në instrumente financiare në lekë². Këto tendenca illsutrohen më në detaje më poshtë.

- Deficiti i llogarisë korrente ra nga 8.6% e PBB-së në vitin 2015, në 5.2% të PBB-së për nëntë muajt e parë të vitit 2018. Ky zhvillim ka ardhur në masën më të madhe nga rritja e eksporteve.

- Flukset hyrëse të investimeve të huaja direkte kanë ardhur në rritje, duke qëndruar mbi 8.0% të PBB-së. Në përgjigje të tyre, bilanci i pagesave ka rezultuar me suficit, duke nënkuptuar se flukset hyrëse të valutës në vend kanë qenë më të larta se ato dalëse.
- Normat e interesit për instrumentet financiare në lekë, ndonëse në nivele të ulëta, sigurojnë kthime pozitive investimesh në kushtet kur normat e interesit për depozitat në monedhën euro janë pranë zeros.

Po ashtu, studimet tregojnë se mbiçmimi i kursit të lekut kundrejt euros gjatë vitit 2018 shkoi përtej ritmit të përmirësimit të faktorëve fundamentalë^{III}. Ai pasqyroi zhvillime specifike në tregun e brendshëm valutor. Të tilla ishin:

- konvertimi i kapitalit të disa bankave të sistemit, në reflektim të politikave të tyre të brendshme;
- informacioni i qarkulluar në treg për hyrjen e kredisë nga BERZH-i për KESH-in; dhe
- krijimi i pritjeve të njëanshme për mbiçmimin e mëtejshëm të kursit të këmbimit, çka u shoqërua me ndryshimin e sjelljes së agjentëve ekonomikë dhe rritjen e ofertës valutore në treg.

Këta faktorë sollën rritjen e ofertës valutore dhe çrregullimin e funksionimit të tregut valutor në muajt prill e maj. Mbiçmimi i kursit të këmbimit me ritme të shpejta e largoi atë nga nivelet e sugjeruara nga faktorët fundamentalë. Zgjatja në kohë e këtij fenomeni u vlerësua të prodhonte efekte negative në inflacion në afatin e mesëm.

(ii) Reagimi i Bankës së Shqipërisë

Konstatimi se forcimi i shpejtë i kursit të këmbimit rrezikonte përmbushjen e objektivit të inflacionit, solli reagimin e politikës monetare. Ky reagim konsistoi në:

- uljen e normës bazë të interesit në muajin qershor në 1.00%, nga 1.25%;
- fillimin e një programi të përkohshëm për blerje të valutës. Ky program kishte për qëllim të kontrollonte shpejtësinë e mbiçmimit të kursit të këmbimit dhe shmangien e rreziqeve ndaj përmbushjes së objektivit të inflacionit. Vendimmarrja për ndërhyrjen e Bankës së Shqipërisë në tregun valutor u bë e nevojshme në kushtet kur hapësira për uljen e normës bazë të interesit ishte e pakët.

Ndërhyrja e Bankës së Shqipërisë ishte më intensive në periudhën e verës, periudhë e cila korrespondon me hyrje të larta valute, si pasojë e sezonit turistik. Më tej, Banka e Shqipërisë nuk ishte e pranishme në tregun valutor në kuadër të këtij programi.

(iii) Ndikimi i mbiçmimit të kursit të këmbimit në ekonominë shqiptare

Për të vlerësuar ndikimin e kursit të këmbimit në ekonominë shqiptare janë përdorur modele strukturore, të cilat e zbërthejnë ndikimin e tij sipas kanaleve të mëposhtme.

- **Kanali i konkurrencës**, i cili kap ndikimin negativ që mbiçmimi përtej fundamenteve i kursit të këmbimit sjell në ecurinë e eksporteve dhe në rritjen ekonomike. Nisur nga intensiteti i lartë importues i ekonomisë shqiptare, ky ndikimi zbutet disi nga rritja e fuqisë blerëse të importuesve e konsumatorëve.
- **Kanali i bilancit financiar të agjentëve ekonomikë**, i cili kap ndikimin pozitiv që mbiçmimi i kursit të këmbimit sjell tek bilancet e huamarrësve të valutës, nëpërmjet uljes së pagesave të kësteve të huave në euro. Në një ekonomi me nivel të lartë euroizimi, ky është një kanal i rëndësishëm.
- **Kanali i normave të interesit**, i cili kap ndikimin pozitiv që mbiçmimi i kursit të këmbimit jep në reduktimin e primeve të rrezikut për kreditë në valutë,

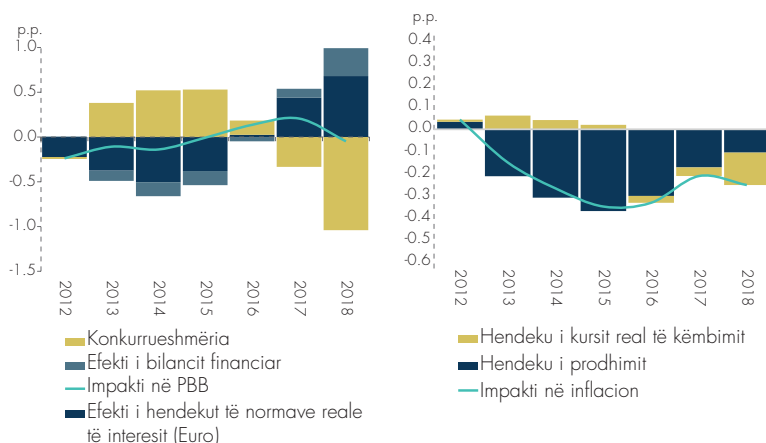
duke ndikuar në uljen e kostove të financimit të ekonomisë.

- **Kanali i çmimeve**, i cili kap ndikimin e kursit në inflacion. Ky kanal është i dyfishtë: kursi i ndikon çmimet drejtpërdrejt, nëpërmjet shportës së mallrave të importuar, dhe jodrejtpërdrejt, nëpërmjet kërkesës agregate (kanalet e mësipërme).

Vlerësimet për efektin e kursit të këmbimit paraqiten në grafikët më poshtë.^{IV} Ato tregojnë se ndikimi i mbiçmimit të kursit të këmbimit përtej fundamenteve në rritjen ekonomike është marxhinalisht negativ. Ky ndikim pasqyron reduktimin e konkurrencës së eksporteve shqiptare, por ai është neutralizuar pjesërisht nga rritja e fuqisë blerëse të kredimarrësve në euro dhe, pjesërisht, nga ulja e primeve të rrezikut të kredisë në monedhën euro.

Mbiçmimi i kursit të këmbimit ka reduktuar inflacionin mesatarisht me 0.2 pikë përqindjeje në vitin 2018. Ky efekt ka ardhur në rritje gjatë tremujorëve dhe, në tremujorin e fundit, ai vlerësohet në 0.3 pikë përqindjeje. Në përputhje me kohëvonesat e përcjelljes së luhatjeve të kursit të këmbimit në çmime, ky ndikim pritet të jetë i pranishëm edhe gjatë gjashtëmujorit të parë të vitit 2019, dhe të vijë drejt shuarjes në tremujorët në vijim.

Grafik 2. Ndikimi i mbiçmimit të kursit real të këmbimit në rritjen ekonomike (majtas) dhe në inflacion (në pikë përqindje)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Vlerësimet e këtyre efekteve pasqyrojnë, ndër të tjera, edhe masat e marra nga Banka e Shqipërisë. Rezultatet e deritanishme tregojnë se ndërhyrjet e Bankës së Shqipërisë në tregun valutor kanë përmbushur objektivat e këtij programi^V. Ritmi i mbiçmimit të kursit të këmbimit është zbutur dhe aktiviteti i tregut valutor është kthyer në parametra normalë. Po ashtu, parashikimet dhe komunikimet tona konfirmojnë se inflacioni do të kthehet në objektiv në vitin 2020.

^I Rezultatet e disa prej studimeve të Bankës së Shqipërisë janë publikuar dhe diskutuar si materiale të dedikuara për kursin, apo edhe si pjesë e materialeve që e trajtojnë kursin e këmbimit si element integral të modelimit.

^{II} Një analizë më e detajuar gjendet tek hapësira informuese "Mbiçmimi i kursit të këmbimit: faktorët përcaktues dhe implikimet", pjesë e Raportit Vjetor të Bankës së Shqipërisë për vitin 2017.

^{III} Një analizë më e detajuar gjendet tek hapësira informuese "Mbi ecurinë e kursit të këmbimit gjatë gjashtëmujorit të parë 2018", pjesë e Raportit Tremujor të Politikës Monetare 2018/III.

^{IV} Një analizë më e detajuar gjendet në Hapësirën Informuese "Kursi i këmbimit dhe ndikimi në ekonomi", pjesë e Raportit Tremujor të Politikës Monetare 2019/I.

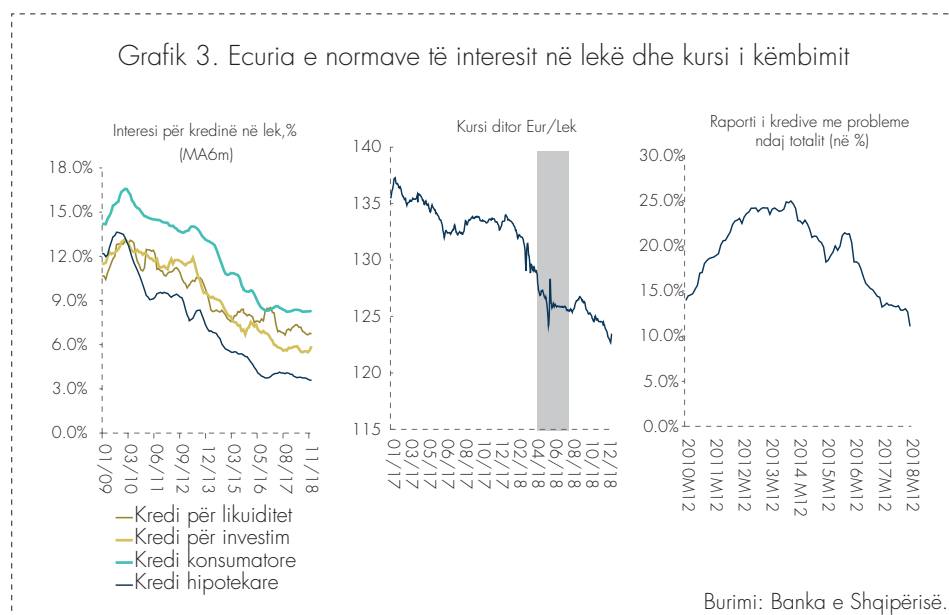
^V Një analizë më e detajuar për ecurinë e programit të ndërhyrjeve gjendet tek Hapësira Informuese "Efektet e ndërhyrjeve në tregun valutor", pjesë e Raportit Tremujor të Politikës Monetare 2018 IV.

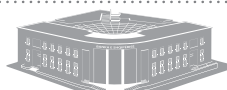
Ashtu si në vitet e mëparshme, politika monetare e Bankës së Shqipërisë kontribuoi në ecurinë pozitive të ekonomisë, afrimin e saj me potencialin dhe rritjen e presioneve inflacioniste në ekonomi. Përcjellja e stimullit monetar vërehet në disa drejtime.

Së pari, politika monetare lehtësuese ka gjeneruar kushte të favorshme financimi për familjet dhe bizneset shqiptare. Normat e interesit kanë vijuar të mbeten pranë minimumeve historike, në të gjithë harkun e instrumenteve financiare në lekë. Tregjet financiare janë karakterizuar nga likuiditeti i bollshëm dhe nga prime të ulëta rreziku. Injektimi mesatar i likuiditetit nga Banka e Shqipërisë ishte rreth nivelit 39 miliardë lekë, një vlerë kjo në rritje kundrejt nivelit 34 miliardë lekë të injektuar një vit më parë. Orientimi i tregut për ruajtjen e kahut lehtësues të politikës monetare në të ardhmen, ka ndihmuar në sheshimin e kurbës së normave të interesit dhe ka shtrirë efektin e saj në një horizont më të gjatë kohor. Po ashtu, zbatimi i programit të masave për reduktimin e kredive me probleme ka ndihmuar në uljen e rrezikut të kreditit.

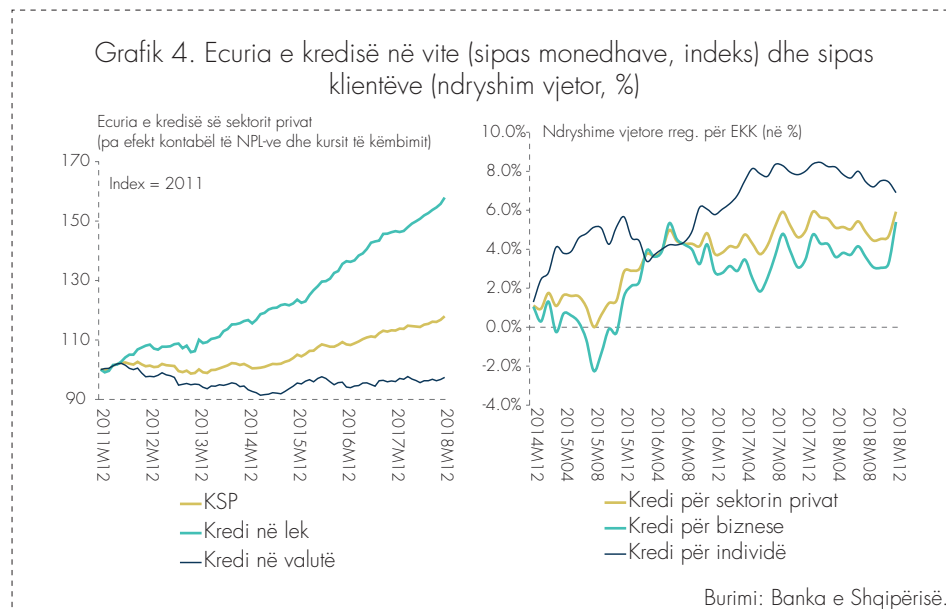
Së bashku, këto instrumente kanë diktuar reduktimin e normave të interesit të kredisë, të bonove 12-mujore të thesarit dhe të depozitave në lekë, përkatësisht me 1.5, 1.2 dhe 0.5 pikë përqindjeje nga viti 2015.

Së dyti, politika monetare lehtësuese ka sjellë rritjen e financimit në lekë dhe uljen e kostonë së shërbimit të borxhit ekzistues. Përmirësimet e vazhdueshme në kushtet e financimit u pasqyruan jo vetëm në rënien e normave të interesit, por edhe në rritjen e vëllimit të portofolit të kredisë për sektorin privat. Kështu, kredia në lekë u rrit mesatarisht me 6.7% gjatë vitit 2018, ndërkohë që pesha e këtij portofoli ndaj kredisë totale u rrit 47.2%, ose 2.5 pikë përqindjeje më shumë se një vit më parë.

Reduktimi i normave të interesit ul koston e financimit me kredi bankare dhe koston e shërbimit të kredive ekzistuese, duke krijuar kështu një kursim financiar që ndihmon rritjen e konsumit dhe të investimeve.

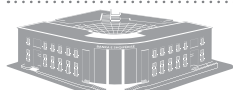

Së treti, politika monetare lehtësuese ka mbështetur stabilitetin financiar të vendit. Normat e ulëta të interesit dhe kushtet e favorshme të financimit kanë ndihmuar në përmirësimin e pozicionit financiar të huamarrësve, duke ulur koston e shërbimit të borxhit dhe inkurajuar ristrukturimin e kredive ekzistuese. Orientimi i kredihënies drejt monedhës vendase ka rritur peshën e saj në kredinë totale dhe ka ulur ekspozimin e sistemit financiar ndaj rreziqeve nga luhatjet e kursit të këmbimit.

Masat e politikës monetare të ndërmarra nga Banka e Shqipërisë kanë kontribuar në rritjen e konsumit të familjeve dhe të investimeve të biznesit, duke mbështetur kështu rritjen ekonomike. Vlerësimet tona sugjerojnë se politika monetare lehtësuese ka kontribuar pozitivisht, mesatarisht me 0.5 pikë përqindje, në rritjen ekonomike të dy viteve të fundit.

Nëpërmjet nxitjes së kërkesës agregate, politika monetare lehtësuese ka kontribuar në rritjen e punësimit dhe në shfrytëzimin më të mirë të kapaciteteve prodhuese. Paralelisht me to, pritjet e agjentëve ekonomikë për inflacionin kanë ardhur në rritje në krahasim me një vit më parë. Në përgjigje të tyre, pagat dhe inflacioni bazë kanë shfaqur një prirje të lehtë rritëse, duke krijuar premisa për kthimin e inflacionit në objektiv në afatin e mesëm.

Banka e Shqipërisë do të vijojë të ndjekë një politikë monetare të kujdesshme, në përputhje me objektivin e saj të stabilitetit të çmimeve dhe në interes të mbështetjes së stabilitetit të përgjithshëm ekonomik e financiar të vendit. Paralelisht me të, Banka e Shqipërisë gjykon se vendi duhet të vazhdojë të ecë

përpara me axhendën e reformave strukturore. Këto reforma duhet të synojnë përshtetimin e ritmit të rritjes ekonomike, si dhe rritjen e qëndrueshmërisë dhe shpërndarjen e fryteve të saj në shtresa sa më të gjera shoqërore.

HAPËSIRË INFORMUESE 2: VENDIMARRJA E POLITIKËS MONETARE

Gjatë vitit 2018, Këshilli Mbikëqyrës ka marrë në shqyrtim dhe ka rivlerësuar përshtatshmërinë e qëndrimit të politikës monetare në tetë raste. Në kuadër të këtyre diskutimeve, ai ka miratuar 8 raporte të politikës monetare (4 tremujore dhe 4 të ndërmjetme), si dhe një set analizash periodike.

Vendimet e politikës monetare bazohen në një kuadër bashkëkohor analize e parashikimi, i cili mundëson formulimin e një politike monetare konsistente me përmbushjen e objektivit të inflacionit. Ky kuadër ushqehet me të gjithë gamën e informacionit të disponuar, si dhe mbështetet në modele të testuara ekonometrike dhe në praktikën më të mira të bankingut qendror.*

Gjatë vitit 2018 ka vazhduar puna për:

- **Përmirësimin e përditësimit e modeleve të parashikimit dhe analizës së politikës monetare,** aplikimin e teknikave bashkëkohore në fushën e modelimit, si dhe përditësimin e njohurive të stafit me të rejtat më të fundit. Puna në këtë drejtim është mbështetur nga asistenca teknike e FMN-së, Sekretariatit të Shtetit Zviceran për Çështje Ekonomike (SECO) dhe Institutit të Gjenevës;
- **Hulumtimin e vazhduar të mekanizmit të transmetimit të politikës monetare dhe efektivitetit të saj.** Një fokus të veçantë në punët studimore të vitit 2018 pati mbiçmimi i kursit të këmbimit. Objektivi i studimeve tona ka qenë gjetja e arsyeve që qëndrojnë pas forcimit të kursit të këmbimit, vlerësimi i ndikimit të pritur të këtij forcimi, si dhe identifikimi i reagimit të Bankës së Shqipërisë, në përputhje me mandatin tonë ligjor. Paralelisht me të, u studiuën faktorët strukturorë e ciklikë të ecurisë së inflacionit, si dhe ka vijuar monitorimi i zhvillimeve në sistemin bankar, për të vlerësuar fortësinë e mekanizmit të transmetimit të politikës monetare dhe identifikuar efektet e masave të politikës monetare në këta tregues;
- **Komunikimin intensiv të politikës monetare** për të rritur kuptueshmërinë, parashikueshmërinë dhe efektivitetin e saj. Banka e Shqipërisë ka vijuar të përdorë komunikimin e kursit të politikës monetare në të ardhmen, si instrument të politikës monetare. Ai ka synuar të reduktojë pasigurinë në treg, nëpërmjet informimit të publikut mbi periudhën e parashikuar për arritjen e objektivit dhe kahun e ardhshëm të politikës monetare. Po ashtu, gjatë vitit 2018, komunikimi i politikës monetare është intensifikuar për të shpjeguar pozicionin e Bankës së Shqipërisë kundrejt zhvillimeve në kursin e këmbimit. Për këtë qëllim janë shfrytëzuar jo vetëm deklaratat e politikës monetare, por edhe intervista dhe artikuj në media. Për informimin e publikut të gjerë, në raportet periodike janë përgatitur dhe hapësira specifike informuese.
- **Bashkëpunimin me partnerët e brendshëm dhe të huaj,** duke synuar rritjen e sinergjisë së politikave ekonomike brenda vendit dhe duke mbështetur procesin e integritet evropian. Miksi aktual i politikave, i karakterizuar nga stimuli monetar dhe konsolidimi fiskal, vazhdon të mbetet një kombinim i përshtatshëm. Ky miks adreson nevojat e nxitjes së kërkesës agregate dhe përmirëson shëndetin e financave publike. Banka

e Shqipërisë ka vazhduar dialogun me Fondin Monetar Ndërkombëtar në kuadër të Artikullit IV dhe me partnerët tanë evropianë në drejtim të: (i) njohjes dhe implementimit të direktivave përkatëse në fushën e politikës monetare; dhe (ii) të përmbushjes së raportimeve periodike në procesin e integritetit.

Për vitin në vazhdim, prioritetet e punës janë rritja e efektivitetit, fleksibilitetit dhe transparencës së politikës monetare, duke garantuar përshtatshmërinë e saj në një mjedis ekonomik e financiar dinamik e kompleks.

* Për më shumë informacion shih:

Hapësirë informuese 1: "Proceset mbështetëse të vendimarrjes së politikës monetare në Bankën e Shqipërisë", Raporti Vjetor 2015;

Hapësirë informuese 2: "Procesi i hartimit, zbatimit dhe komunikimit të politikës monetare", Raporti Vjetor 2016.

2.1.2 INFLACIONI DHE FAKTORËT PËRCAKTUES TË TIJ

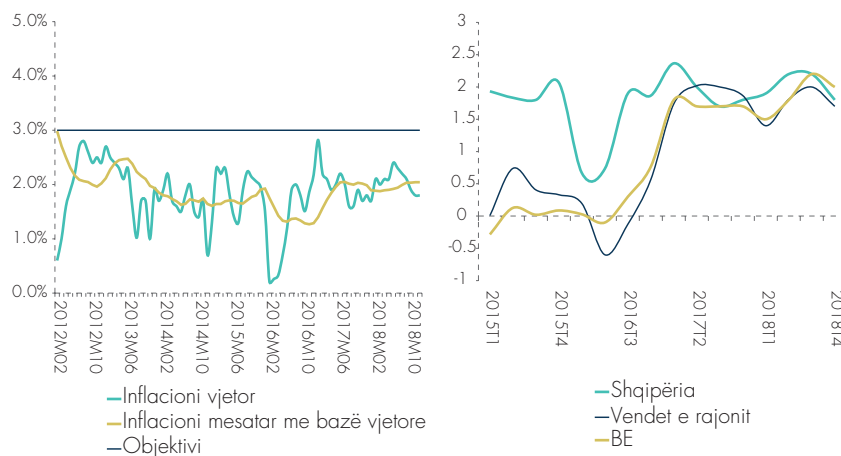
Presionet e brendshme inflacioniste shënuan rritje gjatë vitit 2018. Përmirësimi i pozicionit ciklik, i shprehur në rritjen e kërkesës agregate dhe në shfrytëzimin më të mirë të kapaciteteve prodhuese, ka mundësuar rritjen e pagave dhe të kostove të prodhimit. Nga ana tjetër, forcimi i kursit të këmbimit solli reduktimin e inflacionit të artikujve të importuar të konsumit, duke kompensuar efektin e përmirësimit të pozicionit ciklik të ekonomisë.

Inflacioni vjetor rezultoi rreth një vlere mesatare prej 2.0% në vitin 2018, duke mbetur në një nivel pothuajse të njëjtë me atë të vitit paraardhës. Në terma të profilit kohor, inflacioni: shënoi vlerën mesatare 1.9% në tremujorin e parë; u rrit në 2.2% në tremujorin e dytë dhe të tretë; dhe, zbriti në nivelin 1.8% në tremujorin e fundit.

Në këndvështrimin makroekonomik, ecuria e inflacionit pasqyroi veprimin me kah të kundërt të dy faktorëve: përmirësimin e pozicionit ciklik të ekonomisë shqiptare dhe mbiçmimin e shpejtë të kursit të këmbimit. Faktori i parë, përmirësimi i pozicionit ciklik të vendit – apo, me fjalë të tjera, rritja e shkallës së shfrytëzimit të kapaciteteve prodhuese – është shoqëruar me rritje të punësimit e të pagave, çka ka sjellë rritjen e kostove të prodhimit dhe të çmimeve të artikujve të prodhuar në vend. Nga ana tjetër, forcimi i kursit të këmbimit, gjatë vitit 2018, ka frenuar rritjen e çmimit të artikujve të importit, duke kompensuar efektin e faktorit të brendshëm. Efekte të tjera janë gjeneruar nga faktorë kalimtarë, duke përfshirë luhatjet e çmimit të naftës dhe të inflacionit të ushqimeve.

Grafik 5. Inflacioni vjetor dhe objektivi (majtas). Inflacioni në vendet e rajonit dhe në BE (djathtas)

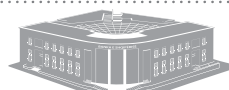
Burimi: INSTAT dhe Banka e Shqipërisë.

Kontribuuesit kryesorë në formimin e inflacionit total mbeten artikujt ushqimorë.

Ecuria e çmimeve të konsumit gjatë vitit 2018 pasqyroj, në një masë të madhe, ndikimin e kategorisë "Ushqime të përpunuara". Inflacioni i artikujve të kësaj kategorie shënoi rënie krahasuar me vitin paraardhës, kryesisht si pasojë e rritjes së ofertës vendase, por ai vijoi të mbetet gjeneruesi kryesor i inflacionit. Kategoria "Ushqime të përpunuara" regjistroi rënie të çmimeve gjatë vitit, duke manifestuar një ecuri krejtësisht të ndryshme krahasuar me një vit më parë. Çmimet në këtë kategori u ndikuan nga mbiçmimi i lekut dhe rënia e çmimeve në tregjet ndërkombëtare, e në veçanti e atyre të drithërave.

Kategoritë e tjera kanë rritur kontributet e tyre në inflacionin total.

Kategoritë "Strehim-qira", "Mallra me çmime të rregulluara" dhe "Mallra të konsumit joushqimor" formuan rreth 40% të inflacionit total, krahasuar me 20% një vit më parë. Çmimi i qirasë ka ruajtur një prirje rritëse gjatë vitit 2018, prirje kjo e nisur nga fundi i vitit 2017. Maksimumi i kontributit të kategorisë "Strehim-qira" u arrit në muajin tetor, me 0.5 pikë përqindje. Kategoria e artikujve me "Çmime të rregulluara" pati kontribut pozitiv në inflacionin total (0.2 pikë përqindje), si pasojë e rritjes së çmimit të ujit. Çmimet e naftës pësuan luhatje të ndjeshme gjatë vitit, duke kaluar nga rritjet gjatë muajve të verës në trajektoren rënëse në fundin e vitit. Kjo ecuri ka pasqyruar rënien e çmimeve të naftës në tregjet e huaja.

Tabelë 1. Kontributi i kategorive kryesore në inflacionin vjetor (në pikë përqindje)*

	T1-17	T2-17	T3-17	T4-17	T1-18	T2-18	T3-18	T4-18
Ushqime të përpunuara	0.6	0.5	0.2	0.0	0.1	0.2	0.2	0.1
Bukë dhe drithëra	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.1
Alkohol dhe duhan	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1
Ushqime të papërpunuara	1.3	1.1	1.2	1.3	0.9	1.1	1.0	0.9
Fruta	0.3	0.3	0.5	0.6	0.6	0.1	0.0	-0.1
Perime	0.9	0.7	0.7	0.6	0.2	0.9	0.9	0.9
Shërbime	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
Mallra me çmime të rregulluara	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.2	0.2	0.2
Furnizim me ujë	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.2	0.2	0.2
Strehim (qira)	0.0	0.1	0.1	0.2	0.3	0.4	0.4	0.3
Mallra konsumi joushqimor	0.3	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.2
Karburant	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.2	0.2
Mallra konsumi afatgjatë	0.0	-0.1	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Inflacioni vjetor (%)	2.4	2.0	1.7	1.8	1.9	2.2	2.2	1.8

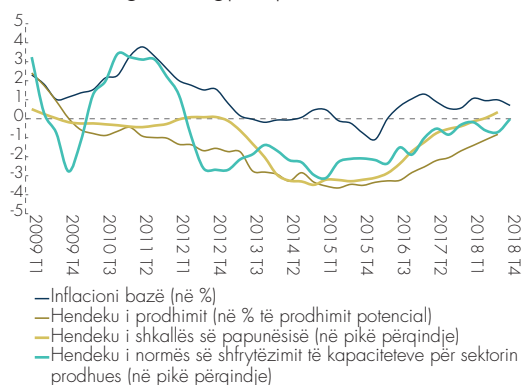
Burimi: INSTAT dhe Banka e Shqipërisë.

*Në tabelë janë paraqitur disa nga grupet kryesore të kategorive.

Përmirësimi i pozicionit ciklik të ekonomisë solli forcimin e presioneve të brendshme inflacioniste.

Zgjerimi i kërkesës agregate, gjatë vitit 2018, solli përmirësimin e pozicionit ciklik të vendit, të vërejtur në ngushtimin e hendekut negativ të prodhimit. Tregu i punës u karakterizua nga rritja e punësimit dhe nga rënia e vazhduar e shkallës së papunësisë, çka u pasqyrua më tej në rritje të pagave në ekonomi. Po ashtu, shkalla e shfrytëzimit të kapaciteteve ka ndjekur një prirje të ngadalshme rritëse, ndonëse vijon të mbetet nën mesataren historike të saj.

Grafik 6. Tregues të gjendjes ciklike të ekonomisë*

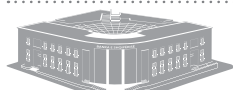
Burimi: INSTAT dhe vlerësime të Bankës së Shqipërisë.

*Hendeku i prodhimit është mesatare e disa matjeve mbi të cilën është aplikuar metoda e mesatares lëvizëse. Hendeku i normës së shfrytëzimit të kapaciteteve është llogaritur si devijim i vlerës aktuale nga mesatarja përkatëse historike për secilin prej sektorëve të Vrojtimit të Besimit të Biznesit. Më pas, hendeket e sektorëve janë peshuar me peshat e tyre si në treguesin e ndjesisë ekonomike, dhe së fundmi është zbatuar metoda e mesatares lëvizëse me katër terma. Në grafik paraqitet hendeku i rezultuar për sektorin prodhues. Sektorët e shërbimeve janë përjashtuar, për shkak të pranisë së luhajeve të shumta afatshkurtra.

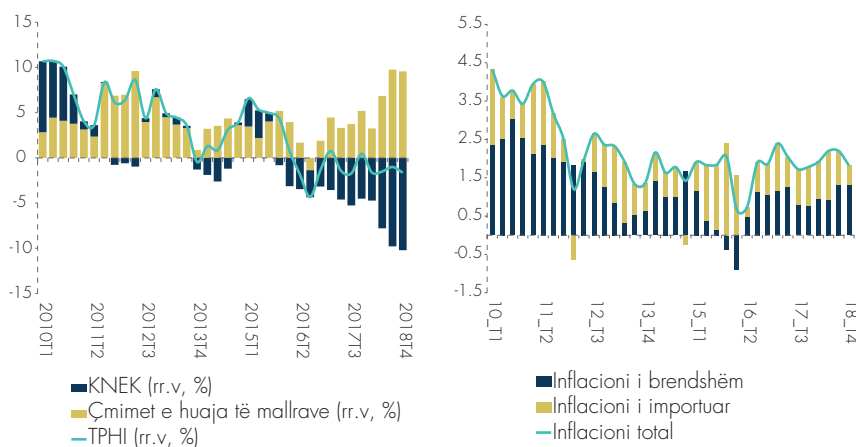
Në pasqyrim të tyre, presionet e brendshme inflacioniste rezultuan në rritje gjatë vitit 2018. Inflacioni bazë dhe inflacioni neto i artikujve të patregtueshëm shënuan përkatësisht 0.9% dhe 1.4% në terma mesatarë vjetorë. Për rrjedhojë, kontributi i inflacionit të brendshëm erdhi në rritje, nga 0.9 pikë përqindje gjatë gjysmës së parë të vitit, në 1.3 pikë përqindje në të dytën.

Forcimi i kursit të këmbimit reduktoi inflacionin e importuar.

Mbiçmimi i kursit të këmbimit gjatë vitit 2018 pengoi përcjelljen e plotë të përmirësimit të pozicionit ciklik të vendit në inflacion. Mbiçmimi me 8.1% i kursit nominal efektiv të këmbimit (KNEK) solli reduktimin e presioneve të huaja inflacioniste, ndonëse treguesi i "Çmimeve të huaja" u rrit me 7.4%, gjatë vitit në analizë.

Grafik 7. TPHI dhe kontributet e përbërësve të tij (majtas); kontributi i inflacionit të importuar dhe të brendshëm (djathtas)

Burimi: INSTAT dhe llogaritje të BSh.

Si rezultat, treguesi i presioneve të huaja inflacioniste (TPHI)⁴ ra me 0.7% në terma mesatarë vjetorë. Kjo ecure u materializua në reduktimin e kontributit të inflacionit të importuar, nga 1.1 pikë përqindje në gjashtëmujorin e parë, në 0.7 pikë përqindje në të dytin.

2.1.3 ECURIA E AKTIVITETIT EKONOMIK

Ekonomia shqiptare shënoi rritje gjatë vitit 2018, në pasqyrim të zgjerimit të konsumit, investimeve private dhe eksporteve. Rritja ekonomike u materializua në rritje të shpejtë të sektorit të industrisë dhe të shërbimeve, ndërkohë që sektorët e tjerë të ekonomisë shënuan një zgjerim më të ngadaltë.

Zgjerimi i kërkesës së brendshme krijoi premisa për rritje të punësimit dhe rënie të normës së papunësisë, duke sugjeruar se ekonomia shqiptare po lëviz gradualisht drejt potencialit. Po ashtu, rritja ekonomike u shoqërua me reduktimin e deficitit të llogarisë korrente dhe ndihmoi në reduktimin e borxhit publik.

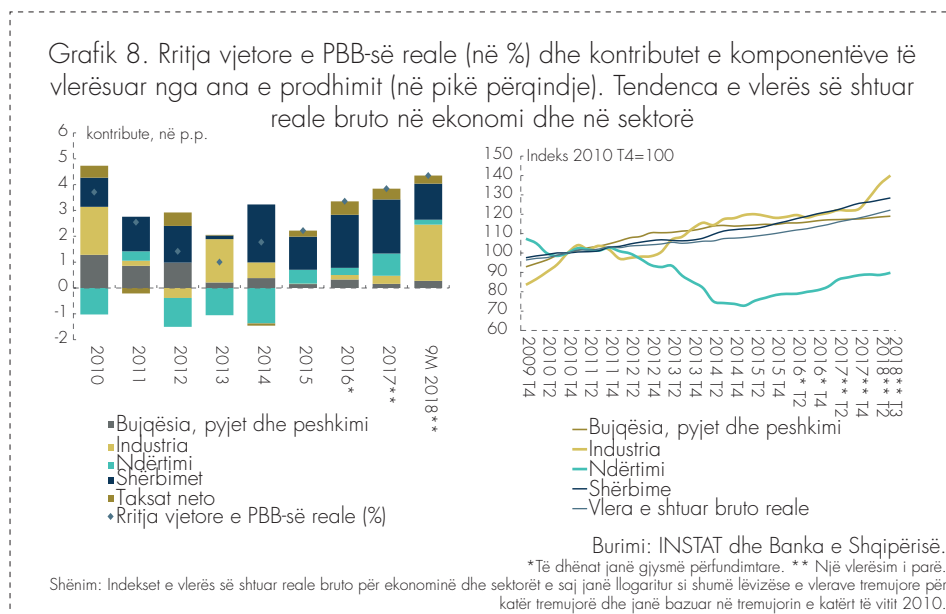
Sipas të dhënave të INSTAT-it, rritja ekonomike e nëntë muajve të parë të vitit shënoi vlerën 4.3%, duke u përshpejtuar krahasuar me rritjen e regjistruar gjatë vitit paraardhës.⁵ Të dhënat e disponuara sugjerojnë se rritja ka vijuar të jetë e pranishme edhe në tremujorin e katërt.

⁴ TPHI-ja llogaritet si rritja vjetore e indeksit të çmimeve të huaja dhe indeksit NEER për muajin përkatës.

⁵ Informacioni i publikuar nga INSTAT-i për Produktin e Brendshëm Bruto, sipas metodës së prodhimit dhe të shpenzimeve, mbulon zhvillimet deri në tremujorin e tretë të vitit 2018, të publikuar në datën 28 dhjetor 2018. Sipas kalendarit të botimeve të INSTAT-it, të dhënat për Produktin e Brendshëm Bruto në tremujorin e katërt të vitit 2018 do të publikohen më 29 mars 2019.

Zgjerimi i PBB-së reflektoi kryesisht ecurinë pozitive të sektorit prodhues, i cili kontribuoi me 2.6 pikë përqindje në rritje. Zhvillimet në sektorin prodhues pasqyruan rritjen e aktivitetit në industri, të përkthyer në një kontribut prej rreth 2.2 pikësh përqindje në rritjen vjetore të PBB-së. Aktiviteti në industri u drejtua kryesisht nga rritja e prodhimit të energjisë elektrike. Ndërkohë, sektori bujqësor kontribuoi me rreth 0.3 pikë përqindje në rritjen ekonomike, ndërsa kontributi i sektorit të ndërtimit u pakësua në 0.2 pikë përqindje.⁶

Sektori i shërbimeve⁷ kontribuoi me 1.4 pikë përqindje në rritjen e PBB-së. E ndikuar kryesisht nga rritja e turizmit, dega e "Tregtisë, transportit, akomodimit dhe shërbimit ushqimor" dha kontributin më të lartë, prej rreth 0.8 pikë përqindjeje, në rritjen vjetore të PBB-së. Po ashtu, dega e "Aktiviteteve profesionale dhe shërbimeve administrative" shtoi në 0.4 pikë përqindje ndikimin e saj në rritjen ekonomike, ndërkohë që kontributet e aktiviteteve të tjera të shërbimeve llogariten të ulëta.

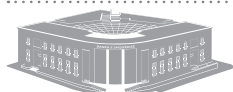
Kërkesa e brendshme ka qenë kontribuuesi kryesor i rritjes ekonomike gjatë tre tremujorëve të parë të vitit 2018, e mbështetur nga rritja e konsumit dhe e investimeve private.

Kërkesa e brendshme u zgjerua me 3.1% gjatë nëntë muajve të parë të vitit 2018.⁸ Ndikimi kryesor ka buruar nga konsumi i popullatës, por kontribut

⁶ Kjo dinamikë u ndikua në një masë edhe nga krahasimi me një bazë më të lartë një vit më parë, kur sektori i ndërtimit shënoi edhe rritjen më të lartë vjetore, rreth 9.6%, për periudhën 2010–2017.

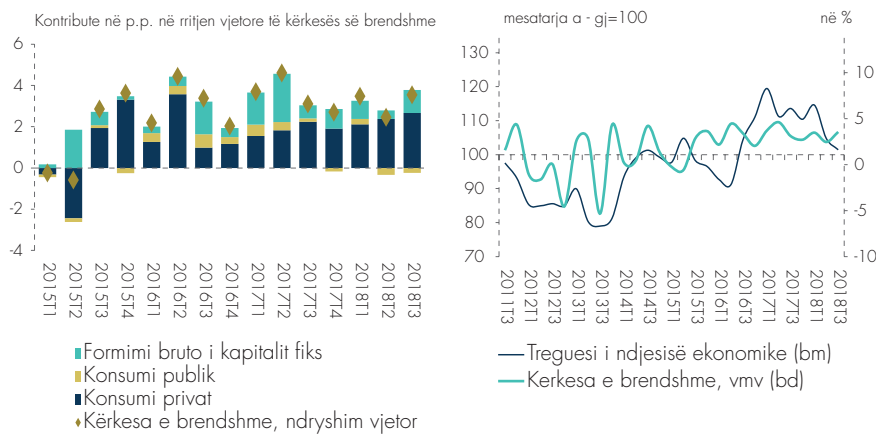
⁷ Degët kryesore të shërbimeve janë: "Tregti, transport, akomodim dhe shërbim ushqimor", "Informacion dhe komunikacion", "Aktivitete financiare dhe të sigurimit", "Aktivitete të pasurive të paluajtshme", "Aktivitete profesionale dhe shërbime administrative", "Administrata publike, arsimit dhe shëndetësisë", "Arte, argëtim dhe çlodhje dhe aktivitete të tjera shërbimi".

⁸ Kërkesa e brendshme përbëhet nga konsumi final dhe formimi bruto i kapitalit fiks. Në terma të llogarive kombëtare, konsumi privat në këtë raport i referohet konsumit final të popullatës, ndërsa investimet janë ekuivalente me formimin bruto të kapitalit fiks.

pozitiv ka ardhur edhe nga rritja e investimeve private. Ndërkohë, shpenzimet publike kanë ardhur në rënie gjatë vitit, si në terma të shpenzimeve korrente dhe në terma të shpenzimeve kapitale.

Grafik 9. Ecuria e kërkesës së brendshme, kontributet nga komponentët formues dhe treguesi i ndjesisë ekonomike (TNE)

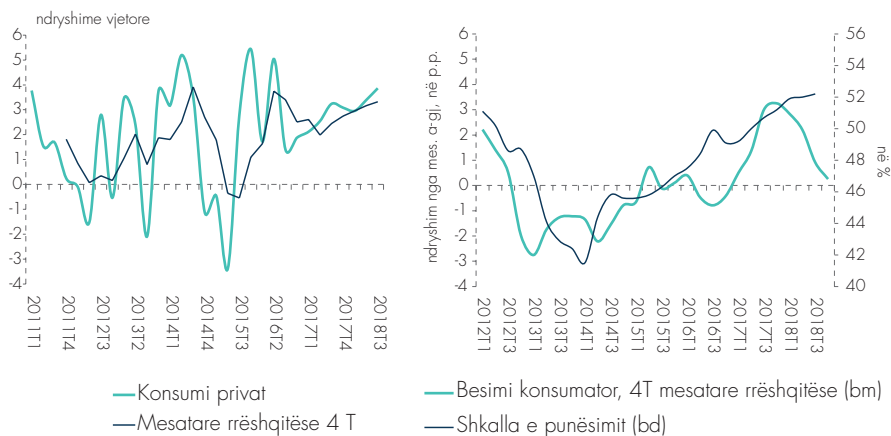

Burimi: INSTAT dhe Banka e Shqipërisë.

Konsumi privat ishte kontribuuesi kryesor i rritjes gjatë vitit 2018.

Konsumi privat u rrit me 3.4% gjatë nëntë muajve të parë të vitit 2018. Kjo përbën normën më të lartë të rritjes së tij që pas vitit 2008. Rritja e konsumit u mbështet nga rritja e punësimit dhe e pagave, nga politika monetare stimuluese, si dhe nga kushtet e lehtësuara të kreditimit. Treguesit e tërthortë sugjerojnë se, gjatë vitit 2018, konsumi privat u rrit kryesisht në kategoritë e mallrave të konsumit të përditshëm dhe më pak në kategorinë e mallrave të konsumit afatgjatë dhe shërbimeve.⁹

Grafik 10. Ecuria e konsumit privat (majtas); treguesi i besimit konsumator dhe shkalla e punësimit (djathtas)

Burimi: INSTAT dhe Banka e Shqipërisë.

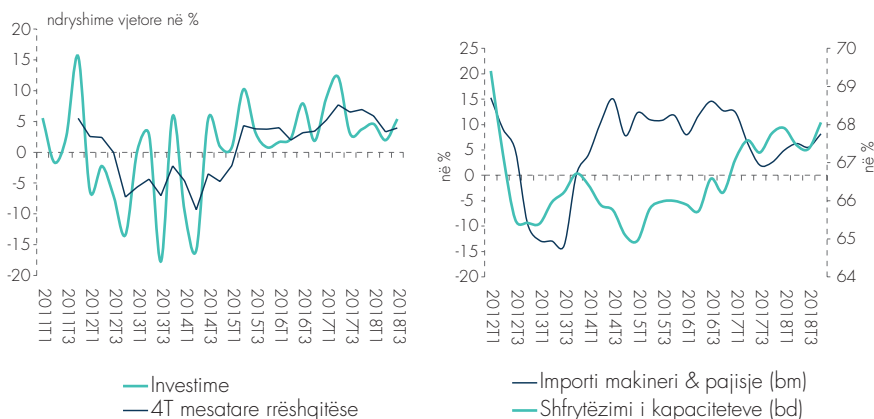
⁹ Bazuar në treguesit e dezagreguar të indeksit të tregtisë me pakicë dhe PBB-së nga ana e prodhimit.

Rritja e investimeve vijoi gjatë vitit 2018, ndonëse shfaqti norma më të ulëta rritjeje.

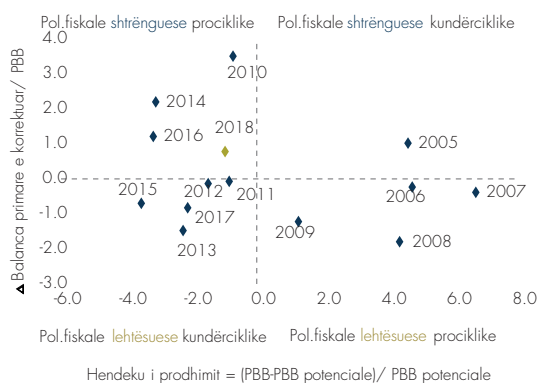
Investimet u rritën me 4.2% gjatë nëntë muajve të parë të vitit 2018, në krahasim me rritjen prej 6.5% gjatë vitit 2017. Sipas vlerësimeve tona, ndikimi kryesor në rritje erdhi nga zgjerimi i investimeve të sektorit privat, ndërkohë që kontributi i investimeve publike ishte ndjeshëm më i ulët. Të dhëna indirekte tregojnë se investimet private u zgjeruan në dy kategoritë kryesore përbërëse: investime në ndërtim dhe investime në makineri dhe pajisje të reja.¹⁰ Rritja e investimeve pasqyroi rritjen e shkallës së shfrytëzimit të kapaciteteve, si dhe u ndihmua nga kushtet e favorshme të financimit.

Grafik 11. Ecuria e investimeve në ekonomi (majtas); importi i makinerive e pajisjeve dhe norma e shfrytëzimit të kapaciteteve (djathtas)

Burimi: INSTAT dhe Banka e Shqipërisë.

Grafik 12. Natyra e politikës fiskale*

*Për detajet metodologjike, referojuni hapësirës informuese "Politika fiskale dhe ciklet e biznesit" në raportin vjetor të Bankës së Shqipërisë për vitin 2017.

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, INSTAT dhe llogaritje të Bankës së Shqipërisë.

Politika fiskale pati një prirje konsoliduese gjatë vitit 2018.

Politika fiskale shfaqti një prirje konsoliduese gjatë vitit 2018, ndonëse plani buxhetor parashikonte një qëndrim thuajse neutral të saj gjatë vitit. Kështu, suficiti primar rezultoi rreth 0.6 pikë përqindjeje të PBB-së më i lartë se ai i një viti më parë. Ndonëse prociklik, konsolidimi fiskal është pasqyruar në reduktimin e borxhit publik dhe ka zgjeruar hapësirat fiskale për përballimin e goditjeve të mundshme në të ardhmen.

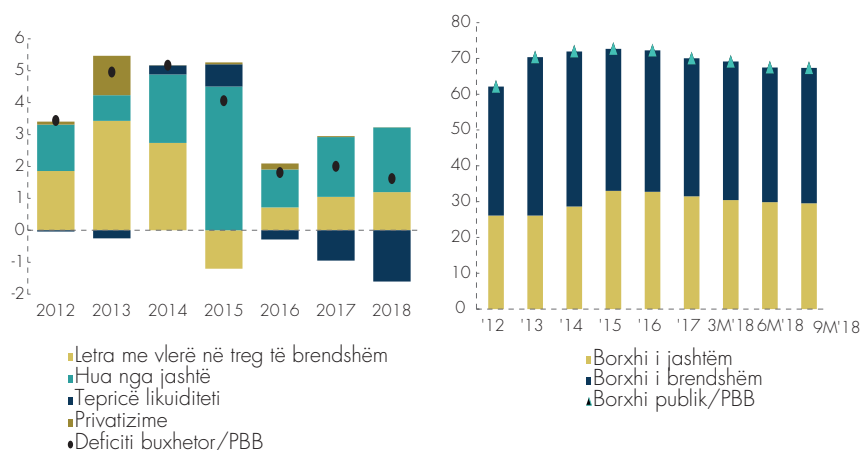
Deficiti buxhetor për vitin 2018 rezultoi rreth 26.5 miliardë lekë, duke u vlerësuar në rreth 1.6% të PBB-së. Në ngjashmëri me tre vitet e mëparshme, financimi i deficitit u mbizotërua nga burimet e huaja. Instrumenti kryesor i financimit të huaj, gjatë vitit 2018, ka qenë emetimi i Eurobondit 7-vjeçar,

¹⁰ Bazuar në treguesit e importit sipas zërave, si dhe në matjen e PBB-së nga ana e prodhimit.

në shumën 500 milionë euro. Ky instrument, në përputhje dhe me skedulin e rishikuar të huamarrjes së qeverisë për vitin 2018, u përdor pjesërisht për reduktimin e borxhit të huaj ekzistues (për rreth 200 milionë euro) dhe të atij të brendshëm (për rreth 10 miliardë lekë)¹¹. Huamarrja në tregun e brendshëm u shtua vetëm me instrumente borxhi afatgjatë, emetimi i të cilave kompensoi në të njëjtën kohë reduktimin e atyre afatshkurtra.

Grafik 13. Deficiti buxhetor dhe financimi (majtas); dhe borxhi publik (djathtas), ndaj PBB-së

Burimi: INSTAT, MFE dhe llogaritje të stafit të BSH-së.

Sipas të dhënave të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, stoku i **borxhit publik** vlerësohet të jetë reduktuar në 67.1% të PBB-së në vitin 2018, nga 70.1% në vitin 2017.¹² Rënia e borxhit i detyrohet natyrës konsoliduese të politikës fiskale, mbiçmimit të monedhës vendase, si dhe vijimit të rritjes ekonomike.

Shpenzimet buxhetore për vitin 2018 ishin rreth 475.9 miliardë lekë, ose rreth 3.1% më të larta në terma vjetorë. Profili i rritjes së shpenzimeve u përcaktua nga shpenzimet kapitale, ato për sigurime sociale, si edhe pagesat e interesave mbi borxhin e marrë në vitet e mëparshme. Në kah të kundërt me to ndikoi mungesa e transfertave të ndryshme gjatë vitit 2018.¹³ Madhësia e sektorit publik, e shprehur si raport i shpenzimeve publike ndaj PBB-së, u vlerësua në rreth 29.1%, raporti më i ulët i regjistruar në pesë vitet e fundit. Në terma të kompozimit, struktura e shpenzimeve buxhetore shënoi përmirësim

¹¹ Në fillim të vitit, qeveria kishte planifikuar që huamarrja e brendshme përgjatë vitit të shtoej me rreth 30 miliardë lekë, e ajo e huaj të pakësohej me 9 miliardë lekë. Megjithatë, nisur nga kushtet e favorshme në tregjet ndërkombëtare, nëpërmjet një akti normativ, plani për huamarrjen e huaj u rishikua në 32.6 miliardë lekë, nëpërmjet emetimit të Eurobondit 7-vjeçar, e ai për huamarrjen e brendshme u reduktua në 20 miliardë lekë.

¹² Të dhënat për borxhin publik i përkasin publikimit të MoFE për tremujorin e katërt 2018.

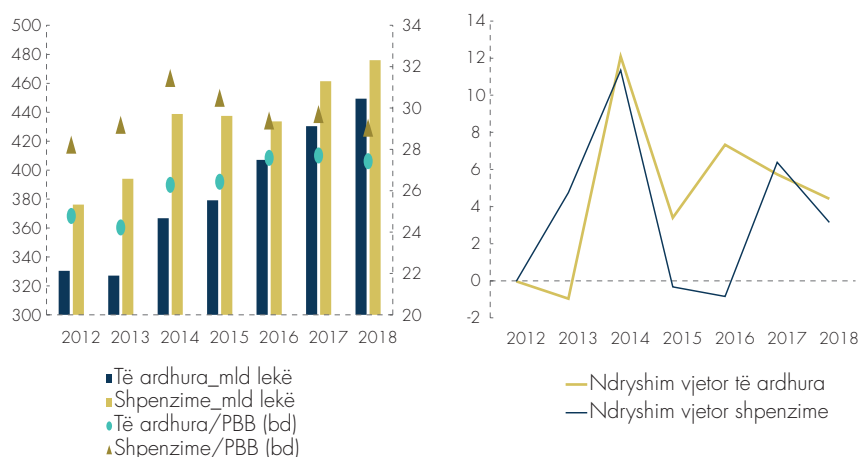
¹³ Në vitin 2017, këto transfertat ishin në formën e huadhënies për KESH-in. Gjatë vitit 2018 nuk pati transaksione të kësaj natyre.

gjatë vitit 2018, duke rritur peshën relative të shpenzimeve për investime ndaj shpenzimeve totale.

Të ardhurat buxhetore për vitin 2018 ishin rreth 449.4 miliardë lekë, ose rreth 4.4% më të larta nga një vit më parë. Të ardhurat tatimore u vlerësuan në rreth 25.6% të PBB-së, nivel ky i ngjashëm me një vit më parë. Politika tatimore ka qenë pothuajse e njëjtë me atë të një viti më parë. Për këtë arsye, profili i rritjes së të ardhurave tatimore gjatë vitit 2018, ka reflektuar gjallërim të konsumit privat, aktivitet ekonomik të shtuar, si edhe dinamikën e përmirësuar të treguesve të tregut të punës. Nga ana tjetër, rritja e të ardhurave tatimore gjatë këtij viti u frenua nga mbiçmimi i kursit të këmbimit.

Grafik 14. Të ardhurat dhe shpenzimet

Burimi: INSTAT, MFE dhe llogaritje të stafit të BSH-së.

HAPËSIRË INFORMUESE 3: FAKTORËT PËRCAKTUES TË DINAMIKËS SË BORXHIT PUBLIK NË SHQIPËRI

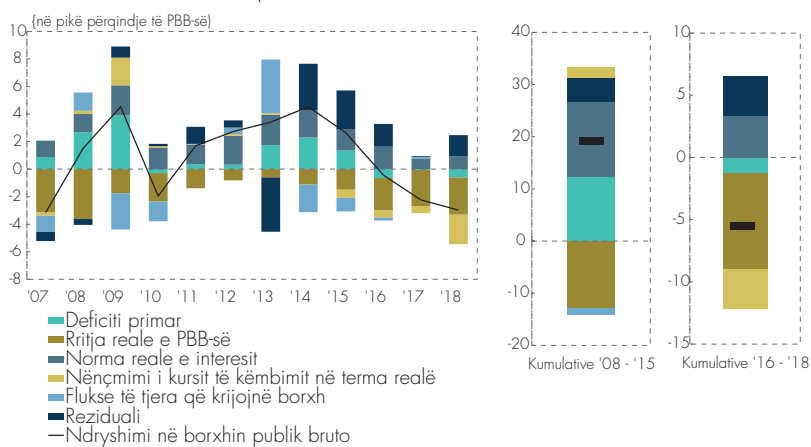
Kjo hapësirë informuese ka si qëllim të paraqesë faktorët makroekonomikë e fiskalë që kanë përcaktuar dinamikën në kohë të borxhit publik.¹ Analiza mbështetet në përjasjen e ndjekur nga Fondi Monetar Ndërkombëtar (2013), për vlerësimin e qëndrueshmërisë së borxhit publik për vendet që kanë akses në tregjet ndërkombëtare. Pjesë e këtij aparati analizues të propozuar nga FMN-ja është edhe shqyrtimi i dinamikës së borxhit publik në kohë, të dekompozuar sipas faktorëve që e përcaktojnë atë: balancës primare, rritjes reale ekonomike, normës reale të interesit, kursit real të këmbimit, balancës primare, flukseve të tjera borxhkrijuese dhe një komponenti rezidual.

Sipas të dhënave të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, borxhi publik në Shqipëri ka njohur rritje në vitet që pasuan krizën globale, duke kulmuar në nivelin 72.7% të PBB-së në vitin 2015. Pas kësaj periudhe, borxhi është pozicionuar në një trajektore rënëse, duke zbritur në 67.1% të PBB-së në fundin e vitit 2018. Më në detaje:

- raporti i borxhit publik ndaj PBB-së u rrit me 19.1 pikë përqindje në periudhën 2008-2015 (Grafiku 15). Pjesa më e madhe e rritjes i detyrohet normave reale të interesit të paguara mbi borxhin dhe deficiteve primare që karakterizuan politikën fiskale gjatë kësaj periudhe. Nga ana tjetër, rritja ekonomike ka vepruar në kah të kundërt, duke sjellë uljen e raportit të borxhit publik ndaj PBB-së;
- Raporti i borxhit publik ndaj PBB-së ra me rreth 5.6 pikë përqindje në periudhën 2016–2018. Rënia e tij ka vijuar të mbështetet nga ritmet e rritjes ekonomike, por ajo është favorizuar dhe nga mbiçmimi i kursit të këmbimit dhe konsolidimi fiskal, i shprehur në suficite primare, i ndërmarrë gjatë kësaj periudhe.

Grafik 15. Ndryshimi i borxhit publik, dekompozuar sipas faktorëve përcaktues, 2007 – 2018

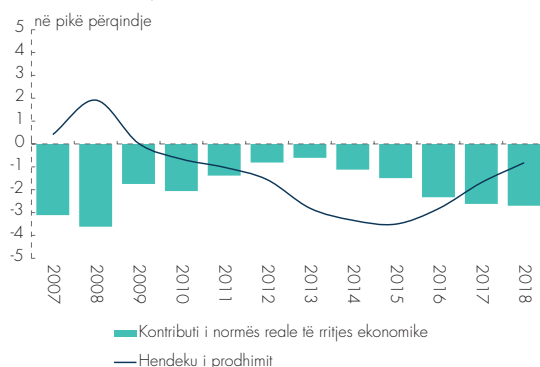

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, INSTAT dhe llogaritje të Bankës së Shqipërisë.

Dekompozimi i dinamikës së borxhit publik vë në pah rëndësinë që ka rritja ekonomike në përmirësimin e trajektorës së borxhit. Sikundër ilustron në Grafikon 16, aftësia e ekonomisë për të përmirësuar shëndetin e financave publike varet nga pozicioni i saj në ciklin e biznesit. Në periudha bumi ekonomik, kur prodhimi është mbi potencialin e tij (siç është rasti i viteve 2007 e 2008), rritja reale ekonomike ndikon në masë më të lartë rënie të raportit të borxhit publik. Në të kundërt, kur hendeku i prodhimit është negativ e drejt zgjerimit, kontributi i rritjes ekonomike në reduktimin e borxhit është më i ulët. Ndikimi i cikleve të biznesit në dinamikën e borxhit publik, nënvizon se ndjekja sistematike e politikave fiskale kundërciklike ndihmon kontrollin e borxhit dhe krijon hapësira fiskale për përbalimin e goditjeve të mundshme në të ardhmen.

Përtej nivelit, rëndësi të veçantë në analizën e qëndrueshmërisë së borxhit publik mbart dhe profili i strukturës së financimit të tij. Dimensionet kryesore të kësaj strukture janë: (i) maturiteti; (ii) monedha; dhe, (iii) zotëruesit. Një strukturë optimale financimi duhet të minimizojë koston e përgjithshme të borxhit publik, duke mbajtur njëkohësisht nën kontroll rreziqet që vijnë nga dimensionet e mësipërme.

Grafik 16. Kontributi i rritjes reale ekonomike në dinamikën e borxhit publik, si edhe hendeku i prodhimit në ekonomi*

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, INSTAT dhe llogaritje të Bankës së Shqipërisë.

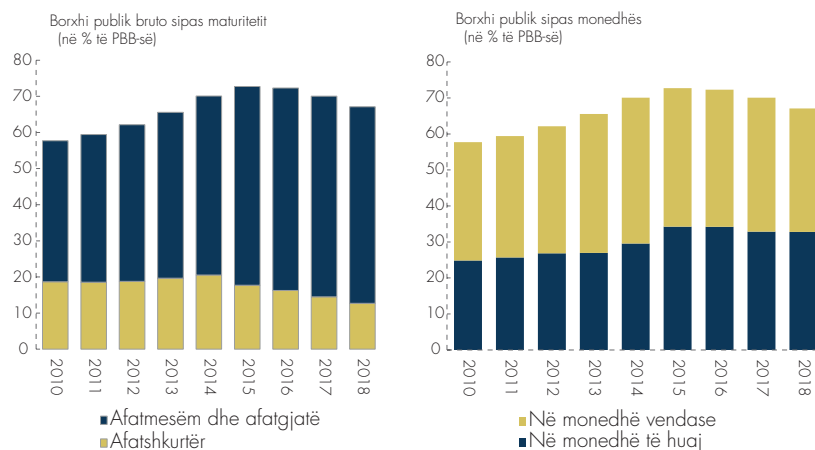
*Hendeku i prodhimit është mesatare e disa matjeve mbi të cilën është aplikuar metoda e mesatares lëvizëse. Për vitin 2018, vlerësimi i takon tremujorit të tretë të këtij viti.

Sa i takon strukturës së financimit të borxhit në Shqipëri mund të konkludojmë si më poshtë:

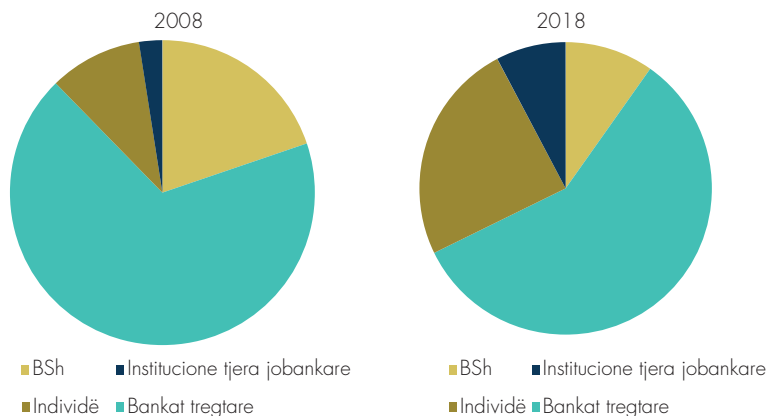
- maturiteti i borxhit publik është zgjatur gjatë viteve të fundit, duke reduktuar rrezikun e rifinancimit të tij. (Grafiku 17, majtas). Ky objektivi është arritur nëpërmjet emitimit të Eurobondeve (5-vjeçar në vitin 2015, dhe 7-vjeçar në vitin 2018) dhe nëpërmjet rritjes së peshës së instrumenteve afatgjata në tregun e brendshëm;
- struktura e borxhit sipas monedhës tregon një rritje të peshës së borxhit në monedhë të huaj, duke rritur ekspozimin e tij ndaj luhatjeve të kursit të këmbimit. Në vitin 2018, borxhi i huaj zë rreth 49% të borxhit totalit, ose 32.8% të PBB-së (Grafiku 17, djathtas).
- Struktura e borxhit sipas zotëruesve tregon një bazë më të diversifikuar investitorësh (Grafiku 18). Masat për të nxitur zhvillimin e tregut primar dhe sekondar të letrave me vlerë të qeverisë - zgjerimi i gamës së instrumenteve të borxhit, apo rregullimet ligjore që nxisin pjesëmarrjen e individëve dhe institucioneve të tjera - ka ulur ekspozimin e qeverisë ndaj sistemit bankar, nga rreth 68% e borxhit të brendshëm në vitin 2008, në 58% në vitin 2018.

Grafik 17. Profili i borxhit publik, 2010 - 2018

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, INSTAT dhe llogaritje të Bankës së Shqipërisë.

Grafik 18. Zotëruesit e borxhit të brendshëm*

*Struktura e borxhit të brendshëm krahas operacioneve të letrave me vlerë në treg primar, përfshin edhe transaksionet në treg sekondar.
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Pavarësisht tendencave pozitive, përmirësimi i mëtejshëm i qëndrueshmërisë së borxhit publik kërkon dhe vëmendje të mëtejshme ndaj përmirësimit të strukturës së financimit të tij.

¹ Mbështetet në materialin studimor "Qëndrueshmëria fiskale dhe vlerësimi i vulnerabiliteteve fiskale në Shqipëri", Jahaj (Gazidede), A. dhe Metani, I. (2016), i papublikuar.

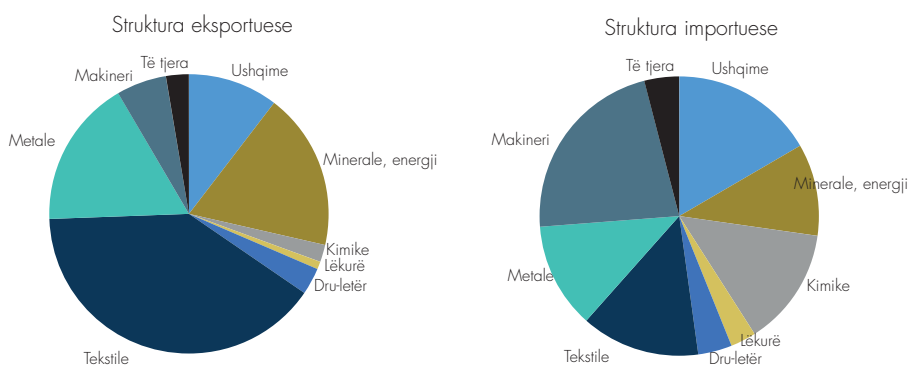
Deficiti i llogarisë korrente ka shfaqur një tendencë ngushtimi gjatë nëntë muajve të parë të vitit 2018.

Deficiti i llogarisë korrente zbriti në nivelin 5.2% të PBB-së gjatë nëntë muajve të parë të vitit 2018, duke u reduktuar ndjeshëm ndaj nivelit 7.5% të shënuar gjatë vitit paraardhës. Në terma nominalë, deficiti shënoi një ngushtim vjetor prej rreth 11.3%.

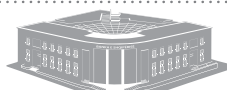
Ky reduktim pasqyron kryesisht rritjen me 8% të remitanave neto, si dhe zgjerimin me rreth 3.0% të suficitit të bilancit të tregtisë në shërbime, ku përfshihen dhe të ardhurat nga turizmi. Nga ana tjetër, deficiti i tregtisë së mallrave është ngushtuar me vetëm 0.2% në terma vjetorë, gjatë tre tremujorëve të parë të vitit. Rritja e eksporteve me rreth 25.7%, në një masë të madhe e shtyrë nga rritja e eksportit të energjisë elektrike, është kompensuar nga rritja me rreth 5.8% e importeve.

Deficiti i përgjithshëm tregtar (në mallra dhe shërbime) u ngushtua me 1.9% për 9-mujorin e parë të vitit 2018, kryesisht si pasojë e përmirësimit të bilancit të shkëmbimeve të shërbimeve. Ky ngushtim pasqyron përmirësimin e hendekut kursime-investime, veçanërisht si pasojë e rritjes së kursimeve të sektorit publik. Paralelisht me të, edhe hendeku kursime-investime i sektorit privat është ngushtuar, megjithëse në këtë rast ky ngushtim pasqyron rritjen më të shpejtë të kursimeve në raport me investimet e këtij sektori.

Grafik 19. Struktura e eksporteve (majtas) dhe importeve (djathtas) për mallrat në vitin 2018

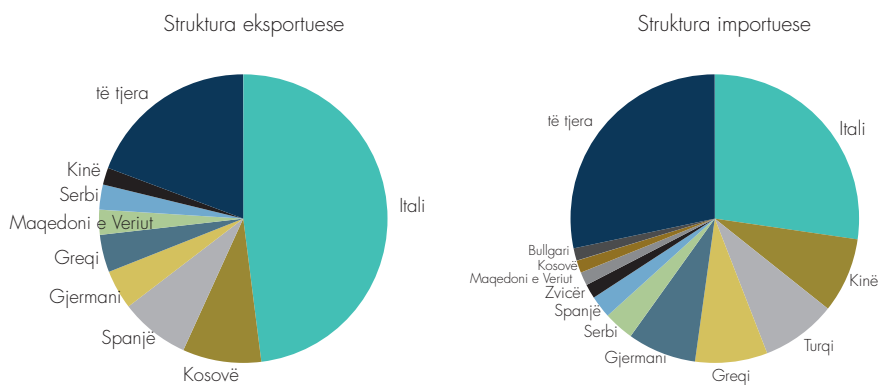
Burimi: INSTAT.

Me gjithë rritjen e vëllimit të përgjithshëm, struktura e eksporteve shqiptare mbetet relativisht pak e diversifikuar, sidomos në drejtim të produkteve me vlerë të shtuar të lartë. Nga ana tjetër, struktura e importeve është më e larmishme.

Vendet e Bashkimit Evropian, dhe kryesisht Italia, mbeten partnerët tanë kryesorë tregtarë. Gjatë vitit 2018, është vënë re një rritje relative e peshave të disa vendeve ku eksportohet kryesisht lëndë djegëse dhe energji elektrike, si Zvicra dhe Spanja. Paralelisht, është vënë re një rritje e përpjesës së Kosovës, kryesisht si pasojë e eksporteve më të larta të kategorisë "Materiale ndërtimi dhe metale" drejt këtij destinacioni. Sa i përket vendeve të origjinës, Italia mbetet partneri kryesor dhe me një larmi të gjerë produktesh të importuara.

Grafik 20. Struktura e destinacioneve eksportuese (majtas) dhe origjinave importuese (djathtas) për mallrat në vitin 2018 (% ndaj totalit)

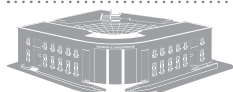

Burimi: INSTAT

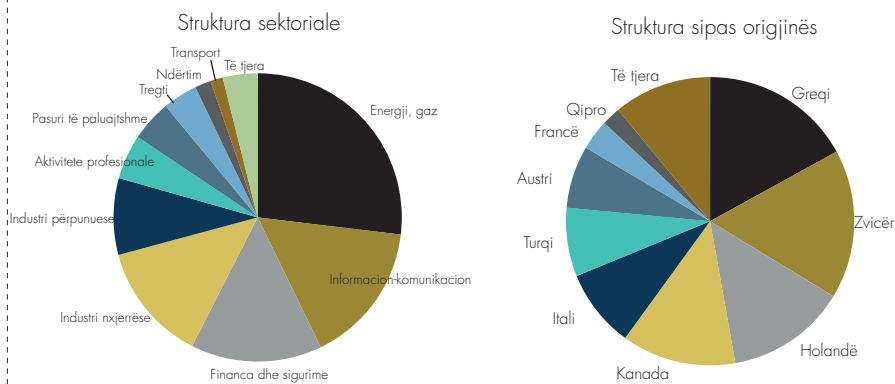
Financimi i deficitit të llogarisë korrente mbështetet në flukse valutore joborxhkrijuese.

Flukset e Investimeve të Huaja Direkte kanë luajtur rolin kryesor në financimin e deficitit korrent. Flukset hyrëse të IHD-ve janë zgjeruar me rreth 11.6% gjatë nëntë muajve të parë të vitit, me burim kryesor investimet në sektorin energjetik. Si rrjedhojë, sektori energjetik renditet i pari në terma të stokut të përgjithshëm të Investimeve të Huaja Direkte, me rreth 26.9% të totalit, në fund të 9-mujorit të parë 2018. Po ashtu, si pasojë e këtyre zhvillimeve, Zvicra është ngjitur në vendin e dytë sa i përket vendeve të origjinës.

Flukset e larta hyrëse kanë gjeneruar edhe norma të larta të financimit të deficitit korrent. Si rrjedhojë, në fund të vitit 2018, stoku i mjeteve të rezervës valutore arriti në nivelin 3.4 miliardë euro. Ky nivel është i mjaftueshëm për të mbuluar 7.2 muaj importi mallrash e shërbimesh ose 170% të borxhit të jashtëm afatshkurtër.

Grafik 21. Struktura sektoriale (majtas) dhe sipas origjinave importuese për stokun e Investimeve të Huaja Direkte në vitin 2018 (% ndaj totalit)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Treguesit e qëndrueshmërisë së borxhit të jashtëm kanë vazhduar të përmirësohen gjatë vitit 2018.

Stoku i borxhit të huaj ka shënuar vlerën 8.04 miliardë euro në tremujorin e tretë 2018, me një zgjerim prej 2.7% krahasuar me një vit më parë. Stoku vlerësohet në nivelin 64.5% ndaj PBB-së nominale të vjetorizuar. Nga pikëpamja strukturore mbizotëron borxhi qeveritar me rreth 43.8% të totalit, pasuar nga borxhi i bankave tregtare (17.6%) dhe ai i lidhur me investimet direkte (16.7%). Në terma të maturitetit, mbizotëron borxhi afatgjatë me rreth 79.6%. Për sa i përket instrumenteve, huatë dhe investimet në monedha dhe depozita përbëjnë rreth 71.7%. Pesha e investimeve të portofolit mbetet mjaft e ulët.

Në terma të qëndrueshmërisë, është vënë re një përmirësim i treguesve të aftësisë ripaguese afatgjatë, gjatë vitit 2018. Raporti i stokut të borxhit ndaj eksportit të mallrave dhe shërbimeve ka rezultuar 161.3%, në tremujorin e tretë të vitit 2018. Ndërkohë një vit më parë, ky raport ishte 174.0%. Në të njëjtën kohë, raporti i stokut të borxhit ndaj të ardhurave fiskale shënoi 237.5% krahasuar me 246.3% një vit më parë.

2.1.4 TREGU I PUNËS

Rritja e kërkesës agregate dhe zgjerimi i prodhimit janë shoqëruar me rritje të punësimit. Punësimi u rrit mesatarisht me 3.5%, gjatë nëntë muajve të parë të vitit 2018.¹⁴ Kjo rritje është më e lartë se rritja me 2.9% e shënuar në të njëjtën periudhë një vit më parë. Ecuria e punësimit në ekonomi pasqyroi rritjen e numrit të të punësuarve si në sektorin prodhues, ashtu edhe në atë të shërbimeve. Rritja e punësimit është shoqëruar me rënien e vazhduar të shkallës së papunësisë, e cila qëndroi në 12.2%, në tremujorin e tretë të vitit 2018. Kjo normë rezulton

¹⁴ Analiza e punësimit dhe e papunësisë mbështetet në të dhënat e Anketës tremujore të Forcave të Punës për grup-moshën 15 vjeç e lart.

rreth 1.4 pikë përqindje më poshtë vlerës së shënuar të njëjtin tremujor një vit më parë. Së fundi, rënia e normës së papunësisë ka krijuar premisa për rritjen me 3% të pagës mesatare gjatë tre tremujorëve të parë të vitit 2018.

Tabelë 2. Tregues të tregut të punës (në %)

	2014	2015	2016	2017	2018		
					T1	T2	T3
Punësimi (15 vjeç e lart, ndryshime vjetore)	1.6	4.9	6.5	3.3	4.9	3.3	2.3
- Në bujqësi	-3.4	1.4	3.9	-2.0	1.2	1.2	1.2
- Në industri (përfshirë ndërtimin)	7.4	11.5	11.0	3.4	8.6	7.1	3.9
- Në shërbime	5.1	6.2	7.8	8.4	6.7	3.4	2.5
Shkalla e punësimit (15-64 vjeç)	50.5	52.9	55.9	57.4	59.2	59.2	59.7
Shkalla e pjesëmarrjes në forcat e punës (15-64 vjeç)	61.5	64.2	66.2	66.8	68.0	68.0	68.3
Shkalla e papunësisë (15 vjeç e lart)	17.5	17.1	15.2	13.8	12.5	12.4	12.2
Paga mesatare mujore për një të punësuar (ndryshime vjetore nominale)		5.2	-0.8	3.0	4.2	2.5	2.4
Paga mesatare mujore në sektorin shtetëror (ndryshime vjetore nominale)	1.7	1.8	0.9	9.8	5.7	0.2	-0.3

Burimi: INSTAT (Anketa e Forcave të Punës, të dhëna të Drejtorisë së Përgjithshme të Tatimeve) dhe llogaritje të Bankës së Shqipërisë.

Shënim: Vlerat e paraqitura janë mesatare të ndryshimeve vjetore apo vlerave të treguesve për katër tremujorët e viteve përkatëse.

* Ndryshimet vjetore të pagave në terma realë janë llogaritur duke mbajtur parasysh inflacionin vjetor.

2.1.5 TREGJET FINANCIARE DHE TREGUESIT MONETARË

Tregjet financiare kanë qenë përgjithësisht të qeta gjatë vitit 2018, të karakterizuara nga norma të ulëta interesi dhe prime në rënie rreziku. Përjashtim nga kjo tablo bën ecuria e tregut valutor. Në gjysmën e parë të vitit, ky treg u karakterizua nga goditje, të cilat dëmtuan parametrat e funksionimit të tij dhe sollën presione të forta mbiçmuese mbi kursin e këmbimit. Reagimi i Bankës së Shqipërisë nëpërmjet reduktimit të normës bazë të interesit dhe ndërhyrjeve të përkohshme në tregun valutor, qetësoi funksionimin dhe frenoi ritmin e mbiçmimit të kursit të këmbimit.

Kredia për sektorin privat ka vijuar të rritet me ritme të moderuara gjatë vitit 2018. Kjo ecuri ka pasqyruar si kërkesën ende të ulët për kredi, ashtu edhe politikat konservatore të kreditimit të zbatuara nga sektori bankar. Në terma të strukturës, kreditimi shfaq ritme më të shpejta rritjeje në segmentin e kredisë në lekë, si dhe në atë të kreditimit të familjeve e individëve.

Nga këndvështrimi i pasivit, instrumentet e kursimit dhe investimit vijojnë të karakterizohen nga tendenca e zhvendosjes drejt ekstremeve të spektrit të likuiditetit: afateve të shkurtra apo të gjata të maturimit.

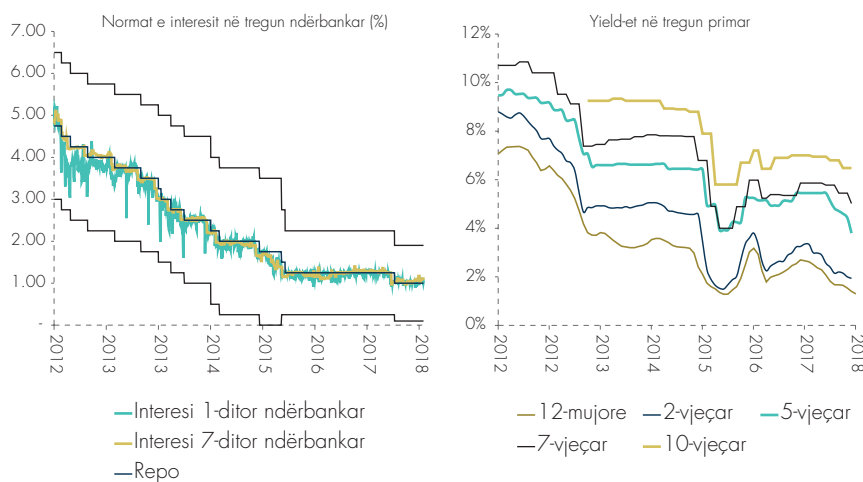
Normat e interesit në tregun ndërbankar janë luhatur pranë normës bazë, në linjë me objektivin operacional të politikës monetare.

Banka e Shqipërisë ka vijuar t'u ofrojë likuiditet bankave me anë të instrumentit të saj kryesor, repos së anasjellë njëjavore. Likuiditeti i injektuar ka qenë lehtësisht më i lartë se vitin e kaluar, si pasojë e rritjes së kërkesës për financim

nga sektori bankar. Normat e interesit në tregun ndërbankar kanë qëndruar afër normës bazë dhe kanë shfaqur luhatje më të ulëta, ndërkohë që vëllimet e tregtimit kanë mbetur të njëjta me nivelet e vitit 2017.

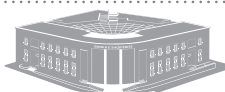
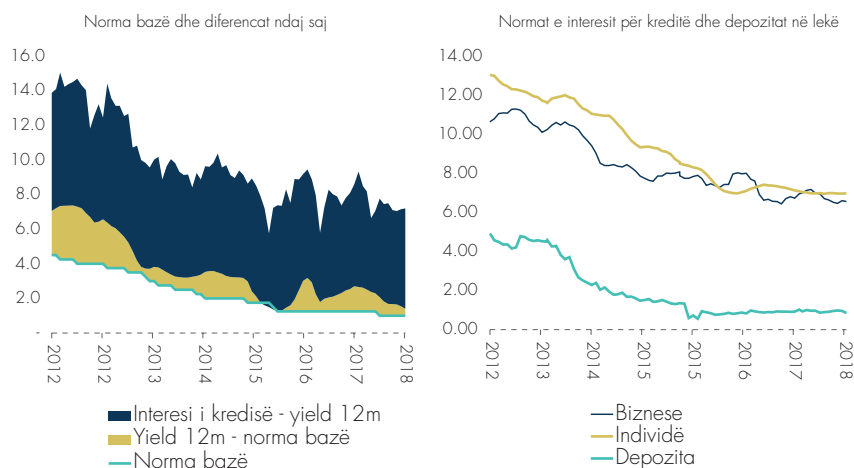
Grafik 22. Ecuria e tregut ndërbankar (majtas) dhe tregut primar (djathtas)

Yield-et e letrave me vlerë të qeverisë janë ulur gjatë vitit 2018.

Yield-et e letrave të borxhit të qeverisë kanë shfaqur ecuri rënëse, të ndikuara si nga lehtësimi i politikës monetare ashtu dhe nga reduktimi i huamarrjes në tregun e brendshëm. Pasi regjistruan ulje marxhinale në muajt e parë të vitit, rënia e *yield*-eve u përshpejtua në tremujorët në vazhdim. Pas emetimit të Eurobondit në muajin tetor, kërkesa për financim të qeverisë në tregun e brendshëm është zvogëluar, duke përforcuar prirjen rënëse të *yield*-eve. *Yield*-i 12-mujor rezultoi mesatarisht 2.0% gjatë vitit, nga 2.4% që shënoi një vit më parë. Gjatë vitit 2018, filloi implementimi i projektit pilot për emetimin e obligacionit referencë me maturitet 5-vjeçar, nëpërmjet bankave zhvilluese të

Grafik 23. Ecuria e normave të interesit në lekë

tregut. Tregtimi dhe kuotimi i përditshëm i këtij obligacioni ka ndikuar në uljen e primeve në maturitetet afatgjata dhe zbutjen e diferencave midis *yield*-eve të këtyre maturiteteve. Kurba e *yield*-eve në fund të vitit paraqitet me pjerrësi të zbutur, kryesisht në spektrin afatmesëm dhe afatgjatë.

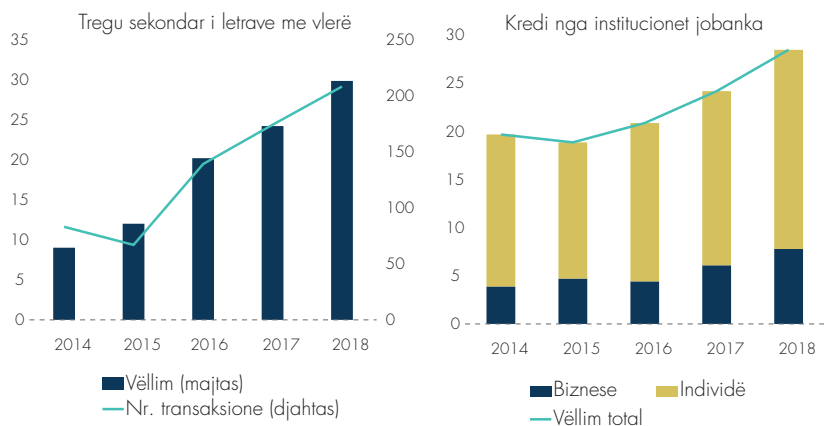
HAPËSIRË INFORMUESE 4: RISITË NË TREGUN FINANCIAR GJATË VITIT 2018

Sistemi financiar në Shqipëri mbizotërohet nga sektori bankar, ndërkohë që institucionet financiare jobanka kanë një peshë modeste, ndonëse me një tendencë rritjeje në pesë vitet e fundit¹. Spektri i instrumenteve të kursimit në ekonominë shqiptare është i kufizuar, ndërsa plotësimi i nevojave për financim të bizneseve realizohet kryesisht nga bankat.

Gjatë vitit 2018, tregu financiar në Shqipëri njohu progres në disa aspekte.

- **Volumi i tregtuar në tregun sekondar të titujve të qeverisë ka shënuar rritje** (shih Grafikon 24, majtas). Prej muajit korrik 2018, në kuadër të nismës së përbashkët të qeverisë dhe Bankës së Shqipërisë për të zhvilluar tregjet financiare, ka filluar të emetohet obligacioni 5-vjeçar referencë. Ky obligacion kuotohet në vazhdimësi, duke rritur likuiditetin e këtij instrumenti, si dhe duke krijuar një normë referencë për interesat e letrave të borxhit qeveritar dhe për interesat e produkteve të tjera të tregut financiar. Kjo praktikë synohet të ndiqet edhe me maturitete të tjera, në mënyrë që të shtohen pikat referencë përgjatë kurbës së *yield*-eve.
- **Kreditimi nga institucionet jobanka ka njohur rritje në dy vitet e fundit**, si në drejtim të portofolit të kredisë (shih Grafikon 24, djathtas) ashtu edhe të numrit të kredimarrësve. Të dhënat financiare të këtyre institucioneve tregojnë se portofoli i kredisë është rritur me 4.3 miliardë lekë në vitin 2018, ose 18% krahasuar me një vit më parë. (Megjithatë, portofoli i kredisë së këtyre institucioneve përbën rreth 6% të totalit të financimit të bankave për sektorin privat, duke treguar peshën e vogël të tyre në financimin e bizneseve.)

Grafik 24. Zhvillimet në tregun sekondar të letrave me vlerë dhe në institucionet jobanka (mld lekë)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

- **Në muajin shkurt 2018 nisi aktivitetin Bursa Shqiptare e Titujve ALSE sh.a.,** me qëllim krijimin e një platforme elektronike tregtimi që të bëjë të mundur përputhjen e ofertës dhe kërkesës për letra me vlerë në Shqipëri. Kjo platformë elektronike synon të plotësojë mungesën e tregut të organizuar (bursës), ku biznesi vendas mund të mbledhë fonde, si një alternativë e financimit nga sektori bankar. Në vitin e parë të saj, kjo platformë është përdorur për tregtimin e letrave me vlerë të qeverisë.
- **Një zhvillim pozitiv në tregun e kapitaleve është emetimi i obligacioneve nga biznesi privat.** Këto emetime, si praktikë, kanë filluar që në vitin 2012, por kanë pasur kryesisht emetues institucione financiare (banka, fonde). Në vitin 2018, është kryer për herë të parë emetimi i obligacionit nga një biznes, në formën e një oferte private. Zgjerimi i numrit të kompanive që përdorin këto instrumente rrit likuiditetin në këtë treg. Kjo do të sjellë zhvillimin e tregut të kapitaleve edhe përdorimin e tij si mundësi investimi dhe rritje të kapitalit nga bizneset.

¹ Për më shumë referoju https://www.bankofalbania.org/Stabiliteti_Financiar/Raportet_e_stabilitetit_financiar/.

Normat e interesit të kredive dhe depozitave në lekë kanë mbetur në nivele të ulëta.

Norma mesatare e interesit për kreditë e reja në lekë rezultoi 7.0% gjatë vitit 2018, duke mbetur pranë niveleve mesatare të vitit paraardhës (7.1%). Normat e interesit të kredisë për individët janë ulur gjatë vitit 2018, ndërsa normat e interesit të kredisë për biznese janë shfaqur afërsisht të njëjta me një vit më parë. Reduktimi i interesave të kredisë për individë është vërejtur kryesisht tek ato të financimit për blerjen e banesave¹⁵. Normat e interesit të depozitave luhaten në nivele minimale, duke ruajtur të ulëta kostot e financimit të bankave.

Leku është mbiçmuar gjatë vitit 2018.

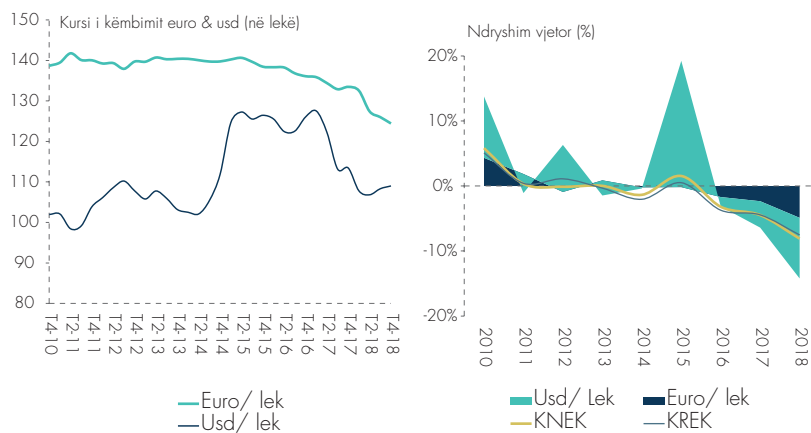
Tregu valutor është karakterizuar nga një mbiçmim i fortë i lekut gjatë vitit 2018. Pas një trendi gradual mbiçmimi gjatë viteve 2016 e 2017, kursi i këmbimit të lekut kundrejt euros u mbiçmua me rreth 4.9% gjatë këtij viti. Forcimi i lekut kulmoi në tremujorin e dytë të vitit, në reflektim të goditjeve që pësoi tregu valutor në këtë periudhë (për më shumë informacion, shiko Hapësirën Informuese 1).

Ndërhyrja e Bankës së Shqipërisë në tregun valutor frenoi ritmin e shpejtë të mbiçmimit të kursit të këmbimit dhe riktheu aktivitetin e tregut valutor brenda parametrave normalë. Kjo ndërhyrje ishte e përqendruar kryesisht në tremujorin e tretë, i cili karakterizohet nga flukse të shtuara valutore, si pasojë e sezonit turistik. Në muajt në vazhdim, kursi i këmbimit të lekut ka vazhduar të mbiçmohet, por me ritme të moderuara, në linjë me sjelljen sezonale të tij. Kërkesa dhe oferta për valutë ishin më të balancuara dhe luhatjet ditore të kursit të këmbimit

¹⁵ Norma mesatare e interesit për individë për vitin 2018 zbriti në 7%, nga 7.3% në 2017. Interesi i kredisë për blerje banese rezultoi 3.7% këtë vit, nga 4.1% një vit më parë.

Grafik 25. Zhvillimet në kursin e këmbimit*

*Në grafikun e ndryshimeve vjetore, vlera negative tregon mbiçmim të kursit të lekut ndaj monedhave të huaja.
Burimi: Banka e Shqipërisë.

ishin të dyanshme. Mbiçmimi i lekut është vënë re edhe ndaj dollarit amerikan. Një dollar amerikan u këmbye mesatarisht me 108 lekë, ose 9.3% më pak se një vit më parë.

Aktiviteti kreditues shfaqet lehtësisht i përmirësuar, i mbështetur nga rritja e qëndrueshme e kredisë në monedhë vendase.

Kredia për sektorin privat shënoi një rritje mesatare vjetore prej rreth 2%, duke arritur në nivelin 35.2% të PBB-së.¹⁶ Ritmi i rritjes së kredisë vijon të mbetet i moderuar, i ndikuar nga kërkesa ende e dobët për kredi e sektorit privat, nga politikat konservatore të kreditimit të bankave, si dhe nga efekti kontabël i mbiçmimit të kursit të këmbimit. Duke përjashtuar këtë efekt të fundit, norma mesatare vjetore e zgjerimit të kredisë për sektorin privat është luhatur rreth vlerës 5%.¹⁷

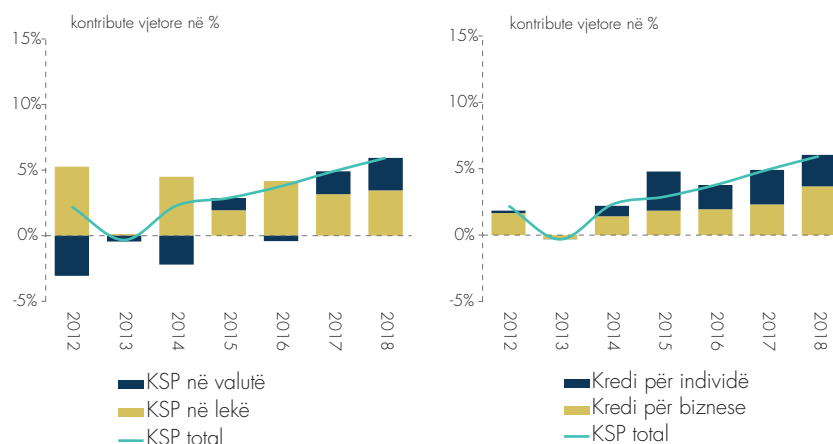
Kursi stimulues i politikës monetare ka vijuar të ruajë norma të ulëta interesi dhe kushte të favorshme kreditimi. Portofoli i kredisë në lekë vazhdoi të japë kontributin më të lartë në zgjerimin e kredisë për sektorin privat. Norma mesatare vjetore e rritjes së këtij portofoli shënoi 6.6%. Kredia në lekë është e kanalizuar kryesisht në segmentin e individëve. Ky portofol është rritur me ritme të qëndrueshme gjatë vitit, duke shënuar një normë mesatare vjetore prej 8%. Zgjerimi i kredisë për individë është mbështetur si nga rritja e kredisë hipotekare, ashtu edhe nga rritja e kredisë për konsum. Kërkesa e qëndrueshme dhe kushtet e lehtësuara të kreditimit në segmentin e individëve mbeten faktorë me ndikim pozitiv në rritjen e këtij portofoli.

¹⁶ Të dhënat e kredisë janë të rregulluara për kreditë e nxjerra jashtë bilancit të bankave.

¹⁷ Të dhënat e kredisë të raportuara në vijim janë gjithashtu të rregulluara për këtë efekt.

Grafik 26. Ecuria e kredisë për sektorin privat (ndryshime vjetore në %)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Kredia në valutë shfaq një dinamikë në përmirësim, duke shënuar një rritje vjetore mesatare prej 4%. Zgjerimi i kredisë në valutë mbështet kryesisht financimin e bizneseve. Ky portofol ka shënuar rritje mesatare vjetore rreth vlerës 4%, duke shfaqur qëndrueshmëri më të madhe në segmentin e kredisë për investime dhe ecuri të luhatshme në atë të kredisë për likuiditete. Kredia për biznese vijon të reflektojë kërkesë ende jo të qëndrueshme dhe kushte relativisht të shtrënguara të ofertës bankare për këtë segment.

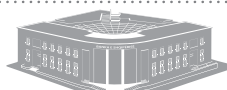
HAPËSIRË INFORMUESE 5: ECURIA E FAKTORËVE TË OFERTËS DHE KËRKESËS PËR KREDI

Ecuria e kredisë është objekt i analizave të vazhdueshme të Bankës së Shqipërisë, për vetë rolin e saj në mekanizmin e transmetimit të politikës monetare, në rritjen ekonomike dhe në inflacion.

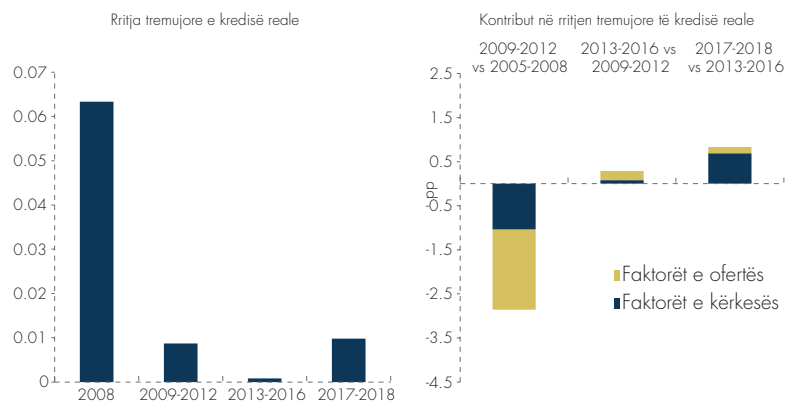
Gjatë dy viteve të fundit, vihet re një përmirësim i modervuar i aktivitetit kreditues, ndonëse ritmi i rritjes së kredisë nuk ka pasqyruar plotësisht rritjen e aktivitetit ekonomik dhe uljen e primeve të rrezikut në tregjet financiare. Studimet empirike¹ sugjerojnë se rimëkëmbja e aktivitetit kreditues është e ngadaltë dhe rikuperimi i tij zgjat më shumë në kohë, dhe në veçanti pas krizave financiare që kanë origjinuar nga rritja e shpejtë e kredisë.

Në këtë hapësirë informuese pasqyrojmë ecurinë e faktorëve të ofertës dhe kërkesës që kanë ndikuar aktivitetin kreditues në Shqipëri, në vitet 2017-2018.

Për të gjykuar mbi ecurinë e ofertës dhe të kërkesës për kredi gjatë kësaj periudhe, kemi përditësuar modelin empirik të studimit mbi përcaktuesit e kreditimit në vendet e rajonit². Duke u bazuar në marrëdhënien e gjetur ndërmjet faktorëve të kërkesës dhe ofertës me kredinë, është llogaritur ndikimi relativ i këtyre faktorëve në rritjen reale të kredisë. Grafiku 27 pasqyron ecurinë e përmblodhur të faktorëve të kërkesës dhe ofertës në tre periudha kohore: periudha e parë, ajo menjëherë pas krizës, i referohet viteve 2009-2012; periudha e dytë mbulon vitet 2013-2016; dhe periudha e tretë është ajo me të dhënat më të fundit për vitet 2017-2018.

Grafik 27. Ndikimi i faktorëve të kërkesë ofertës në rritjen e kredisë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Rezultatet e modelit tregojnë se faktorët e kërkesës dhe të ofertës kanë ardhur në përmirësim gjatë dy viteve të fundit. Megjithatë, kërkesa për kredi ka një përmirësim relativ mjaft më të shpejtë se oferta për kredi.

- Përmirësimi i kërkesës është mbështetur nga rimëkëmbja e aktivitetit ekonomik në vend, i cili ka shfaqur përshpejtim të normave të rritjes, duke dhënë kontribut pozitiv në ecurinë e kredisë.
- Nga ana tjetër, përmirësimi marxhinal i ofertës ka reflektuar ndikimin pozitiv që ka dhënë ulja e raportit të kredive me probleme ndaj totalit, si përafrues i rrezikut të kredisë.

Nga analiza e rezultateve të këtij ushtrimi vihet re se rikuperimi i faktorëve të kërkesës për kredi është më i shpejtë se ai i faktorëve të ofertës. Kjo ecuri konfirmohet edhe nga rezultatet e vrojtimin të aktivitetit kreditues pranë bankave. Bankat shprehen se kanë shtrënguar standardet për kredinë e bizneseve dhe kanë lehtësuar ato për individët, ndërkohë që kërkesa për kredi është në rritje në të dy segmentet për periudhën 2017-2018.

Sipas bankave, faktorët që ndikojnë në shtrëngimin e standardeve të bizneseve janë perceptimi i rrezikut për këtë segment, kufizimet nga bilanci dhe toleranca e bankës ndaj rrezikut.¹ Një panoramë e ndryshme vihet re tek ecuria e standardeve të kreditimit për individët. Të dhënat e Vrojtimin të Aktivitetit Kreditues tregojnë se që prej vitit 2012, bankat kanë lehtësuar në mënyrë të vazhdueshme standardet e kreditimit. Bankat pohojnë se pothuajse të gjithë faktorët kanë ndikuar pozitivisht në lehtësimin e standardeve për individët.

¹ Si për shembull Antoshin S. et al. 2017: "Credit Growth and Economic Recovery in Europe After the Global Financial Crisis"- IMF Working paper WP/17/256.

² Ky model është i vlerësuar për periudhat 2004-2016 dhe shpjegon rritjen e kredisë për sektorin privat, nëpërmjet faktorëve të kërkesës (rritjes ekonomike, shkallës së ndërmjetësimit të sistemit bankar) dhe faktorëve të ofertës (raportit të kredive me probleme, depozitave, huamarrjes së huaj të bankave, normës së interesit të kredisë) dhe kursit të këmbimit. Modeli përshkruhet në materialin studimor "Vlerësimi i përcaktuesve të kredisë bankare në vendet e Evropës Qendrore dhe Juglindore" përgatitur nga S. Note dhe E. Suljoti – material studimor, Banka e Shqipërisë 2017.

³ Ky faktor është prezantuar për herë të parë në qershor të vitit 2018, në kuadër të rishikimit që iu bë Vrojtimin të Aktivitetit Kreditues. Për më shumë shiko: https://www.bankofalbania.org/Politika_Monetare/Vrojtimet/Vrojtimi_i_aktivitetit_kreditues/

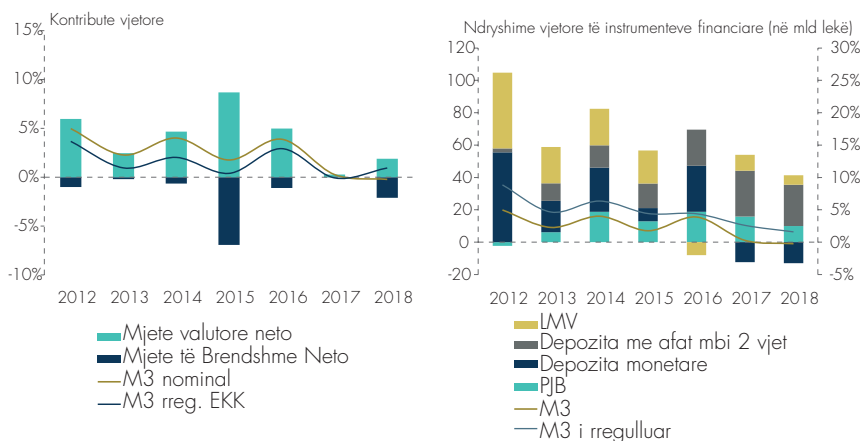

Oferta monetare është zgjeruar me ritme të moderuara gjatë vitit, duke reflektuar financimin e ulët me mjete monetare të ekonomisë, si dhe ndryshimet strukturore në mbajtjen e parasë.

Ecuria e parasë së gjerë, gjatë vitit 2018, reflektoi nivelin e ulët të krijimit të parasë në ekonomi, ndryshimet strukturore si pasojë e zhvendosjes së depozitave të agjentëve ekonomikë në maturitete mbi dy vjet¹⁸, si dhe efektin e mbiçmimit të kursit të këmbimit. Treguesi i parasë së gjerë, agregati M3, shënoi një reduktim mesatar vjetor prej 0.4%, gjatë vitit 2018. Ndryshimet strukturore të parasë reflektojnë jo vetëm zhvendosjet drejt maturiteteve afatgjata, por edhe drejt komponentit likuid, në trajtën e depozitave pa afat dhe parasë jashtë bankave. Raporti i kësaj të fundit ndaj treguesit të parasë në lekë, agregatit M2, ka rezultuar në nivelin mesatar prej rreth 36.3% gjatë vitit, ose 1.6 pikë përqindje më e lartë se një vit më parë.

Stoku i depozitave në sistemin bankar është zgjeruar me rreth 1.1% mesatarisht në terma vjetorë, gjatë vitit. Në fund të periudhës, depozitat totale të rezidentëve vlerësohen në nivelin 68.4% të PBB-së. Kontributin më të madh në rritjen e depozitave e kanë dhënë depozitat në valutë, të mbështetura nga flukset e larta valutore gjatë vitit. Depozitat në lekë kanë kontribuar në një masë më të ulët, pasi një pjesë e kursimeve në monedhë vendase kanalizohet në letra me vlerë të qeverisë. Njëkohësisht me të, ka vijuar zhvendosja nga depozita me afat maturimi nën dy vjet, drejt depozitave pa afat dhe atyre me afat mbi dy vjet. Këto kategori përbëjnë përkatësisht 44% dhe 12% të stokut total të depozitave. Ecuria sipas agjentëve ekonomikë konfirmon rritje si të depozitave të individëve, ashtu edhe të depozitave të biznesit.

Grafik 28. Përbërësit e ofertës monetare dhe depozitat në sistemin bankar

Treguesit përfaqësojnë mesataren vjetore të balancave neto të tremujorëve.

Burimi: Vrojtimi i aktivitetit kreditues - Banka e Shqipërisë.

¹⁸ Bazuar në Metodologjinë e Hartimit të Statistikave Monetare, treguesi i parasë së gjerë përfshin paratë jashtë bankave dhe depozitat (në të gjitha monedhat) me maturitet deri në dy vjet.

Tabelë 3. Tregues kryesorë makroekonomikë dhe financiarë

	2014	2015	2016	2017	2018*
Inflacioni (mesatar)					
Inflacioni total (në %)	1.6	1.9	1.3	2.0	2.0
Inflacioni bazë (në %)	0.1	-0.2	0.2	0.8	0.9
Rritja ekonomike					
Rritja reale e PBB-së (vjetore në %)	1.8	2.2	3.4	3.9	4.3
PBB/Frymë (në euro)	3,443	3,556	4,043		
Tregu i punës ¹					
Shkalla e pjesëmarrjes në forcën e punës (15-64 vjeç)	61.5	64.2	66.2	66.6	68.1
Norma e papunësisë (15-64 vjeç)	17.5	17.1	15.2	13.9	12.4
Spektori fiskal					
Balanca buxhetore (me grantet, % të PBB-së)	-5.2	-4.1	-1.8	-2.0	-1.6
Të ardhurat buxhetore (në % të PBB-së)	26.3	26.4	27.6	27.7	27.4
Shpenzimet buxhetore (në % të PBB-së)	31.5	30.5	29.4	29.7	29.0
Borxhi publik (në % të PBB-së)**	70.0	72.7	72.2	70.0	67.2
Spektori i jashtëm					
Llogaria korrente (përrjashtuar transfertat zyrtare, në % të PBB-së)	-10.9	-8.7	-8.0	-8.1	-5.7
Importet në mallra (fob, në % të PBB-së)	31.6	29.9	30.9	31.3	29.4
Eksportet në mallra (fob, në % të PBB-së)	9.3	7.5	6.7	6.9	7.7
Investimet e huaja direkte (% PBB-së)	8.7	8.7	8.8	7.7	8.0
Mjetet e rezervës valutore (milione euro, fund periudhe)	2,192	2,880	2,945	2,996	3,399
Spektori monetar e financiar					
Norma e repo-s (fund periudhe)	2.25	1.75	1.25	1.25	1.00
Agregati M3 (ritje vjetore, fund periudhe)	4.0	1.8	3.9	0.3	-0.2
Kredia për sektorin privat (ritje vjetore, fund periudhe) ²	2.0	2.4	3.1	3.3	2.0
Depozita/PBB-së ³	73.0	72.6	74.1	71.3	69.0
Kredi/PBB-së ³	37.1	37.0	37.1	36.4	35.2
Yield-i 12-mujor (mesatar)	3.4	3.3	1.8	2.4	2.0
Kursi i këmbimit, lek/USD (mesatar)	105.5	126	126.0	119.1	108.0
Kursi i këmbimit, lek/euro (mesatar)	140.0	139.7	136.1	134.2	127.6
Kursi nominal efektiv, NEER	112.1	113.8	110.2	105.2	96.8
Spektori bankar					
Raporti i kredive me probleme/kredi total (%)	22.8	18.2	18.2	13.2	11.1

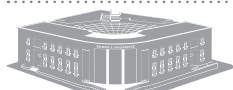
Burimi: INSTAT, Banka e Shqipërisë, Ministria e Financave dhe Ekonomisë.

*Të dhënat për rritjen ekonomike, për tregun e punës dhe për sektorin e jashtëm, i përkasin 9-mujorit të parë të vitit 2018.

**Buletini i MFE, tremujori i katërt 2018. ¹/ "Rezultate të Anketës së Forcave të Punës", publikim i INSTAT. ²/ Të dhënat janë të rregulluara për kreditë e nxjerra jashtë bilancit. ³/ Vlerësim i PBB-së për vitin 2018.

2.2. OPERACIONET MONETARE

Operacionet e tregut të hapur përdoren për administrimin afatshkurtër dhe afatgjatë të likuiditetit në tregun e parasë, me qëllim kryesor përmbushjen e objektivit operacional të Bankës së Shqipërisë. Ky objektiv përkufizohet në Dokumentin e Politikës Monetare dhe synon orientimin e normave afatshkurtra të interesit të tregut ndërbankar pranë normës bazë të interesit të Bankës së Shqipërisë dhe minimizimin e luhatjeve të tyre.

Gjatë vitit 2018, normat e interesit në tregun ndërbankar kanë qëndruar pranë normës bazë të interesit dhe kanë shfaqur luhatshmëri të ulët. Normat e interesit njëditore dhe njëjavore të tregtuara në tregun ndërbankar rezultuan mesatarisht 0.02 pikë përqindje më lart se norma bazë e interesit. Në dallim me vitet e kaluara, presionet për shmangien në kahun e sipërm të objektivit të normave të interesit ishin më të larta, si pasojë e rritjes së mungesës së likuiditetit në sistemin bankar. Kjo mungesë arriti vlerën maksimale prej 50 miliardë lekësh gjatë tremujorit të dytë, dhe u luhat në intervalin 28-46 miliardë lekë në tremujorin e tretë dhe të katërt të vitit, duke qenë prezente në një numër më të madh bankash. Po ashtu, përqendrimi i likuiditetit të tepërt në 1-2 banka të sistemit, megjithëse më pak i dallueshëm se në vitet e kaluara, ka ulur presionet për tregtim nën normën bazë të interesit.

Karakteristikë tjetër e vitit 2018 ka qenë tendenca për rritjen relative të huadhënies së kolateralizuar kundrejt asaj të pakolateralizuar. Tregtimet në tregun ndërbankar me afat më të gjatë se një javë kanë qenë mjaft të rralla edhe gjatë këtij viti.

Në përgjigje të nevojës së sistemit bankar për likuiditet, Banka e Shqipërisë ka rritur likuiditetin mesatar të injektuar nëpërmjet operacioneve në tregun e hapur në rreth 39 miliardë lekë në vitin 2018, nga 24-34 miliardë lekë dy vitet e kaluara. Rritjes së mungesës së likuiditetit, Banka e Shqipërisë i është përgjigjur me rritje të peshës së injektimeve afatgjata deri në 46%, vlerë kjo në rritje nga 19.3% dhe 39.4% në vitet 2016 e 2017.

Tabelë 4. Struktura e operacioneve injektuese të likuiditetit nga Banka e Shqipërisë

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Mungesa mesatare vjetore e likuiditetit (në miliardë lekë)	-14.2	-11.5	-17.3	-23.5	-27.1	-21.0	-32.5	-36.3
Instrumenti kryesor	74%	55%	60%	64%	55%	80.7%	61.6%	54%
Injektimet afatgjata	26%	45%	40%	36%	45%	19.3%	39.4%	46%

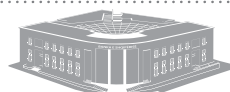
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka kryer operacione strukturore, duke blerë dhe shitur bono thesari të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, me synim uljen e përqendrimit të emetimeve 6-mujore.

Në aktivitetin e menaxhimit të portofolit të letrave me vlerë - nëpërmjet operacioneve strukturore – dhe menaxhimit të likuiditetit të sistemit bankar, Banka e Shqipërisë ka synuar dhe ka arritur të rrisë peshën e kryerjes së veprimeve në tregun sekondar kundrejt tregut primar. Gjatë vitit 2018, janë blerë në tregun sekondar rreth 11.5 miliardë lekë bono thesari ose rreth 20% e portofolit të letrave me vlerë. Kjo shifër ka ardhur në rritje, nga 9.3 miliardë lekë në vitin 2017.

LEHTËSITË E PËRHERSHME

Lehtësitë e përhershme – depozita njëditore dhe kredia njëditore pranë Bankës së Shqipërisë – i shërbejnë bankave të nivelit të dytë për të administruar likuiditetin

në bazë ditore, si dhe përcaktojnë një korridor në të cilin mund të luhaten normat e interesit në tregun ndërbankar. Ky korridor u ngushtua gjatë vitit 2018 në 1.8 pikë përqindje, nga 2.0 pikë përqindje në 2017. Aktualisht, norma e depozitës njëditore qëndron në 0.1% dhe norma e kredisë njëditore në 1.9%.

Instrumenti i depozitës njëditore është përdorur çdo ditë gjatë gjashtëmujorit të dytë të vitit, ndërkohë vëllimi mesatar për vitin ishte 4.55 miliardë lekë. Përdorimi i kredisë njëditore është dyfishuar gjatë vitit 2018 në 42 raste, kundrejt 20 rasteve të një viti më parë. Rritja e numrit të rasteve të kredisë njëditore lidhet kryesisht me mangësitë strukturore në tregun ndërbankar, ku shkëmbimi i likuiditetit kufizohet nga limitet e tregtimit që bankat kanë me njëra-tjetrën. Pavarësisht rasteve më të shumta, shuma mesatare e përdorur ka rënë në 450 milionë lekë, kundrejt mesatarisht 1.1 miliardë lekë në vitin 2017.

REZERVA E DETYRUAR

Rezerva e detyruar në lekë është instrument i politikës monetare që synon rregullimin e likuiditetit në sistemin bankar dhe stabilizimin e normave të interesit rreth normës bazë të Bankës së Shqipërisë.

Në kuadër të masave të deeuroizimit, Banka e Shqipërisë ndryshoi, gjatë vitit 2018, normën e rezervës së detyruar. Ndryshimet synonin lehtësimin e barrës së rezervës për monedhën vendase. Norma e rezervës për monedhën vendase u ul nga 10% uniform për të gjitha llojet e detyrimeve, në 5.0% për llogaritë me maturim deri 12 muaj dhe 7.5% për llogaritë me maturim nga 12 muaj deri në 2 vjet. Për valutat e huaja, norma u rrit në 12.5% dhe 20%, në varësi të shkallës së ekspozimit të bankave kundrejt detyrimeve në valutë, duke aplikuar një normë më të lartë për bankat me një ekspozim më të madh. Banka e Shqipërisë vendosi që fondet shtesë që bankat e nivelit të dytë duhet të bllokonin në valutë, të mbaheshin si kundravleftë në lekë, deri në qershor 2019.

Po ashtu, Banka e Shqipërisë rriti normën e përdorimit ditor të rezervës së detyruar në lekë në 70%, nga 40%, duke rritur mundësitë e bankave për administrimin e likuiditetit në lekë. Ky limit i ri është përdorur mesatarisht nga 4 banka, që prej hyrjes në fuqi të vendimit në muajin shkurt 2018.

Për të rritur shkallën e transmetimit të politikës monetare dhe në përputhje me standardin e Bankës Qendrore Evropiane, norma e remunerimit të rezervës së detyruar në lekë është rritur në 100% të normës bazë, nga 70%.

Remunerimi i llogarive të rezervës së detyrueshme në valutë dhe e tepërca të bankave në Bankën e Shqipërisë, nuk ka pësuar ndryshime rregullative. Duke filluar nga muaji shtator 2016, bankat paguajnë për rezervën e detyruar në euro një normë interesi të barabartë me normën e depozitës njëditore të Bankës Qendrore Evropiane, e cila, edhe gjatë vitit 2018, nuk ka ndryshuar dhe ka qenë negative në -0.40%. Norma e remunerimit të rezervës së detyruar në USD është 0%, që prej vitit 2011.

Normat e interesit të remunerimit të rezervave të tepërta në lekë dhe dollarë amerikanë kanë vijuar të jenë 0% gjatë vitit 2018, sikurse një vit më parë. Nga ana tjetër, norma e interesit të remunerimit të tepërcave të gjendjes në euro ka mbetur në nivelin e caktuar në vitin 2016, në nivelin 0.25 pikë përqindje më e ulët se norma e interesit të depozitës së Bankës Qendrore Evropiane.

2.3. STABILITETI FINANCIAR DHE POLITIKAT MAKROPRUDENCIALE

Banka e Shqipërisë ka një rol parësor në arritjen dhe ruajtjen e stabilitetit të sistemit financiar në vend. Këtë objektiv Banka e Shqipërisë e përmbush nëpërmjet ushtrimit, në mënyrë paralele, të tre funksioneve të rëndësishme: funksionit mbikëqyrës që përfshin licencimin, rregullimin dhe mbikëqyrjen e bankave dhe institucioneve të tjera financiare jobankare¹⁹; funksionit të hartimit dhe zbatimit të politikave makroprudenciale; dhe funksionit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme në banka.

Funksioni mbikëqyrës kujdeset që institucionet e veçanta të jenë të mirëregulluara, të administrojnë rrezikun në mënyrë të përshtatshme dhe të kryejnë aktivitetin e tyre në përputhje me legjislacionin në fuqi. Ndërsa funksioni i ndërhyrjes së jashtëzakonshme synon vijueshmërinë e funksioneve kritike të bankave në vështirësi financiare, me kosto sa më të ulëta për stabilitetin financiar dhe financat publike.

Si autoritet kryesor për zbatimin e politikës makroprudenciale, nëpërmjet përdorimit të instrumenteve makroprudenciale, Banka e Shqipërisë kujdeset që të parandalojë rreziqet sistematike për sistemin financiar dhe të rrisë rezistencën e sektorit bankar ndaj këtyre rreziqeve. Në këtë mënyrë, sistemi financiar mbetet i qëndrueshëm dhe i aftë të kryejë rolin e tij të ndërmjetësimit financiar midis agjentëve ekonomikë, duke mbështetur kështu rritjen ekonomike të vendit.

2.3.1. VEPRIMET E BANKËS SË SHQIPËRISË NË KUADËR TË ZBATIMIT TË POLITIKËS MAKROPRUDENCIALE

Në muajin gusht të vitit 2017, Banka e Shqipërisë miratoi Strategjinë e Politikës Makroprudenciale, e cila synon ndërmarrjen e veprimeve për parandalimin dhe zbutjen e rrezikut sistematik, në funksion të garantimit të një sistemi financiar të qëndrueshëm dhe eficient. Në këtë dokument përcaktohen objektivat kryesorë dhe të ndërmjetëm të politikës makroprudenciale, instrumentet e politikës makroprudenciale dhe treguesit më të rëndësishëm, që mund të përdoren për monitorimin e secilit prej objektivave. Dokumenti i Strategjisë përcakton ciklin e politikës makroprudenciale dhe rolin e strukturave të Bankës së Shqipërisë në

¹⁹ Sipas përkufizimit në ligjin "Për bankat në Republikën e Shqipërisë".

ndjekjen e tij. Ky dokument njeh Bankën e Shqipërisë si autoritet me rol parësor, por jo ekskluziv, në hartimin dhe zbatimin e politikës makroprudenciale. Në funksion të zbatimit të Strategjisë, gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë është përqendruar në: a) zhvillimin e instrumenteve të politikës makroprudenciale; b) ndërtimin e sistemeve të paralajmërimit të hershëm për rreziqet sistemike; dhe c) përmirësimin e transparencës dhe komunikimit me industrinë bankare dhe publikun.

a) Zhvillimi i instrumenteve të politikës makroprudenciale

Paketa e masave për fuqizimin e përdorimit të monedhës vendase

Gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka punuar për rishikimin e bazës rregullative dhe zbatimin e detyrimeve të institucionit, në kuadër të Memorandumit të Bashkëpunimit me Ministrinë e Financave dhe të Ekonomisë dhe me Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare (prill 2017), për fuqizimin e përdorimit të monedhës vendase në sistemin financiar dhe ekonominë shqiptare (e njohur ndryshe si paketa e deeuroizimit). Një përdorim më i lartë i monedhës vendase në ekonominë shqiptare, sjell përparësi të ndjeshme në efektivitetin e politikave ekonomike dhe në uljen e rreziqeve financiare. Në përputhje me këto përfundime dhe në zbatim të politikës “Për zgjerimin e përdorimit të monedhës kombëtare në veprimtarinë e bankave dhe të institucioneve financiare” të miratuar nga Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë²⁰, gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka miratuar²¹ disa ndryshime rregullative. Këto ndryshime përfshijnë: (i) uljen e normës së rezervës së detyrueshme për depozitat në lekë dhe rritjen e asaj për depozitat në valutë, (ii) rritjen e nivelit minimal të kërkuar për raportin e aktiveve likuide ndaj detyrimeve afatshkurtra në valutë, dhe (iii) vendosjen e kërkesave për rritjen e transparencës për kredinë në valutë, lidhur me rreziqet për huamarrësin. Masat kanë hyrë në zbatim në kohë të diferencuar, gjatë gjashtëmujorit të parë të vitit 2018. Dukuria e euroizimit shtrihet në të gjithë ekonominë shqiptare, ndaj trajtimi i saj kërkon përpjekje të koordinuara, shumëdimensionale, në nivel ndërinstitutional.

Shtesat makroprudenciale të kapitalit

Në hartimin dhe zbatimin e politikës makroprudenciale, Banka e Shqipërisë udhëhiqet nga standardet dhe praktikat më të mira ndërkombëtare. Një nga blloqet më të rëndësishme të instrumenteve makroprudenciale që ka gjetur zbatim në mjaft vende, përfshirë ato të Bashkimit Evropian dhe të rajonit të Ballkanit, është ai i krijimit të rezervave/shtesave makroprudenciale të kapitalit. Këto shtesa kapitali, synojnë të zbusin rreziqet sistemike ciklike dhe strukturore

²⁰ Vendim i Këshillit Mbikëqyrës i datës 07.02.2018, nr. 9, “Për miratimin e politikës “Për zgjerimin e përdorimit të monedhës kombëtare në veprimtarinë e bankave dhe të institucioneve financiare””.

²¹ Vendimet e Këshillit Mbikëqyrës të datës 07.02.2018 me nr.10, nr.14 dhe nr.15: “Për miratimin e disa ndryshimeve në rregulloren “Mbi minimumin e rezervës së detyrueshme të mbajtur në Bankën e Shqipërisë nga bankat””; “Për një ndryshim në rregulloren “Për administrimin e rrezikut të likuiditetit””; “Për disa ndryshime në rregulloren “Mbi transparencën për produktet bankare e financiare””, dhe vendimi i datës 04.04.2018, nr.27 “Për disa ndryshime në rregulloren për kredinë konsumatore dhe kredinë hipotekare”.

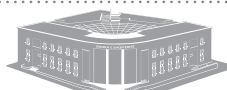
të veprimtarisë bankare dhe përfshijnë shtesën konservuese të kapitalit, shtesën kundërciklike të kapitalit, shtesën e kapitalit për bankat me rëndësi sistematike dhe shtesën e kapitalit për rrezikun strukturor sistematik. Gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka përgatitur projektregulloren për zbatimin e shtesave makroprudenciale të kapitalit, ka përgatitur metodologjitë që detajojnë zbatimin e disave prej tyre, i ka konsultuar këto dokumente gjerësisht me bankat dhe i ka publikuar ato në faqen e internetit, për të mbledhur një opinion më të gjerë publik. Projektregullorja pritet të shqyrtohet nga Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë brenda gjashtëmuajorit të parë të vitit 2019.

Duke adoptuar paketën rregullative dhe metodologjike për shtesat makroprudenciale të kapitalit, Banka e Shqipërisë adreson njëherësh tre nga objektivat e ndërmjetëm të politikës makroprudenciale të prezantuar në Strategjinë e Politikës Makroprudenciale, që janë: zbutja dhe parandalimi i rritjes së shpejtë të kreditimit dhe borxhmarrjes; kufizimi i përqendrimeve të drejtpërdrejta dhe të tërthorta të ekspozimeve; dhe kufizimi i sipërmarrjes së tepërt të rrezikut nga institucionet financiare me rëndësi sistematike.

Tabelë 5. Objektivat e ndërmjetëm dhe efektet e pritura nga zbatimi i shtesave makroprudenciale të kapitalit

Objekti i ndërmjetëm	Instrumentet	Kanalet e transmetimit / Efekti i pritur i instrumentit/masës
Zbutja dhe parandalimi i rritjes së shpejtë të kreditimit dhe të borxhmarrjes	Vendosja e rezervave të kapitalit kundërciklik (shtesa kundërciklike e kapitalit)	Rrit rezistencën e bankave; mund të ulë normën e rritjes së kredisë për shkak të kostove më të larta të financimit
Kufizimi i përqendrimeve të drejtpërdrejta dhe të tërthorta të ekspozimeve	Vendosja e rezervave të kapitalit për rrezikun sistematik (shtesa e kapitalit për rrezikun sistematik)	Rrit kapacitetin e bankave për të përthithur humbjet; rrit koston e financimit dhe kufizon përqendrimet
Kufizimi i sipërmarrjes së tepërt të rrezikut nga institucionet financiare me rëndësi sistematike	Vendosja e rezervave të kapitalit për bankat me rëndësi sistematike (shtesa e kapitalit për rrezikun sistematik)	Ul probabilitetin dhe madhësinë e ndikimit të dështimit të bankave me rëndësi sistematike; forcon rezistencën e bankave

Aplikimi i njëkohshëm i këtyre kërkesave ndaj bankave pritet të rezultojë në rritje të rezistencës së tyre ndaj goditjeve potenciale, rritje të kapacitetit të bankave për të përthithur humbjet dhe ulje të probabilitetit të dështimit dhe të madhësisë së ndikimit të dështimit të bankave me rëndësi sistematike. Shtesat makroprudenciale të kapitalit përfaqësojnë një hap themelor në drejtim të përafrimit me standardin përkatës të Bashkimit Evropian, që janë Direktiva 2013/36/EU "Për kërkesat e kapitalit"; standardet përkatëse teknike të publikuara nga Autoriteti Bankar Evropian; dhe rekomandimet e Bordit Evropian të Rrezikut Sistemik.

b) Ndërtimi i sistemeve të paralajmërimit të hershëm

Një kusht i rëndësishëm për suksesin e politikave makroprudenciale është përdorimi i sistemeve të paralajmërimit të hershëm për rreziqet sistemike në sistemin financiar dhe sektorin bankar. Ky proces nënkupton ndërtimin dhe përdorimin e një numri treguesish të rëndësishëm të aktivitetit makroekonomik dhe financiar të klasifikuar sipas objektivave të ndërmjetëm të politikës makroprudenciale dhe monitorimin e ecurisë së këtyre treguesve ndaj vlerave kritike, tejkalimi i të cilave sinjalizon akumulim të rreziqeve sistemike. Kjo paketë analitike njihet si Harta Makroprudenciale. Edhe pse Banka e Shqipërisë ka përdorur në vazhdimësi Tregues të Shëndetit Financiar të hartuar sipas metodologjive ndërkombëtare, për të monitoruar aspekte të ndryshme të aktivitetit bankar dhe financiar dhe për të identifikuar rreziqet sistemike, Harta Makroprudenciale përfaqëson një vlerë të shtuar për analizat e stabilitetit financiar, për identifikimin e rreziqeve sistemike dhe për monitorimin e efektit të masave makroprudenciale. Monitorimi i treguesve të Hartës Makroprudenciale ka filluar në tremujorin e parë të vitit 2018, ndërsa prezantimi i Hartës dhe varianti paraprak i analizës, janë realizuar gjatë gjysmës së dytë të vitit. Pas testimit të kapaciteteve sinjalizuese të treguesve do të shikohet mundësia e publikimit të Hartës Makroprudenciale dhe analizës shoqëruese në një formë të përshtatshme. Ndërtimi dhe analizimi i Hartës Makroprudenciale i shërben hapit të parë të ciklit të politikës makroprudenciale: identifikimit të rrezikut dhe vlerësimit të tij.

c) Transparenca dhe komunikimi

Banka e Shqipërisë, në përputhje me detyrimet ligjore, vizionin, vlerat dhe parimet që ndjek, synon të ofrojë nivelin më të lartë të transparencës dhe të komunikimit edhe në drejtim të hartimit dhe zbatimit të politikës makroprudenciale. Gjatë vitit 2018, është punuar për përmirësimin e komunikimit me publikun, lidhur me metodat dhe instrumentet që përdoren nga Banka e Shqipërisë për vlerësimin dhe adresimin e rreziqeve sistemike. Një nga blloqet e informacionit që përdoren nga Banka e Shqipërisë për analizat e stabilitetit financiar dhe monitorimin e rreziqeve sistemike është baza e të dhënave nga vrojtimet mbi gjendjen financiare dhe ngarkesën me borxh të familjeve dhe ndërmarrjeve. Publikimi i Raportit të Stabilitetit Financiar për gjashtëmujorin e parë të vitit 2018 u shoqërua nga publikimi për herë të parë i analizës dhe të dhënave të këtyre vrojtimeve.

2.3.2. ZHVILLIMET KRYESORE NË SEKTORIN BANKAR DHE SISTEMIN FINANCIAR

Veprimtaria e sektorit bankar dhe e sistemit financiar, gjatë vitit 2018, ka qenë e qëndrueshme dhe është zhvilluar në kushte të favorshme makroekonomike. Politika monetare vijoi të ruante kahun lehtësues gjatë vitit 2018, duke ndihmuar

rënien e mëtejshme të normave të interesit të depozitave, kredive dhe letrave me vlerë të qeverisë. Mbështetja e sektorit publik në huamarrjen e jashtme ka krijuar kushte për zgjerim të kredisë nga bankat vendase për sektorin privat.

Në fund të tremujorit të tretë të vitit 2018, për shkak të rritjes më të shpejtë të ekonomisë në krahasim me rritjen e aktivitetit financiar, pesha e aktiveve të sistemit financiar ndaj PBB-së ra në rreth 97% nga 99.5% në fund të vitit 2017. Bilanci i agreguar i institucioneve financiare jobanka, i shoqërive të sigurimit, i shoqërive të kursim-kreditit dhe i fondeve të pensioneve private suplementare u zgjerua në terma vjetorë; bilanci i sektorit bankar shënoi një rritje shumë të lehtë, ndërsa bilanci i fondeve të investimit u zvogëlua, për shkak të rënies së vëllimit të investimeve të këtyre fondeve në letra me vlerë të qeverisë. Sektori bankar, i cili ka mbi 90% të aktiveve të sistemit financiar, e mbylli vitin 2018 me një rezultat financiar pozitiv, me një nivel të mirë kapitalizimi, me likuiditet të bollshëm dhe në nivele më të larta se ato të kërkuara nga rregullorja përkatëse, dhe me një cilësi kredie më të mirë në krahasim me një vit më parë.

Gjatë vitit 2018, bankat vendase kanë zgjeruar veprimtarinë në transaksionet me letrat me vlerë, ndërkohë që veprimet me klientët (kredia) dhe veprimet me thesarin dhe ato ndërbankare kanë ardhur duke u tkurrur. Pavarësisht rritjes së ngadaltë të kredisë, sektori bankar e mbylli vitin 2018 me një rezultat financiar pozitiv prej rreth 18 miliardë lekësh, vlerë kjo disi më e ulët në krahasim me atë të vitit paraardhës. Të ardhurat neto nga interesat kanë vijuar të përfaqësojnë burimin kryesor (rreth 70%) të të ardhurave të sektorit bankar. Këto të ardhura ishin pothuajse të njëjta me ato të vitit 2017, duke qenë se të ardhurat dhe shpenzimet për interesa ruajtën nivelet e një viti më parë. Burimet e tjera të të ardhurave kanë qenë gjomat dhe komisionet, si edhe rimarrjet e provigjioneve për investime në mjete të tjera financiare. Treguesit e përfitueshmërisë kanë rënë lehtë, por vijojnë të mbeten në nivele të kënaqshme.

Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit të sektorit bankar u rrit në 18.2%, nga 17% një vit më parë. Pjesa më e madhe e bankave kanë një normë mjaftueshmërie më të lartë se 15%. Rritja në nivelin e kapitalizimit erdhi kryesisht nga rënia në vëllimin e aktiveve të peshuara me rrezik, si pasojë e ndryshimeve rregullatore të ndërmarra gjatë vitit, ndërkohë që kapitali rregullator i bankave ka regjistruar një rënie të lehtë. Situata e likuiditetit të sektorit bankar ka vijuar të jetë e qëndrueshme dhe treguesit e likuiditetit si për Lekun, ashtu edhe për valutën, në vlera dukshëm më të larta nga minimumet e përcaktuara në rregullore. Në fund të vitit 2018, teprica e depozitave të mbajtura nga sektori bankar ishte rreth 2 herë më e lartë në krahasim me kredinë e dhënë nga sektori bankar për individët dhe për korporatat jofinanciare publike dhe private.

Në fund të vitit 2018, teprica e përgjithshme e kredisë ishte rreth 3% më e vogël ndaj një viti më parë. Rënia në stokun e kredisë ka ardhur si pasojë e largimit nga bilanci (si rezultat i fshirjeve dhe shitjeve) dhe shlyerjes së një pjese të kredive me probleme, si pasojë e ecurisë së moderuar të kredisë së re, dhe mbiçmimit të monedhës vendase, i cili ka dhënë një efekt të dukshëm statistikor

në tkurrjen e vlerës së raportuar të kredisë në valutë. Kjo e fundit shënoi rënie me 4%, ndërkohë që kredia në monedhën origjinale euro (që zë mbi 90% të kredisë në valutë), u rrit me rreth 5%. Nëse nuk do të merrej në konsideratë vlera e kredive të fshira dhe efekti i kursit të këmbimit, rritja vjetore e tepricës së kredisë do të ishte rreth 2%. Sasia e kredisë së re për individët, gjatë vitit 2018, ishte e krahasueshme me atë të një viti më parë, ndërsa kredia e re për bizneset ishte rreth 5% më e ulët.

Rreziku i kredisë vijon të përfaqësojë rrezikun kryesor të aktivitetit të sektorit bankar dhe financiar në tërësi, por ky rrezik ka ardhur duke u zbutur gjatë vitit 2018, si pasojë e masave të marra nga bankat për të fshirë dhe ristrukturuar kreditë me probleme dhe si rezultat i forcimit të monitorimit të rrezikut për kreditimin e bizneseve gjatë viteve të fundit. Mbulimi i kredive me probleme me fonde rezervë dhe kapital dhe i tepricës së kredisë me kolateral ka vijuar të jetë në nivele të përshtatshme. Në fund të vitit 2018, raporti i kredive me probleme (RKP) shënonte 11.1% nga 13.2% një vit më parë, ndërkohë që teprica e kredive me probleme u zvogëlua me 20%. Përmirësimi më i madh në cilësinë e kredisë është regjistruar në kredinë në lekë, kredinë për bizneset, kredinë afatgjatë dhe kredinë për sektorin e tregtisë. Kredia për bizneset dhe kredia në valutë vijnë të kenë cilësi më të dobët në krahasim me përkatësisht kredinë për individët dhe kredinë në monedhën vendase. Sektori i bujqësisë ka RKP më të ulët, ndërsa ai i industrisë RKP më të lartë. Pësia e kredisë së pambrojtur në valutë ndaj kredisë në valutë dhe totalit të kredisë ka mbetur pothuajse e pandryshuar, por cilësia e kësaj kredie është përmirësuar ndjeshëm gjatë vitit 2018. Ky përmirësim ka ardhur për shkak të fshirjeve dhe ristrukturimeve, ndërkohë që forcimi i monedhës vendase mund të ketë dhënë ndikim pozitiv në aftësinë paguese të huamarrësve në valutë me të ardhura në lekë.

Rreziku i likuiditetit vijon të mbetet i ulët dhe i kontrolluar. Normat minimale të likuiditetit sipas monedhave rregullohen me akte rregullative të Bankës së Shqipërisë dhe raportet e likuiditetit sipas valutave, si për sektorin, ashtu edhe për bankat individuale, kanë vijuar të qëndrojnë ndjeshëm mbi nivelet minimale të përcaktuara nga rregullorja përkatëse. Prova e rezistencës së likuiditetit, që realizohet një herë në vit, tregon se sektori bankar dhe bankat individuale kanë rezerva të mjaftueshme në tërësi dhe në secilën nga tri monedhat kryesore (Lek, Euro, USD) për të përballuar goditje ekstreme ndaj likuiditetit, gjatë një horizonti kohor dyvjeçar. Burimi kryesor i financimit të aktivitetit kreditues përfaqësohet nga depozitat e publikut, të cilat janë rreth dy herë më të larta nga teprica e kredisë, si për monedhën vendase ashtu edhe për valutën. Gjatë dy viteve të fundit, pësia e depozitave pa afat dhe llogarive rrjedhëse ndaj totalit të depozitave u rrit nga 40% në 44%. Pësia dhe vëllimi i depozitave me afat kanë vijuar të bien, në përgjigje të normave të ulëta të interesit. Pësia e konsiderueshme e llogarive rrjedhëse dhe depozitave pa afat i detyron bankat nga njëra anë të mbajnë nivele të larta aktiveve likuide, dhe nga ana tjetër, të nxiten drejt investimeve afatgjata ose me koeficient të lartë rreziku për të siguruar kthime më të larta. Të dhënat tregojnë që rritja e aktiveve të peshuara me koeficientët e rrezikut ka qenë e ndjeshme në periudhën 2008-2016,

por ato kanë rënë gjatë dy viteve të fundit. Nga ana tjetër, ndonëse pesha e kredisë afatgjatë ndaj tepricës së kredisë është rritur me 4 pikë përqindje, në nivelin 44%, afati i mbetur i maturimit për tërësinë e aktiveve financiare të sektorit bankar nuk ka treguar ndryshime të ndjeshme gjatë dy viteve të fundit.

Rreziket e tregut të përfaqësuar nga rreziku që vjen nga ndryshimi i normave të interesit dhe nga rreziku i drejtpërdrejtë dhe i tërthortë që vjen nga ndryshimet në kursin e këmbimit vijnë të mbeten të ulëta, por të pranishme. Gjatë gjithë vitit 2018, sektori bankar ka mbajtur më shumë mjete sesa detyrime të ndjeshme ndaj ndryshimit të normës së interesit. Mbajtja e një difference pozitive midis mjeteve dhe detyrimeve me norma të ndryshueshme interesi i ekspozon bankat ndaj rrezikut të normave të interesit, në rast se normat bien në mënyrë të menjëhershme. Në kushtet kur pozicioni neto në raport me kapitalin rregullator është i vogël dhe ka ardhur duke u zvogëluar gjatë gjysmës së dytë të vitit 2018, dhe në kushtet kur normat e interesit vijnë të qëndrojnë në nivele të ulëta historike, ekspozimi ndaj goditjeve të mundshme nga normat e interesit vlerësohet të jetë i kufizuar. Rreziku i drejtpërdrejtë nga luhatjet e kursit të këmbimit në bilancin e sektorit bankar vijon të mbetet i ulët, duke qenë se pozicioni i hapur neto valutor (në blerje) në raport me kapitalin rregullator mbetet mjaft i vogël dhe dukshëm nën kufirin e sipërm rregullator prej 30% për të gjitha monedhat dhe 20% për monedhat e veçanta. Por rreziku i tërthortë i kursit të këmbimit është i ndjeshëm. Kanali i transmetimit të këtij rreziku mbetet prania e lartë e kredisë në valutë ku huamarrësi i ka të ardhurat në lekë. Në fund të vitit 2018, teprica e kësaj kredie nuk tregoi ndryshime dhe mbeti pranë niveleve më të ulëta historike, duke zënë 24.3% të tepricës totale të kredisë. Ruajtja e stimuljeve për përdorimin më të lartë të monedhës vendase, në sistemin financiar dhe në sektorin real të ekonomisë, është e nevojshme për uljen e këtij rreziku.

Rreziku i përqendrimit sipas aktiviteteve dhe produkteve që ofron sektori bankar, vijon të mbetet i ulët. Në fund të tremujorit të tretë të vitit 2018²², Banka e Shqipërisë miratoi bashkimin me përthithje të Bankës Intesa Sanpaolo Albania sh.a. me Veneto Banka sh.a. dhe të Bankës Amerikane të Investimeve sh.a. me Bankën NBG Albania sh.a. Si Banka Veneto, ashtu edhe Banka NBG i përkisnin grupit të bankave të vogla dhe zinin përkatësisht 1.7% dhe 2.4% të aktiveve të përgjithshme të sektorit bankar. Përthithja e tyre prej përkatësisht një banke të madhe dhe një banke të mesme, konsolidon veprimtarinë bankare dhe pritet të shoqërohet me përmirësim të eficiencës së saj. Rënia e numrit të bankave nga 16 në 14 nuk solli ndryshime në treguesit e përqendrimit të sektorit bankar sipas zërave kryesorë të bilancit dhe aktivitetit të bankave, duke qenë se asnjëra nga bankat e përfshira në përthithje nuk kishte pozicion dominues në tregues ose aktivitete të veçanta.

²² Vendimet janë publikuar në Buletin Zyrtar, vëllimi 20, numër 5, Tetor 2018. Vendim i Këshillit Mbikëqyrës nr. 60, datë 06.09.2018, "Për dhënien e miratimit paraprak për bashkimin me përthithje të Bankës Intesa Sanpaolo Albania sh.a. me Veneto Banka sh.a."; Vendim i Këshillit Mbikëqyrës nr. 61, datë 06.09.2018, "Për dhënien e miratimit paraprak për bashkimin me përthithje të Bankës Amerikane të Investimeve sh.a. me Bankën NBG Albania sh.a.".

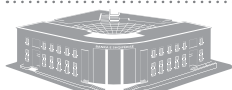
HAPËSIRË INFORMUESE 6: MASAT E BANKËS SË SHQIPËRISË PËR FUQIZIMIN E PËRDORIMIT TË MONEDHËS VENDASE NË VEPRIMTARINË BANKARE

Në kuadër të Memorandumit të Bashkëpunimit me Ministrinë e Financave dhe me Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare, nënshkruar në datën 18 prill 2017, Banka e Shqipërisë ndërmori një paketë masash konkrete për të stimuluar përdorimin e monedhës vendase. Paketa e masave, e cila u miratua me vendim të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë në shkurt 2018, përbëhet nga këto elemente kryesore: i) adoptimi i një dokumenti politik lidhur me rritjen e përdorimit të monedhës vendase në veprimtarinë bankare dhe atë jobankare që mbikëqyret nga Banka e Shqipërisë, ii) diferencimi i rezervës së detyrueshme për detyrimet në valutë; iii) kërkesa më të larta për treguesit e likuiditetit në valutë; iv) ndërgjegjësimi i huamarrësve për rrezikun që paraqet kredia në valutë.

Më konkretisht:

- i. U miratua Politika për Rritjen e Përdorimit të Monedhës Vendase në veprimtarinë e bankave dhe institucioneve financiare jobankare që mbikëqyren dhe rregullohen nga Banka e Shqipërisë;
- ii. Për të rritur peshën e monedhës vendase dhe njëkohësisht zgjerimin e maturitetit në strukturën e detyrimeve të sektorit bankar, Banka e Shqipërisë vendosi të diferencojë normën e rezervës së detyrueshmeⁱ, për kategoritë e detyrimeve të përfshira në bazën e rezervës së detyruar, si vijon:
 - 7.5% (nga 10% që ishte më parë) për detyrimet në lekë që kanë një afat maturimi jo më të gjatë se 12 muaj;
 - 5% (nga 10% që ishte më parë) për detyrimet në lekë që kanë një afat fillestar më të gjatë se 12 muaj deri në 2 vjet;
 - 12.5% (nga 10% që ishte më parë) për detyrimet në valutë kur këto zënë nën 50% të totalit të detyrimeve;
 - 20% (nga 10% që ishte më parë) për pjesën e detyrimeve në valutë mbi 50% të totalit të detyrimeve.
- iii. Për administrimin më të kujdesshëm të rrezikut të likuiditetit, Banka e Shqipërisë vendosi të rrisë kërkesën minimale rregullative për raportin e aktiveve likuide në valutëⁱⁱ ndaj detyrimeve afatshkurtra në valutë, në nivelin 20%. Për lekun, niveli i minimal i kërkuar i raportit, u ruajt në 15%.
- iv. Për rritjen e ndërgjegjësimit të huamarrësve në lidhje me rrezikun e kreditit për shkak të huamarrjes së pambrojtur në valutë, Banka e Shqipërisë i ka kërkuar bankaveⁱⁱⁱ që:
 - në rastet kur klienti aplikon për kredi në monedhë të ndryshme nga monedha që ka të ardhurat, bankat i propozojnë atij një kredi alternative në të njëjtën monedhë të të ardhurave të tij, si dhe e pajisin atë me një shembull konkret se si ndryshon kësti i kredisë në rastin e nënçmimit të lekut dhe/ose të rritjes së normës së interesit (me vlera të përcaktuara);
 - të përfshijnë në kontratat e reja të kredisë në valutë (apo ato që ristrukturohen rishtas), opsionin për përdorimin e mekanizmave që zbusin rrezikun e tregut për kredimarrësin, në rastin kur plotësohen kushtet e dakorduara nga banka dhe huamarrësi.

Masat hynë në fuqi gradualisht deri në qershor 2018. Prej asaj periudhe, për të vlerësuar ndikimin e masave, Banka e Shqipërisë publikon çdo gjashtë muaj një raport të posaçëm.

- ^I Vendim i Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë nr. 13, datë 07.02.2018, "Për miratimin e normës së rezervës së detyruar mbajtur në Bankën e Shqipërisë nga bankat".
- ^{II} Vendim i Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë nr. 14, datë 07.02.2018, "Për një ndryshim në rregulloren për administrimin e rrezikut të likuiditetit".
- ^{III} Vendim i Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë nr. 15, datë 07.02.2018, "Për disa ndryshime në rregulloren mbi transparencën për produktet dhe shërbimet bankare e financiare".

2.4. MBIKËQYRJA

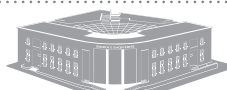
Funksioni mbikëqyrës mbetet një instrument i rëndësishëm i Bankës së Shqipërisë në kryerjen e misionit të saj ligjor dhe institucional. Si një nga shtyllat kryesore të institucionit, ky funksion mban në vëzhgim zhvillimet e sistemit financiar dhe të operatorëve të tij. Rëndësi primare mbetet ruajtja e shëndetit financiar të institucioneve financiare, atyre bankare dhe jobankare, duke mbajtur në konsideratë peshën e madhe që zënë këta aktorë në stabilitetin financiar të vendit. Ky qëllim synohet të arrihet duke e shtrirë kontrollin e tyre që nga licencimi deri në krijimin e infrastrukturës rregullative e mbikëqyrjen në vend të veprimtarisë.

Banka e Shqipërisë mbetet e angazhuar në ushtrimin e këtij funksioni duke mbajtur në vëmendje të gjitha zhvillimet, si në nivel mikro dhe në nivel makro, brenda dhe jashtë vendit, për të vlerësuar ndikimin mbi shëndetin e aktorëve vendas dhe ndërhyrjen në kohë për adresimin e problematikave.

2.4.1. ZHVILLIMET KRYESORE

Banka e Shqipërisë nënshkroi një memorandum mirëkuptimi me Bankën Qendrore Evropiane (BQE) për fushën e mbikëqyrjes bankare. Nënshkrimi i tij i jep mundësi Bankës së Shqipërisë të vendosë një marrëdhënie bashkëpunimi më të strukturuar dhe të formalizuar me institucionin më të rëndësishëm financiar të Bashkimit Evropian (BE). Ai përcakton mënyrën e bashkëpunimit të ndërsjellë midis dy institucioneve, duke parashikuar shkëmbimin e informacioneve dhe kryerjen e një mbikëqyrjeje efektive, si dhe hap rrugën për pjesëmarrjen me të drejta të plota në kolegjet mbikëqyrëse të bankave të rëndësishme evropiane të pranishme në Shqipëri.

Në kuadër të bashkëpunimit me autoritetet homologe, Banka e Shqipërisë ka marrë pjesë në tre kolegje mbikëqyrëse të organizuara për grupet bankare evropiane të pranishme edhe në Shqipëri. Edhe pse ajo mori pjesë me statusin e vëzhguesit në kolegje, vlerësimet e ngritura për aktivitetin e filialeve në Shqipëri janë konsideruar dhe janë përcjellë në kuadër të menaxhimit të rreziqeve në

nivel grupi. Gjithashtu, gjatë vitit 2018, ka pasur një fluks të rregullt informacioni mbi vlerësimin e planit të rimëkëmbjes së grupit, si dhe përcaktimit të kërkesave për kapital. Në kuadër të bashkërendimit të aktiviteteve mbikëqyrëse, edhe këtë vit, u zhvillua një ekzaminim i përbashkët (i targetuar) me mbikëqyrësit e BQE-së në një nga bankat me origjinë nga BE-ja.

Gjatë vitit 2018, mund të përmendim disa zhvillime strukturore të pronësisë në sistemin bankar, që lidhen me konsolidimin e strukturës së pjesëmarrësve në tregun bankar, duke e çuar numrin e bankave në sistem në 14 dhe, me materializimin e ndryshimeve tashmë në proces finalizimi, potencialisht në 12. Në këtë kontekst u materializuan këto ngjarje:

- procesi i bashkimit me përthithje për dy prej bankave të sistemit. Më shumë se një nevojë e brendshme e tregut, procesi u diktua nga zhvillimet në vendin e origjinës së kapitalit të të dy bankave. Për rrjedhojë, Banka Intesa SanPaolo mori në pronësi dhe u bashkua me Bankën Veneto, pasi Banka Veneto shpalli falimentin dhe u ble nga Banka Intesa SanPaolo në Itali;
- Banka Amerikane e Investimeve mori pronësinë dhe u bashkua me Bankën NBG Shqipëri. Kjo ngjarje u mbështet nga plani i ristrukturimit të sistemit bankar në Greqi për uljen e ekspozimit jashtë Greqisë, të dakordësuar ndërmjet autoriteteve greke dhe partnerëve ndërkombëtarë, si pjesë e paketës së zgjidhjes së krizës ekonomike në Greqi;
- Banka Union ka përmbyllur marrëveshjen për blerjen e aksioneve të Bankës Ndërkombëtare Tregtare. Kjo ngjarje u përcaktua nga vendimi i aksionerëve të kësaj të fundit për t'u larguar nga tregu shqiptar, si dhe nga ambiciet e hershme të Bankës Union për t'u zgjeruar në tregun vendas, nëpërmjet përthithjes së një banke ekzistuese;
- Banka Tirana, ish-pjesë e Grupit Pireu, për të njëjtat arsye si në rastin e Bankës NBG, përmbylli shitjen e aksioneve të saj tek Grupi Balfin sh.p.k. dhe Banka Comercijalna A.D. Shkup. Ky transaksion mori miratimin nga Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë në muajin shkurt 2019 dhe do të hyjë në fuqi pas marrjes së miratimit nga Fondi Helenik i Stabilitetit Financiar;
- Banka Societe Generale Albania realizoi shitjen tek banka OTP Bank Nyrt me origjinë kapitali nga Hungaria, si pjesë e strategjisë së bankës mëmë për t'u tërhequr në përgjithësi nga rajoni i Ballkanit;
- Së fundi, aksionerët e Bankës së Kreditit të Shqipërisë kanë vendosur likuidimin vullnetar të bankës, proces i cili pritet të finalizohet gjatë pjesës së parë të vitit 2019.

Ngjarjet e përmendura më sipër janë materializim i tendencave të shfaqura në vitet e fundit për konsolidim të tregut bankar dhe pjesa më e rëndësishme e ndryshimeve të pritshme ka ndodhur. Këto ndryshime sjellin një rritje të peshës në treg të kapitalit vendas, interes ky që pritet të sjellë një rigjallërim të aktivitetit bankar, por njëkohësisht edhe një rrezik më të lartë, duke kërkuar që vëmendja mbikëqyrëse të përqendrohet në ruajtjen e cilësisë së administrimit të rreziqeve dhe të treguesve të shëndetit financiar.

Ekspozimi ndaj rrezikut të kredisë, që identifikohet si rreziku kryesor mbi bazën e volumit dhe të peshës së aktivitetit, ndikimit në pozicionin financiar të bankave dhe kërkesës dominuese për kapital, pësoi një rënie të konsiderueshme. Treguesi kryesor i kredive me probleme ndaj totalit të portofolit të kredisë arriti në 11.1% në fund të vitit 2018, duke u përafëruar në këtë mënyrë me të njëjtën periudhë të një dekade më parë. Treguesi u ul me 2.15 pikë përqindje, në kushtet kur portofoli i kredive me probleme u ul me rreth 15.2 miliardë lekë apo rreth 20%, si pasojë e ngjarjeve që lidhen në masën më të madhe me shitjen e portofoleve të kredive me probleme dhe fshirjen e tyre nga bilanci të bankave. Përtej sa tregojnë vlerat e treguesit të kredive me probleme, në 2 vitet e fundit ka pasur një rënie të ndjeshme të vlerës absolute të kredive me probleme. Kështu, në vitin 2017, kreditë me probleme kanë rënë me rreth 30 miliardë lekë, dhe në vitin 2018 me rreth 15 miliardë lekë, një total prej rreth 45 miliardë lekësh për 2 vite ose 41.3%.

Për vitin 2019, është duke u vlerësuar marrja e një mase tjetër mbikëqyrëse – ajo e uljes së kërkesës rregullative për fshirjen e detyruar të kredive të klasifikuara të humbura prej 3 vitesh, e cila është aktualisht në 2 vite. Megjithatë uljen e vazhdueshme të rrezikut ndaj këtij ekspozimi, Banka e Shqipërisë, si pjesë të qasjes së saj për adresimin e problematikave në mënyrë të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse, mbetet e angazhuar të realizojë të gjitha detyrimet e saj në kuadër të **planit kombëtar për reduktimin e kredive me probleme**. Në funksion të këtij qëllimi, ajo ka hartuar edhe një projektregullore për **adresimin jashtëgjyqësor të kredimarrësve**, të cilën e ka diskutuar gjatë vitit me bankat, nëpërmjet disa takimeve dhe komunikimit shkresor. Shkëmbimi i opinionëve dhe reflektimi i tyre në projektin e rregullores ka marrë kohë nga të gjitha palët, për shkak të natyrës komplekse të ngritjes së një forme bashkëpunimi të qëndrueshme e të rregulluar midis bankave. Ndërkohë, në takimet e organizuara me bankat, janë diskutuar edhe çështje të rëndësishme në funksion të administrimit të rrezikut të kredisë, siç janë përdorimi i **pasqyrave financiare zyrtare** të huamarrësve, si dhe studimi i shoqërisë Deloitte mbi qëndrueshmërinë financiare të bizneseve më të mëdha në vend, studim ky i financuar nga projekti FinSAC i Bankës Botërore.

Një çështje e rëndësishme e planit kombëtar të masave për reduktimin e kredive me probleme ishte përdorimi i pasqyrave financiare zyrtare në vlerësimin e rrezikut të kredisë së huamarrësve. Ndërkohë që kjo çështje ishte adresuar për ekspozimet e mëdha të bankave me rregulloren “Për administrimin e rrezikut për ekspozimet e mëdha të bankave”, në vitin 2018, kjo kërkesë u shtri për të gjithë llojet e huamarrësve. Duke qenë se bankat ishin paraprakisht në dijeni të kësaj mase, nëpërmjet një shkresë të Guvernatorit të Bankës së Shqipërisë, iu soll në vëmendje kjo kërkesë, dhe zbatimi i saj është ndjekur në vazhdimësi gjatë mbikëqyrjes në vend të subjekteve, nga ana e Departamentit të Mbikëqyrjes.

Një tjetër detyrë e Bankës së Shqipërisë në kuadër të planit kombëtar të reduktimit të kredive me probleme ishte ajo për përmirësimet në **Regjistrin e Kredive**. Përveç përmirësimeve të kryera në vitin 2016, brenda institucionit është ngritur

një grup pune për të zgjeruar bazën e të dhënave, me qëllim harmonizimin e raportimit të kredive në përputhje me standardet ndërkombëtare. Ndërkohë, Banka e Shqipërisë është pjesë e procesit të diskutimit për ngritjen e Byrosë së Kredisë, ku marrin pjesë Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim dhe Shoqata Shqiptare e Bankave.

Gjatë vitit 2018, një hapësirë më e gjerë i është lënë shqyrtimit dhe diskutimit të dokumentit të **“Vlerësimit të Brendshëm të Mjaftueshmërisë së Kapitalit”**, si dhe **“Planit të Rimëkëmbjes”**, të paraqitur nga secila prej bankave. Këto dy dokumente përfaqësojnë një vetëvlerësim të plotë të aftësive të bankës, si për të kontrolluar dhe përballuar nivelet e rreziqeve që lindin gjatë aktivitetit të zakonshëm, ashtu edhe për t’u rimëkëmbur nga një situatë e vështirë financiare.

- Procesi i vlerësimit të brendshëm të mjaftueshmërisë së kapitalit është një risi, si për bankat ashtu dhe për mbikëqyrësit dhe kërkon një angazhim afatgjatë. Vlerësimi i parë i këtij dokumenti evidentoi efektet sasiore të llogaritura nga bankat, përputhshmërinë me kërkesat rregullative, si dhe disa mangësi për një përfshirje më të gjerë e më cilësore të rreziqeve me efekte të mundshme në nevojat për kapital.
- Planet e rimëkëmbjes gjatë vitit 2018 i janë nënshtruar kërkesave të zgjeruara rregullatore, ndërsa vlerësimi i tyre është kryer në komunikim të ngushtë me bankat, si dhe me asistencën e vlefshme të Bankës Botërore. Hartimi i planeve nga ana e bankave ka njohur një rritje cilësore, megjithëse ka ende elemente që duhet të përmirësohen për një integritet më të plotë me kuadrin e brendshëm të menaxhimit të rreziqeve, dhe me strategjitë e objektivat në nivel individual e në nivel grupi.

Në drejtim të përmirësimit të proceseve mbikëqyrëse, Banka e Shqipërisë mbetet e angazhuar drejt finalizimit të dy projekteve të asistuar nga BERZH-i dhe BB-ja. Më konkretisht, me asistencën e BERZH-it u krye një vlerësim i procedurave të brendshme mbikëqyrëse të vlerësimit të rreziqeve, kryesisht i rrezikut organizativ dhe atij të kredisë, si edhe i kuadrit rregullativ për këtë qëllim, i shoqëruar me propozime konkrete për ndryshim. Bazuar mbi vlerësimet mbi ndryshimet e propozuara është hartuar plani për zbatimin e tyre. Dokumenti tjetër është ai i komunikimit dhe shkëmbimit të informacionit dhe vlerësimit të auditorëve të jashtëm, me qëllim përmirësimin e cilësisë së kontrollit si të bankave, ashtu edhe të vetë auditorëve. Ky dokument është hartuar me asistencën e Bankës Botërore dhe të shoqërisë Grant Thornton.

Gjatë vitit 2018, mbi bazën e ndryshimeve rregullative tashmë të njohura lidhur me kërkesat shtesë për raportim nga subjektet financiare të të dhënave sasiore dhe cilësore, në zbatim të standardeve ndërkombëtare dhe rekomandimeve të lëna gjatë raundit të katërt të vlerësimit të Shqipërisë nga ekspertët e Moneyval, Banka e Shqipërisë ka vijuar me vlerësimin e **masës së ekspozimit të subjekteve ndaj rrezikut të pastrimit të parave (PPP) dhe financimit të terrorizmit (PFT)**. Vlerësimi nga jashtë tregon një ekspozim të sistemit bankar përgjithësisht në nivel mesatar, ndërkohë që për subjektet e tjera ky rrezik vlerësohet më i lartë.

Rezultatet e këtij vlerësimi janë mbajtur në konsideratë në hartimin e planeve mbikëqyrëse për subjektet më të ekspozuara, të tilla si zyrat e këmbimit valutor. Gjatë vitit 2018, u inspektuan 23 të tilla për PPP/PFT, për 17 prej të cilave u morën masa mbikëqyrëse dhe administrative për mangësitë e konstatuara.

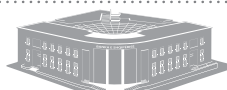
Në pjesën e parë të këtij viti, Komiteti i Ekspertëve për Vlerësimin e Masave kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit (MONEYVAL) përfundoi **raundin e pestë të vlerësimit të Masave kundër Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit**, proces i nisur dhe raportuar që në vitin 2017. Vlerësimi, ku Banka e Shqipërisë ka luajtur një rol të veçantë mbështetës në pozicionin e institucionit mbikëqyrës për pjesën më të madhe të tregut financiar, u mbyll në muajin korrik 2018, me kalimin e raportit vlerësues në seancë plenare të Moneyval-it. Sipas këtij raporti, subjektet financiare u vlerësuan në nivelin "*substantial*"/i konsiderueshëm" të efektivitetit, në kushtet kur veçanërisht bankat paraqesin një njohje të mirë të rreziqeve të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit dhe të detyrimeve ligjore, si dhe kanë marrë përgjithësisht masat e duhura, në raport të drejtë me nivelin e vlerësuar të rrezikut, për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit. Procesi i vlerësimit u shoqërua me një plan masash, me qëllim adresimin e problematikave kryesore të evidentuara në raport, përmbushja e të cilave do të vijojë edhe përgjatë vitit 2019.

Bashkëpunimi me Drejtorinë e Përgjithshme të Parandalimit të Pastrimit të Parave (DPPPP), gjatë vitit ka vijuar në mënyrë më intensive. Ky bashkëpunim u materializua në kuadër të procesit të vlerësimit të Moneyval-it, inspektimeve të përbashkëta, si edhe kontributit në drejtim të rishikimit të kuadrit ligjor për çështje të parandalimit të pastrimit të parave.

Së fundi, në mbështetje të misionit të saj, Banka e Shqipërisë ka vijuar aktivitetin e saj normal me monitorimin e sistemit financiar, kryesisht të bankave, nëpërmjet: **inspektimeve në vend dhe analizave nga jashtë**; vlerësimit të masës së ekspozimit ndaj rreziqeve individuale dhe kontrollit për administrimin e tyre; si edhe në drejtim **të rishikimit/përmirësimit të kuadrit rregullativ dhe licencimit të subjekteve, apo veprimtarive shtesë**.

2.4.2. EKZAMINIMET NË VEND

Gjatë vitit 2018, janë zhvilluar ekzaminime të plota dhe të pjesshme në 7 banka, në 10 subjekte financiare jobanka dhe në 31 zyra të këmbimit valutor. Vëmendja dhe burimet kryesore janë përqendruar në ekzaminimet e bankave, të cilat zënë peshën kryesore në aktivitetin e tregut financiar. Fokus të veçantë ka pasur tek bankat në procese blerjesh/bashkimi, apo bankat me ritëm të lartë rritjeje. Ndërkohë, ndër ekzaminimet e përmendura më lart për 5 banka, për 7 subjekte financiare jobanka dhe për 8 zyra të këmbimit valutor, ekzaminimet janë kryer në bashkëpunim me DPPPP dhe në një bankë është kryer në bashkëpunim me Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare.

Tabelë 6. Numri i ekzaminimeve sipas viteve dhe sipas tematikës

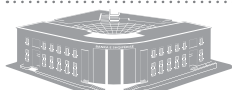
Inspektime të kryera në subjekte	Rreziku Strategjik	Rreziku Organizativ	Rreziku i Kredisë	Rreziku i Likuiditetit	Rreziku i Normës së Interesit	Rreziku i Tregut	Teknologjia e Informacionit dhe e Komunikimit	Rreziku Operacional	Rreziku Reputacional	Përfutshmëria	Kapitali
2016*	6	7	8	6	7	7	7	7	8	6	8
2017	9	12	13	10	10	9	11	8	11	10	11
2018	8	10	9	8	8	8	9	8	48	9	8

* Në vitin 2016 janë kryer edhe 14 inspektime të përbashkëta me Agjencinë e Sigurimit të Depozitave (ASD) në shoqëri të kursim-kreditit, ku prania e Bankës së Shqipërisë ka qenë në mbështetje të ASD-së.

Fushat kryesore në të cilat janë përqendruar rekomandimet e ekzaminimeve, gjatë vitit 2018, mund të përmbledhen si më poshtë.

- Rritja e rolit të Këshillit Drejtues gjatë hartimit të planeve strategjike (përfshirë planifikimin e nevojave për kapital), si dhe gjatë mbikëqyrjes së zbatimit të tyre.
- Sigurimi i raportit të duhur mes anëtarëve të varur dhe të pavarur të Këshillit Drejtues.
- Përshtatja dhe plotësimi i strukturës organizative, në përputhje me ritmet e rritjes së aktivitetit, dhe sigurimi i sistemeve të përshtatshme të motivimit dhe shpërblimit.
- Forcimi i sistemeve të kontrollit të brendshëm, rritja e cilësisë së punës dhe pavarësisë së strukturave të kontrollit.
- Zbatimi i kujdesshëm i politikave të investimeve, duke shmangur instrumentet komplekse dhe që nuk kanë renditje të njohur.
- Trajtimi i kujdesshëm i grupeve të kredimarrësve të lidhur, si dhe forcimi i kriterëve të pranueshmërisë gjatë analizave financiare të kredive; riklasifikimi i kredimarrësve dhe krijimi i fondeve rezervë shtesë.
- Thellimi i analizave lidhur me rrezikun e likuiditetit dhe rrezikun e normave të interesit.
- Rritja e mbështetjes nga Teknologjia e Informacionit dhe Komunikimit, forcimi i programit të sigurisë, vlerësimi i rregullt i rreziqeve, rishikimi i planit të vazhdimësisë së punës, shtimi i stafit etj.
- Zbatimi i saktë i kërkesave rregullative për llogaritjen e treguesve të kapitalit.
- Rritja e vëmendjes në drejtim të masave për PPP-në, aplikimi i sistemeve të automatizuara të kontrollit, trajnimi i stafit etj.

Bankat, në përgjithësi, kanë reaguar në kohën e duhur ndaj rekomandimeve, duke marrë masat përkatëse për të siguruar përputhshmërinë me kërkesat rregullative në çdo kohë.

Në lidhje me subjektet financiare jobanka, vëmendja gjatë vitit 2018 është përqendruar tek subjektet që janë pjesë e grupeve bankare, në funksion të vlerësimit të këtyre grupeve në mënyrë gjithëpërfshirëse. Rezultatet, në përgjithësi, kanë qenë pozitive, duke evidentuar një menaxhim të kujdesshëm të rreziqeve përmes të gjithë grupit, në përputhje me kufizimet rregullatore për palët e lidhura. Në fokusin mbikëqyrës, gjatë këtij viti, kanë qenë edhe subjektet e mikrokredisë dhe ato që ofrojnë shërbime të pagesave. Çështjet e evidentuara gjatë ekzaminimeve lidhen me riklasifikimin e portofolit të kredive dhe efektet përkatëse në pasqyrat financiare, menaxhimin e rrezikut nga pozicionet e hapura valutore, përmirësimin e kuadrit të brendshëm të qeverisjes, sistemeve të kontrollit të brendshëm etj. Procesi mbikëqyrës në vend për këto subjekte është fokusuar edhe në vlerësimin e nivelit të transparencës me klientët ku është konstatuar se subjektet me eksperiencë të konsoliduar në treg përgjithësisht paraqesin një nivel më të lartë transparence dhe vëmendjeje ndaj ankesave të klientëve. Subjektet më të reja, edhe pse janë kujdesur për respektimin e kërkesave ligjore dhe rregullatore, kanë hapësira për të përmirësuar nivelin e transparencës. Në përfundim të ekzaminimeve janë lënë rekomandime për përmirësimet e nevojshme.

Pjesë e procesit mbikëqyrës është edhe ndjekja e zbatimit të rekomandimeve, si dhe reagimi i shpejtë në rastet e identifikimit të rreziqeve potenciale apo të shkeljeve të treguesve të raportuar nga subjektet banka dhe jobanka. Edhe gjatë vitit 2018, krahas ekzaminimeve në vend, ka pasur korrespondenca e kontakte të shpeshta me të gjitha subjektet, në përgjigje të ngjarjeve apo zhvillimeve me potencial ndikimi në gjendjen financiare të tyre, shoqëruar me masa dhe kërkesa specifike mbikëqyrëse. Banka e Shqipërisë ka qenë e vëmendshme edhe ndaj zhvillimeve ndërkombëtare ku, për vitin e kaluar, evidentohet kriza e Turqisë, për të cilën janë marrë masa kufizuese e parandaluese për bankat me ekspozime në këtë vend.

2.4.3. RISHIKIMI I KUADRIT RREGULLATIV DHE METODOLOGJIK

Nëpërmjet rishikimit të kuadrit rregullativ mbikëqyrës, edhe gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë synoi plotësimin dhe përmirësimin e mëtejshëm të tij, me qëllim sigurimin e një mbikëqyrjeje më efektive dhe në zbatim të kërkesave ligjore. Rishikimi i kuadrit rregullativ u bazua në përafrimin e zhvillimeve më të fundit në aktet ligjore e rregullative të Bashkimit Evropian (BE) dhe të dokumenteve të Bazelit, si dhe duke konsideruar çështjet e identifikuar nga mbikëqyrësit, gjatë mbikëqyrjes së subjekteve, dhe sugjerimet e sjella nga këto të fundit, në kuadër të komunikimit të vazhdueshëm me to.

Në vijim paraqiten disa nga ndryshimet kryesore rregullative gjatë vitit 2018.

- U miratuan disa ndryshime në rregulloren "Për kredinë konsumatore dhe kredinë hipotekare", me qëllim përshtatjen e mëtejshme me kërkesat e

Direktivës 2014/17 të BE-së, të cilat synuan forcimin në vazhdimësi të kërkesave mbikëqyrëse për mbrojtjen e konsumatorëve. Ndryshimet përcaktuan kërkesa shtesë respektivisht për ekzistencën e së drejtës së konsumatorit për zëvendësimin e kolateralit me një kolateral tjetër, kundrejt plotësimit të disa kushteve; për ofrimin nga banka të mundësive/ alternativave (nëse ekzistojnë), për zbutjen e rrezikut të kursit të këmbimit për konsumatorin; për parashikimin e së drejtës së konsumatorit për të kërkuar konvertimin e kredisë në monedhën në të cilën gjeneron të ardhurat, nëse plotësohen kushtet bazuar në analizat apo vlerësimet e bankës; për paraqitjen e një shembulli ilustrues për konsumatorin, si pjesë të informacionit parakontraktor, për ta ndërgjegjësuar atë për rrezikun e kursit të këmbimit etj.

- Në kuadër të nismës së Bankës së Shqipërisë për rritjen e përdorimit të monedhës kombëtare dhe uljen e përdorimit të valutave (deeuroizimin) në sistemin financiar shqiptar, u miratuan disa ndryshime në rregulloret e mbikëqyrjes:
 - në rregulloren “Për administrimin e rrezikut të likuiditetit”, ndryshimi konsistoi në rritjen e nivelit minimal të kërkuar, për treguesin e aktiveve likuide ndaj pasiveve afatshkurtra në monedhë të huaj, nga 15% në 20%, ndërkohë që mbeti i pandryshuar niveli minimal i këtij treguesi, për monedhën kombëtare (15%) dhe për totalin (20%); dhe
 - në rregulloren “Mbi transparencën për produktet dhe shërbimet bankare e financiare”, ndryshimet konsistuan në shtimin e kërkesës për ofrimin nga ana e bankës të një kredie alternative dhe të krahasueshme në monedhën në të cilën klienti gjeneron të ardhurat, për klientin që aplikon për një kredi në monedhë të ndryshme, bazuar në vlerësimin e bankës mbi pamjaftueshmërinë e kapaciteteve të tij për t’u mbrojtur nga rreziku i kursit të këmbimit, si dhe në paraqitjen e një shembulli ilustrues për kredimarrësin (në momentin e aplikimit për kredi). Kjo e fundit i shërben ndërgjegjësimit të klientit mbi rrezikun që paraqet për të, huamarrja në valutë.
- Disa ndryshime u miratuan në rregulloren “Për raportin e mjaftueshmërisë së kapitalit”, të cilat lidhen me shfuqizimin e pjesës së mbetur të paketës së masave kundërciklike të vendosura për bankat në vitin 2013.
- Departamenti i Mbikëqyrjes, me qëllim përafrimin në vazhdimësi me direktivën dhe rregulloren evropiane për veprimtarinë e institucioneve të kreditit dhe me standardet e Komitetit të Bazelit për mbikëqyrjen efektive, ka përfunduar hartimin e projektregullores së re “Për raportin e mbulimit me likuiditet”, e cila synon prezantimin e një treguesi të ri për likuiditetin në kuadrin rregullativ të Bankës së Shqipërisë. Projektregullorja u konsultua edhe me sistemin bankar dhe pritet të miratohet në fillim të vitit 2019.
- Në kuadrin e iniciativave rregullative që synojnë reduktimin e kredive me probleme, u hartua projektregullorja “Për trajtimin jashtëgjyqësor nga bankat të kredimarrësve në vështirësi financiare”, së bashku me

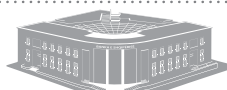

disa ndryshime në rregulloren “Për administrimin e rrezikut të kredisë nga bankat dhe degët e bankave të huaja”. Këto dokumente u diskutuan edhe me industrinë bankare. Banka e Shqipërisë mbetet e angazhuar të vijojë më tej me miratimin e tyre në vitin 2019.

- Gjatë vitit u punua për hartimin e udhëzimit “Mbi stres-testet e bankave”. Projekti i parë i dokumentit, i përmbyllur në fund të vitit 2018, është aktualisht në fazën e konsolidimit dhe dërgimit për opinion pranë sistemit bankar brenda 3-mujorit të parë të vitit 2019. Ky dokument përcakton kërkesat dhe metodologjitë për kryerjen e stres-testeve nga bankat, si pjesë e rëndësishme e procesit të administrimit të rrezikut dhe në kuadër të procesit të vlerësimit të brendshëm të mjaftueshmërisë së kapitalit. Hartimi i këtij udhëzimi bazohet në dispozitat e udhëzuesit të Autoritetit Bankar Evropian (EBA) mbi përgatitjen e stres-testeve nga bankat.
- Gjatë vitit 2018, u realizuan edhe disa ndryshime rregullative në rregulloren “Për kapitalin rregullator të bankës”, të cilat synonin përafrimin e kërkesave të Bankës së Shqipërisë me kërkesat e Bazel III për raportet e kapitalit, që do t’i paraprijnë vendosjes në të ardhmen nga autoriteti, të kërkesave për rezervat shtesë të kapitalit të bankave. Gjithashtu, në vazhdimësi të plotësimit të akteve nënligjore për ndërhyrjen e hershme në zbatim të detyrimeve të ligjit për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, janë finalizuar projektet e akteve rregullative që parashikojnë kërkesat e autoritetit mbikëqyrës “Për përcaktimin e kushteve për dhënien e miratimit paraprak për marrëveshjen e mbështetjes financiare brenda grupit bankar” dhe “Për përcaktimin e kushteve kur zbatohen masat e ndërhyrjes së hershme dhe të kushteve dhe mënyrës së kryerjes së administrimit të përkohshëm”, të cilat janë në proces konsultimi me ekspertët e Bankës Botërore (*FinSAC project*), ndërsa po rishikohen dhe kërkesat rregullative për bankën urë.

2.4.4. KUADRI LICENCUES DHE MIRATIMET

Edhe gjatë vitit 2018, sektori bankar shqiptar vazhdoi të mbizotërohet nga filialet e grupeve të huaja bankare, me origjinë të kapitalit nga Bashkimi Evropian. Krahasuar me vitin 2017, numri i bankave u reduktua në 14 nga 16 banka që operonin në fund të vitit të kaluar, si rezultat i revokimit të licencave të dy bankave, pas përfundimit të procesit të bashkimit me përthithje të tyre nga dy banka ekzistuese të sistemit.

Tabelë 7. Struktura e pronësisë së bankave (numri i bankave, fund i periudhës)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bankat në Shqipëri, prej të cilave:	16	16	16	16	16	14
Degë të bankave të huaja	-	-	-	-	-	-
Struktura e pronësisë së bankave, sipas origjinës së kapitalit, prej të cilave:						
Me kapital privat në shumicën e pronësisë të huaj ¹	14	14	13	13	13	11
- nga vendet e Bashkimit Evropian	10	10	9	9	9	7 ²
- nga Turqia	1	1	1	1	1	1 ³
- nga një institucion financiar ndërkombëtar (Arabia Saudite)	1	1	1	1	1	1 ⁴
- nga Kuvajti	1	1	1	1	1	1 ⁵
- nga Konfederata e Zvicrës	1	1	1	1	1	1 ⁶
Me kapital privat me shumicën e pronësisë vendase	2	2	3	3	3	3 ⁷

¹ "Shumicë" është në çdo rast shumica e thjeshtë e 50% të votave plus 1 votë.

² Bankat me origjinë kapitali nga vendet e BE-së janë nga: Italia (Banka Intesa Sanpaolo Albania), Austria (Banka Raiffeisen), Gjermania (Banka Procredit), Franca (Banka Societe Generale Albania), Greqia (Banka Tirana, Banka Alpha Albania), Bullgaria (Banka e Parë e Investimeve, Albania).

³ Banka Kombëtare Tregtare.

⁴ Banka e Bashkuar e Shqipërisë.

⁵ Banka e Kreditit të Shqipërisë.

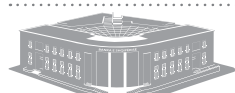
⁶ Banka Ndërkombëtare Tregtare.

⁷ Bankat me shumicë kapitali vendas, në fund të vitit 2017, janë: Banka Union, Banka Credins dhe Banka Amerikane e Investimeve.

Banka e Shqipërisë dha miratimet paraprake respektivisht për: transferimin e 100% të pronësisë së aksioneve të Bankës NBG Albania tek Banka Amerikane e Investimeve sh.a.; riorganizimin juridik të dy bankave nëpërmjet bashkimit me përthithje; hapjen e filialit të Bankës Credins sh.a. në Kosovë; shtimin e veprimtarisë financiare për një bankë për tregtimin e letrave me vlerë të transferueshme për llogari të saj; ndryshimet e statuteve të nëntë bankave; emërimet e auditorëve ligjorë të të gjitha bankave; dhe për emetimin ose shlyerjen e borxhit të varur të tre bankave etj.

Në zbatim të ndryshimeve të rregullores së administratorëve të bankave që lidhen, ndër të tjera, edhe me miratimin e administratorëve të bankave, përfshirë dhe rastet e zgjatjes së afatit të emërimit (riemërimit) në të njëjtin pozicion, gjatë vitit që analizojmë, pati një rritje në numrin e aplikimeve të bankave për miratime të administratorëve. Banka e Shqipërisë dha miratimin për 59 administratorë të bankave, të cilët sipas pozicioneve renditen respektivisht në: 31 anëtarë të këshillave drejtues; 13 anëtarë të komiteteve të kontrollit; dhe 15 drejtues ekzekutivë dhe drejtues të kontrollit të brendshëm të bankës.

Gjatë vitit 2018, rrjeti i bankave brenda territorit të Republikës së Shqipërisë u zgjerua me 5 degë të reja, ndërkohë që bankat kanë sjellë njoftime për reduktimin e numrit të degëve/agjencive brenda vendit (nëpërmjet mbylljes, bashkimit) për 30 degë/agjenci brenda vendit, dhe për transformimin e degës në Kosovë të Bankës Kombëtare Tregtare në filial të saj. Në fund të vitit 2018,

bankat ushtrojnë veprimtarinë e tyre nëpërmjet 447 degëve/agjencive bankare nga 473 degë/agjenci që rezultojnë në fund të vitit 2017.

Mbështetur në aplikimet e paraqitura, Banka e Shqipërisë pajisi me licencë një institucion të parasë elektronike (Unioni Financiar Tiranë), revokoi licencën e dy subjekteve financiare jobanka - respektivisht të Vodafone M-Pesa, sipas kërkesës së vetë subjektit, dhe të Unionit Financiar Tiranë, pas licencimit si Institucion i Parasë Elektronike - dhe dha miratime paraprake për subjektet financiare jobanka. Në fund të vitit 2018 ushtrojnë veprimtari financiare 30 subjekte financiare jobanka të licencuara. Ndërkohë, pjesë e miratimeve për subjektet financiare jobanka kanë qenë miratimet paraprake për 10 administratorë, miratimet për ushtrimin e veprimtarive financiare shtesë për tre subjekte dhe miratimi për transferimin e pjesëmarrjes influencuese të kuotave të kapitalit tek një subjekt financiar jobankë.

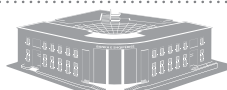
Në fund të vitit 2018 numërohen 13 shoqëri të kursim-kreditit dhe një union i shoqërive të kursim-kreditit.

Licencimi i zyrave të këmbimit valutor vijoi edhe në vitin 2018, me dhënien e 58 licencave të reja dhe revokimin e licencës për 21 zyra të këmbimit valutor për arsye të statusit joaktiv të tyre në Qendrën Kombëtare të Biznesit, të pezullimit të veprimtarisë për më shumë se dy muaj dhe të moszbatimit të kërkesave raportuese pranë Bankës së Shqipërisë, apo edhe me kërkesë të subjekteve për arsye të mbylljes së aktivitetit. Në fund të vitit 2018, në tregun e këmbimeve valutore ushtrojnë aktivitetin 463 zyra të këmbimit valutor.

Tabelë 8. Numri i bankave, subjekteve financiare jobanka, shoqërive të kursim – kreditit dhe zyrave të këmbimit valutor të licencuara nga Banka e Shqipërisë (fund i periudhës)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Banka dhe degë të bankave të huaja	16	16	16	16	16	14
Subjekte financiare jobanka	21	22	27	28	31	30
Zyra të këmbimit valutor	333	356	397	428	426	463
Unione të shoqërive të kursim-kreditit	2	2	2	2	1	1
Shoqëri të kursim-kreditit	121	113	111	13	13	13

Burimi: Banka e Shqipërisë.

2.5. NDËRHYRJA E JASHTËZAKONSHME

Mbështetur në ligjin nr. 133/2016 "Mbi rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë", Banka e Shqipërisë është Autoritet i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme për bankat dhe degët e bankave të huaja që ushtrojnë aktivitetin e tyre në vend.

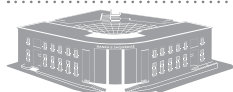
Në cilësinë e Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka përmbushur mandatin e saj në këtë funksion, duke plotësuar objektivat e përcaktuar në përputhje me kërkesat ligjore. Në këtë drejtim është hartuar kuadri rregullator dhe procedural për planifikimin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, duke synuar harmonizimin me standardet teknike ndërkombëtare. Nga ana tjetër, ka filluar faza e parë e hartimit të planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, duke përcaktuar strategjinë e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, që mundëson vazhdimësinë e funksioneve kritike të bankës dhe ruajtjen e stabilitetit financiar.

Kuadri rregullator është plotësuar edhe me dy rregullore të reja të miratuara nga Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë për arritjen e objektivave operacionale të vendosur si prioritate për funksionin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Gjithashtu, gjatë vitit 2018 është themeluar Fondi i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe është ngritur procedura për monitorimin e administrimit të tij duke thelluar marrëdhëniet e bashkëpunimit me Agjencinë e Sigurimit të Depozitave. Banka e Shqipërisë ka zgjeruar marrëdhëniet bashkëpunuese edhe me institucionet evropiane nëpërmjet nënshkrimit të marrëveshjes së bashkëpunimit me Bordin e Përbashkët të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme – SRB.

2.5.1. PLOTËSIMI I KUADRIT RREGULLATOR DHE METODOLOGJIK

Në zbatim të detyrimeve që rrjedhin nga ligji nr. 133/2016 "Për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka, në Republikën e Shqipërisë", gjatë vitit 2018 është miratuar:

- a. Rregullorja nr. 31/2018 "Për planet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme". Rregullorja përcakton përmbajtjen e planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme që hartohen nga Banka e Shqipërisë si Autoritet i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, për çdo bankë apo grup bankar që vepron në vend. Gjithashtu, ajo identifikon tërësinë e informacionit dhe të dhënat e nevojshme që bankat duhet të dërgojnë pranë Bankës së Shqipërisë, për mbështetjen e planifikimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Në këtë drejtim, Banka e Shqipërisë përpiloi disa formularë të standardizuar, si dhe një udhëzues të detajuar për të lehtësuar procesin e mbledhjes së të dhënave;
- b. Rregullorja nr. 43/2018 "Për bashkëpunimin ndërmjet Departamenti të Mbikëqyrjes dhe Departamenti për Ndërhyrjen e Jashtëzakonshme".

Banka e Shqipërisë është njëherazi Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe Autoriteti Mbikëqyrës për bankat që ushtrojnë veprimtarinë e tyre në Shqipëri. Këto dy funksione, ajo i ushtron nëpërmjet dy njësive organizative të ndryshme brenda saj, me linja të veçanta raportimi dhe varësie, duke siguruar pavarësinë e tyre në vendimmarrjet përkatëse. Punonjësit e njësive organizative, të cilat përgjigjen për ushtrimin e funksionit mbikëqyrës dhe funksionit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, bashkëpunojnë në mënyrë efektive për hartimin, planifikimin dhe zbatimin e vendimeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Rregullorja përcakton mënyrat e bashkëpunimit ndërmjet këtyre dy njësive, shkëmbimin e informacionit, si dhe detyrat e përgjegjësitë përkatëse në përmbushjen e objektivave për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në banka.

- c. Gjatë vitit 2018 është hartuar dhe është në proces konsultimi rregullorja "Vlerësimi për qëllime të ndërhyrjes së jashtëzakonshme", në të cilën përcaktohen kushtet dhe mënyra e përzgjedhjes së vlerësuesit të pavarur për qëllime të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, si dhe metodologjitë përkatëse të vlerësimit dhe të përcaktimit të vlerës së detyrimeve që rrjedhin nga produktet derivative.

Hartimi i metodologjive për përmbushjen e objektivave të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, gjatë vitit 2018, është plotësuar me:

- a. Udhëzuesin "Për identifikimin e funksioneve me rëndësi kritike dhe veprimtarive kryesore nga sektori bankar". Identifikimi i funksioneve me rëndësi kritike dhe veprimtarive kryesore që kryen banka, është mjaft i rëndësishëm në procesin e hartimit të planeve të rimëkëmbjes dhe të ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Plani i rimëkëmbjes (që hartohet nga banka) përfshin identifikimin e funksioneve me rëndësi kritike dhe veprimtarive kryesore përmes vetëvlerësimit të bankës, ndërsa plani i ndërhyrjes së jashtëzakonshme që hartohet nga Banka e Shqipërisë, përshkruan se si funksionet me rëndësi kritike dhe veprimtaritë kryesore mund të ndahen ligjërisht dhe ekonomikisht nga funksionet e tjera, në mënyrë që të sigurohet vazhdimësia e tyre edhe pas ndërhyrjes në bankë. Ky udhëzues synon të specifikojë kriteret për përcaktimin dhe identifikimin e funksioneve kritike përmes vetëvlerësimit të bankave, si dhe kriteret për përcaktimin e veprimtarive kryesore dhe shërbimeve të lidhura sipas të njëjtës përqasje.
- b. "Udhëzimet për plotësimin e kërkesës për mbledhjen e informacionit të nevojshëm për hartimin e planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme". Kërkesat mbi mbledhjen e informacionit si dhe udhëzimet e trajtuara në këtë dokument, janë hartuar në zbatim të rregullores "Mbi planet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme". Përmes formularëve të hartuar për këtë qëllim, synohet të mbledhet informacion lidhur me qeverisjen dhe menaxhimin e bankës, veprimtaritë kryesore të saj, strukturën e pasiveve, kolaterale të vendosura, zërat jashtë bilancit, sistemet e përdorura nga banka për kryerjen e pagesave, klerimit dhe shlyerjes, sistemet e informacionit, ndërlidhjet dhe ndërvlerësitë financiare dhe të tjera, si

dhe marrëveshjet kontraktuale që mund të ndikojnë dhe ndikohen nga veprimet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

2.5.2. THEMELIMI DHE MONITORIMI I FONDIT TË NDËRHYRJES SË JASHTËZAKONSHME

Në zbatim të kërkesave ligjore dhe të dispozitave të rregullores nr. 56/2017 "Mbi Fondin e Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme dhe procedurat për administrimin e tij", Banka e Shqipërisë përllogarit nivelin e synuar të fondit dhe kontributin vjetor të çdo banke, bazuar në pasqyrat financiare të vitit 2016.

- Niveli i synuar i "Fondit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme", i llogaritur me të dhënat e balanceve të audituara të sektorit bankar për periudhën dhjetor 2016, është 6 miliardë lekë.
- Niveli vjetor i "Fondit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme", për vitin e parë të kontributit, është 632 milionë lekë dhe i llogaritur proporcionalisht sipas peshës së secilës banke në detyrimet e sektorit bankar, të përcaktuara si diferencë midis aktiveve dhe kapitalit rregulator.

Fondi i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme u themelua në janar 2018 me kryerjen e pagesës së pjesës së parë të kontributit vjetor nga ana e sektorit bankar. Në muajin prill 2018, u finalizua edhe pagesa e kështit të dytë të kontributit. Fondi administrohet nga Agjencia e Sigurimit të Depozitave në përputhje me dokumentin "Politika e Administrimit të Fondit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme". Ai monitorohet mbi baza tremujore nga Banka e Shqipërisë kundrejt kufijve të vendosur në dokumentin e mësipërm për likuiditetin, afatin e maturimit të instrumenteve, agjencive emetuese, monedhave të investimit, për të siguruar likuiditetin e nevojshëm dhe sigurinë e Fondit në përputhje me kërkesat ligjore.

2.5.3. PLANIFIKIMI I NDËRHYRJES SË JASHTËZAKONSHME

Si një nga shtyllat kryesore të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, planet e ndërhyrjes së jashtëzakonshme synojnë të lehtësojnë përdorimin efektiv të instrumenteve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme nga ana e Bankës së Shqipërisë. Banka e Shqipërisë ka filluar procesin e hartimit të planeve individuale të ndërhyrjes së jashtëzakonshme dhe përcaktimin e strategjisë së ndërhyrjes së jashtëzakonshme për bankat individuale dhe grupet bankare që veprojnë në Shqipëri. Në këtë kuadër, është realizuar hapi i parë i planifikimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme nëpërmjet identifikimit të funksioneve me rëndësi kritike. Identifikimi i funksioneve me rëndësi kritike për çdo bankë është një detyrë e rëndësishme në procesin e planifikimit të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, pasi ruajtja e vazhdimësisë së funksioneve kritike përbën një nga objektivat kryesorë të ndërhyrjes së jashtëzakonshme.

HAPËSIRË INFORMUESE 7: FUNKSIONET ME RËNDËSI KRITIKE

Bankat kryejnë një tërësi funksionesh ekonomike, të cilat janë të rëndësishme për tregjet financiare dhe ekonominë reale në tërësi. Këtu mund të përmendim funksionin e pranimit të depozitave, atë të dhënies së kredisë, shlyerjen e pagesave etj. Identifikimi i funksioneve ekonomike, të cilat janë kritike për ruajtjen e stabilitetit financiar, është një ndër objektivat kryesorë të ndërhyrjes së jashtëzakonshme. Sipas përkufizimit të dhënë në ligjin nr. 133/2016 “Funksionet me rëndësi kritike” janë veprimtaritë, shërbimet ose operacionet e një banke, ndërprerja e të cilave mund të sjellë ndërprerjen e shërbimeve thelbësore për ekonominë reale ose mund të cenojë stabilitetin financiar për shkak të madhësisë dhe pjesës së tregut që ajo zë, ndërlidhjes së brendshme dhe të jashtme, kompleksitetit apo veprimtarive ndërkufitare të saj, duke marrë në konsideratë veçanërisht pamundësinë e zëvendësimit të këtyre veprimtarive, shërbimeve apo operacioneve në treg.

Sipas këtij përkufizimi, një funksion ekonomik konsiderohet me rëndësi kritike, nëse përmbush dy elementet e mëposhtme:

- a. funksioni ofrohet nga një bankë ose një grup bankar, për palët e treta që nuk janë të lidhura me vetë bankën ose grupin bankar;
- b. ndërprerja e papritur e funksionit mund të ketë ndikim të rëndësishëm në palët e treta, mund të krijojë efektin zinxhir negativ ose mund të dëmtojë besimin e përgjithshëm të pjesëmarrësve të tregut për shkak të rëndësisë sistematike që ka funksioni ekonomik për palët që e përdorin atë ose për shkak të rëndësisë sistematike që ka vetë banka ose grupi bankar që ofron funksionin.

Për vlerësimin e dy elementeve të prezantuara më lart, Banka e Shqipërisë ka hartuar metodologjinë e identifikimit të funksioneve kritike, që përfshin dy hapa.

- 1) Analiza e ndikimit të ndërprerjes së papritur të funksionit synon të vlerësojë sa ndikohet tregu financiar apo ekonomia reale nga ndërprerja e papritur e funksionit si në vijim.
 - a. Ndikimi në palët e treta që mbështeten në atë funksion: nëse ndërprerja e funksionit ka ndikim të drejtpërdrejtë negativ në një numër të vogël palësh të treta, të cilat nuk janë sistematike, atëherë funksioni nuk konsiderohet me rëndësi kritike.
 - b. Ndikimet sistematike dhe ndërlidhja: nëse ndërprerja e funksionit ka efekte negative të rëndësishme mbi ekonominë reale dhe tregjet financiare, përkatësisht në terma të efektit zinxhir dhe ndikimit në besimin e tregut, atëherë analiza orientohet si më poshtë:
 - nëse ndërprerja e funksionit ekonomik nga banka dëmton tregun përkatës ose pjesëmarrësit e tjerë të ekspozuar në atë treg apo të ndërlidhur me bankën, funksioni është kritik;
 - nëse ndërprerja e funksionit ka ndikim në një gamë të gjerë dhe numër të lartë pjesëmarrësish të tregut dhe vetë tregu është i rëndësishëm për funksionimin e një tregu tjetër, funksioni është kritik. Në këtë rast është e rëndësishme të vlerësohet edhe sa mund të preket tregu nga humbja e përgjithshme e besimit në pjesëmarrësit e tij për shkak të ndërprerjes së funksionit. Humbja e besimit të tregut është më e mundshme në rastin e funksioneve më “të dukshme” ose të njohura publikisht tek klientët apo publiku (p.sh. shërbimet e pagesave për individët), duke rritur në këtë rast, kritikabilitetin e këtij funksioni.

- 2) Analiza e ofertës synon të vlerësojë nëse ka ofrues të ngjashëm në treg, të cilët mund ta zëvendësojnë funksionin kritik të ndërprerë nga banka. Nëse funksioni ekonomik dhe roli i tij mund të zëvendësohen lehtësisht nga pjesëmarrësit e tjerë të tregut (duke përfshirë ata që mund të hyjnë në treg), në madhësi dhe cilësi të krahasueshme, me kosto të pranueshme dhe brenda një afati të arsyeshëm kohor, atëherë ai nuk konsiderohet me rëndësi kritike. Kriteret bazë për vlerësimin e «zëvendësueshmërisë» janë struktura e tregut për funksionin ekonomik, si dhe disponueshmëria e ofruesve zëvendësues, që përfshin:
- strukturën e përqendrimit të tregut, d.m.th numrin e pjesëmarrësve në treg (duke përfshirë peshën e tregut, numrin e konkurrentëve ose pjesëmarrësve të ngjashëm, të cilët janë në gjendje të ndërmarrin ofrimin e funksioneve kritike);
 - vlerësimin nëse ekzistojnë funksione dhe tregje të tjera që ofrojnë një funksion ekonomik të barasvlershëm me veprimtarinë apo funksionin ekonomik të ndërprerë nga banka.

Në bazë të modelit të biznesit të sektorit bankar në Shqipëri, bankat ofrojnë pesë funksione ekonomike, të cilat shërbejnë si pikënisje për vlerësimin e kritikalitetit të tyre. Këto funksione ekonomike janë:

- a) pranimi i depozitave;
- b) huadhënia dhe shërbimi i huasë;
- c) pagesat, shlyerjet dhe kujdestaria;
- d) aktivitetet e tregjeve të financimit me shumicë;
- e) tregjet e kapitalit dhe investimi në instrumente të borxhit publik.

Gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka identifikuar funksionet kritike për secilën bankë, duke përcaktuar edhe strategjinë e ndërhyrjes së jashtëzakonshme, e cila mbështet vijueshmërinë e këtyre funksioneve dhe ruajtjen e stabilitetit financiar.

2.5.4. BASHKËPUNIMI ME INSTITUCIONE TË TJERA NDËRKOMBËTARE

Në cilësinë e Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, Banka e Shqipërisë hyn në marrëveshje bashkëpunimi me autoritetet e tjera përgjegjëse për ndërhyrjen e jashtëzakonshme të grupeve bankare ndërkufitare që veprojnë në Shqipëri. Nisur nga pesha e rëndësishme e bankave evropiane në aktivet e sektorit bankar shqiptar, në tetor 2018, u nënshkrua Marrëveshja e bashkëpunimit midis Bankës së Shqipërisë dhe Bordit të Përbashkët të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme - SRB²³, i cili është Autoriteti i Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme për bankat dhe grupet bankare në Bashkimin Evropian.

Kjo marrëveshje ofron një platformë bashkëpunimi dhe shkëmbimi të informacionit për të dy institucionet, në lidhje me planifikimin dhe zbatimin e ndërhyrjes së jashtëzakonshme për grupet bankare ndërkufitare. Marrëveshja e bashkëpunimit do të mbështesë dhe hartimin e planeve të koordinuara të ndërhyrjes së jashtëzakonshme për filialet e bankave evropiane që veprojnë në Shqipëri.

²³ SRB – Single Resolution Board.

Në muajin nëntor, Banka e Shqipërisë, në bashkëpunim me Qendrën Këshilluese për Sektorin Financiar (FinSAC²⁴) të Bankës Botërore, organizuan Konferencën Rajonale me temë "Planifikimi i rimëkëmbjes dhe ndërhyrjes së jashtëzakonshme". Në konferencë morën pjesë përfaqësues të nivelit të lartë të autoriteteve mbikëqyrëse dhe të ndërhyrjes së jashtëzakonshme të Bashkimit Evropian, të vendeve të rajonit dhe të bankave tregtare të vendit tonë. Diskutimet trajtuan çështje të tilla si zhvillimet e deritanishme të rimëkëmbjes dhe ndërhyrjes së jashtëzakonshme në Bashkimin Evropian, sfidat për zbatimin e tyre në rajon, eksperiencat e bankave qendrore dhe autoriteteve të ndërhyrjes në hartimin dhe vlerësimin e planeve të rimëkëmbjes dhe të ndërhyrjes së jashtëzakonshme, si dhe bashkëpunimi dhe koordinimi midis autoriteteve përgjegjëse.

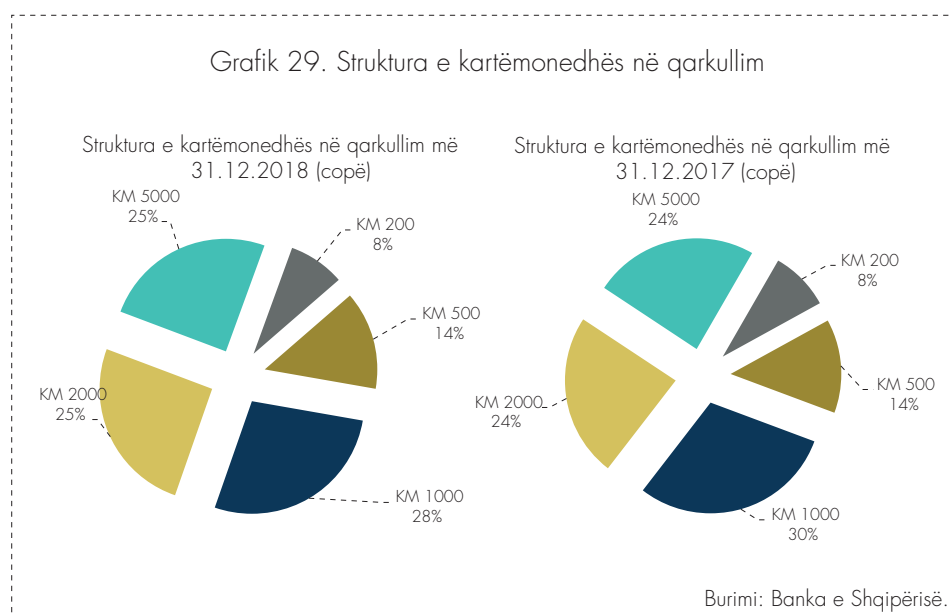
2.6. EMETIMI I MONEDHËS

Banka e Shqipërisë ka të drejtën ekskluzive të nxjerrjes e të qarkullimit të monedhës kombëtare "Lek". Ajo përcakton format, peshat, masat, modelin dhe karakteristikat e tjera të kartëmonedhave dhe monedhave metalike shqiptare me kurs ligjor brenda vendit, si edhe të monedhave e kartëmonedhave që shtypen për qëllime numizmatike.

KARTËMONEDHA NË QARKULLIM²⁵

Në fund të vitit 2018, në qarkullim rezultuan 136,447,888 copë kartëmonedha me vlerë rreth 281.3 miliardë lekë. Në krahasim me vitin 2017, numri i kartëmonedhave në qarkullim është rritur me rreth 1.6%, ndërsa në vlerë është rritur me 4.1%. Ndryshimi i këtyre treguesve vjen si pasojë e trendit që vazhdon të ndjekë struktura e parasë në qarkullim, në favor të kartëmonedhave me vlerë nominale 5000 Lekë dhe 2000 Lekë. Vlera mesatare e një kartëmonedhe në

Grafik 29. Struktura e kartëmonedhës në qarkullim

²⁴ FinSAC – Financial Sector Advisory Center.

²⁵ Është numri dhe vlera e kartëmonedhave të hedhura në qarkullim nga Banka e Shqipërisë.

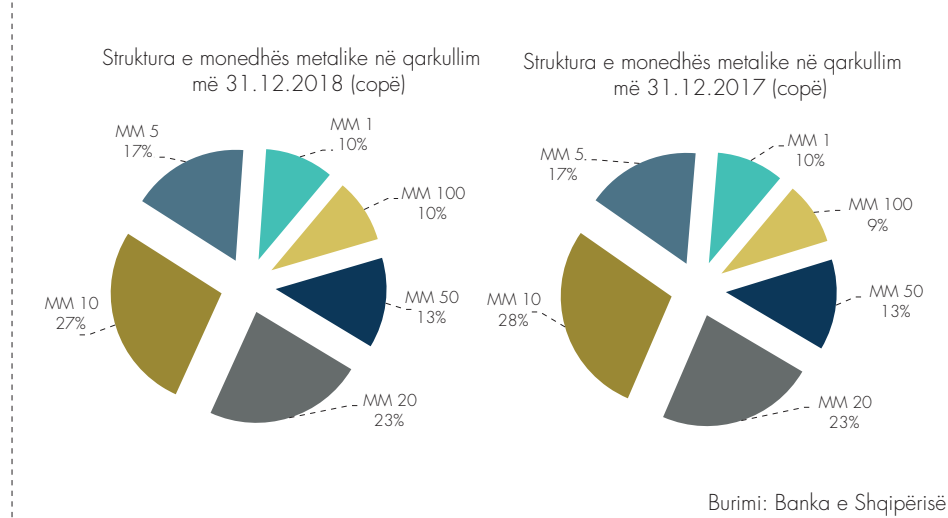

qarkullim në fund të vitit 2018 arriti në 2,062 lekë, nga 2,012 lekë që ishte në fund të vitit 2017.

Monedha metalike në qarkullim

Në fund të vitit 2018, në qarkullim rezultuan 198,670,092 copë monedha metalike me vlerë 4.8 miliardë lekë. Në krahasim me vitin 2017, rezulton një rritje e numrit të monedhave metalike me 7.9% dhe një rritje e vlerës së tyre me 8.6%.

Grafik 30. Struktura e monedhës metalike në qarkullim

Tregues të qarkullimit të parasë

Raporti i parasë në qarkullim ndaj agregatit M2 ishte 39.741%²⁶ në fund të vitit 2018, nga 37.173% në fund të vitit 2017. Koeficienti i qarkullimit të parasë²⁷ rezultoi 0.404 në vitin 2018, ndërkohë që ky koeficient ishte 0.432 për vitin 2017.

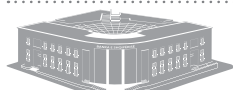
Riciklimi i cash-it dhe cilësia e kartëmonedhës në qarkullim

Gjatë vitit 2018, u përpunuan rreth 106.9 milionë kartëmonedha, të cilat u kontrolluan për autenticitet dhe përshtatshmëri për riqarkullim. Nga përpunimi rezultuan rreth 25.9 milionë kartëmonedha të papërshtatshme, të cilat u tërhoqën nga qarkullimi. Norma e sortimit²⁸ ishte 24.3%. Kartëmonedhat e papërshtatshme për qarkullim janë zëvendësuar me kartëmonedha të reja të përshtatshme për qarkullim.

²⁶ Sqarim: është përdorur vlera për agregatin M2 bazuar në të dhënat paraprake zyrtare të publikuara deri në fund të vitit 2018.

²⁷ Është raporti i numrit të kartëmonedhave dhe monedhave metalike të arkëtuara në sportelet e Bankës së Shqipërisë mbi gjendjen mesatare vjetore të numrit të kartëmonedhave dhe monedhave në qarkullim.

²⁸ Është raporti i numrit të kartëmonedhave dhe monedhave metalike të papërshtatshme për qarkullim, mbi numrin total të kartëmonedhave të përpunuara gjatë një viti.

Koeficienti i qarkullimit të kartëmonedhës²⁹ për vitin 2018 rezultoi në vlerën 0.80, që do të thotë se një kartëmonedhë kthehet mesatarisht më pak se një herë në vit në sportelet e Bankës së Shqipërisë. Ky koeficient është më i lartë për prerjet 500 Lekë, 1000 Lekë (përkatësisht, rreth 1.51 dhe 1.17) dhe më i vogël për prerjet 5000 Lekë dhe 2000 Lekë (rreth 0.164 dhe 0.728).

Studimi i strukturës dhe tematikave të parasë në qarkullim

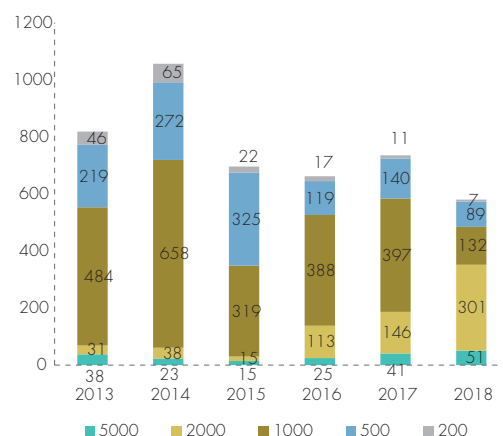
Objektivat e Bankës së Shqipërisë në fushën e emisionit përfshijnë përmirësimin e cilësisë së kartëmonedhave në qarkullim, rritjen e angazhimit për mbrojtjen nga falsifikimi, si dhe rishikimin e tematikave, dizenjos dhe elementeve të sigurisë në serinë e kartëmonedhave shqiptare me kurs ligjor. Gjatë vitit 2018, ka vazhduar puna me konkretizimin e përcaktimit të dizajnit dhe elementeve të sigurisë të serisë së kartëmonedhave.

Mbrojtja e kartëmonedhës dhe monedhës metalike nga falsifikimi

Në kuadër të mbrojtjes së monedhave nga falsifikimi, edhe përgjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka vlerësuar të nevojshëm rritjen dhe përforsimin e mëtejshëm të kapaciteteve tekniko-administrative të strukturës së saj të dedikuar për ushtrimin e funksioneve në këtë fushë. Përveç kësaj, kanë vijuar të organizohen aktivitete të ndryshme me natyrë parandaluese, të fokusuara kryesisht në trajnimin e vazhdueshëm të stafeve profesionale të *cash-it*, inspektimet, procesin e testimit dhe monitorimit të makinave/pajisjeve autentifikuese dhe sortuese të përdorura nga stafi etj.

Gjatë vitit 2018, sasia e kartëmonedhave dhe e monedhave metalike të falsifikuara, të zbuluara në qarkullim ka pësuar ulje të konsiderueshme me 21% krahasuar me vitin 2017. Sasia e falsifikimeve mbetet e papërfillshme krahasuar me sasinë e kartëmonedhave dhe monedhave metalike të rregullta në qarkullim. Sa i përket strukturës së kartëmonedhave të falsifikuara, ndryshe nga vitet e kaluara, në pjesën më të madhe të totalit të tyre mbizotëron prerja 2000 Lekë, e pasuar nga prerja 1000 Lekë dhe prerja 500 Lekë. Ndër monedhat metalike të falsifikuara, identifikohet prerja 50 Lekë (113 copë), me tendencë zvogëlimi krahasuar me vitet e mëparshme.

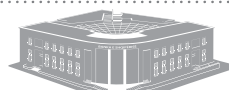
Grafik 31. Trendi i kartëmonedhave të falsifikuara në vite (për copë)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Nga aspekti teknik dhe/ose teknologjik, fenomeni i falsifikimit të kartëmonedhave kombëtare, mbizotërohet nga riprodhimet me teknikë bazë printimet digjitale me ngjyra, kryesisht ink-jet, të shoqëruara me aplikimin e metodave artizanale shitesë për imitimin e elementeve dhe/ose tipareve të sigurisë, kryesisht për publikun, me natyrë vizuale dhe ato të prekjes. Indeksi i vlerësimit të ngjashmërisë me kartëmonedhat e vërteta me kurs ligjor është i ulët, që do të

²⁹ Është raporti i numrit të kartëmonedhave të arkëtuara në sportelet e Bankës së Shqipërisë mbi gjendjen mesatare vjetore të numrit të kartëmonedhave në qarkullim.

thotë se kartëmonedhat e falsifikuara vlerësohen me rrezikshmëri të ulët për t'u pranuar si të vërteta. Imitime të elementeve të sigurisë të lexueshme nga pajisjet autentifikuese/sortuese tek kartëmonedhat e falsifikuara ndeshen në pak raste.

2.7. SISTEMET E PAGESAVE

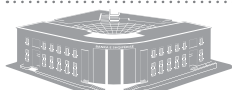
Në përmbushje të përgjegjësisë së saj ligjore në fushën e sistemeve të pagesave, Banka e Shqipërisë i ka kushtuar vëmendje të veçantë garantimit të sigurisë dhe efikasitetit të infrastrukturës bazë të pagesave në lekë, si nëpërmjet rolit të saj si operator i sistemit, ashtu edhe nëpërmjet rolit si mbikëqyrës dhe katalizator. Përtej konsolidimit të rolit mbikëqyrës në sistemet dhe shërbimet e pagesave dhe shtrirjes së proceseve mbikëqyrëse edhe në fushën e sistemeve të shlyerjes së titujve, gjatë vitit 2018, përpjekje të veçanta i janë kushtuar dhe rolit reformator. Në këtë kuadër, Banka e Shqipërisë nëpërmjet Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave ka miratuar Strategjinë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël në Shqipëri (2018-2023).

2.7.1. MBIKËQYRJA E SISTEMEVE TË PAGESAVE

Banka e Shqipërisë, në kuadër të rolit mbikëqyrës të sistemeve të pagesave dhe instrumenteve të pagesave si pjesë përbërëse e këtyre sistemeve, ka ndërmarrë një sërë masash për përmirësimin e mëtejshëm të kuadrit ligjor dhe rregullativ përgjatë vitit 2018. Me qëllim përafrimin me praktikën evropiane në treg është rishikuar rregullorja "Për instrumentet e pagesave elektronike". Ky rishikim synon të akomodojë inovacionin në fushën e pagesave me kartë dhe kryesisht mënyrën e shpërndarjes së PIN me mjete elektronike të komunikimit. Për më shumë, nëpërmjet miratimit të Rregullores "Politika e mbikëqyrjes së sistemeve të pagesave dhe të shlyerjes" synohet zbatimi i praktikave evropiane mbi klasifikimin e sistemeve, duke krijuar hapësira për iniciativat private dhe duke shmangur kërkesa mbikëqyrëse tejet kërkuese për sistemet, të cilat nuk paraqesin rëndësi sistematike për tregun shqiptar.

Në kuadër të zhvillimeve në tregun e titujve, përgjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka hartuar dhe nënshkruar një marrëveshje bashkëpunimi me Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare, me qëllim licencimin, rregullimin dhe mbikëqyrjen e infrastrukturave për klerim dhe shlyerje të titujve. Kjo marrëveshje ka krijuar parakushtet për hartimin e projektregullores "Për rregullimin, licencimin dhe mbikëqyrjen e sistemeve për shlyerjen e titujve", e cila parashikohet të miratohet brenda gjashtëmuajorit të parë të vitit 2019.

Në drejtim të përmirësimit të kuadrit ligjor, si një nga boshtet e objektivave të strategjisë së Bankës së Shqipërisë dhe Strategjisë Kombëtare për Sistemin e Pagesave me Vlerë të Vogël (2018-2023), Banka e Shqipërisë ka punuar për transpozimin e direktivës së rishikuar të Bashkimit Evropian 2015/2366 në

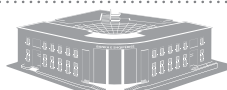

projektligjin “Për shërbimet e pagesave” (PSD2). Miratimi dhe zbatimi i këtij projektligji vlerësohet se do të ndikojë drejtpërdrejt në nxitjen e konkurrencës dhe inovacionit në fushën e pagesave me vlerë të vogël, duke promovuar kështu efikasitetin e tyre dhe reduktimin e kostove, që mbart përdorimi i tyre. Projektligji në fjalë synon të balancojë hapësirat për ofrimin e shërbimeve të pagesave midis bankave dhe institucioneve financiare jobanka, duke i lejuar këto të fundit të hapin llogari pagese dhe të emetojnë instrumente elektronike pagesash. Projektligji vlerësohet të rrisë transparencën në shërbimet e ofruara nga tregu dhe të krijojë një kuadër të konsoliduar për mbrojtjen e konsumatorit. Banka e Shqipërisë ka finalizuar hartimin e këtij akti dhe konsultimin me aktorët e tregut përgjatë vitit 2018, dhe është duke vijuar me hapat e tjerë proceduralë deri në miratimin e tij nga Kuvendi.

2.7.2. ROLI REFORMATOR - KOMITETI KOMBËTAR I SISTEMIT TË PAGESËS

Me qëllim promovimin e zhvillimeve në fushën e sistemeve të pagesave, Banka e Shqipërisë, edhe gjatë vitit 2018, ka luajtur një rol tejet aktiv në zhvillimin e aktiviteteve të cilat nxisin thellimin e njohurive dhe veprimet e aktorëve të ndryshëm në treg. Ndër aktivitetet më të rëndësishme në këtë drejtim përmendim:

1. Projektin Greenback. Banka Botërore, në bashkëpunim me Bankën e Shqipërisë, ka organizuar dy aktivitete në kuadër të prezantimit (mars 2018) dhe zbatimit (dhjetor 2018) të Projektit Greenback në qytetin e Beratit, i financuar nga SECO (Swiss State Secretariat for Economic Affairs) si pjesë e programit për Remitancat dhe Pagesat;
2. pjesëmarrjen në datën 4 maj 2018 në Forumin e Kartave, organizuar nga Shoqata Shqiptare e Bankave (AAB), me temë: “Rritja e përdorimit të kartës si instrument pagese”, me qëllim orientimin e aktorëve të tregut mbi zhvillimet e pritshme nga ana e Bankës së Shqipërisë në këtë treg;
3. organizimin e mbledhjes IV të Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave, në datën 20 qershor 2018 (më shumë informacion gjendet në seksionin në vijim).
4. organizimin e Konferencës “Modernizimi i Pagesave me Vlerë të Vogël në Shqipëri”, në datën 21 qershor 2018, me qëllim promovimin e vizionit dhe të masave të Strategjisë Kombëtare për Tregun e Sistemeve të Pagesave me Vlerë të Vogël (2018-2023). Pjesëmarrës në konferencë ishin përfaqësues nga institucione me rëndësi, kryesisht nga banka qendrore homologe, si Banka Qendrore Evropiane (BQE), Banka e Italisë (BI), Banka Botërore (BB), Banka Qendrore e Republikës së Kosovës (BQRK), Banka Qendrore e Serbisë (BQS), por edhe nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë (MFE), Shoqata Shqiptare e Bankave (SHSHB), kompani vendase të licencuara nga Banka e Shqipërisë në fushën e pagesave, si dhe kompani të tjera ndërkombëtare;

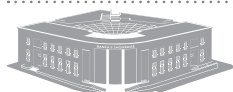

5. në bashkëpunim me Bankën Botërore, organizimin e *Workshop-it "Parimet e mbikëqyrjes së infrastrukturave të tregjeve financiare të Bankës Ndërkombëtare për Rregullim"* (qershor 2018), në të cilin morën pjesë edhe përfaqësues nga Banka Qendrore e Kosovës dhe nga Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare të Shqipërisë dhe Kosovës;
6. *Workshop-in* rajonal për Ballkanin Perëndimor me temë *"Promovimi i harmonizimit të kuadrit ligjor dhe rregulativ me legjislacionin e BE-së për pagesat me vlerë të vogël"*.

Mbledhja IV e Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave

Roli i Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave ka qenë tejet aktiv gjatë vitit 2018. Kështu, në datën 20 qershor 2018, u mbajt mbledhja e katërt e Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave, në të cilën u finalizuan dhe u bënë publike një sërë projektsh të ndërmarra nga ky komitet, ku mund të përmendim:

- zgjerimin e pjesëmarrjes së Komitetit me institucionet financiare jobanka të përfshira në fushën e pagesave dhe operatorët e sistemeve të pagesave, sipas rekomandimeve të Bankës Botërore;
- raportin e vlerësimit *"Një pasqyrë e tregut të remitancave në Shqipëri"* bazuar në Parimet e Përgjithshme për Shërbimet e Remitancave Ndërkombëtare, me qëllim identifikimin e nevojave për ndërhyrje, të cilat janë adresuar në planveprimin e strategjisë;
- analizën *"Mbi përfshirjen efektive financiare në Shqipëri: Perspektiva e pagesave"*, e cila identifikon qartazi nevojën e rritjes së përqindjes së popullsisë që zotëron një llogari bankare, si dhe nevojën për nxitjen e përdorimit të këtyre llogarive;
- studimin *"Kostot dhe kursimet e pagesave me vlerë të vogël në Shqipëri"*. Përtej identifikimit të kostove të larta që mbart përdorimi i *cash-it* në ekonomi (rreth 1% e PBB-së), u identifikuan dhe kostot e përballuara nga secili aktor ekonomik, ku interes të veçantë paraqesin kostot për ofruesit e shërbimeve të pagesave (banka dhe jobanka);
- miratimin e Strategjisë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël në Shqipëri (2018-2023).

HAPËSIRË INFORMUESE 8: STRATEGJIA KOMBËTARE PËR PAGESAT ME VLERË TË VOGËL NË SHQIPËRI (2018-2023)

Strategjia e miratuar nga Komiteti Kombëtar i Sistemeve të Pagesave (KKSP) në mbledhjen e tij të katërt, është rezultat i një pune disavjeçare të Bankës së Shqipërisë dhe institucioneve anëtare në KKSP-së, me asistencën e Bankës Botërore për identifikimin e nevojave të tregut dhe masave për ndërhyrje.

Strategjia përcakton një vizion të qartë afatmesëm për tregun e pagesave me vlerë të vogël, i cili konsiston në "krijimin e një tregu bashkëkohor dhe gjithëpërfshirës të pagesave me vlerë të vogël, të mbështetur nga infrastruktura të sigurta dhe efikase, dhe nga një gamë e gjerë instrumentesh dhe shërbimesh të pagesave, që përmbushin nevojat e përdoruesve të aftë financiarisht për të kryer pagesa në të gjithë vendin".

Qëllimi i strategjisë është përmirësimi i tregut të pagesave me vlerë të vogël, duke u dhënë qytetarëve shqiptarë më shumë mundësi zgjedhjeje për të kryer transaksionet e tyre të përditshme, në mënyrë të lehtë dhe me kosto efektive, duke mbështetur objektivin e një përfshirjeje më të gjerë financiare. Më konkretisht, strategjia synon dyfishimin e popullsisë që zotëron një llogari (nga 38% në vitin 2014, në 70% në vitin 2022) dhe rritjen e numrit të pagesave elektronike për frymë nga 4.3 në 2016, në 10 në vitin 2022.

Strategjia përmban edhe një planveprimi të detajuar për arritjen e objektivave, masat kryesore të të cilit konsistojnë në: a) përmirësimin e kuadrit ligjor dhe rregullativ në zbatim; b) zhvillimin dhe përmirësimin e infrastrukturave për shërbimet financiare; c) rritjen e zotërimit të llogarive të pagesave dhe përdorimit të shërbimeve të tyre; d) shtimin e pikave të aksesit të këtyre shërbimeve; e) rritjen e edukimit dhe ndërgjegjësisë financiare; f) rritjen e volumeve të transaksioneve të procesuara nga sistemet e pagesave; si dhe g) angazhimin ndërinstitucional si të sektorit publik, ashtu edhe të atij privat, i cili është tejet i rëndësishëm për zbatimin e rekomandimeve.

Zbatimi i strategjisë dhe materializimi i efekteve të saj kërkon një angazhim nga të gjithë aktorët e tregut. Për këtë qëllim, strategjia parashikon role dhe objektiva konkrete për secilin institucion të përfshirë.

2.7.3. ECURIA E SISTEMEVE AIPS DHE AECH

Sistemi AIPS, i cili konsiderohet si infrastruktura bazë për shlyerjen e pagesave në monedhën kombëtare dhe shlyerjen e transaksioneve të tregjeve financiare, ka funksionuar në mënyrë të sigurt dhe efikase gjatë vitit 2018, duke reflektuar një disponueshmëri të lartë (mbi 99.9%)³⁰. Në të njëjtën linjë, edhe sistemi AECH, i cili akomodon klerimin e transaksioneve ndërbankare të klientëve të bankave (individë dhe biznese) ka operuar në përputhje të plotë me rregullat e sistemit, duke garantuar një disponueshmëri maksimale (99.4%) për tregun dhe duke shmangur incidente e vonesa. Pjesëmarrja e bankave në sistemin AIPS dhe AECH ka rezultuar në ulje, nga 16 banka në 14 në fund të vitit 2018,

³⁰ Disponueshëria e sistemit tregon se sa funksional ka qenë sistemi gjatë orarit të punës të shpallur në rregulloret e funksionimit të tij.

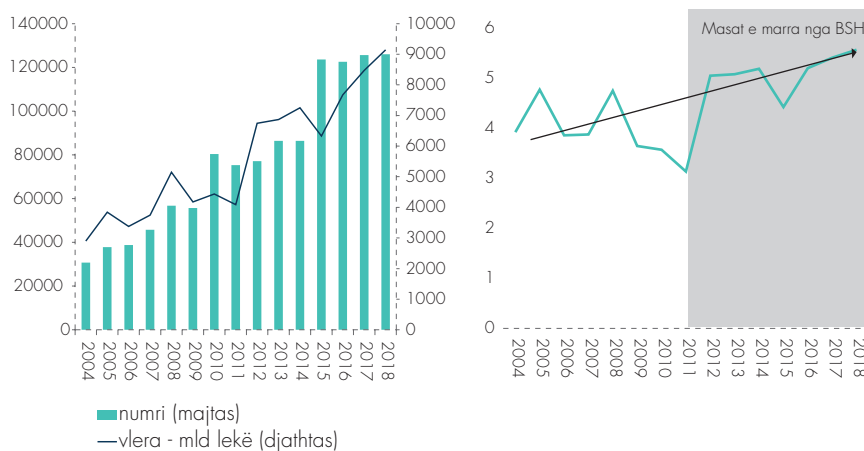

si rrjedhojë e procesit të përrhithjes së dy bankave nga dy banka të tjera të sistemit. Realizimi i daljes nga sistemet AIPS dhe AECH i dy pjesëmarrësve është administruar me sukses, duke mos reflektuar problematika në operimin e sistemeve.

SISTEMI I SHLYERJES SË PAGESAVE NDËRBANKARE ME VLERË TË MADHE (AIPS)

Në vitin 2018, aktiviteti i sistemit AIPS ka paraqitur një rritje të lehtë të numrit të transaksioneve me 0.3% në terma vjetorë, duke arritur një volum prej 126,038 transaksionesh. Rritja e numrit është shoqëruar me rritje të vlerës së procesuar (8% në terma vjetorë, duke arritur vlerën 9,141 miliardë lekë), duke pasqyruar një rritje në raportin e vlerës së transaksioneve të procesuara në AIPS ndaj PBB-së. Ky raport rezulton në 5.6 herë, nga 5.4 herë që ka qenë në vitin 2017 dhe tregon për një përdorim gjithnjë e më të lartë të këtij sistemi nga aktorët e tregut. Prirja në rritje e përdorimit të sistemit AIPS vlerësohet të shumëfishohet me zhvillimin dhe thellimin e tregjeve financiare në Shqipëri, si dhe me përfshirjen financiare të popullsisë shqiptare, duke synuar nivelet e tregjeve të zhvilluara³¹.

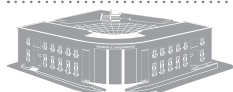
Grafik 32. Ecuria e sistemit AIPS sipas numrit dhe të vlerës së transaksioneve të procesuara në AIPS

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Një thellim i analizës së përdorimit të këtij sistemi për tipologji të ndryshme transaksionesh tregon se zëri "Pagesa për klientë" (një zë ky me peshën kryesore të pagesave në terma të numrit, 55.93%) vijon të paraqesë ritme rritëse si në numër ashtu dhe në vlerë, përkatësisht me 4.95% dhe 6.48%, krahasuar me vitin e kaluar. Nga ana tjetër, zëri kryesor në terma të vlerës: "Shlyerje nga sistemi AFISaR" (41.05%) ka reflektuar rënie me pothuaj 3.94% në numër transaksionesh dhe rritje me 9.74% në vlerë, krahasuar me një vit më parë.

³¹ Target 2- shlyen brenda një jave një vlerë të barabartë me PBB-në e Bashkimit Evropian, duke diktuar rëndësinë që ka ky sistem për tregjet evropiane.

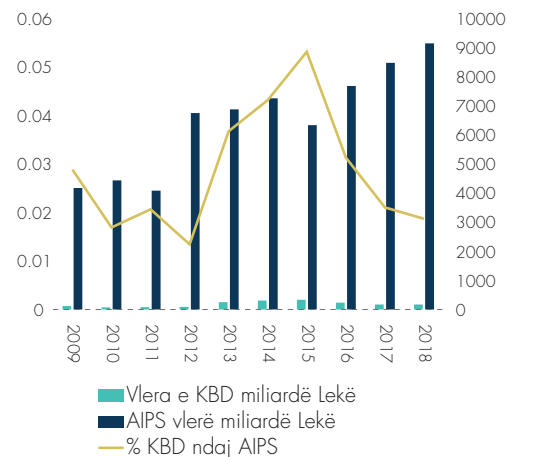

Gjatë vitit 2018, në sistemin AIPS janë disbursuar rreth 17.41% më shumë Kredi Brenda Ditës (KBD)³². Megjithatë, vlera e KBD-së ka pasqyruar rënie me 3.71%, kryesisht si pasojë e rënies së vlerës mesatare për transaksion. Kjo prirje nënkupton se ekspozimi i sistemit ndaj rrezikut të likuiditetit paraqitet në nivele shumë të ulëta.

SISTEMI I KLERIMIT TË PAGESAVE ME VLERË TË VOGËL (AECH)

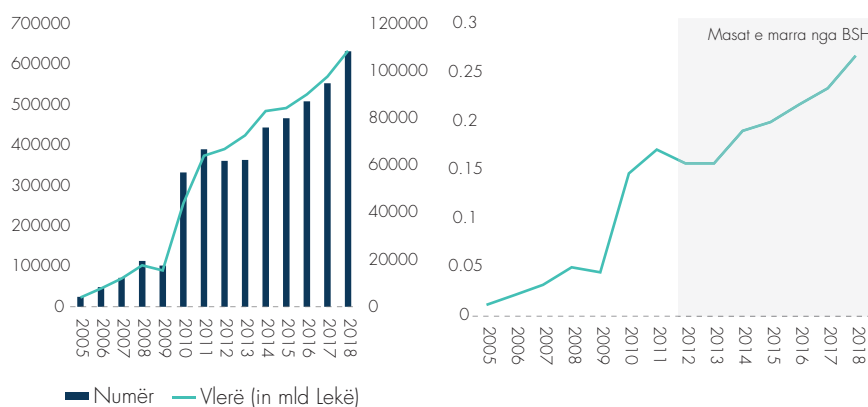
Sistemi AECH ka vijuar të paraqesë rritje të numrit dhe të vlerës së transaksioneve përkatësisht me 14.36% dhe 11.15% në terma vjetorë, gjatë vitit 2018. Më në detaje, në sistemin AECH, gjatë vitit 2018, janë procesuar 632,923 pagesa, me një vlerë mesatare për transaksion prej rreth 172,000 lekësh. Rritja e përdorimit të sistemit AECH tregon familjarizimin e publikut me instrumentet e pagesave dhe përdorimin e tyre në nivel ndërbankar. Kjo rritje konfirmon edhe efikasitetin e masave të marra nga Banka e Shqipërisë, që në vitin 2011, mbi komisionet e aplikuara nga bankat në përdoruesit fundorë me synim zgjerimin e përdorimit të këtij sistemi.

Grafik 33. Raporti i Kredisë Brenda Ditës ndaj totalit të AIPS në miliardë lekë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

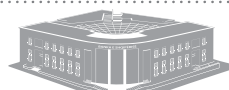
Grafik 34. Ecuria e numrit dhe vlerës së transaksioneve të kleruara në AECH në vite (majtas) dhe raporti i transaksioneve të procesuara në AECH në raport me popullsinë mbi moshën 15 vjeç* (djathtas)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Me qëllim rritjen e përdorimit të këtij sistemi, Banka e Shqipërisë, në periudhën afatmesme-afatgjatë, ka parashikuar një sërë masash, si nga pikëpamja e

³² KBD – lehtësi që i akordohet një pjesëmarrësi në sistemin e pagesave nga banka qendrore/operatore e sistemit për të kryer pagesa/shlyerje në bazë të akteve dhe ligjeve të aplikueshme. Banka qendrore ofron likuiditetin brenda ditës (KBD) për bankat pjesëmarrëse në sistem, i cili trajtohet në formën e një kredie të kolateralizuar me interes zero. Instrumentet financiare të pranueshme për garantimin e kredisë brenda ditës përcaktohen dhe monitorohen nga Departamenti i Operacioneve Monetare.

zhvillimeve infrastrukturore, ashtu dhe atyre ligjore e rregullative. Një mbështetje të konsiderueshme në këtë drejtim vlerësohet se do të ketë dhe zbatimi i projektligjit "Për shërbimet e pagesave", si dhe zbatimi i Projektit të Debitimit Direkt ndërbankar dhe zgjerimi i pjesëmarrësve në sistem përtej pjesëmarrësve tradicionalë, bankave tregtare.

Nga pikëpamja e shmangies së rreziqeve në sistem, shpërndarja e transaksioneve të kleruara në AECH sipas seancave dëshmon për një përqendrim më të lartë në seancën e parë të klerimit. Zhvillimi i sipërcituar shmang mbingarkesat në flukset e pagesave në seancën e fundit të klerimit, duke minimizuar rreziqet e mbartura nga këto mbingarkesa dhe duke promovuar sigurinë dhe efikasitetin e këtij sistemi³³.

2.7.4. INSTRUMENTET E PAGESAVE

Banka e Shqipërisë, në bashkëpunim dhe me aktorët e tregut, po ndërmerr reforma të cilat synojnë modernizimin e këtij tregu për t'i ofruar qytetarëve dhe bizneseve, shërbime sa më efikase dhe me kosto të ulëta. Nxitja e përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave synon përfshirjen financiare të popullsisë nga pikëpamja e pagesave, e cila shërben si një hap i parë në përfshirjen financiare edhe të produkteve më të sofistikuara bankare e financiare. Objektivat e synuar - rritja e përqindjes së popullsisë që zotëron një llogari nga 40% në vitin 2017 në 70% në vitin 2022, si dhe dyfishimi i përdorimit të këtyre llogarive (nga 4.3 pagesa për frymë në 10 pagesa për frymë) - vlerësohet të materializohen nëpërmjet përmirësimit të kuadrit rregullativ e ligjor, nëpërmjet përmirësimeve infrastrukturore dhe edukimit financiar.

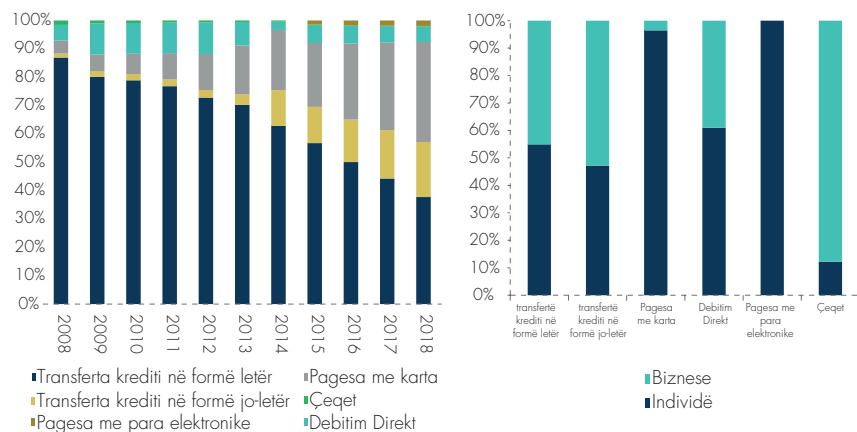
Rritja e përdorimit të instrumenteve të pagesave në ekonominë shqiptare ka vijuar edhe përgjatë vitit 2018, e reflektuar në një rritje vjetore të numrit të pagesave me 13.23%, duke kapur nivelin e rreth 15 milionë pagesave për individë dhe biznese.

Analiza e pagesave sipas instrumenteve të përdorura tregon për një zgjerim të vazhdueshëm të pagesave elektronike, ku mund të përmendim kartat bankare, transfertat e kreditit në formë elektronike (*home banking*), si dhe rishtazi prezantimin e parasë elektronike - kartave të parapaguara. Rritja e peshës së pagesave elektronike është reflektuar në një tkurrje të vazhdueshme të transfertave të kreditit në formë letër, të cilat në vitin 2018, zunë një peshë rreth 38%, nga rreth 90% në vitin 2008.

³³ Kjo sjellje reflekton masat e marra nga Banka e Shqipërisë në vitin 2011 për të diferencuar tarifimin e seancave, duke favorizuar kështu përdorimin e seancës së parë.

Grafik 35. Ecuria e numrit të instrumenteve të pagesave në vite (majtas) dhe përdorimi në numër i instrumenteve të pagesave, gjatë 2018, nga individët dhe bizneset (djathtas)

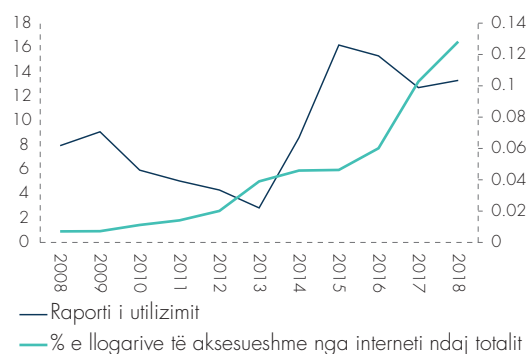
Burimi: Banka e Shqipërisë.

HOME BANKING

Inicimi i transfertave të kreditit në formë elektronike realizohet nëpërmjet shërbimeve "home banking"³⁴, të cilat ofrohen nga 12 banka³⁵ prej 14 bankave të sistemit. Këto shërbime po gjejnë një përdorim gjithnjë e më të gjerë në tregun shqiptar, duke u përdorur gjithnjë e më shumë për kryerjen e pagesave, përtej shërbimeve bazike të informimit mbi llogarinë. Më konkretisht, në vitin 2018, vihet re një rritje e konsiderueshme e vëllimit të pagesave "home banking" prej 28.64%, dhe e vlerës së këtyre transaksioneve prej 61.02%, krahasuar me një vit më parë. Kontribut në rritjen e përdorimit të "home banking", vlerësohet të ketë zhvillimi i infrastrukturës, si edhe përhapja e mundësive për të aksesuar internetin edhe përmes zotërimit të një "smart phone". Rol pozitiv vlerësohet të kenë luajtur edhe politikat e bankave, përmes promovimit të mënyrave alternative të pagesave, çka është reflektuar në shtimin e llogarive të aksesueshme në distancë ndaj totalit të llogarive nga rreth 1% në vitin 2008, në rreth 12.81% në vitin 2018. Nga pikëpamja e përdorimit/shfrytëzimit të këtyre llogarive, pavarësisht zhvillimeve pozitive (rreth 13 transaksione në vit për llogari) potenciali për rritje mbetet ende i lartë.

Transfertat e kreditit në formë elektronike rezultojnë të jenë instrumenti më efikas dhe me më pak kosto në ekonominë shqiptare. Në këto kushte, reformat

Grafik 36. Ecuria e përqindjes së llogarive të aksesueshme nga interneti ndaj totalit të llogarive, dhe ecuria e raportit të shfrytëzimit të llogarive të aksesueshme nga interneti*

Burimi: Banka e Shqipërisë.

*Raporti i utilizimit tregon sa përdoret mesatarisht një llogari me akses nga interneti për kryerje transaksionesh.

³⁴ Këto produkte mundësojnë aksesimin e llogarisë bankare në distancë, nëpërmjet një linje interneti, linje telefoni apo një software-i që banka i vë në dispozicion klientit të saj.

³⁵ Në fund të vitit 2018, sistemi bankar përbëhet nga 14 banka të nivelit të dytë (nga 16 në fund të vitit 2017).

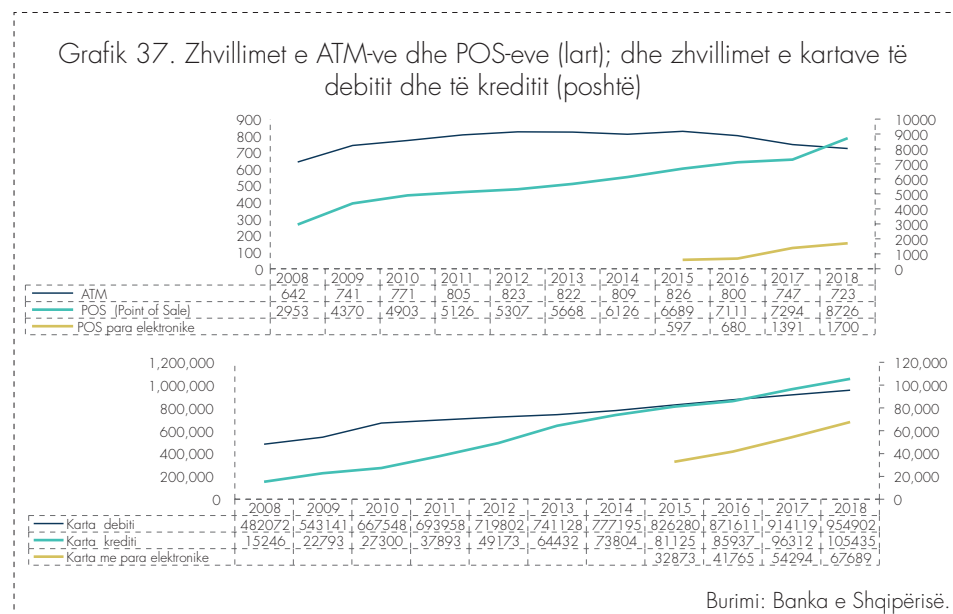

e synuara nga Banka e Shqipërisë nëpërmjet ndërhyrjeve ligjore (projektligji “Për shërbimet e pagesave”) dhe atyre infrastrukturore (*instant payment*) pritet të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në përdorimin e mëtejshëm të këtyre shërbimeve për kryerjen e pagesave në përditshmërinë e shqiptarëve.

KARTAT BANKARE

Në Republikën e Shqipërisë, në fund të vitit 2018, rezultojnë 13 banka të licencuara si emetuese kartash, 7 nga të cilat janë të licencuara edhe si pranuese kartash. Infrastruktura e ofruar nga këto banka ka rezultuar në rritje. Numri i terminaleve POS, i llogaritur në raportin POS për 1,000,000 banorë, rezulton në 3,692, nga 2,541 në vitin 2017. Pavarësisht prirjes pozitive të shtimit në numër të terminaleve POS, përqendrimi i tyre vijon të jetë i lartë në zonat urbane dhe kryesisht në qarkun e Tiranës³⁶ (83.19%).

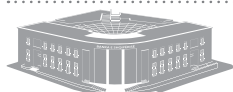
Ndërkohë, numri i ATM-ve është ulur me 3.21%, krahasuar me vitin 2017³⁷. Megjithatë, vlen të theksohet se në tregun shqiptar ATM-të përdoren kryesisht për tërheqje *cash*, dhe jo për iniciimin e pagesave. Në këto kushte, ekzistenca e ATM-ve nuk mund të lidhet drejtpërdrejt me zgjerimin e mundësive për kryerjen e pagesave elektronike.

Zhvillime pozitive kanë shënuar dhe терминаlet për përdorimin e kartave me para elektronike, të cilat vijnë të paraqesin ritme rritëse në masën 22.21%, krahasuar me fundin e vitit 2017. Nxitja e përdorimit të instrumenteve të parasë elektronike vlerësohet të ketë ndikim në përfshirjen financiare të popullsisë duke mundësuar aksesin në shërbime bankare (hapjen e një llogarie paraje elektronike dhe zotërimin e një karte të parapaguar) nga kategori të popullsisë pa akses në shërbime të tjera, si për shembull nuk janë pagamarrës.

³⁶ Ndarja e qarqeve bëhet sipas degëve të Bankës së Shqipërisë.

³⁷ Vlen të theksohet edhe konsolidimi i bankave nga 16 të tilla në fund të 2017, në 14 në fund të vitit 2018.

Gjatë vitit 2018, vihet re një rritje me 4.46% e emetimit të kartave të debitit dhe me 9.47% e kartave të kreditit. Gjithashtu, përdorimi në treg i kartave me funksion paraje elektronike ka paraqitur ritme të shpejta rritëse, gjatë vitit përkatësisht, me 24.67%.

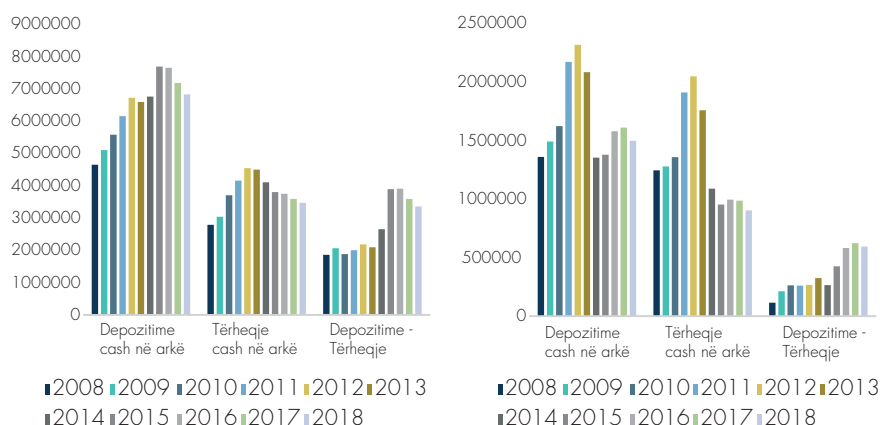
Nga përdorimi i kartave bankare në терминаlet ATM dhe POS, rezulton se, peshën kryesore të transaksioneve të procesuara me karta e zënë tërheqjet *cash* nga ATM-të, tregues ky i një ekonomie ende me përdorim të lartë të *cash*-it. Gjatë vitit 2018, ndryshe nga viti i kaluar, vërehet një rritje në numrin dhe vlerën e pagesave me karta në POS-e fizike dhe virtuale, përkatësisht me 22.40% dhe me 15.82%. Në terma relativë, numri i pagesave të kryera me karta të parapaguara arrin deri në 5.60% të pagesave me karta debiti dhe krediti, dhe krahasuar me vitin e kaluar ka një rritje të pagesave me këto karta prej 20.57%. Përdorimi i ulët i kartave si mjet pagese në terminale reflekton nivelin e familjarizimit të publikut, edukimin e ulët financiar, si dhe infrastrukturën e kufizuar të POS-eve nga ana e bizneseve.

Produktet e parasë elektronike, bazuar në kuadrin ligjor dhe rregullativ të Bankës së Shqipërisë, ofrohen dhe nga institucionet financiare jobanka të licencuara si Institucione të Parasë Elektronike. Aktualisht, në tregun shqiptar operojnë dy institucione të tilla. Gjatë periudhës mars³⁸- dhjetor 2018, këto institucione së bashku kanë kryer një volum prej afërsisht 1.78 milionë pagesash me para elektronike, me një vlerë prej 4,578 milionë lekësh.

TRANSAKSIONET ME PARA FIZIKE

Në transaksionet me para fizike (*cash*) të kryera nga klientët në sportelet e bankave, për vitin 2018, vihet re një ulje në numër krahasuar me një vit më parë. Këtë vit është shënuar një ulje e lehtë e transaksioneve në arkë me 5.48% në terma të numrit dhe një rritje e lehtë me 0.82% në terma të vlerës, krahasuar me një vit më parë.

Grafik 38. Numri (majtas) dhe vlera (djathtas) e transaksioneve *cash* në sportelet e bankave

Burimi: Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave".

³⁸ Megenëse institucioni i dytë i parasë elektronike u licencua në muajin shkurt 2018, raportimi i agreguar i këtyre institucioneve fillon në mars 2018.

Pavarësisht uljes së përdorimit të parasë fizike, nga perspektiva e tërheqjeve dhe depozitimeve në sportelet e bankave në vitin 2018, përdorimi i parasë fizike në ekonominë shqiptare është një fenomen mbizotërues dhe me kosto të larta për aktorët e ndryshëm dhe ekonominë në përgjithësi. Në këtë kuadër, bashkërendimi i përpjekjeve në nivel tregu për nxitjen e përdorimit të instrumenteve sa më efikase dhe me kosto të ulëta paraqet një rëndësi të veçantë dhe përbën një nga prioritetet e Bankës së Shqipërisë.

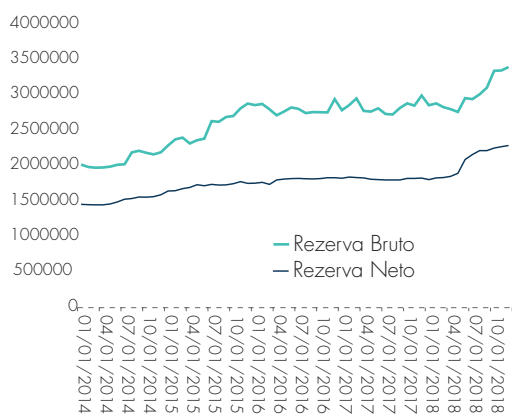
2.8. ADMINISTRIMI I REZERVËS VALUTORE

Banka e Shqipërisë është autoriteti përgjegjës për mbajtjen dhe administrimin e rezervave valutore të Shqipërisë. Ajo shfrytëzon maksimalisht mundësitë e saj për të arritur dhe ruajtur një nivel të caktuar të rezervës valutore, e cila mbështet qëndrueshmërinë financiare të vendit dhe është në përputhje me politikën monetare.

Rregullorja "Për politikën dhe mënyrën e administrimit të rezervës valutore", miratuar nga Këshilli Mbikëqyrës, përcakton qartë qëllimet për të cilat mbahet rezerva valutore. Në përputhje me praktikën më të mira ndërkombëtare, në qëllimet e mbajtjes së rezervave citohet, krahas zbatimit dhe mbështetjes së

politikës monetare dhe politikës së kursit të këmbimit, edhe ruajtja e stabilitetit financiar. Objektivat e procesit të administrimit të rezervës valutore miratohen nga Këshilli Mbikëqyrës. Si objektiva parësore janë përcaktuar likuiditeti dhe siguria, ndërkohë që siguri i të ardhurave nga administrimi i rezervës përfaqëson objektivin e tretë, për sa kohë nuk cenohen dy objektivat e parë. Emrat e lejuar në të cilët investohet rezerva valutore miratohen nga Komiteti i Investimit. Këta emra përfshijnë qeveritë e SHBA-së, Japonisë, Britanisë së Madhe, Kanadasë, Australisë dhe Eurozonës, të cilat përgjithësisht janë të renditura të paktën A- (për qeveritë e Eurozonës renditja minimale e pranuar është BBB³⁹). Në emrat e lejuar për investim përfshihen dhe agjenci apo institucione të lidhura me qeveritë, institucione shumëpalëshe apo të tjera subjekte të renditura të paktën AA-.

Grafik 39. Ecuria e rezervës valutore në Bankën e Shqipërisë (mln Eur)

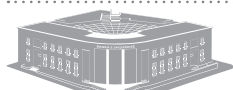
*Shënim: Në 31 dhjetor 2018, stoku i rezervës valutore rezultoi 3,395.92 milionë EUR, ku përfshihet edhe ari monetar, në një shumë prej 56.58 milionë EUR ose 1.7% e totalit.

Burimi: Banka e Shqipërisë.

PËRBËRJA E PORTOFOLIT TË REZERVËS SIPAS AFATIT TË MATURIMIT

Në fund të vitit, rezerva valutore e administruar nga Departamenti i Operacioneve Monetare është e investuar në aktive likuide, kryesisht me afat maturimi 0-3 vjet. Peshë e instrumenteve të borxhit me afat mbi 5 vjet nuk tejkalon 2.1% të portofolit të rezervës. Portofoli i administruar nga administratori i jashtëm

³⁹ Emrat/instrumentet e renditura deri në BBB- përfshihen në kategorinë "Për investim" (investment grade).

(Banka Botërore) është investuar kundrejt një portofoli referencë 1-3 vjet, kryesisht në instrumente borxhi të emetuara nga qeveri dhe agjenci qeveritare.

PËRBËRJA E PORTOFOLIT TË REZERVËS SIPAS MONEDHAVE

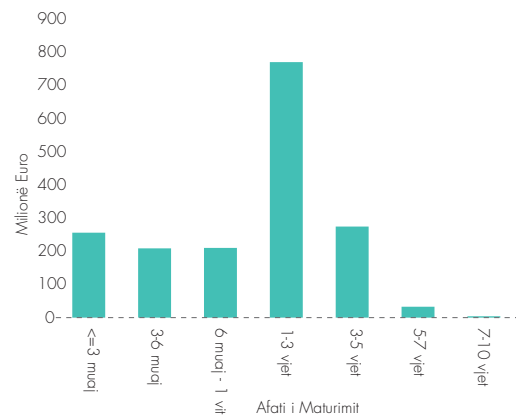
Përbërja sipas monedhave e rezervës valutore bruto, në fund të vitit 2018, paraqitet në grafikun më poshtë.

Ekspozimi në monedhat Aud (dollari australian) dhe Rmb (renminbi kinez) pasqyron vendimin e Këshillit Mbikëqyrës për investimin e një pjese të rezervës sipas shportës së SDR-së. Pesa e monedhës RMB shpërndahet në dy monedha, RMB dhe AUD, sipas një raporti që miratohet nga Komiteti i Investimit.

PËRBËRJA E PORTOFOLIT TË REZERVËS SIPAS RENDITJES DHE LLOJIT TË EMETUESVE/KUNDËRPALËVE

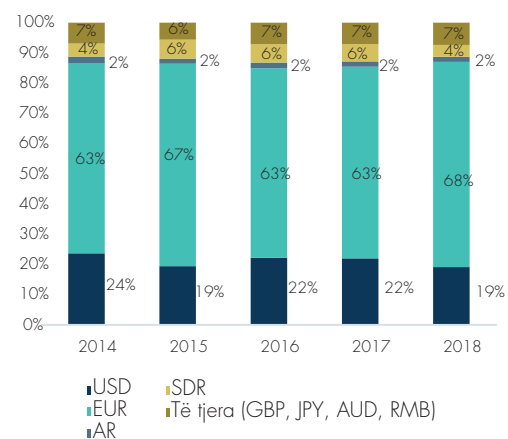
Rreth 84% e portofolit të rezervës valutore rezulton e investuar me emra me renditje të cilësisë së lartë (klasa AAA dhe AA, duke përfshirë edhe ekspozimet në llogari rrjedhëse). Ekspozimet sipas llojit të emetuesit/kundërpalës përfaqësohen nga qeveri/banka qendrore (76.3%), ndjekur nga institucione shumëpalëshe (8.1%), banka/institucione të tjera financiare (10.1%), agjenci (4.5%), institucione të garantuara nga qeveritë (0.8%) dhe autoritete qeveritare/organe publike (0.2%).

Grafik 40. Shpërndarja e rezervës sipas afatit të maturimit të investimit

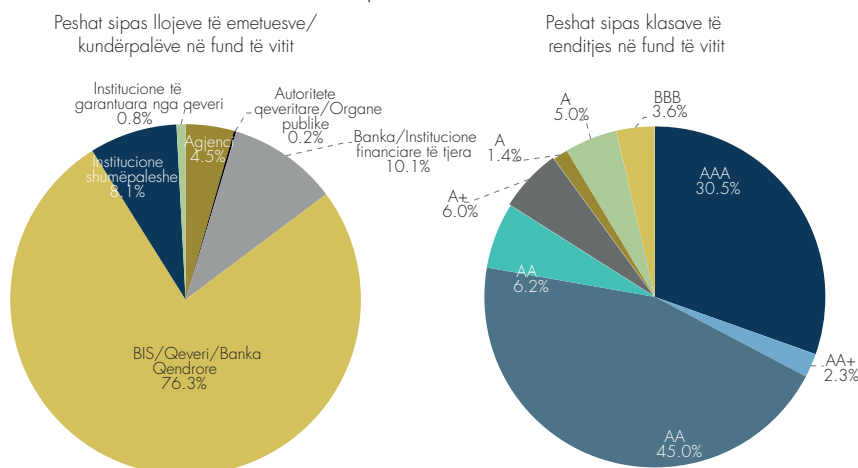
*Në grafik nuk pasqyrohen fondet e mbajtura në llogari rrjedhëse.
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 41. Pesa e monedhave përbërëse të rezervës valutore bruto (në %)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 42. Peshat sipas llojeve të emetuesve/kundërpalëve dhe klasave të renditjes në fund të vitit

Burimi: Banka e Shqipërisë.

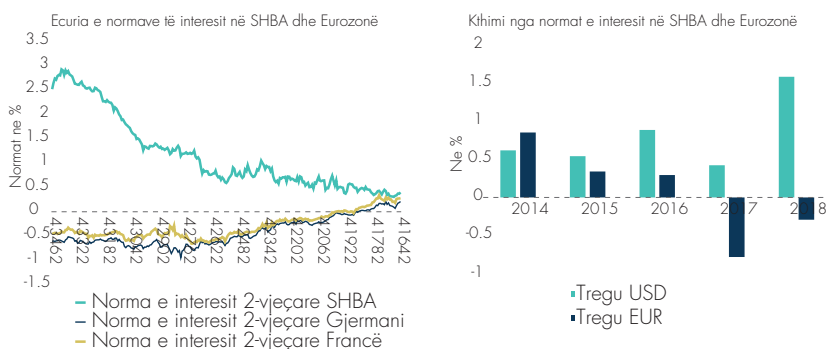
KTHIMI NGA INVESTIMI I PORTOFOLIT TË REZERVËS

Kthimi absolut i rezervës në total (përfshijtur fondin e administruar nga Banka Botërore si administrator i jashtëm), ka rezultuar rreth 0.218% për vitin 2018, krahasuar me -0.029% për vitin paraardhës. Norma e ulët e kthimit, reflekton mjedisin sfidues ndërkombëtar, ku normat e interesit për emetimet e thesarit në euro, vijojnë të qëndrojnë në terren negativ, për shkak të politikës monetare të ndjekur nga BQE-ja (norma e depozitës së BQE-së vijon të jetë -0.40%). Për rrjedhojë, mundësitë e investimit me një normë pozitive kthimi për pjesën e portofolit të euros, duke ruajtur nivelin e pranuar të rrezikut të kreditit, vijojnë të jenë ende të ulëta. Kjo situatë është pasqyruar dhe në ndërtimin e portofoleve strategjike në monedhën euro ku gjatë vitit 2018, pesha e *cash-it* është rritur krahasuar me vitin paraardhës. Në mbyllje të vitit 2018, gjendja në llogari rrjedhëse është rreth 52% e portofolit total të rezervës, në pasqyrim të përpjekjeve për minimizimin e kostove nga investimi, në kushtet e vijimit të normave negative të interesit për monedhën euro. Përsa i takon investimeve në tituj në portofolin e euros, ato rezultojnë me një normë negative interesi që varion nga -4 pikë bazë në -69 pikë bazë.

HAPËSIRË INFORMUESE 9: NDIKIMI I AMBIENTIT TË HUAJ NË INVESTIMIN E REZERVËS VALUTORE

Viti 2018 tregoi divergjenca në zhvillimin e ekonomive kryesore dhe shtim të frymës proteksioniste. Gjatë pjesës më të madhe të vitit, SHBA-të u karakterizuan nga një rritje reale ekonomike mbi mesataren (rreth 2.9%), e shtyrë kryesisht nga politikat fiskale të Shtëpisë së Bardhë, ndërkohë që Eurozona, Japonia dhe Britania e Madhe patën një rritje më të moderuar (përkatësisht 1.9%, 0.8% dhe 1.4%). Ngjarje si kriza politike në Itali, lufta tregtare SHBA-Kinë, si dhe dalja e Britanisë së Madhe nga Bashkimi Evropian dominuan lajmet, duke sjellë volatilitet dhe lëvizje drejt investimeve më të sigurt. Normat e interesit u rritën në SHBA, lehtësisht në Mbretërinë e Bashkuar, ndërkohë që mbetën në terrene negative dhe thuajse në nivelet e fillimvitit në Eurozonë dhe Japoni.

Grafik 43. Ecuria e normave të interesit dhe kthimi nga normat e interesit në tregjet e SHBA-së dhe të Eurozonës

Burimi: Bloomberg, ecuria e normës 2-vjeçare të interesit për emetimet e qeverive me peshë të rëndësishme në portofolin e rezervës. Indekset e publikuara nga ICE Data Indices. Kthimi i portofoleve në emetime thesari me renditje AAA - AA, me afat maturimi 1-3 vjet.

Kthimi absolut i rezervës valutore sërish në nivele të ulëta pasqyron vijueshmërinë e një mjedisi ende me norma të ulëta interesi, në monedhat/tregjet kryesore në të cilat investohet portofoli i rezervës valutore (paneli majtas) dhe ecuria e performancës së tregjeve në dy monedhat kryesore ku investohet rezerva valutore, EUR dhe USD (djathtas).

Kontributi në kthim i monedhës EUR, e cila përbën më shumë se 60% të portofolit të rezervës, ishte negativ, në pasqyrim të situatës së normave negative të interesit në Eurozonë. Kontributi në kthim i monedhës USD dhe monedhave të tjera të rezervës ishte pozitiv, si rrjedhojë e bazës më të lartë të normave të interesit në këto monedha mesatarisht gjatë vitit.

Kthimi i krijuar nga administrimi aktiv i portofolit të rezervës gjatë vitit 2018 ishte pozitiv. Peshën më të madhe të kontributit në këtë kthim e pati monedha EUR.

ZHVILLIME TË TJERA NË FUNKSIONIN E ADMINISTRIMIT TË REZERVËS VALUTORE

Gjatë vitit 2018 ka vijuar bashkëpunimi i Bankës së Shqipërisë me Bankën Botërore, në kuadër të marrëveshjes “Për administrim dhe konsulencë në investimin e rezervës valutore” (RAMP). Banka Botërore ka vijuar të ofrojë trajnime dhe programe edukimi të specializuara, me qëllim konsolidimin dhe rritjen e shkallës së profesionalizmit të punonjësve të angazhuar në procesin e administrimit të rezervës valutore, të stafit që mbështet ose monitoron ecurinë e këtij procesi, si dhe të stafit të Bankës në përgjithësi. Banka Botërore ka ofruar asistencë edhe në drejtim të integritetit të rrezikut të kreditit në procesin e përzgjedhjes së portofolit strategjik, me qëllim ndërtimin e një metodologjie më të konsoliduar për ndërtimin e portofoleve që mbartin ekspozim ndaj rrezikut të kreditit.

Në kuadër të marrëdhënieve të biznesit me kundërpalët, gjatë vitit 2018, u finalizua lidhja e marrëveshjes me Bankën për Rregullime Ndërkombëtare (BIS) për sigurimin e një linje krediti, në shumën 500 milionë euro, me këtë institucion. Marrëveshja i shërben administrimit të nevojave për likuiditet në valutë në shumën të konsiderueshme, duke përdorur si kolateral tituj investimi nga portofoli i rezervës valutore. Në përputhje të plotë me qëllimet e mbajtjes së rezervës valutore, marrëveshja është një mekanizëm i rëndësishëm në dispozicion të Bankës së Shqipërisë, krahas marrëveshjes Swap të lidhur me Bankën Popullore të Kinës, për të vepruar në situata të nevojave emergjente për likuiditet në valutë. Ekzistenca e kësaj marrëveshjeje krijon më shumë fleksibilitet për një administrim më eficient të rezervës valutore në kohë, veçanërisht në kushtet kur pjesa kryesore e saj në monedhën euro investohet me normë negative interesi.

Në kuadër të diversifikimit të instrumenteve për investimin e portofolit të rezervës, vlen të përmendet fillimi i zbatimit të investimit për herë të parë në obligacione të mbuluara (*covered bonds*), si dhe analiza e instrumenteve të reja potenciale

për investim, tituj të kolateralizuar nga hua hipotekare (mortgage backed securities).

HAPËSIRË INFORMUESE 10: FLUKSET QË NDIKUAN REZERVËN VALUTORE, GJATË VITIT 2018

Gjatë vitit 2018 rezerva valutore bruto, e vlerësuar dhe e raportuar në monedhën euro, është rritur me rreth 401.64 milionë euro, duke regjistruar në fund të muajit dhjetor vlerën 3,395.92 milionë euro. Viti 2018 është karakterizuar sërish nga një luhatshmëri e lartë e nivelit të rezervave të tepërta të bankave të nivelit të dytë pranë Bankës së Shqipërisë.

- A. Veprimet e lidhura me aktivitetin e Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë kanë pasur ndikim negativ në shumën 15.21 milionë euro, sipas zërave të mëposhtëm:
 - hyrje neto nga lërimi i huave të dhëna në shumën 123.2 milionë euro;
 - hyrje nga emetimi i borxhit në valutë në tregun e jashtëm në shumën 268.09 milionë euro;
 - transfertat, përfshirë dhe shërbimin e borxhit 406.50 milionë euro.
- B. Veprimet e bankave të nivelit të dytë dhe subjekteve të tjera kanë pasur ndikim negativ në shumën 48.82 milionë euro, sipas zërave të mëposhtëm:
 - derdhje nga bankat e nivelit të dytë në llogarinë e tyre pranë Bankës së Shqipërisë 1,829.23 milionë euro;
 - transfertat 1,890.10 milionë euro;
 - hyrje neto për llogari të subjekteve të tjera (ASD, etj.) 12.05 milionë euro.
- C. Veprimet e Bankës së Shqipërisë kanë pasur ndikim pozitiv në shumën 454.13 milionë euro, sipas zërave të mëposhtëm:
 - blerje e valutës nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë, bankat dhe institucione të tjera në shumën 427.24 milionë euro:
 - o nga bankat e nivelit të dytë 307.85 milionë euro,
 - o nga institucione të tjera 117.96 milionë euro,
 - o nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë 1.42 milionë euro;
 - hyrje nga interesa, kupona, etj. (të llogaritura në bazë cash-i) të krijuara nga investimi i rezervës valutore llogariten në rreth 31.34 milionë euro;
 - shlyerja e detyrimeve të Bankës së Shqipërisë ndaj FMN-së 1.32 milionë euro;
 - transfertat rreth 3.12 milionë euro.
- D. Faktorët e tregut kanë pasur ndikim pozitiv në shumën 11.54 milionë euro, sipas zërave të mëposhtëm:
 - luhatjet në kursin e këmbimit të monedhave në përbërje të rezervës valutore kanë ndikuar pozitivisht vlerën e rezervës bruto të raportuar në euro, duke regjistruar një efekt rreth 30.70 milionë euro;
 - efekti i rivlerësimit për portofolin, si rrjedhojë e luhatjes së normave të interesit, llogaritet në një vlerë negative prej rreth 19.16 milionë euro^{II}.

^I Vëllimi i veprimeve Swap të realizuara me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë për vitin 2018, është 514.38 milionë euro.

^{II} Kjo vlerë ka në përmbajtje dhe efektin e krijuar nga derdhja e kuponave të titujve dhe është e korrigjuar për veprimet e blerjes/shitjes/maturimit të titujve në baza cash-i.

2.9. STATISTIKAT

Në përputhje me përcaktimet në ligjin “Për Bankën e Shqipërisë”, Programin Zyrtar të Statistikave, si dhe Ligjin për Statistikat Zyrtare, funksioni i statistikave në Bankën e Shqipërisë synon nxjerrjen e statistikave të paanshme, objektive dhe të besueshme, në shërbim dhe në përmbushje të objektivave ligjorë të Bankës, si bankë qendrore e Republikës së Shqipërisë dhe si agjenci statistikore brenda Sistemit Kombëtar Statistikor.

Banka e Shqipërisë harton dhe publikon statistika për nevoja të politikës monetare, mbikëqyrjes së tregut financiar, stabilitetit financiar dhe të tjera detyra të Bankës së Shqipërisë. Këto statistika janë në dispozicion të publikut në seksionin “Statistikat” në faqen zyrtare të internetit të Bankës së Shqipërisë.

Në funksion të vizionit strategjik, Banka e Shqipërisë ka intensifikuar punën për plotësimin e standardeve sasiore të metodologjive ndërkombëtare dhe të legjislacionit të Bashkimit Evropian, lidhur me përmbajtjen dhe raportimin e statistikave pranë organizmave evropiane dhe ndërkombëtare. Njëkohësisht, vëmendje ka marrë ndërtimi i databazave me të dhëna të grimcuara për të rritur konsistencën mikro-makro dhe për të lejuar ndërtimin e treguesve të rinj, në përgjigje të evolucionit të nevojave analitike. Nxitja dhe thellimi i dialogut me përdoruesit e të dhënave për të identifikuar më mirë nevojat e tyre mbetet në fokusin tonë.

Banka e Shqipërisë përmbush edhe detyrimet raportuese pranë institucioneve ndërkombëtare, FMN, BB, si dhe Eurostat e BQE, në kuadër të integritetit evropian të vendit. Banka e Shqipërisë është anëtare në Sistemin e Përmirësuar të Shpërndarjes së të Dhënave të Përgjithshme (e-GDDS) dhe në sisteme të ndryshme raportimi të drejtuara nga FMN-ja.

Që prej 1 nëntorit 2018, Banka e Shqipërisë është pranuar si anëtare me të drejta të plota në *Irvin Fisher Committee* (IFC) për Statistikat e bankave qendrore. IFC-ja nxit shkëmbimin e ideve ndërmjet ekonomistëve, statistikienëve, politikëbërësve, si dhe përfaqësuesve të tjerë, në diskutimin e çështjeve statistikore të lidhura me stabilitetin financiar dhe monetar. Në veçanti, IFC-ja synon forcimin e marrëdhënieve midis hartuesve të statistikave dhe komunitetit të përdoruesve e analistëve të informacionit statistikor, brenda dhe jashtë institucionit të bankës qendrore.

PËRAFRIMI I METODOLOGJIVE ME STANDARDET NDËRKOMBËTARE

Banka e Shqipërisë ka vijuar punën për përafrimin metodologjik të statistikave me standardet ndërkombëtare dhe harmonizimin e tyre sipas *acquis* komunitare. Përpjekje konkrete janë ndërmarrë për hartimin e treguesve të rinj, si dhe për të përmirësuar sistemin e përpunimit të të dhënave, në drejtim të plotësimit të detyrimeve që rrjedhin nga “Plani i Veprimit për Statistikat Ekonomike, Monetare dhe Financiare për vendet candidate dhe kandidatët potencialë në Bashkimin Evropian”.

Në fushën e statistikave monetare dhe financiare, në kuadër të përafrimit me standardet ndërkombëtare të hartimit (BQE, FMN), si dhe në zbatim të rekomandimeve të raportit të ekspertëve të BQE-së, është bërë progres në drejtimet e mëposhtme.

- Në publikimet e muajit dhjetor 2018, Banka e Shqipërisë, për herë të parë, ofroi për publikun statistikën e Llogarive Financiare Kombëtare⁴⁰ në përputhje me standardin e hartimit - Sistemit Evropian të Llogarive, ESA 2010. Llogaritë financiare përbëjnë një shtyllë të rëndësishme statistikore për analiza të politikës monetare dhe stabilitetit financiar.
- Vëmendje i është kushtuar zgjatjes në kohë të serive, domosdoshmëri dhe kërkesa që rrjedhin nga detyrimet në kuadër të llogaritjes dhe raportimit të treguesve MIP (*Macroeconomic imbalances procedure*)⁴¹. Hartimi i këtij blloku të ri statistikor në Bankën e Shqipërisë, ka marrë ekspertizën dhe vlerësimin e disa misionëve të drejtuar nga ekspertë të FMN-së dhe Eurostat-it.
- Projekti për statistikën e financave të qeverisë - Procedura e Deficitit të Tejkualuar (EDP) dhe llogaritë financiare të qeverisë sipas standardeve metodologjike dhe praktikave më të mira ndërkombëtare, ka qenë prioritet i vitit 2018. Procedura e Deficitit të Tejkualuar përfaqëson një bllok të rëndësishëm statistikor për monitorimin e shëndetit të financave publike në vendet anëtare dhe vendet candidate, në drejtim të respektimit të dy kritereve të Maastricht-it.
- Zhvillimi dhe hartimi i statistikave të normave të interesit në përputhje me rregulloren e BQE-së (EU) Nr. 1072/2013, datë 24.9.2013 (ECB/2013/33). Statistikat e normave të interesit janë baza e analizës së mekanizmit të transmetimit monetar. Ato mundësojnë edhe monitorimin e zhvillimeve strukturore në sistemin bankar dhe financiar, si dhe analizën e aspekteve të stabilitetit financiar, të tilla si marzhi i normave të interesit të bankave, ndryshimet në përfitueshmërinë e këtyre të fundit etj.
- Në shtator 2017, Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë miratoi rregulloren "Mbi raportimet në Bankën e Shqipërisë për statistikën e normave të interesit", e cila përafron plotësisht rregulloren (EU) Nr. 1072/2013 të BQE-së.
- Plotësimi i kuadrit të Treguesve të Shëndetit Financiar (FSI). Që prej fundit të vitit 2017, Banka e Shqipërisë publikon në faqen e Shqipërisë në FMN (<http://fsi.imf.org>) Treguesit e Shëndetit Financiar. FSI-të përfshijnë informacion të agreguar mbi institucionet financiare, si dhe indikatorë përfaqësues të tregjeve, në të cilat këto institucione operojnë.
- Në fushën e statistikave të sektorit të jashtëm, përafrimi metodologjik ka prekur kryesisht llogarinë korrente të bilancit të pagesave. Progresi është mbështetur nga projekte bashkëpunimi/asistence me Eurostat-in. Koha

⁴⁰ Në përputhje me Programin e Statistikave Zyrtare 2017-2021 dhe Kalendarin e Publikimit të Statistikave të Bankës së Shqipërisë.

⁴¹ Për Shqipërinë, plotësimi i MIP është projekti i mbështetur nga BQE-ja dhe Eurostat-i dhe koordinohet nga Banka e Shqipërisë. Treguesit më të shumtë të përfshirë në të janë tregues që harton BSH-ja, dhe duhet të raportohen në një shtrirje kohore 10-vjeçare.

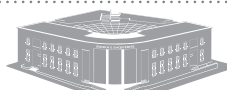

e publikimit dhe e transmetimit të treguesve të Pozicionit të Investimeve Ndërkombëtare është reduktar, në përputhje me afatin e transmetimit të të dhënave në Eurostat.

- Nën projektin IPA 2015 MB PP1.2: Tregtia Ndërkombëtare e Shërbimeve, synohet përmirësimi dhe harmonizimi i metodologjive statistikore që lidhen me statistikën e tregtisë ndërkombëtare të shërbimeve (ITSS), me qëllim përafrimin gradual me *acquis* dhe përmirësimin e transmetimit të të dhënave në Eurostat, sipas kërkesave të propozuara në *BoP Vademecum* dhe në rregulloret e Parlamentit Evropian dhe Këshillit Evropian.
- Banka e Shqipërisë ka koordinuar me sukses punën për zhvillimin e treguesve të disbalancave makroekonomike (*MIP indicators*) për Shqipërinë, në bashkëpunim me INSTAT-in dhe mbështetur me ekspertizë nga Bashkimi Evropian. Procedura e Disbalancave Makroekonomike (*Macroeconomic Imbalance Procedure - MIP*) është një sistem për monitorimin e politikave ekonomike dhe zbulimin në kohë të rreziqeve të mundshme në funksionimin normal të ekonomisë së Bashkimit Evropian. MIP është pjesë e EU *acquis* për t'u përshtatur nga vendet kandidate deri në datën e aderimit.
- Gjatë vitit 2018 është punuar për realizimin e objektivave të projektit "Burimet e të dhënave të nevojshme për llogaritjen e treguesve të Procedurës së Disbalancës Makroekonomike" (shtator 2017 - gusht 2019). Çdo tremujor raportohen në Eurostat përditësimet më të fundit dhe progresi i bërë për secilin nga treguesit e përfshirë në procedurën e disbalancave makroekonomike. Projekti është parashikuar të përfundojë në gusht 2019 dhe përfshin gjithashtu përgatitjen dhe raportimin në Eurostat të dokumentit "*Data Quality Report*" dhe Raportin Final të projektit në vitin 2019.
- Në gjysmën e dytë të vitit 2018, filloi projekti "Përmirësimi i Regjistrimit të Kredive në funksion të rritjes së shkallës së përdorimit të tij dhe harmonizimit me standardet metodologjike të BQE-së". Banka e Shqipërisë po punon për implementimin e rregullores nr. 2016/867 të Bankës Qendrore Evropiane, për mbledhjen e të dhënave të detajuara lidhur me kredinë dhe rrezikun e kredisë. Kjo do të mundësojë zbatimin e kërkesave të reja raportuese nga sistemi bankar, në kuadër të Regjistrimit të Kredive, dhe ndërtimin e një baze të dhënash të harmonizuar me informacion të detajuar për kreditë dhënë personave fizikë dhe juridikë.

RRITJA E CILËSISË DHE INTEGRITETIT TË STATISTIKAVE

Përmbushja e kriterëve të cilësisë së statistikave, sipas kërkesave të kodeve të praktikave dhe standardeve ndërkombëtare të cilësisë së të dhënave, ka qenë në fokusin e funksionit statistikor. Gjatë vitit 2018, një grup ekspertësh nga Eurostat-i, kreu një mision vlerësues të Sistemit Statistikor në Shqipëri (*Peer Review*). Ky mision vlerëson përputhshmërinë me Parimet e Kodit të Praktikave të Statistikave Evropiane (CoP). Ai vlerësoi se statistikën e Bankës së Shqipërisë janë në përputhje me parimet e Kodit.

BASHKËPUNIMI NË NIVEL INSTITUCIONAL

Pas nënshkrimit të Marrëveshjes së Bashkëpunimit me INSTAT-in dhe Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, në shtator 2016, bashkëpunimi me këto institucione është shtrirë në disa drejtime, ku më kryesoret janë ngritja e dy grupeve ndërinstitucionale të punës, respektivisht me fokus në: (i) llogaritë kombëtare, statistikën monetare dhe bilancin e pagesave; dhe (ii) procedurën e deficitit të tepërt EDP e llogaritë financiare të qeverisë.

Banka e Shqipërisë dhe INSTAT-i kanë intensifikuar bashkëpunimin në drejtim të harmonizimit të statistikave të llogarive financiare me statistikën vjetore të llogarive kombëtare dhe pozicionit ndërkombëtar të investimeve.

Është forcuar bashkëpunimi me Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare (AMF) për sigurimin e informacionit statistikor për sistemin financiar jobankar nën juridiksionin e tij. Në kuadër të rritjes së cilësisë së statistikave të prodhuara për nënsektorët e kompanive të sigurimit dhe fondeve të investimeve dhe pensionit vullnetar, gjatë vitit 2018, ka filluar raportimi i formave të reja nga fondet e pensionit dhe të investimit. Në dhjetor 2018, kompanitë e sigurimit kanë raportuar për herë të parë brenda standardeve të nevojshme për hartimin e të dhënave fluks për këtë nënsektor. Përfitimet që do të rezultojnë nga ky bashkëpunim do të përdoren për të mbyllur dhe adresuar disa boshllëqe në informacionin e nevojshëm për vendimmarrjen e politikave, si dhe për të përmirësuar afatet kohore, duke rritur njëkohësisht transparencën në treg.

Në aspektin ndërkombëtar, Banka e Shqipërisë vazhdon të mbajë marrëdhënie korrekte raportimi të statistikave, në kohë dhe në përputhshmëri me standardet metodologjike dhe të transmetimit (platformave) me FMN-në, Eurostat-in, BQE-në, CEFTA-n, marrëdhënie që pritet të intensifikohen nëpërmjet bashkëpunimeve me projekte të ndryshme, të financuara nga programi IPA 2015 dhe FMN-ja.

2.10. KËRKIMI SHKENCOR

Banka e Shqipërisë synon të mbështesë procesin e saj vendimmarrës në themele të forta dijetsh dhe njohurish të testuara mbi ekonominë shqiptare. Investimi në krijimin e kapaciteteve të shëndosha kërkimore ndihmon në rritjen cilësore të punës, të reputacionit dhe të besueshmërisë së Bankës së Shqipërisë, si një institucion që zotëron metodologjitë dhe njohuritë e nevojshme për të garantuar ekuilibrat makroekonomikë të vendit. Për këto arsye, zhvillimi aktiv i kërkimit shkencor zë një vend parësor në strategjinë e zhvillimit të Bankës së Shqipërisë.

Fokusi i hulumtimit shkencor në Bankën e Shqipërisë ka qenë i orientuar kryesisht drejt objektivit të politikës monetare, çështjeve që lidhen me ruajtjen e stabilitetit financiar dhe mbikëqyrjen bankare, bashkërendimit midis këtyre objektivave, dhe më pak mbi operacionet monetare apo fusha të tjera. Në përputhje

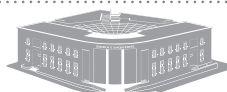

me strategjinë afatmesme të kërkimit shkencor, puna kërkimore ka vijuar të mbështesë procesin vendimmarrës për hartimin dhe zbatimin e politikave të Bankës së Shqipërisë, zhvillimin e metodologjive të reja të analizës empirike dhe pasurimin e portofolit të modeleve ekonometrike mbi të cilat mbështetet vendimmarrja.

Në fokus të veçantë të projekteve kërkimore në vitin 2018 ishin studimet me të dhëna mikro, të cilat mbuluan aspekte të ndryshme të ndërmarrjeve, familjeve, tregut të punës dhe të tjera sociale.

Këto dhe studime të tjera janë bërë objekt diskutimi në aktivitetet dhe konferencat e organizuara nga Banka e Shqipërisë apo institucione të tjera, ku janë marrë komente e vërejtje që kanë shërbyer për përmirësimin e mëtejshëm të tyre, përpara se të ofrohen për qëllime të vendimmarrjes në Bankën e Shqipërisë. Në këtë kuadër, për të dymbëdhjetin vit radhazi, Banka e Shqipërisë organizoi Takimin Rajonal të Kërkimeve për Evropën Juglindore, në datat 6-7 dhjetor 2018. Qëllimi i këtij aktiviteti është të shërbejë si një platformë prezantimi dhe diskutimi i punimeve kërkimore shkencore ndërmjet kërkuesve, akademikëve dhe politikëbërësve, të kontribuojë në thellimin e kërkimit ekonomik, si dhe të zgjerojë njohuritë mbi tipare të caktuara të zhvillimeve ekonomike dhe metodologjive të kërkimit shkencor. Këtë vit, u prezantuan 34 punime nga banka qendrore të vendeve të ndryshme, si Austri, Bullgari, Greqi, Hungari, Itali, Lituani, Ruman, Turqi dhe Banka Qendrore Evropiane, si dhe nga institucionet akademike të tilla si Universiteti Bujaqësor i Tiranës, Universiteti "Luigj Gurakuqi" në Shkodër, Universiteti Chieti-Pescara në Itali, Universiteti i Kilit në Gjermani, Universiteti Staffordshire dhe Universiteti LSE në Angli, Universiteti Halmstad në Suedi, Universiteti Poznan në Poloni, Universiteti i Shtetit të Pensilvanisë dhe Universiteti Drexel në SHBA. Tematikat e prezantuara trajtonin euroizimin dhe implikimet e tij për inflacionin dhe stabilitetin financiar; bashkërendimin e politikës monetare me atë makroprudenciale; implikimet e inovacioneve financiare për ushtrimin e politikës monetare dhe mbikëqyrjen bankare; flukset e kapitalit, produktivitetin dhe tregun e punës pas krizës globale; vlerësimin e rrezikut në sektorin financiar; dhe ndërtimin e modeleve makroekonomike.

Në faqen zyrtare të Bankës së Shqipërisë, nën kategorinë "Botime/Botime kërkimore" gjendet informacion më i detajuar dhe i plotë mbi të gjitha punët kërkimore të Bankës së Shqipërisë. Punë të tjera kërkimore publikohen në formën e artikujve në Revistën Ekonomike të Bankës së Shqipërisë. Revista me frekuencë gjashtëmujore "Të rejat shkencore në Bankën e Shqipërisë" ka për qëllim informimin në lidhje me materialet studimore të sapopërfunduara apo ato në proces, materialet e prezantuara në aktivitetin "Seminaret e së Premtes" apo në aktivitete të tjera të organizuara nga Banka e Shqipërisë.

HAPËSIRË INFORMUESE 1.1: TEMAT KRYESORE TË STUDIMEVE GJATË VITIT 2018

Ecuria e kursit të këmbimit të lekut ishte një nga temat më të diskutuara gjatë vitit 2018. Forcimi i shpejtë i lekut ndaj euros, veçanërisht në gjysmën e parë të vitit, nxiti një numër analizash dhe përpjekjesh kërkimore. Përfundimi i përbashkët i tyre ishte se kursi i këmbimit luan përgjithësisht rolin e “përthithësit të goditjeve” në ekonomi, duke stabilizuar shmangiet e treguesve nga ekuilibri, ndërkohë që ai nuk rezulton të jetë shkaktar kryesor i çrregullimeve në ekonomi.

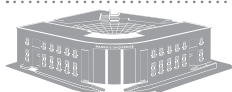
Angazhimi i qeverisë për vijimin e konsolidimit të buxhetit në periudhën afatmesme nxiti vlerësimin e ndjeshmërisë së rritjes ekonomike ndaj stimullit fiskal. Gjetjet empirike sugjerojnë se të ardhurat tatimore kanë efekt më të ndjeshëm në aktivitetin ekonomik sesa shpenzimet publike. Ato ndjehen më tepër në periudhën afatshkurtër dhe shuhen përgjatë horizonteve më të gjata kohore. Konsumi dhe investimet publike shfaqen me efekte të ngjashme në rritjen ekonomike, por impakti i investimeve vlerësohet më i shtrirë në kohë.

Programet e lehtësimit sasior monetar të bankave qendrore kanë qenë objekt studimi jo vetëm për vlerësimin e efekteve në vendet e origjinës, por edhe për shkak të përhapjes së ndikimit në vendet e tjera. Lehtësirat sasiore të Bankës Qendrore Evropiane vlerësohen të kenë influencuar në mënyrë të konsiderueshme kushtet financiare në Shqipëri. Megjithatë, sektori real i ekonomisë nuk dëshmon të ketë përfituar ndjeshëm nga politikat e jashtme lehtësuese. Përçimi pozitiv i tyre nëpërmjet kanalit financiar duket se është neutralizuar nga efektet negative të përcjella nëpërmjet kanalit të ribalancimit të portofolit. Diferenca e normave të interesit me afat 12-mujor në Shqipëri kundrejt normave në Eurozonë influencon investimet dhe rritjen ekonomike në vend, duke vepruar nëpërmjet kanaleve të ribalancimit të portofolit, remitancave, si dhe kanalit të huadhënies bankare.

Në fushën e stabilitetit financiar, vlerësimet empirike mbështesin marrëdhënien midis sjelljes së kujdesshme bankare dhe nevojës për kapitalizimin e tyre, me qëllim ruajtjen e stabilitetit financiar, duke u fokusuar më shumë ndaj aktiveve të ponderuara sipas rrezikut. Megjithatë, duket se kjo marrëdhënie është jolineare. Pra, të qenit i kujdesshëm mbi një nivel të caktuar mund të bëhet i dëmshëm për kapitalizimin e bankave. Së fundmi, përshtatja dhe kapitalizimi i bankave sipas kërkesave rregullative paraqitet më i ndjeshëm tek bankat me kapital të ulët.

Një metodë e re alternative për matjen e sjelljes së kujdesshme të bankave sipas analizës së komponentit kryesor nxjerr në pah se ndryshimet e sjelljes bankare kanë qenë përgjithësisht të moderuara. Ndryshimet më të ndjeshme në sjelljen e kujdesshme të tyre janë të lidhura me luhatjet e (pa)sigurisë në mjedisin ekonomik. Gjatë periudhës para krizës financiare, bankat e mëdha u kanë kushtuar më shumë vëmendje çështjeve të lidhura me përqendrimin e sistemit, si dhe me likuiditetin e pozicionin e hapur neto. Ndërsa, bankat e vogla paraqiten më të fokusuara në provigjionimin e kredisë, si dhe në raportet e kapitalit e të përqendrimin. Në periudhën pas krizës financiare globale, karakteristikat e kësaj sjelljeje paraqiten më homogjene, ku bankat duken t’i kenë kushtuar vëmendje më të madhe provigjionimit dhe hendekut të maturimit. Së fundi, vërehet një rritje në vetëdijen e bankave për të qenë më të kujdesshme pas krizës financiare, sidomos pas krizës së borxhit grek.

Anketa e realizuar për vlerësimin e gjendjes financiare dhe huamarrëse të ndërmarrjeve mikroekonomike në sektorin bujqësor evidenton nivelin e ulët të përfshirjes financiare të këtij sektori, ku më pak se 20% e ndërmarrjeve pohojnë se janë mbështetur tek huaja si burim financimi.

Një studim me fokus në ndryshimet e shportës së konsumit të familjeve sugjeron se me rritjen e të ardhurave, individët tentojnë të rrisin më tepër shpenzimet për argëtim, transport dhe të mira luksi, dhe të reduktojnë raportin e shpenzimeve për ushqime dhe mallra të tjera jetike. Ndërkohë, rritja e çmimeve të administruara nuk e prek ndjeshëm përbërjen e shportës së shpenzimeve të familjeve.

Një tjetër studim me të dhëna mikro nga LSMS¹ tregon se konsumi i familjeve është i ndjeshëm ndaj ecurisë së të ardhurave dhe pasurisë së matur nga çmimi i banesave. Këto përfundime nxirren për katër percentile të ndryshme të të ardhurave të familjeve. Në linjë me pritjet teorike mikroekonomike, vlerësimet tregojnë se ndryshimet në konsum janë më të ndjeshme për familjet me nivel më të ulët të ardhurash, se sa për ato që ndodhen në percentilen e katërt të të ardhurave. Ndërkohë, po punohet për realizimin për herë të parë të një anketimi mbi të ardhurat, pasurinë reale dhe financiare, kredinë, punësimin, konsumin dhe përbërjen familjare, i cili do të sigurojë një standardizim dhe harmonizim të pyetësorit dhe metodologjisë së tij me pyetësorin e zhvilluar nga BQE-ja për vendet e Bashkimit Evropian.

Vrojtimi për matjen e nivelit të kulturës financiare të popullatës, i zhvilluar për herë të dytë nga Banka e Shqipërisë, sugjeron për vëmendje dhe përpjekje të vazhdueshme për edukimin financiar të publikut. Punimi analizon të dhënat e vitit 2015 në nivel vendi, si dhe krahason të dhënat me rezultatet e vërtetimit të vitit 2011, fokusuar në çështje që kanë të bëjnë me përfshirjen, njohuritë, sjelljet dhe qëndrimet financiare të individëve.

Përdorimi i indekseve Gini dhe Rawlsian për matjen e pabarazisë së familjeve shqiptare me të dhënat e anketës LSMS për periudhën 2002-2012, arrin në përfundimin se pabarazia është ulur si pasojë e efektit rishpërndarës mes familjeve me të ardhura më të larta, ndërkohë që magnituda e pabarazisë ka mbetur pothuajse konstante.

Punonjësit me arsim të lartë duket se janë mesatarisht më të mirëpaguar sesa ata me arsim të mesëm e të ulët. Ndërkaq, sipas analizës, profesionet e paguara nën mesatare duken të jenë: punonjësit e kualifikuar në sektorin e bujqësisë, pyjeve dhe peshkimit; punonjësit e shitjeve dhe shërbimeve; si dhe ata në profesione elementare.

¹ Anketa e matjes së nivelit të jetesës (Living Standard Measurement Survey), i publikuar nga INSTAT-i.

2.11. INTEGRIMI EVROPIAN

Shqipëria ka vazhduar të zbatojë detyrimet e dala nga Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit (MSA) si dhe nga takimet e përbashkëta BE-Shqipëri. Në muajin nëntor 2016, Komisioni Evropian rekomandoi hapjen e kushtëzuar të negociatave për Shqipërinë, duke u bazuar në zhvillimin e zbatimit të reformës në drejtësi.

Banka e Shqipërisë ka vijuar të japë kontributin e saj në përmbushjen e detyrimeve që rrjedhin nga Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit, Raport Progreset e Komisionit Evropian, nënkomitetet e përbashkëta BE-Shqipëri, si dhe Plani

Kombëtar për Integrimin Evropian. Ajo koordinon dhe përgatit raportet përkatëse për kapitullin 4 "Lëvizja e lirë e kapitalit" dhe kapitullin 17 "Politika ekonomike dhe monetare". Nga ana tjetër, ajo është kontribuuese edhe në 6 kapituj të tjerë të *acquis* së Bashkimit Evropian.

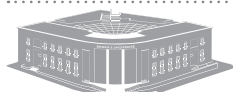
Banka e Shqipërisë ka marrë pjesë në takimin e Komitetit të Stabilizim-Asociimit, si dhe në takimet e radhës të nënkomitetit për tregun e brendshëm dhe konkurrencën, si dhe për çështjet ekonomike, financiare dhe statistikat.

Në datën 17 prill 2018, Komisioni Evropian publikoi Raport Progresin për Shqipërinë. Ky dokument vlerëson progresin e bërë gjatë periudhës tetor 2016 deri në shkurt 2018, me një fokus të veçantë në drejtim të përmbushjes së pesë prioritetëve kyçe dhe kapitujve të tjerë të *acquis*.

Në këtë raport vlerësohet puna e Bankës së Shqipërisë në ruajtjen e stabilitetit të çmimeve dhe të stabilitetit financiar. Raporti nënvizon në veçanti përparimin e arritur në fushën e sistemit të pagesave, nëpërmjet ndryshimit të rregulloreve dhe zbatimit të strategjisë afatmesme të Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave. Gjithashtu, raporti nënvizon përmirësimin e proceseve të brendshme për forcimin e mbikëqyrjes së bankave dhe institucioneve financiare jobanka, duke aplikuar politikën e mbikëqyrjes së bazuar në risk. Banka e Shqipërisë ka vazhduar të harmonizojë më tej rregulloren bankare dhe manualin mbikëqyrës me Bazel II dhe Bazel III, me *acquis* relevante të BE-së. Shqipëria ka në fuqi një sistem identifikimi të bankave me rëndësi sistemike, të ngjashëm me praktikën e BE-së. Në fushën e politikës monetare, Banka e Shqipërisë ka vazhduar punën për përafrimin e ligjit të vitit 1997 "Për Bankën e Shqipërisë", me statutin e Sistemit Evropian të Bankave Qendrore (ESCB), sipas kërkesave të *acquis*.

Në deklaratën e konkluzioneve të përbashkëta të dialogut ekonomik e financiar (maj 2018), Komisioni Evropian i rekomandon Bankës së Shqipërisë: të rrisë transparencën e politikës monetare, nëpërmjet publikimit të serive të inflacionit bazë dhe të pritjeve inflacioniste; vijimin e zbatimit të masave në planin kombëtar për uljen e kredive me probleme dhe zbatimin e masave, në përputhje me Memorandumin e Bashkëpunimit për zgjerimin e përdorimit të monedhës kombëtare në sistemin financiar dhe në ekonominë shqiptare.

Në zbatim të rekomandimit të parë, Banka e Shqipërisë publikoi seritë e inflacionit bazë dhe të pritjeve inflacioniste në faqen e vet të internetit, në janar 2019. Në përmbushje të planit ndërinstitucional për uljen e kredive me probleme, ajo ka punuar për hartimin e projektregulloreve për adresimin jashtëgjyqësor të kredimarrësve, për përdorimin e pasqyrave financiare zyrtare në vlerësimin e rrezikut të kredisë së huamarrësve dhe për përmirësimin e Regjistrisë të Kredive (për më shumë referoju nënkaptullit "Mbikëqyrja"). Gjithashtu, ajo ka miratuar paketën e masave rregullative të parashikuara në nismën për rritjen e përdorimit të monedhës kombëtare (nënkaptulli "Stabiliteti financiar").

2.12. BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR

MARRËDHËNIET ME FONDIN MONETAR NDËRKOMBËTAR

Republika e Shqipërisë vazhdon të qëndrojë në kuotën e 139.3 milionë SDR dhe zotëron 2.858 vota ose 0.06% të shumës së përgjithshme të votave të të gjithë anëtarëve të FMN-së. Ajo ndodhet në të njëjtën konstituencë me Italinë, Greqinë, Portugalinë, Maltën dhe San Marinon. Kjo konstituencë ka në total 207.948 vota ose rreth 4.13% të shumës së përgjithshme të votave të të gjithë anëtarëve të FMN-së. Shuma totale e akorduar dhe e lëvruar deri më tani është 295.42 milionë SDR (rreth 377.3 milionë euro).

Marrëdhëniet e Shqipërisë me Fondin Monetar Ndërkombëtar vijojnë të përqendrohen nën konsultimet e Artikullit IV, të cilat u përmbyllën në 20 nëntor nga Bordi Ekzekutiv i FMN-së.

Gjatë vitit 2018, Bankën e Shqipërisë e kanë vizituar disa misione të FMN-së për të ofruar asistencë teknike dhe konsultë në fusha të ndryshme si sistemi i pagesave, stabiliteti financiar, statistika, politika monetare, mbikëqyrja dhe kontabiliteti.

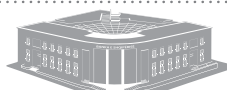
MARRËDHËNIET ME GRUPIN E BANKËS BOTËRORE

Grupi i Bankës Botërore mbështet Shqipërinë përmes Kuadrit të Partneritetit që mbulon periudhën 2015-2019, i cili synon të mbështesë aspiratat e Shqipërisë për të pasur rritje të barabartë dhe integrim në Bashkimin Evropian. Ndër vite, Grupi i Bankës Botërore ka ofruar mbi 2.2 miliardë dollarë asistencë për vendin. Aktualisht, numërohen 11 projekte me një total prej 718 milionë dollarësh kredi të IDA-s (35 milionë dollarë) dhe të IBRD-së (683 milionë dollarë).

Shqipëria bën pjesë në konstituencën e përbërë nga Greqia, Italia, Portugalia, Malta dhe Timori Lindor.

Në kuadër të programit "Për administrim dhe konsulencë në investimin e rezervës valutore" (RAMP), bashkëpunimi me Bankën Botërore ka vijuar me dhënien e asistencës teknike për vënien në zbatim të një modeli të integruar të rrezikut të kreditit dhe normës së interesit.

Përgjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë, me asistencën e Bankës Botërore, ka finalizuar një sërë projektesh ku mund të përmendim: studimin "Për matjen e kostove të instrumenteve të pagesave"; analizë e tregut shqiptar në lidhje me përfshirjen financiare të popullsisë nga pikëpamja e pagesave; si dhe analizën e tregut të remitançave. Bazuar në gjetjet e këtyre studimeve dhe analizave, Banka e Shqipërisë, e mbështetur dhe nga Banka Botërore, ka hartuar dhe miratuar "Strategjinë kombëtare për tregun e pagesave me vlerë të vogël (2018-2023)", në mbledhjen e katërt të Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave, të zhvilluar në muajin maj 2018.

Bashkëpunimi me Bankën Botërore ka vazhduar edhe në fushat e remitancave dhe pagesave, duke përfshirë ndërgjegjësimin dhe edukimin financiar, sistemet e pagesave, sistemet e shlyerjes së titujve, depozitarët qendrorë të titujve dhe kundërpartitë qendrore.

Për sa i përket rimëkëmbjes dhe ndërhyrjes së jashtëzakonshme, Banka e Shqipërisë ka vazhduar të përfitojë asistencën e Bankës Botërore për hartimin e akteve rregullatore, si dhe identifikimin e vlerësimit të funksioneve me rëndësi kritike.

MARRËDHËNIET ME INSTITUCIONET E TJERA NDËRKOMBËTARE

Përgjatë gjithë vitit 2018, Banka e Shqipërisë i ka kushtuar një vend të veçantë bashkëpunimit me bankat qendrore të Bashkimit Evropian. Më konkretisht, ky bashkëpunim është kanalizuar nëpërmjet pjesëmarrjes në Task Forcën e Sistemit Evropian të Bankave Qendrore mbi Bashkëpunimin e Bankave Qendrore. Ky forum, ndër të tjera, i kushtohet edhe kooperimit teknik me vendet e Ballkanit Perëndimor, ku bën pjesë Shqipëria.

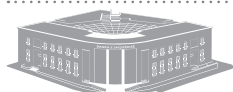
Më konkretisht, bankat e rajonit u njohën me projektin 2-vjeçar "Programi për forcimin e kapaciteteve të Bankave Qendrore në Ballkanin Perëndimor, me fokus integrimin në Sistemin Evropian të Bankave Qendrore". Projekti do të konsistojë në dy shtylla, ku komponenti i parë ka të bëjë me një seri trajnimesh nga ekspertët e bankave qendrore të SEBQ-së dhe BQE-së, ndërsa komponenti i dytë me bashkëpunimin dypalësh. Fushat në të cilat shtrihet ky projekt janë ato të mbikëqyrjes bankare, stabilitetit financiar, rimëkëmbjes dhe ndërhyrjes së jashtëzakonshme, politikës monetare, sistemeve të pagesave, statistikave, përputhshmërisë dhe integritetit në BE, politikave të qeverisjes, kontabilitetit dhe auditimit të brendshëm.

Gjatë vitit të kaluar ka vazhduar bashkëpunimi me Shkollën Ekonomike dhe të Shkencave Politike të Londrës (*London School of Economics and Political Science*). Në muajin nëntor u organizua konferenca vjetore me temë: "Politika monetare, integrimi ekonomik dhe normaliteti i ri".

Banka e Shqipërisë ka vijuar bashkëpunimin me FSVC-në, ku vlen të theksohet angazhimi i ekspertëve nga Bordi i Drejtorëve të FED-it në trajnimin e funksionarëve të Bankës së Shqipërisë, me qëllim përmirësimin dhe përditësimin e aftësive ekzekutive të drejtuesve të BSH-së.

Gjithashtu, gjatë vitit 2018 ka vazhduar bashkëpunimi në kuadër të mbështetjes nga ana e Sekretariatit për Çështjet Ekonomike të Shtetit Zviceran (SECO). Në qendër të këtij bashkëpunimi kanë qenë fusha të ndryshme si sistemi i pagesave, stabiliteti financiar, politika monetare dhe ajo kërkimore.

Banka e Shqipërisë ka vijuar të mbajë kontakte me Bankën Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH). Ajo çka vlen të theksohet është diskutimi mbi

projektet potenciale mbi Bashkëpunimin Teknik të Bankës Qendrore në kuadër të reformave të reja të BERZH-it.

Pjesëmarrje në aktivitete ndërkombëtare si konferenca, forume e seminare
Më poshtë jepet një përmbledhje e aktiviteteve ndërkombëtare, ku titullarët e Bankës së Shqipërisë kanë marrë pjesë.

- Në datat 16-17 janar 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, mori pjesë në Forumin për vendet e Evropës Qendrore dhe Lindore në Vjenë, të organizuar nga Euromoney, Austri. Ky forum zhvillohet çdo vit dhe mbledh në një tryezë të përbashkët diskutimi personalitete të njohura ndërkombëtare nga fusha politike, ekonomike e financiare nga vendet e EQL-së.
- Më 13 prill 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, mori pjesë në Konferencën e 7-të vjetore të Kërkimeve të organizuar nga Banka Kombëtare e Republikës së Maqedonisë, me temë "Rreth një dekadë pas krizës: drejt një cikli të ri global dhe normalizimit të politikës monetare", në Ohër, Maqedoni.
- Në datat 20-22 prill 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, dhe Zëvendësguvernatorja e Parë, zj. Elisabeta Gjoni, morën pjesë në Mbledhjet e Pranverës të Fondit Monetar Ndërkombëtar (FMN) dhe të Grupit të Bankës Botërore (BB), në Uashington.
- Në maj 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, mori pjesë në Takimin e 39-të të Klubit të Guvernatorëve të bankave qendrore të vendeve të Azisë Qendrore, Rajonit të Detit të Zi dhe të Ballkanit.
- Në qershor 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, mori pjesë në Samitin e vendeve të rajonit me temë "Stabiliteti financiar dhe monetar në rajon, 10 vjet pas krizës financiare globale", mbajtur në Becic, Mal i Zi.
- Në datat 20-21 shtator 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, mori pjesë në takimin e 40-të të Klubit të Guvernatorëve të vendeve të Azisë Qendrore, Rajonit të Detit të Zi dhe Ballkanit. I zhvilluar në Bukuresht, Rumani, në të merrnin pjesë drejtuesit e bankave qendrore të vendeve anëtare të Klubit.
- Në datat 12-14 tetor 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, në cilësinë e Guvernatorit të Republikës së Shqipërisë në FMN, mori pjesë në Mbledhjet Vjetore të Fondit Monetar Ndërkombëtar (FMN) dhe të Grupit të Bankës Botërore (BB), të cilat u zhvilluan në Bali, Indonezi. Këto mbledhje përfaqësojnë një forum të nivelit të lartë, ku mbledhen për të diskutuar së bashku, mbi zhvillimet më të fundit të ekonomisë botërore, vendimmarrësit më të lartë të FMN-së dhe BB-së, së bashku me guvernatorët dhe ministrat e financave të vendeve anëtare të këtyre institucioneve ndërkombëtare financiare.

MEMORANDUME BASHKËPUNIMI

- Shqipëria nënshkroi me BERZH-in një memorandum për nxitjen e kreditimit në lekë dhe zhvillimin e tregut të kapitalit. Më 26 shkurt

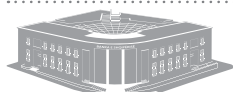

2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, nënshkroi, në emër të Bankës së Shqipërisë, memorandumit e mirëkuptimit për nxitjen e bashkëpunimit për përdorimin e monedhës kombëtare dhe zhvillimin e tregut lokal të kapitalit në Shqipëri, midis Bankës Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH), Bankës së Shqipërisë dhe Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë.

- Rinovimi i marrëveshjes SWAP midis Bankës së Shqipërisë dhe Bankës Qendrore të Republikës Popullore të Kinës. Më 3 prill 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, dhe Guvernatori i Bankës Qendrore të Republikës Popullore të Kinës, z. Yi Gang, nënshkruan rinovimin e marrëveshjes dypalëshe SWAP për monedhat përkatëse, në shumën maksimale 2 miliardë yuan ose 34.2 miliardë lekë. Marrëveshja e re, sikurse ajo paraardhëse, është e vlefshme për një kohëzgjatje trevjeçare, e cila fillon nga data e nënshkrimit të saj.
- Zëvendësguvernatorja e Dytë e Bankës së Shqipërisë, zj. Natasha Ahmetaj, dhe Kryetarja e Bordit të Përbashkët të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme (Single Resolution Board - SRB), zj. Elke König, nënshkruan marrëveshjen dypalëshe për shkëmbimin e informacionit dhe bashkëpunimin në fushën e hartimit të Planeve të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, si dhe zbatimin e këtij planifikimi në lidhje me subjektet bankare ndërkufitare, që ushtrojnë veprimtari në Republikën e Shqipërisë dhe anasjelltas.
- Në datë 23 nëntor 2018, u nënshkrua Memorandumi i Bashkëpunimit mes Bankës së Shqipërisë dhe Bankës Qendrore Evropiane (BQE). Në emër të BQE-së, memorandumit u nënshkrua nga Presidentja e Bordit Mbikëqyrës, zj. Danièle Nouy, dhe nga Zëvendëspresidentja e Bordit Mbikëqyrës, zj. Sabine Alice Lautenschläger. Në emër të Bankës së Shqipërisë, memorandumit u nënshkrua nga Guvernatori, z. Gent Sejko, dhe nga Drejtori i Departamentit të Mbikëqyrjes, z. Deniz Deralla. Nënshkrimi i këtij Memorandumi formalizon mekanizmat e bashkëpunimit dhe ndarjes së informacionit ndërmjet BQE-së dhe Bankës së Shqipërisë. Ky bashkëpunim është themelor për të siguruar një mbikëqyrje efektive dhe gjithëpërfshirëse të subjekteve nën juridiksionin e secilit prej autoriteteve të mësipërme.

2.13. TRANSPARENCA DHE KOMUNIKIMI ME PUBLIKUN

Komunikimi me publikun përbën një hallkë të rëndësishme në aktivitetin e Bankës së Shqipërisë, si në përmbushjen e detyrimit për të ofruar transparencë maksimale të vendimmarrjes dhe efektivitetit të saj, ashtu edhe për arritjen e objektivit të përhershëm të rritjes së besueshmërisë së këtij institucioni qendror. Në këtë kuadër, Banka e Shqipërisë e vlerëson komunikimin ndërveprues me publikun si një çështje parësore dhe me rëndësi strategjike, për të transmetuar tek opinionin publik, sa më drejt dhe kuptueshëm, politikën monetare të zbatuar prej saj.

NJË BANKË QENDRORE E HAPUR DHE TRANSPARENTË

Përtej detyrimeve ligjore, Banka e Shqipërisë i komunikon publikut një informacion të shumëllojshëm lidhur me rolin dhe veprimtarinë, nga vendimmarrja e Këshillit Mbikëqyrës deri te aktiviteti operacional i përditshëm i saj. Ky komunikim transparent ndihmon në rritjen e efektivitetit të politikave të ndjekura nga Banka e Shqipërisë, duke bërë që publiku të kuptojë, në kohë dhe si duhet, vendimet e marra prej saj dhe t'i vlerësojë drejt ato.

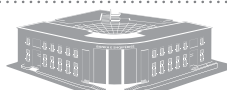
Banka e Shqipërisë përdor një sërë kanalesh komunikimi me qëllim shpjegimin sa më qartë të rolit, objektivit kryesor të saj - ruajtjes së stabilitetit të çmimeve - si dhe të mënyrës së përmbushjes së tij.

Strategjia e politikës monetare bazohet në një cikël vendimmarrjeje të përcaktuar në një kalendar vjetor prej 8 mbledhjeve të Këshillit Mbikëqyrës. Pas çdo mbledhjeje, zhvillohet konferenca për shtyp e Guvernatorit, i cili i shpjegon publikut vendimin e marrë nga Këshilli Mbikëqyrës dhe analizën e përdorur në mbështetje të këtij vendimi. Në përgjigje të këtij cikli, gjatë vitit 2018, u organizuan konferencat përkatëse për shtyp, gjatë të cilave Guvernatori i është përgjigjur edhe interesit të medias për çështje të ndryshme të lidhura me Bankën e Shqipërisë. Konferencat për shtyp janë shoqëruar me publikimin e fjalimeve të Guvernatorit dhe të zbardhjes së pyetje-përgjigjeve përkatëse, në gjuhën shqipe dhe angleze.

Gjithashtu, gjatë vitit 2018, pas çdo mbledhjeje vijoi publikimi i një përmbledhjeje të shkurtër me vendimet kryesore të marra nga Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë. Të gjitha vendimet publike të Këshillit Mbikëqyrës, si dhe urdhrat ose aktet e administratorëve, të zbatueshme nga subjektet e licencuara nga Banka e Shqipërisë, u botuan të plota në Buletinin Zyrtar të Bankës së Shqipërisë, në 6 numra të këtij botimi.

Komunikimi i Bankës së Shqipërisë plotësohet më tej, në mënyrë të vazhdueshme dhe në kohë reale, me një sërë raportesh periodike, vrojtimesh, analizash, të dhënash, vlerësimesh e opinionesh të Bankës së Shqipërisë, mbi gjendjen makroekonomike të vendit dhe rolin e Bankës në mbështetje të stabilitetit financiar.

Komunikimi me publikun i përgjigjet interesit, nivelit akademik dhe formimit profesional të grupeve të targetuara të Bankës së Shqipërisë, ndër të cilat një vend të rëndësishëm zë dhe media. Në këtë kuadër, media informohet dhe sensibilizohet në vazhdimësi mbi çështje që lidhen si me Bankën e Shqipërisë, ashtu edhe me ecurinë ekonomike dhe financiare të vendit. Komunikimi me median ka vijuar nëpërmjet konferencave për shtyp, fjalimeve, prezantimeve dhe kumtesave të mbajtura në aktivitete të organizuara nga Banka e Shqipërisë apo institucione të tjera vendase dhe të huaja, intervistave të dedikuara apo pjesëmarrjes në emisione televizive, shprehjes së qëndrimeve për çështje specifike me interes për Bankën e Shqipërisë apo aktiviteteve të tjera publike të Guvernatorit dhe përfaqësuesve të tjerë të saj. Gjatë vitit 2018, veprimtaria

e Bankës së Shqipërisë i është komunikuar publikut, kryesisht nëpërmjet 130 njoftimeve e deklaratave për shtyp, fjalimeve, intervistave e pjesëmarrjesh në emisione televizive. Ndërkohë që janë zhvilluar edhe 7 prezantime "off the records" të raporteve të saj periodike. Këto takime synojnë orientimin e medias në leximin e drejtë të vendimmarrjes së Bankës së Shqipërisë dhe vlerësohen si një mjet mjaft efikas komunikimi.

Për të rritur ndërveprimin me publikun, gjatë vitit 2018 kemi vazhduar komunikimin dixhital nëpërmjet rrjeteve sociale Twitter (informacion), Facebook (edukim financiar) YouTube (video) dhe Flickr (foto), duke transmetuar aktivitetin e përgjithshëm të Bankës së Shqipërisë tek opinioni publik, në një kohë sa më të shpejtë dhe në mënyrë të plotë.

HAPËSIRË INFORMUESE 12: AKTIVITETE TË DREJTUESVE TË BANKËS SË SHQIPËRISË

- Në datën 13 shkurt 2018, Guvernatori i Bankës së Shqipërisë, z. Gent Sejko, priti në një vizitë zyrtare në ambientet e Bankës së Shqipërisë, Zëvendës drejtorin e Përgjithshëm të Fondit Monetar Ndërkombëtar (FMN), z. Tao Zhang. Gjatë takimit, Guvernatori Sejko vlerësoi marrëdhëniet mjaft të mira të bashkëpunimit me Fondin, i cili ka mbështetur reformat ekonomike dhe financiare të vendit. Zëvendës drejtori Zhang vlerësoi se politikat e ndërmarra nga Banka e Shqipërisë kanë kontribuar në ruajtjen e stabilitetit makroekonomik dhe konsolidimin e sistemit financiar të vendit.
- Në datën 21 mars 2018, u prezantua Projekti Greenback 2.0 për Shqipërinë, si vend pritës i remitançave. Si një ndër komponentët e Programit të Remitançave dhe Pagesave (PRP) në Shqipëri, financuar nga Sekretariati i Shtetit Zviceran për Çështjet Ekonomike (SECO), ky projekt është një iniciativë e Bankës Botërore për promovimin e kanaleve të aksesueshme dhe instrumenteve të pagesave me kosto efektive për dërgimin dhe marrjen e remitançave. Banka Botërore dhe Banka e Shqipërisë kanë zgjedhur Beratin, si qytet kampion për zbatimin e projektit Greenback 2.0.
- Komiteti Kombëtar i Sistemeve të Pagesave zhvilloi mbledhjen e tij të katërt në datën 20 maj 2018, drejtuar nga Zëvendës guvernatorja e Parë e Bankës së Shqipërisë, zj. Elisabeta Gjoni, njëkohësisht edhe Kryetare e këtij Komiteti. Qëllimi i komitetit është të mbështesë dhe të kontribuojë në rritjen e sigurisë, qëndrueshmërisë dhe efikasitetit të sistemit kombëtar të pagesave në Shqipëri. Përtej rolit këshillues, Komiteti synon të lehtësojë procesin e implementimit të masave të marra nga autoritetet përkatëse, përmes nxitjes së bashkëveprimit. Në këtë mbledhje, Komiteti miratoi strategjinë "Për zhvillimin e pagesave me vlerë të vogël" dhe paraqiti projektet e realizuara në kuadër të modernizimit të sistemeve të pagesave.
- Në datat 13-14 qershor 2018, Banka e Shqipërisë dhe Banka Qendrore Evropiane (BQE) organizuan seminarin rajonal në fushën e statistikave të bankës qendrore. Ky seminar organizohet rregullisht nga BQE-ja me një

bankë qendrore dhe siguron një forum të rëndësishëm për shkëmbimin e pikëpamjeve mbi kërkesat statistikore, hartimin e politikave dhe diskutimin e risive më të fundit në çështjet statistikore të bankingut qendror. Qëllimi i tij është realizimi i diskutimeve dhe këmbimi i këndvështrimeve mbi statistikën, si një nga çështjet më sfiduese dhe themelore për bankierët qendrorë dhe politikëbërësit në përgjithësi.

- Në datën 21 qershor 2018, nën drejtimin e Zëvendësguvernatores së Parë, zj. Elisabeta Gjoni, Banka e Shqipërisë zhvilloi konferencën me temë “Modernizimi i sistemeve të pagesave me vlerë të vogël”. Në konferencë, pjesëmarrës ishin përfaqësues nga Banka Botërore, Banka Qendrore Evropiane, bankat qendrore të rajonit, Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Shoqata Shqiptare e Bankave dhe përfaqësues nga komuniteti i biznesit. Qëllimi i këtij aktiviteti ishte përcjellja e qartë e objektivave të synuar, në kuadër të reformimit të tregut të sistemeve të pagesave me vlerë të vogël, të gjithë aktorët e tregut, të cilët janë partnerë për arritjen e këtyre objektivave.
- Në datën 10 korrik 2018, Banka e Shqipërisë, në bashkëpunim me Bankën Botërore, organizoi workshop-in me temë “Financat për rritje ekonomike”. Workshop-i u përqendrua në prezantimin e studimit të Bankës Botërore “Aksesi në financim për ndërmarrjet mikro, të vogla dhe të mesme”. Në bazë të këtij studimi, Banka Botërore ka hartuar një raport të hollësishëm diagnostikimi dhe rekomandimesh, mbi mjedisin ekonomik ku zhvillojnë aktivitet ndërmarrjet mikro, të vogla dhe të mesme në Shqipëri.
- Në datën 1 nëntor 2018, nën drejtimin e Guvernatorit Sejko, Banka e Shqipërisë, në bashkëpunim me Shkollën Ekonomike dhe të Shkencave Politike të Londrës (London School of Economics and Political Science), organizoi konferencën vjetore me temë “Politika monetare, integrimi ekonomik dhe “Normaliteti i ri”. Punimet e konferencës u hapën me fjalët përshëndetëse të Guvernatorit Sejko; Drejtorit të Institutit për Çështjet Globale në Shkollën Ekonomike dhe të Shkencave Politike të Londrës, z. Erik Berglof; Ministrit të Financave dhe Ekonomisë, z. Arben Ahmetaj; dhe Kryeministrit të Republikës së Shqipërisë, z. Edi Rama. Paneli përmbyllës i konferencës, ai i guvernatorëve, mbledhi në një tryezë të përbashkët diskutimi, guvernatorët dhe zëvendësguvernatorët e Bankës së Shqipërisë, Islandës, Kosovës, Bosnje-Hercegovinës dhe Kroacisë.
- Në datën 15 nëntor 2018, nën drejtimin e Zëvendësguvernatores së Dytë, zj. Natasha Ahmetaj, Banka e Shqipërisë, në bashkëpunim me Qendrën FinSAC (Financial Sector Advisory Center) të Bankës Botërore, organizuan Konferencën Rajonale me temë “Planifikimi i rimëkëmbjes dhe ndërhyrjes së jashtëzakonshme”, me pjesëmarrjen e përfaqësuesve të autoriteteve mbikëqyrëse dhe të ndërhyrjes së jashtëzakonshme të Bashkimit Evropian, të vendeve të rajonit dhe të bankave tregtare të vendit tonë. Kjo konferencë kulmoi punën e 18 muajve të fundit të Bankës së Shqipërisë, drejt zhvillimit të një kuadri të plotë për rimëkëmbjen dhe ndërhyrjen e jashtëzakonshme në sektorin bankar.
- Në datat 6-7 dhjetor 2018, Banka e Shqipërisë organizoi workshop-in e 12-të të Kërkimeve Ekonomike për Evropën Juglindore. Ky aktivitet synon të ofrojë një forum diskutimi të punëve kërkimore inovative mbi çështje të lidhura me bankingun qendror dhe të nxisë shkëmbimin e pikëpamjeve

midis kërkuesve të Bankës së Shqipërisë, bankave qendrore simotra, akademisë dhe institucioneve të tjera kërkimore.

- Në datën 14 dhjetor 2018, u zhvillua takimi i dytë i nivelit të lartë midis Bankës së Shqipërisë, Ministrit të Shtetit për Diasporën, bankave tregtare dhe subjekteve financiare jobanka të angazhuara në fushën e transfertave monetare që operojnë në vendin tonë. Takimi u mbajt në kuadër të Memorandumit të Mirëkuptimit “Për remitanat”, të nënshkruar vitin e kaluar nga Banka e Shqipërisë, Ministri i Shtetit për Diasporën dhe Ministria e Financave dhe Ekonomisë.
- Në datën 20 dhjetor 2018, me rastin e mbylljes së vitit, Guvernatori Sejko zhvilloi një takim me publicistë, analistë të politikës dhe të ekonomisë, gazetarë të shtypit të shkruar e medias elektronike. Gjatë këtij aktiviteti, u ndanë dhe tre çmimet e konkursit të përvitshëm “Çmimi i Guvernatorit për Diplomën më të Mirë për vitin 2018”: çmimi i parë për zj. Migena Musli, studente në Universitetin Mesdhetar të Shqipërisë; çmimi i dytë për z. Donald Vullnetari, student në Universitetin e Tiranës; dhe çmimi i tretë për z. Klisman Ndoje, student në Universitetin Libre de Bruxelles. Ky konkurs organizohet çdo vit nga Banka e Shqipërisë dhe i dedikohet studentëve shqiptarë të diplomuar gjatë periudhës, brenda dhe jashtë vendit, për punë kërkimore-shkencore në çështje të lidhura me ekonomisin monetar e ndërkombëtar, stabilitetin e çmimeve dhe atë financiar, integrimin ekonomik etj.

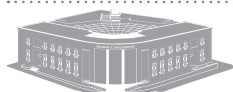
NJË BANKË QENDRORE E PËRGJEGJSHME DHE LLOGARIDHËNËSE

Banka e Shqipërisë e konsideron transparencën si një detyrim dhe instrument për rritjen e pavarësisë.

Marrëdhëniet institucionale me Kuvendin e Shqipërisë zhvillohen në disa drejtime, ku vend të rëndësishëm zënë seancat dëgjimore të Guvernatorit në Komisionin Parlamentar të Ekonomisë dhe Financave (KEF) dhe seancat plenare të Kuvendit. Në muajin maj 2018, Guvernatori prezantoi Raportin Vjetor të Bankës së Shqipërisë në KEF dhe më pas në Kuvendin e Shqipërisë, duke iu përgjigjur interesit të deputetëve për çështje të lidhura me të. Si çdo vit, Guvernatori prezantoi në muajin nëntor, në një seancë dëgjimore të dedikuar të KEF-it, opinionin e Bankës së Shqipërisë për projektbuxhetin e shtetit për vitin pasardhës.

Qytetarët mund të gjejnë informacion të plotë dhe të përditësuar mbi gjendjen ekonomiko-financiare dhe zhvillimet kryesore makroekonomike të vendit, si dhe rolin e kontributin e Bankës së Shqipërisë në këtë drejtim, në faqen zyrtare të internetit: www.bankofalbania.org.

Gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë prezantoi faqen e re të internetit me qëllim përcjelljen sa më qartë të filozofisë së saj të komunikimit dhe përshtatjen me sjelljen gjithnjë në ndryshim të përdoruesve dixhitalë. Duke qenë se faqja e internetit përfaqëson një nga mjetet kryesore të komunikimit, Banka e Shqipërisë

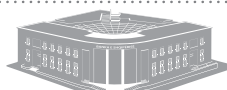
i kushtoi rëndësi të veçantë cilësisë, paraqitjes vizuale dhe lehtësisë në përdorim të saj. Faqja e re u rikonceptua me një dizajn të ri, modern e tërheqës, duke lehtësuar shfletimin nga publiku. Me publikimin e faqes së re, Banka e Shqipërisë përmbushi një nga objektivat kryesorë të strategjisë afatmesme të zhvillimit për periudhën 2018-2020, që synon rritjen e transparencës mbi veprimtarinë e saj përmes një komunikimi të hapur me publikun. Gjatë këtij viti, faqja e internetit pati rreth 910 mijë vizitorë, të cilët e vizituan faqen tonë rreth 3 milionë herë dhe shfletuan në total rreth 5.6 milionë rubrika.

Kjo faqe ofron të gjitha botimet e Bankës së Shqipërisë, të cilat përmbledhin informacion të përditësuar mbi ekonominë shqiptare dhe atë botërore; mbi zhvillimet në sistemin bankar dhe atë financiar; stabilitetin financiar e parandë; ndryshimet e pasurimet e legjislacionit bankar dhe të kuadrit të tij rregullator; si dhe mbi çështje të tjera, duke u konsoliduar kështu si burim informacionesh të sakta dhe të besueshme për publikun.

Botimet e realizuara gjatë vitit 2018 janë, si çdo vit, periodike e joperiodike, dhe numërojnë rreth 5700 faqe analiza, statistika dhe studime në gjuhën shqipe dhe atë angleze, që përfaqëson edhe numrin më të lartë të faqeve të botuara nga Banka e Shqipërisë në dekadën e fundit. Seti i raporteve periodike edhe gjatë këtij viti ka ruajtur të njëjtën strukturë: Raporti Vjetor (vjetor), Raporti i Politikës Monetare (tremujor), Raporti i Stabilitetit Financiar (gjashtëmujor) dhe Raporti i Mbikëqyrjes (vjetor). Përveç raporteve periodike, kjo gamë pasurohet më tej me Buletinin Zyrtar (në varësi të mbledhjeve të Këshillit Mbikëqyrës), Revistën "Bankingu Qendror" (gjashtëmujore), Revistën Ekonomike (gjashtëmujore), revistën "Të reja shkencore në Bankën e Shqipërisë" (gjashtëmujore), Librin e Konferencës Vjetore Shkencore 2017 "Zhvillimet në tregun bankar dhe infrastruktura e tregjeve financiare. Roli i strukturës, madhësisë dhe infrastrukturës së tregjeve në zbutjen e rreziqeve dhe ecurinë e ndërmjetësimit financiar", Librin e Konferencës I të Muzeut "Paraja dhe bankingu në Shqipëri, nga antikiteti në ditët tona", Librin e Konferencës BSH-FMN "Normat negative të interesit në Eurozonë dhe ndikimi i tyre në politikat dhe instrumentet e bankave qendrore të vendeve të Ballkanit Perëndimor", botimin "Remitancat: Një mbështetje për zhvillim", broshurën "25 vite banking qendror modern: shifra dhe fakte", si dhe materiale të ndryshme studimore dhe edukative.

Gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka vijuar politikën e shpërndarjes falas të botimeve të saj, duke pasur në konsideratë edhe përqasjen në fushën e përgjegjshmërisë sociale të reduktimit të botimeve në letër.

Në funksion të informimit të publikut, Banka e Shqipërisë i përgjigjet edhe kërkesave të shumta për informacion të qytetarëve në formë të shkruar ose në formë elektronike, në varësi të përzgjedhjes së tyre. Gjatë vitit 2018, kanë marrë përgjigje 101 kërkesa zyrtare drejtuar koordinatorit për të drejtën e informimit, rreth 164 email-e drejtuar adresës elektronike të përgjithshme të Bankës së Shqipërisë dhe rreth 300 mesazhe me kërkesa për informacion ardhur në faqen tonë në Facebook.

2.14. EDUKIMI FINANCIAR DHE MUZEU I BANKËS SË SHQIPËRISË

Bankat qendrore i kushtojnë vëmendje dhe burime të veçanta edukimit financiar dhe ekonomik të publikut. Kjo për arsye se një publik i informuar ka më shumë mundësi të kuptojë dhe të pranojë vendimet komplekse që Banka qendrore merr. Prej mëse një dhjetëvjeçari, Banka e Shqipërisë është angazhuar në zgjerimin dhe thellimin e kulturës financiare të publikut në vend, e veçanërisht të brezit të ri. Programet, aktivitetet dhe botimet e veçanta edukative të përgatitura nga Banka e Shqipërisë në këtë drejtim, kanë dy objektiva kryesorë: prezantimin e rolit dhe funksioneve të Bankës Qendrore tek publiku dhe kultivimin e përfundimit të një kulture financiare në shoqërinë shqiptare. Në përmbushje të objektivit të rritjes së kulturës financiare në vend, gjatë vitit 2018, ka vijuar puna për edukimin e publikut në disa forma.

- **Botimet edukative.** Gjatë vitit 2018, ka vijuar shpërndarja e teksteve mësimore "Financat personale në duart tuaja" për 6 shkolla të mesme të vendit që kanë zgjedhur ta zhvillojnë lëndën (gjithsej 820 nxënës). Nga ana tjetër, ka vijuar shpërndarja e broshurave dhe materialeve edukative të përgatitura në vitet paraardhëse.
- **Java e Parasë.** Në datën 12 mars 2018, në ambientet e Bankës së Shqipërisë, u çel Java e Parasë për vitin 2018 nën sloganin "Paraja: Ç'të mbjellësh, do të korrësh!". Banka e Shqipërisë mori pjesë për herë të pestë në këtë kremtim, në bashkëpunim me Shoqatën Shqiptare të Bankave dhe me mbështetjen e Ministrisë së Arsimit, Sportit dhe Rinisë, dhe Agjencisë së Sigurimit të Depozitave. Përgjatë javës u organizuan aktivitete edukative dhe ndërgjegjësuere të shumta, duke përfshirë në mënyrë të drejtpërdrejtë rreth 5000 fëmijë dhe të rinj, përfaqësues të rreth 55 shkollave 9-vjeçare, 14 shkollave të mesme, 8 universiteteve në 14 qytete. Aktivitetet e organizuara përfshinë: konkurse shkollore, leksione në auditoret e universiteteve dhe në qendra rinore, vizita të nxënësve në Muzeun e Bankës së Shqipërisë dhe në banka tregtare.
- **Faqja e Bankës së Shqipërisë në Facebook.** E krijuar në vitin 2014, me qëllim nxitjen dhe kultivimin e një kulture financiare, faqja e Bankës së Shqipërisë në Facebook, ka shërbyer si një tjetër mënyrë për t'i afruar publikut, kryesisht atij më të ri në moshë. Gjatë vitit 2018, janë publikuar rreth 70 postime për ta njohur publikun me materiale edukative, kuriozitete numizmatike, aktivitetet dhe botimet e Bankës.
- **Analiza e kulturës financiare në Shqipëri.** Gjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë prezantoi analizën e vërtetimit mbi "Matjen e kulturës financiare: Rezultatet për Shqipërinë, 2015", në Workshop-in XII të Kërkimeve për Evropën Juglindore. Kjo analizë e përgjithshme e rezultateve të vërtetimit, përbën një instrument të rëndësishëm në identifikimin e çështjeve që kanë nevojë për vëmendje dhe formulimin e strategjisë e politikave të edukimit të publikut.

MUZEU I BANKËS SË SHQIPËRISË

Që prej tetorit 2015, Muzeu i Bankës së Shqipërisë ka shërbyer si një urë lidhëse mes Bankës dhe publikut. Ekspozitat dhe informacionet e tij ofrojnë për publikun njohuri numizmatike dhe historike, si dhe koncepte të edukimit financiar. Gjatë vitit 2018, Muzeu i Bankës së Shqipërisë është vizituar nga 3100 individë, ndër të cilët 1700 qenë fëmijë e nxënës dhe 1400 të rritur mbi moshën 18 vjeç.

Çdo vit, Muzeu i Bankës së Shqipërisë organizon aktivitete me qëllim tërheqjen e vizitorëve të rinj dhe rritjen e bashkëpunimit me studiues, akademikë, muze të ngjashëm dhe jo vetëm, si dhe me institucionet e specializuara në kërkimet ekonomike, historike dhe të trashëgimisë kulturore. Për vitin 2018, Muzeu zhvilloi një sërë aktivitete me karakter historik dhe edukativ, të përmbledhura më poshtë.

- **Ekspozita e përkohshme “Gjergj Kastrioti Skënderbeu në monedhën dhe kartëmonedhën shqiptare”, 17 janar 2018.** Muzeu i Bankës së Shqipërisë, në përkujtim të 550-vjetorit të vdekjes së Heroit Kombëtar Gjergj Kastrioti Skënderbeut dhe Vitit Mbarëkombëtar kushtuar tij, çeli ekspozitën e përkohshme “Gjergj Kastrioti Skënderbeu në monedhën dhe kartëmonedhën shqiptare”, e cila prezantoi figurën e heroit të pasqyruar në monedhën dhe kartëmonedhën shqiptare, prej vitit 1921 deri në vitin 1996, si dhe elemente të ndryshme të shtypit të këtyre prerjeve. Ajo qëndroi e hapur gjatë gjithë vitit 2018.
- **Cikli i leksioneve “Netët e Muzeut”.** Qëllimi i ciklit me leksione “Netët e Muzeut” është bashkërendimi dhe integrimi i njohurive mbi monedhën në ekspozitën e Muzeut të Bankës së Shqipërisë me informacionin e gjendur në arkiva, biblioteka, koleksione private apo edhe atë të shfaqur përmes arkitekturës, skulpturës, arteve vizive dhe fotove të muzeve të tjera të vendit. Leksionet vijojnë me vizita të Muzeut. Për vitin 2018 u zhvilluan 2 leksione. Më 2 mars 2018, mjeku dhe filatelisti Prof. dr. Jovan Basho mbajti leksionin me temë “Gjergj Kastrioti Skënderbeu në pullën shqiptare”. Më 17 prill, Dr. Dorian Koçi, Drejtor i Muzeut Historik Kombëtar, mbajti leksionin me temë “Marrëdhëniet financiare të Ali Pashë Tepelenës”.
- **Seminari njëjavor “Monedhat antike që nga shfaqja e tyre (fillimi i shek. VII p.e.s.) deri në fundin e Perandorisë Romake (fundi i shek. V e.s.)”, 30 prill - 7 maj 2018.** Seminari u drejtua nga Dr. Albana Meta, numizmate pranë Institutit të Arkeologjisë. Në këtë seminar morën pjesë rreth 30 persona, përfshirë studiues, koleksionistë dhe studentë të Universitetit të Tiranës, të cilët u pajisën me certifikata pjesëmarrjeje.
- **Dita Ndërkombëtare e Muzeve, 18 maj 2018.** Me rastin e Ditës Ndërkombëtare të Muzeve, Muzeu i Bankës së Shqipërisë qëndroi i hapur në datën 18 maj, nga ora 9:00 deri në 20:00.
- **Ekspozita e përkohshme “Gjergj Kastrioti Skënderbeu në monedhën dhe kartëmonedhën shqiptare” në Prizren, Kosovë, 10 – 12 qershor 2018.** Banka e Shqipërisë, e organizoi këtë ekspozitë në bashkëpunim

me Bankën Qendrore të Republikës së Kosovës, në kuadër të Vitit Mbarëkombëtar të Gjergj Kastrioti Skënderbeut. Ekspozita u çel në mjediset e Ndërtesës së Lidhjes së Prizrenit, më datë 10 qershor 2018, datë kjo që përkon me përvjetorin e 140-të të Lidhjes Shqiptare të Prizrenit.

- **Konferenca II e Muzeut të Bankës së Shqipërisë me temë “Roli i parasë gjatë luftërave”, 20 shtator 2018.** Konferenca II e Muzeut të Bankës së Shqipërisë mbledhi së bashku historianë, numizmatë, arkeologë, studiues të historisë monetare e ekonomike, kërkues me përvojë por dhe të rinj, vendas e të huaj, për të prezantuar e diskutuar gjetjet e studimeve të tyre për rolin që ka luajtur paraja përgjatë zhvillimit të luftërave dhe anasjelltas ndër shekuj. Konferenca u organizua në sesione të dedikuara, duke nisur nga periudha e lashtësisë deri në atë bashkëkohore.
- **Ekspozita e përkohshme “80-vjetori i ndërtesës së Bankës së Shqipërisë”, 30 tetor 2018.** Më 30 tetor 2018, u çel ekspozita e përkohshme me temë “80-vjetori i ndërtesës së Bankës së Shqipërisë, 1938-2018”. Ekspozita përmbante fotografi dhe skica të ndërtesës qendrore të Bankës së Shqipërisë në Tiranë dhe të ndërtesave të ish-degëve të saj në Durrës, Shkodër, Korçë, Vlorë, Sarandë e Elbasan.

3. AUDITIMI I BRENDSHËM DHE OPINIONI I INSPEKTORIT TË PËRGJITHSHËM

Auditimi i brendshëm në Bankën e Shqipërisë realizohet nga Departamenti i Kontrollit. Objektivi kryesor i tij është të sigurojë mbarëvajtjen e zbatimit të ligjeve dhe akteve nënligjore në veprimtarinë e Bankës së Shqipërisë. Funkcioni i auditimit të brendshëm u siguron Administratorëve të Bankës dhe Këshillit Mbikëqyrës, në mënyrë periodike dhe të pavarur, verifikimin dhe vlerësimin e sistemeve të kontrollit të brendshëm, duke testuar kontrollet dhe procedurat e caktuara, por duke mos qenë një zëvendësues i tyre.

3.1. ZHVILLIME TË RËNDËSISHME NË AKTIVITETIN E AUDITIMIT TË BRENDSHËM GJATË VITIT

A. Vënia në zbatim e Politikës së Auditimit të Brendshëm

Procesi i shqyrtimit dhe i miratimit të Planit vjetor të Auditimit të Brendshëm në Bankën e Shqipërisë, u realizua në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit. Plan vjetor për vitin 2018 u hartua nga Departamenti i Kontrollit dhe Inspektori i Përgjithshëm dhe iu paraqit për shqyrtim Komitetit të Auditimit. Më tej, ky plan i dakorduar nga Komiteti i Auditimit, u miratua nga Këshilli Mbikëqyrës me vendimin nr.16, datë 07.02.2018.

B. Hartimi i planit vjetor të auditimit në sistemin e automatizur Pentana bazuar në metodologjinë e aprovuar të vlerësimit të rrezikut

Plani i propozuar për vitin 2019, u bazua në procesin e Vlerësimit të Rrezikut, për qëllime auditimi, nëpërmjet aplikimit me sistemin Pentana. Planifikimi i bazuar në rrezik nëpërmjet këtij sistemi, rrit cilësinë e planifikimit bazuar në rreziqet e identifikuara gjatë auditimit dhe gjatë përditësimit të universit të auditimit me rreziqet e ardhura nga mjedisi i jashtëm, bazuar edhe në kërkesat e vlerësuesve të jashtëm.

Duke filluar nga viti 2017, Departamenti ka mundur hartimin e planit të auditimit të bazuar plotësisht në rrezik, në përputhje edhe me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit të Brendshëm.

C. Marrëdhëniet me njësinë e Administrimit të Rrezikut Operacional (ARO)

Bashkëpunimi me njësinë ARO është i vazhdueshëm. Njësia vë në dispozicion të grupeve të auditimit (inspektorëve të kontrollit) listën e rreziqeve operationale që janë identifikuar dhe raportuar nga departamentet e Bankës periodikisht

dhe monitorohen nga ARO. Ndërkohë, në përfundim të çdo angazhimi, Departamenti i Kontrollit vë në dispozicion të Njësisë ARO raportet e auditimit, vlerësimin e rrezikut të funksionit dhe gjetjeve, dokumentacionin mbi proceset-kontrollet-rreziqet e testuara gjatë auditimeve, si dhe çdo informacion tjetër apo incident që mund t'i vlejë procesit të administrimit të rrezikut operacional në vazhdimësi.

Gjithashtu, Departamenti i Kontrollit raporton periodikisht rreziqet operationale që lidhen me vetë funksionin e auditimit të brendshëm.

D. Implementimi i rekomandimeve të vlerësuesve të jashtëm dhe rezultatet e vlerësimit të brendshëm

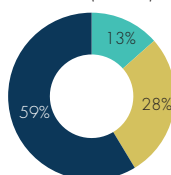
Në vijim të vlerësimit të jashtëm të cilësisë së aktivitetit të Auditimit të Brendshëm (External Quality Assessment), realizuar nga Banka Qendrore e Holandës në maj të vitit 2015, Departamenti i Kontrollit, në fund të vitit 2017, ka realizuar angazhimin e vetëvlerësimit të cilësisë së Auditimit të Brendshëm (Internal Quality Assessment).

Tabela në vijim tregon situatën në fund të vitit 2018, lidhur me rekomandimet e vlerësuesve të Jashtëm (EQA) realizuar nga Banka Qendrore e Holandës dhe rezultatet e angazhimit të Vetëvlerësimit të Auditimit të Brendshëm:

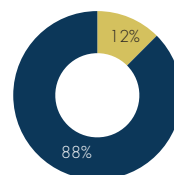
Grafik 44. Vlerësimi i cilësisë së auditit të brendshëm (EQA, 2015) dhe vetëvlerësimi i cilësisë (2017) dhe ai i vlerësimit aktual.

Nivelet e përputhshmërisë sipas EQA	Standardet e vlerësuara gjatë EQA sipas nivelit të përputhshmërisë (2015)	Statusi i angazhimit të vetëvlerësimit të cilësisë së AB në 2017	Statusi i aktual pas vlerësimit të fundit 2018
Nuk përputhet	14	0	0
Përputhet pjesërisht	29	16	13
Përputhet	61	88	91
TOTALI	104	104	104

EQA (2015)

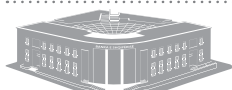
Statusi i aktual 2018

Sipas paraqitjes së mësipërme, vetëm 12.5% e standardeve (13 standarde) nuk janë plotësisht të zbatuara (në përputhje me praktikën më të mirë të parashikuar nga IPPF e Institutit Ndërkombëtar të Audituesve të Brendshëm dhe janë në planet e veprimit të Departamentit për t'u realizuar).

TREGUES TË PËRGJITHSHËM MBI DEPARTAMENTIN E KONTROLLIT

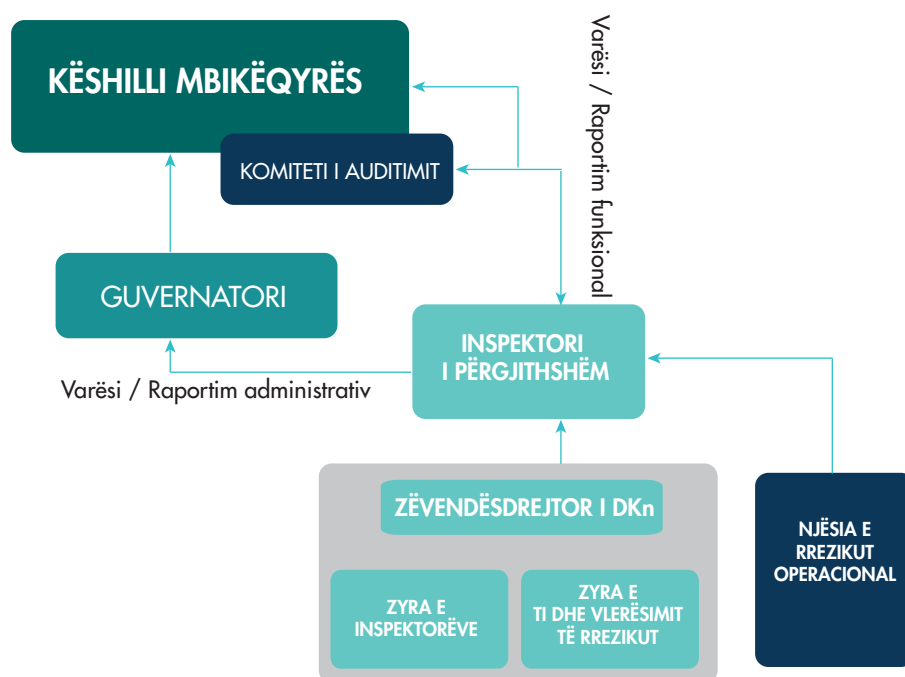
Në përputhje me ligjin "Për Bankën e Shqipërisë", Statutin e Bankës së Shqipërisë, politikën dhe rregulloren e Auditimit të Brendshëm, dhe rregulloren

e Komitetit të Auditimit, struktura e Departamentit të Kontrollit paraqitet sipas organigramës së mëposhtme, me qëllim sigurimin e ruajtjes së objektivitetit, pavarësisë, integritetit të informacionit, përdorimit eficient të burimeve dhe efektivitetit të sistemeve të kontrollit të brendshëm në Bankën e Shqipërisë.

A. Struktura organizative e Departamentit të Kontrollit

Struktura organizative e drejtuar nga Inspektori i Përgjithshëm jepet në vijim:

B. Rritja profesionale e stafit dhe trajnimi i vazhdueshëm

Në funksion të përmbushjes së objektivit strategjik për rritjen profesionale të audituesve të brendshëm, inspektorët e kontrollit janë përfshirë në programe trajnimi për auditimin e brendshëm dhe për menaxhimin e rrezikut të ofruara nga bankat qendrore, dhe njëkohësisht kanë ndjekur programe individuale për zhvillimin e tyre profesional dhe për dhënien e provimeve profesionale për anëtarësime/certifikime pranë institucioneve ndërkombëtare në fushën e financës dhe auditimit. Inspektorët e kontrollit kanë vijuar ndjekjen e programeve për certifikimet profesionale ACCA, CIA, CISA⁴², si dhe kanë ndjekur orët minimale të detyrueshme për mirëmbajtjen e këtyre titujve.

Tabelë 9. Statusi i kualifikimeve të stafit të Auditimit të Brendshëm

Programi i kualifikimit dhe ngritjes profesionale të stafit	
Inspektor të kualifikuar për auditim CIA	1 inspektor (1 në proces)
Inspektor të kualifikuar për auditime specifike të investimeve CIDA	2 inspektorë
Inspektor të kualifikuar për raportimin financiar ACCA	2 inspektorë (2 në proces)
Inspektor në proces kualifikimi për auditim IT CISA	1 inspektor

⁴² ACCA – Association of Chartered Certified Accountants (Shoqata e Audituesve të Certifikuar).

CIA – Certified Internal Auditor (Auditues i Brendshëm i Certifikuar).

CISA – Certified Information Systems Auditor (Auditues i Certifikuar i Sigurisë së Informacionit).

ANGAZHIMET E KRYERA GJATË VITIT 2018 DHE PROBLEMATIKAT KRYESORE TË EVIDENTUARA

Angazhimet e auditimeve të kryera gjatë vitit 2018 janë fokusuar në: (i) dhënien e opinionit mbi mjaftueshmërinë e kontroleve të brendshme të vendosura nga Drejtimi për funksionet/proceset e audituara, përfshirë dhe aplikacionet mbështetëse për kryerjen e aktiviteteve; (ii) angazhime të tjera audituese dhe joaudituese të paplanifikuara me kërkesë të veçantë nga Administratorët apo institucione të tjera jashtë Bankës.

Gjatë vitit 2018 u adresuan gjithsej 37 rekomandime të rezultuara nga 10 angazhime auditimi për dhënie sigurie. Rekomandimet kanë adresuar kryesisht nevojën për përmirësimin e proceseve (49%), rishikimin e bazës rregullative (26%) dhe të tjera mbi zbatimin e bazës rregullative.

Gjetjet dhe rekomandimet për secilin prej auditimeve të realizuara gjatë kësaj periudhe janë adresuar fillimisht pranë drejtuesve të njësive për komente dhe më pas pranë Administratorëve të Bankës së Shqipërisë.

3.2. ADMINISTRIMI I RREZIKUT OPERACIONAL

Administrimi i Rrezikut Operacional është një nga funksionet më të reja në Bankën e Shqipërisë. Në vitin 2015, Banka e Shqipërisë filloi projektin për ngritjen e këtij funksioni, bazuar në standardet ndërkombëtare të Administrimit të Rrezikut, si dhe në praktikat më të mira të bankave qendrore. Në vitin 2016 u finalizua krijimi i funksionit të administrimit të rrezikut operacional në Bankën e Shqipërisë.

Objektivi kryesor i Administrimit të Rrezikut Operacional është: të miradministrojë pasiguritë dhe rreziqet e mundshme që shoqërojnë veprimtarinë e Bankës; të informojë në çdo kohë Administratorët; të ndihmojë procesin e vendimmarrjes mbi rreziqet që mund të pengojnë arritjen e objektivave të Bankës së Shqipërisë, apo të kenë ndikime negative financiare dhe/ose reputacionale.

A. Ecuria e administrimit të rrezikut operacional gjatë vitit 2018

Në vitin 2018, Njësia e Administrimit të Rrezikut Operacional ka vazhduar rishikimin dhe monitorimin e rreziqeve të identifikuara me njësitë e Bankës, dhe ka hartuar raporte periodike për Administratorët, Komitetin e Auditimit dhe Këshillin Mbikëqyrës, mbi rezultatet dhe analizën e ekspozimit të Bankës ndaj rrezikut operacional.

Gjatë vitit 2018, përparësi i është dhënë evidentimit dhe monitorimit periodik të ngjarjeve/rreziqeve të kategorizuara si "mashtim" (*fraud*) për të gjitha proceset e Bankës, bazuar në praktikat e evidentuara nga bankat qendrore (IORWG - *International Operational Risk Working Group*). Për të gjitha njësitë

organizative të bankës janë evidentuar 34 rreziqe të klasifikuara në kategorinë "FRAUD" (mashtim).

Viti 2018 mund të konsiderohet si konsolidimi dhe maturimi i funksionit të administrimit të rrezikut operacional.

Realizime në vitin 2018

- Me miratimin e nivelit të tolerancës ndaj rrezikut operacional me vendimin nr.18, datë 29.3.2017, të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë, për trajtimin e të gjitha rreziqeve të mbetura (reziduale), të cilat u klasifikuan "Të larta" dhe "Të mesme", njësia ARO ka kryer proceset periodike të rivlerësimit të Rreziqeve Operacionale bazuar në raportimet periodike të njësive, si dhe rishikimin e të gjitha proceseve të realizuara në nivel banke. Vlerësimi periodik ndihmon në identifikimin dhe trajtimin e rreziqeve të ndodhura sidomos për proceset e vlerësuara me rrezik 'të mesëm' dhe 'të lartë'.
- Miratimi i planeve të veprimit nga Administratorët, të cilat u hartuan nga njësia ARO, në bashkëpunim me të gjitha njësitë e përfshira. U hartuan në total 27 plane veprimi dhe 5 tregues kyç rreziku për minimizimin e 59 rreziqeve operacionale të klasifikuara si "të larta" dhe "të mesme".
- Rishikimi dhe rivlerësimi periodik i databazës së rreziqeve operacionale. Njësia ARO zhvilloi takime me të gjitha njësitë, për të rishikuar databazën e rreziqeve operacionale. Kjo fazë është mbështetur edhe në të dhënat e databazës më të fundit të rreziqeve operacionale të dërguara nga IORWG. Në përfundim, Databaza e Rrezikut Operacional ka evidentuar në total 313 rreziqe operacionale, nga të cilat 304 janë rreziqe specifike dhe 9 rreziqe me natyrë gjithëpërfshirëse.
- Rishikimi i databazës së proceseve të realizuara. Gjatë kësaj faze, u rishikuan gjithsej 409 procese/nënprocese për 23 funksione të shpërndara sipas nivelit të përgjegjësisë për njësitë dhe komitetet e Bankës së Shqipërisë.

B. Vlerësimi i nivelit të Administrimit të Rrezikut Operacional nga ekspertët e huaj

Vlerësimi i nivelit të Administrimit të Rrezikut Operacional kryhet bazuar në metodologjinë e përdorur nga Grupi Ndërkombëtar i Punës për Rrezikun Operacional (IORWG) për bankat qendrore, pjesë e të cilit është edhe Banka e Shqipërisë.

Kjo organizatë është krijuar në tetor 2005 dhe zhvillon e drejton procesin e Menaxhimit të Rrezikut Operacional për Bankat Qendrore. Aktualisht ka të anëtarësuar 96 banka qendrore dhe autoritete mbikëqyrëse dhe monetare. Banka e Shqipërisë u anëtarësua pranë kësaj organizate, në korrik të vitit 2015. Në vijim të këtij procesi, progresi i nivelit të maturitetit të Administrimit të Rrezikut Operacional në BSH ka kaluar nga 'ad-hoc' në 'i menaxhuar' dhe ishte në tejkalim të pritshmërive të objektivave të Bankës së Shqipërisë, duke kapërcyer nivelin 'bazik'.

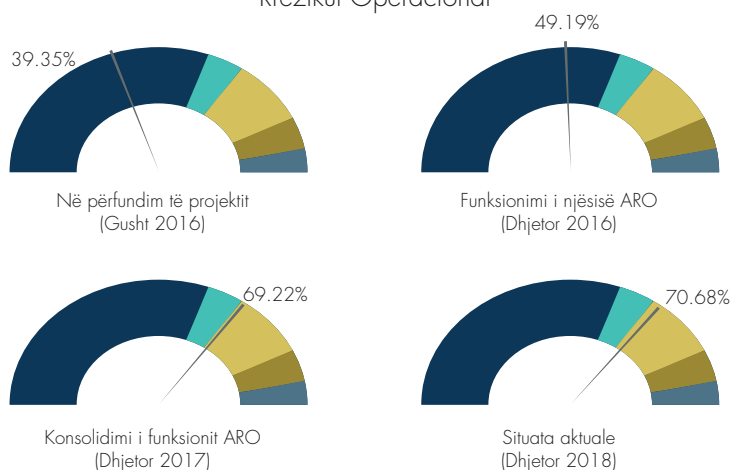
Aktualisht, në këtë nivel vlerësohen shumica e bankave qendrore që kanë të paktën mbi 5 vjet të konsoliduar funksionin e administrimit të rrezikut.

AD-HOC	BAZIKE	I MENAXHUAR	I AVANCUAR	I MATURUAR
<61%	≥61%	≥69%	≥86%	≥94%

Pas shprehjes së tolerancës për rrezikun operacional nga Këshilli Mbikëqyrës, hartimin dhe miratimin e planeve të veprimit pranë Administratorëve, rishikimin dhe rivlerësimin periodik të databazës së rreziqeve operationale, niveli i maturitetit gjatë vitit 2017, pati një rritje të konsiderueshme në nivelin 69.22% (nga 49.19% në fund të vitit 2016). Niveli aktual i maturitetit i vlerësuar për vitin 2018 është 70.68%, bazuar në ecurinë e procesit të ndjekjes së planeve të veprimit dhe vlerësimit të rreziqeve të raportuara periodikisht nga njësitë. Ky nivel është plotësisht në përputhje me objektivat afatmesëm të funksionit të ARO-s në Bankën e Shqipërisë.

Vlerësimi bëhet periodikisht bazuar në matricën e vlerësimit të IORWG, e cila përcakton dizënjimin e proceseve dhe sistemeve të kontrollit që mbulojnë këto procese, mënyrën dhe strukturën e organizimit, raportimin, rezultatet pas menaxhimit të rrezikut dhe kulturën e rrezikut, e cila është një sfidë që kërkon monitorim, koherencë dhe rritje të ndërgjegjësimit të vazhdueshëm.

Grafik 45. Matësi i Shpejtësisë së Nivelit të Maturitetit të Administrimit të Rrezikut Operacional

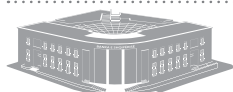

Burimi: Banka e Shqipërisë.

C. Funksioni i sinjalizuesit në Bankën e Shqipërisë

Në ndihmë të procesit të Administrimit të Rrezikut Operacional ka ardhur edhe konsolidimi i funksionit të sinjalizimit. Bazuar në ligjin nr. 60/2016 "Për sinjalizimin dhe mbrojtjen e sinjalizuesve", kjo strukturë ka për qëllim:

- të parandalojë dhe të godasë korrupsionin në Bankën e Shqipërisë;
- të nxisë sinjalizimet mbi veprimet ose praktikatat e dyshuara të korrupsionit;

- c) të mbrojnë individët që sinjalizojnë veprimet ose praktikatat e dyshuara të korrupsionit në vendin e tyre të punës.

Me miratimin e rregullores "Për hetimin administrativ të sinjalizimit, për mbrojtjen e konfidencialitetit dhe për mbrojtjen nga hakmarrja në Bankën e Shqipërisë", në muajin dhjetor 2017, të gjitha njësitë e Bankës së Shqipërisë u njohën me rregulloren, e cila është e publikuar dhe është e aksesueshme nga çdo punonjës.

Viti 2018 ka funksionuar me bazën rregullative të plotë dhe të gjithë udhëzuesit (anekset) dhe mjetet e nevojshme për t'i mundësuar stafit sinjalizimin e rasteve të dyshimta.

D. Menaxhimi i Vijueshmërisë së Veprimtarisë në Bankën e Shqipërisë (BCM)⁴³

Banka e Shqipërisë ngriti grupin e punës për projektin "Hartimi dhe implementimi i programit të Menaxhimit të Vijueshmërisë së Veprimtarisë në Bankën e Shqipërisë". Në vijim të punës të realizuar, projekti ndodhet në fazën finale të përfundimit të angazhimit.

Ky projekt u realizua bazuar në infrastrukturën më të përditësuar të Bankës dhe është hartuar i tillë që të përditësohet dhe të mirëmbahet periodikisht me të gjitha ndryshimet.

Qëllimi i këtij projekti është që nëpërmjet hartimit të kuadrit të nevojshëm rregullativ, në rast të ndërprerjeve operacionale gjatë një krize/emergjence, të mbështesë Bankën në përpjekjet e saj për të përmirësuar aftësinë reaguese, të sigurojë vazhdimësinë e proceseve kritike, si dhe të rimëkëmbë veprimtarinë normale të aktivitetit të Bankës sa më shpejt të jetë e mundur.

Aktet rregullative të hartuara janë bazuar në Standardin BS 25999 dhe në praktikatat më të mira në fushën e Menaxhimit të Vijueshmërisë së Veprimtarisë (BCM). Standardi BS25999 është gjerësisht i pranuar si standardi bazë për hartimin dhe implementimin e një Programi efektiv MVV dhe është i aplikueshëm për të gjitha organizatat (duke përfshirë industrinë dhe sektorët e tyre).

Standardi siguron një kornizë të praktikave më të mira me qëllim minimizimin e pasojave negative gjatë ngjarjeve të padëshiruara, të cilat mund të shkaktojnë ndërprerjen e veprimtarisë. Bazuar në këtë standard, "Menaxhimi i Vijueshmërisë së Veprimtarisë (MVV) është një proces i orientuar nga aktiviteti, i cili vendos një kuadër rregullativ strategjik dhe operacional të përshtatur sipas nevojave që:

- përmirëson në mënyrë proaktive aftësinë rimëkëmbëse të organizatës ndaj ndërprerjeve operacionale, të cilat e bëjnë të paftë për të përmbushur objektivat kryesorë;

⁴³ MVV (BCM) – Menaxhimi i Vijueshmërisë së Veprimtarisë (Business Continuity Management).

- siguron një metodë rimëkëmbjeje të aftësisë së organizatës për të ofruar produktet dhe shërbimet në kohën dhe cilësinë e dakorduar pasi ndodh ndërprerja e aktivitetit;
- ofron një aftësi të provuar për të menaxhuar ndërprerjen e aktivitetit dhe për të mbrojtur reputacionin e organizatës.

4. BURIMET NJERËZORE

Zhvillimi i burimeve njerëzore, në përputhje me objektivat, strategjinë dhe zbatimin e politikave përkatëse të Bankës, synon të krijojë një mjedis pune të përshtatshëm dhe motivues, që i shërben jo vetëm rritjes profesionale të punonjësve, por dhe përmirësimit të vazhdueshëm të proceseve administrative të institucionit.

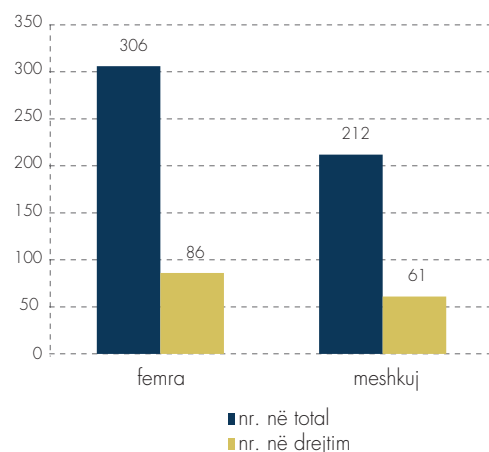
Në përputhje me objektivat strategjike afatmesëm të Bankës, administrimi i kapaciteteve njerëzore është fokusuar në përvetësimin dhe zbatimin në vazhdimësi të praktikave më të mira të menaxhimit të burimeve njerëzore që aplikohen në institucione të ngjashme në Bashkimin Evropian. Ndjekja e politikave dinamike të punësimit, menaxhimit dhe promovimit në karrierë të stafit, për një organizim strukturor profesional dhe fleksibël, mbetet në vijimësi prioritet i Bankës. Gjithashtu, racionalizimi i strukturës organizative dhe përmirësimi i efektivitetit të institucionit, në linjë me objektivat strategjike të tij dhe kuadrin rregullativ përkatës, janë qëllimi kryesor i këtyre politikave.

Menaxhimi efikas i burimeve njerëzore kërkon përshtatjen e infrastrukturës rregullative të institucionit me standardet më të mira, duke krijuar në vazhdimësi mundësi promovimi për punonjësit me eksperiencë profesionale, si dhe duke synuar gjithmonë motivimin e punonjësve dhe rritjen e efektivitetit në punë. Përmes politikave për rritjen e motivimit profesional, është synuar ruajtja e qëndrueshmërisë dhe vazhdimësisë së stafit, e cilësuar si një ndër sfidat kryesore me të cilat përballen ditët e sotme bankat qendrore.

Përfaqësimi gjinor i stafit, në nivel drejtues dhe profesional, është i ekuilibruar. Raporti i femrave ndaj meshkujve në totalin e punonjësve është 59% - 41%, ndërkohë që ky raport në nivel drejtues është 58% - 42%.

Në vitin 2018, në kuadër të rikonceptimit dhe të rolit të disa njësive të Bankës, u realizuan disa ndryshime të strukturës organizative. Këto ndryshime synuan përmirësimin dhe forcimin e disa proceseve të rëndësishme, si dhe përshtatjen më të mirë të strukturave të këtyre njësive të Bankës me detyrat specifike, që burojnë nga objektivat dhe veprimtaria e institucionit.

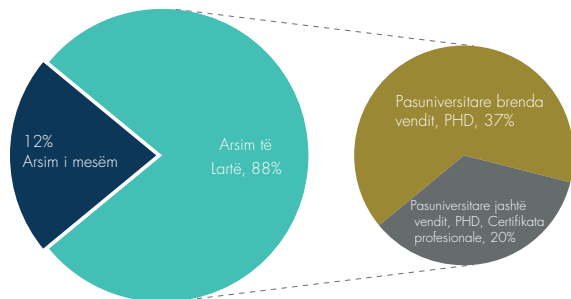
Grafik 46. Raporti femra/meshkuj në drejtim

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 47. Shpërndarja e punonjësve sipas arsimit

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Një kujdes i veçantë i është kushtuar edhe kombinimit të stafit profesional me përvojë me stafin e ri. Moshë mesatare e stafit është 43 vjeç, ndërkohë që rreth 88% e punonjësve në Bankë janë me arsim të lartë. Vlen të theksohet se 57% e tyre kanë përfunduar studime pasuniversitare në nivel Master/PhD, si dhe kanë përfutur certifikata profesionale të njohura nga institucione ndërkombëtare. Rreth 37% e punonjësve kanë kryer studime pasuniversitare brenda vendit, ndërsa 20% e tyre kanë kryer studime pasuniversitare në institucione akademike prestigjioze jashtë vendit.

Një aspekt i rëndësishëm i politikave të burimeve njerëzore është edhe identifikimi i kapaciteteve profesionale dhe ndërpersonale, si dhe përdorimi i tyre në funksion të trajnimit dhe zhvillimit të stafit, i cili është bërë i mundur nëpërmjet realizimit të trajnimeve profesionale, brenda dhe jashtë vendit. Pjesëmarrja e stafit në këto trajnime të specializuara, të organizuara nga banka të ndryshme qendrore, institucionet financiare ndërkombëtare (IFN) apo të tjera, përveç rritjes së njohurive profesionale, i shërben stafit të Bankës edhe për shkëmbimin e përvojave profesionale dhe menaxheriale me përfaqësuesit e institucioneve të tjera financiare.

Pjesëmarrja më e lartë në trajnime me 46% është kryer në banka qendrore evropiane si: Banka e Gjermanisë, Banka e Italisë, Banka e Çekisë, Banka e Holandës, Banka e Francës, Banka e Polonisë, Banka Qendrore Evropiane etj. Trajnimet e kryera nga institucione financiare ndërkombëtare përbëjnë 23% të pjesëmarrjeve dhe më konkretisht në: Fondin Monetar Ndërkombëtar (FMN), BERZH, BIS, si dhe me 28% pjesëmarrje në trajnime të kryera në bashkëpunim me organizatorë të tjerë si: Komisioni Evropian, EBA, Eurostat, IFC, JP Morgan, CEF etj.

Krahasuar me vitet e shkuara, në vitin 2018, vihet re një dyfishim i pjesëmarrjeve trajnuese brenda vendit, si pasojë e nismave të ndërmara nga Banka e Shqipërisë për trajnimin e stafit drejtues (aktiviteti me Federal Reserve (FED)) si dhe një rritje e lehtë e numrit të pjesëmarrjeve trajnuese të zhvilluara jashtë vendit. Pjesa më e madhe e trajnimeve profesionale në vitin 2018 janë realizuar në fushën e Mbikëqyrjes Bankare (10.9%), Politikës Monetare (10.0%), Bankingut Qendror (10.0%) si dhe Operacioneve Monetare (9.2%). Pjesa tjetër e trajnimeve është zhvilluar në fusha si: auditimi i brendshëm, çështje të emisionit dhe administrimit të parasë, statistika, kontabilitet edhe financë, ekonomi dhe modelim etj. Duhet theksuar se numri më i madh i trajnimeve profesionale është i fokusuar drejt ndërtimit të kapaciteteve institucionale të bankës qendrore për përmbytjen e funksioneve të saj kryesore.

MARRËVESHJE DHE BASHKËPUNIME

Edhe gjatë vitit 2018, një pjesë e aktiviteteve brenda dhe jashtë vendit janë realizuar në kuadër të marrëveshjeve të bashkëpunimit të Bankës me institucione homologe si Banka e Turqisë, Banka e Kosovës, EBA, SECO. Me qëllim marrjen e informacionit të targetuar dhe specifik, nga këto marrëveshje janë realizuar 13 aktivitete të formave të ndryshme, ku kanë marrë pjesë 53 punonjës të bankës.

HAPËSIRË INFORMUESE 13: POLITIKAT SOCIALE DHE PËRGJEGJËSIA SHOQËRORE

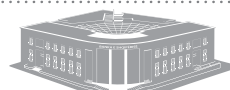
Në punën e saj, Banka e Shqipërisë synon të ruajë dhe të forcojë më tej vlerat shoqërore, të rrisë ndërgjegjësimin e punonjësve të saj në drejtim të mbështetjes së shtresave në nevojë apo të kauzave të ndryshme sociale. Shembuj të këtyre përpjekjeve janë iniciativat për mbështetjen e edukimit financiar, krijimin e një ambienti më të mirë për komunitete në nevojë, si dhe aktivitete vullnetare për të kontribuar në përmirësimin e cilësisë së jetës të shtresave pa përkrahje. Mbështetur në ligjin "Për Bankën e Shqipërisë", kjo e fundit nuk mund të akordojë ndihma financiare apo donacione, por pavarësisht kësaj, gjatë vitit 2018, në kuadër të përgjegjësisë sociale dhe ndjeshmërisë qytetare, punonjësit kanë kontribuar vullnetarisht në aktivitete të ndryshme humanitare, si një reagim moral ndaj realizimit të qëllimeve të përbashkëta komunitare.

Me rastin e 1 Qershorit, Ditës Ndërkombëtare të Fëmijëve, punonjësit e Bankës kanë dhënë kontribut monetar dhe ndihma materiale (dhurata) në baza vullnetare, me qëllim blerjen e veshjeve, pajisjeve për fëmijë, lodrave, mjeteve mësimore, si dhe artikuj të tjerë, sipas nevojave të paraqitura nga shtëpia e foshnjës "Lulet e Vogla" dhe "Shkolla speciale", të dyja në qytetin e Korçës.

Në bashkëpunim me Kryqin e Kuq Shqiptar dhe Qendrën e Dhurimit të Gjakut, me rastin e Ditës Botërore të Dhurimit të Gjakut, në muajin maj punonjësit e Bankës u solidarizuan me nismën humanitare për dhurimin vullnetar të gjakut, si një akt human. Procesi u administrua nga punonjës të Kryqit të Kuq Shqiptar dhe Qendrës së Dhurimit të Gjakut, sipas standardeve përkatëse.

Në datën 2 prill 2018, ndërtesa qendrore e Bankës së Shqipërisë është ndriçuar në ngjyrë blu për të shënuar Ditën Botërore të Autizmit, si pjesë e një iniciative të përbashkët kombëtare për rritjen e ndërgjegjësimit për këtë çrregullim të zhvillimit.

Me rastin e festave të fundvitit, në mjediset e bankës u organizua shitja e kartolinave të përgatitura nga fëmijë të fshatit SOS dhe fëmijët e Fondacionit Down Syndrome. Të ardhurat nga shitja e kartolinave të përgatitura nga fëmijët, do të përdoren për plotësimin e nevojave të tyre.

5. STRATEGJIA AFATMESME E ZHVILLIMIT TË BANKËS SË SHQIPËRISË, 2019 – 2021

Strategjia afatmesme paraqet ambicien e Bankës së Shqipërisë për periudhën trevjeçare në vijim. Ky dokument është në vazhden e implementimit të strategjisë 2016–2018, e cila u përditësua në nëntor 2017.

Strategjia ruan të pandryshuar misionin, vizionin dhe vlerat e Bankës së Shqipërisë, të përcaktuara në vitin 2016. Këto zbërthehen në tekstin e Strategjisë, në mënyrë që objektivat strategjike të përputhen me to.

Objektivat strategjike përcaktojnë drejtimet e përgjithshme dhe prioritetet në veprimtarinë e Bankës së Shqipërisë. Objektivat përcaktohen në ligjin organik dhe lidhen me: (i) stabilitetin e çmimeve (objektivi kryesor); (ii) sistemin e këmbimeve valutore; (iii) tregun e brendshëm financiar; (iv) sistemin e pagesave; dhe (v) përmirësimin e kushteve monetare e kredituese, në mbështetje të stabilitetit dhe të zhvillimeve ekonomike të vendit.

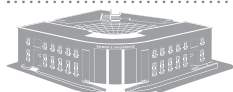
Objektivat e tjerë të Bankës së Shqipërisë, të kushtëzuara nga objektivi kryesor, nxisin ruajtjen e likuiditetit, aftësinë paguese dhe funksionimin normal të sistemit bankar të bazuar në parimet e tregut.

Detyrat e lëna në Rezolutën e Kuvendit për vlerësimin e veprimtarisë së Bankës së Shqipërisë janë përfshirë automatikisht tek objektivat strategjike, sipas fushave.

Strategjia përbëhet nga 3 pjesë kryesore që adresojnë implementimin e misionit, vizionit dhe vlerave të Bankës së Shqipërisë. Çdo pjesë ndahet në kapituj që përkojnë me fushat kryesore të përgjegjësisë së institucionit.

Objektivat strategjike synojnë të jenë: (i) të qartë dhe të kuptueshëm; (ii) të mundshëm për t'u realizuar, duke marrë parasysh burimet njerëzore dhe financiare, përvojën dhe kualifikimin e personelit, si dhe faktorët e jashtëm; dhe (iii) të arritshëm brenda periudhës afatmesme. Një organizim i tillë mundëson ofrimin e një informacioni sa më të detajuar lidhur me objektivat strategjike, veprimtaritë dhe njësitë përgjegjëse për realizimin e tyre. Nga ana tjetër, ai i shërben një monitorimi më të mirë të zbatimit të veprimtarive të parashikuara në Strategji.

Në vijim paraqiten sfidat kryesore me të cilat do të përballlet Banka e Shqipërisë gjatë periudhës trevjeçare.

a) Ruajtja e stabilitetit monetar

Për periudhën 2019-2021, synohet rritja e efektivitetit, fleksibilitetit dhe transparencës së politikës monetare. Zhvillimi i politikës monetare bazohet në trendet e zhvillimeve të brendshme e të jashtme, identifikimin e sfidave të së ardhmes dhe në shfrytëzimin e praktikave më të mira botërore të fushës.

Banka e Shqipërisë do të zhvillojë kapacitetet profesionale për vënien në zbatim të fleksibilitetit të shtuar të instrumenteve të politikës monetare dhe mekanizmave të ndjekjes së tregut të brendshëm të këmbimeve valutore.

Objektivat në fushën e statistikave lidhen me plotësimin e standardeve sasiore të metodologjive ndërkombëtare dhe legjislacionit të Bashkimit Evropian, lidhur me përmbajtjen dhe raportimin e statistikave pranë organizmave evropiane dhe ndërkombëtare.

b) Plotësimi i nevojave të ekonomisë për para dhe përmirësimi i cilësisë së kartëmonedhave

Plotësimi i nevojave në rritje të ekonomisë për para të gatshme dhe të përshtatshme për qarkullim do të arrihet përmes hedhjes në qarkullim të kartëmonedhave me dizajn të përmirësuar, si dhe prodhimit të prerjes së re 10,000 Lekë.

Garantimi i cilësisë synon ruajtjen e integritetit të kartëmonedhës dhe ofrimin e një imazhi dinjitoz të Bankës së Shqipërisë dhe të vetë shtetit shqiptar. Gjithashtu, do të punohet në drejtim të përmirësimit të elementeve të sigurisë së kartëmonedhës shqiptare dhe rritjes së bashkëpunimit në fushën e luftës kundër falsifikimit, me autoritetet kombëtare dhe evropiane.

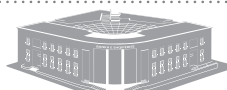
c) Nxitja e funksionimit normal të sistemit të pagesave

Banka e Shqipërisë synon rregullimin e veprimtarisë së operimit të infrastrukturave të klerimit e të shlyerjes së titujve dhe zgjerimin e kapaciteteve institucionale për licencimin dhe mbikëqyrjen e tyre. Gjithashtu, do të punohet në drejtim të konsolidimit të mjedisit rregullator lehtësues për pagesat me vlerë të vogël.

Banka e Shqipërisë do të nxisë përdorimin e instrumenteve elektronike të pagesave, nëpërmjet zhvillimeve infrastrukturore, për të garantuar qarkullimin e sigurt, të shpejtë dhe me kosto të ulët, të parasë në ekonomi. Gjatë periudhës afatmesme, do të finalizohet hartimi i skemës së debitimit direkt ndërbankar dhe do të punohet për krijimin e platformës kombëtare për procesimin e pagesave elektronike SWITCH dhe Instant Payments.

d) Promovimi i stabilitetit të sistemit financiar

Banka e Shqipërisë do të angazhohet në vlerësimin, monitorimin dhe identifikimin e veprimeve për trajtimin e rreziqeve të sistemit financiar, veçanërisht rrezikut sistematik dhe sektorit bankar. Kjo veprimtari do të kryhet në bashkëpunim me autoritete të tjera publike.

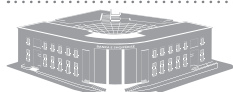
Në fokus do të jenë: (i) përafrimi i kuadrit rregullator me legjislacionin e Bashkimit Evropian dhe parimet e Komitetit të Bazelit; (ii) konsolidimi i mbikëqyrjes së bazuar në rrezik; dhe (iii) reduktimi i mëtejshëm i stokut të kredive me probleme, në zbatim të Planit Kombëtar për Kreditë e Këqija.

Në cilësinë e Autoritetit të Ndërhyrjes së Jashtëzakonshme, Banka e Shqipërisë do të punojë për hartimin e planeve të ndërhyrjes së jashtëzakonshme për çdo bankë, brenda afatit ligjor.

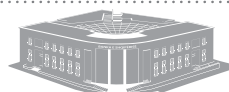
e) Forcimi i mirëqeverisjes së institucionit

Banka e Shqipërisë synon harmonizimin e plotë të ligjit të vet organik me Statutin e Sistemit Evropian të Bankave Qendrore. Një vëmendje e veçantë do t'i kushtohet rritjes së cilësisë së auditimit të brendshëm dhe shndërrimit të kuadrit të Administrimit të Rrezikut Operacional në një instrument eficient të parandalimit dhe minimizimit të rrezikut ndaj të cilit ekspozohet institucioni.

Së fundmi, Banka e Shqipërisë synon të rrisë efektivitetin në procedurat e prokurimit, të sigurojë mirëpërdorimin e fondeve dhe të ulë shpenzimet e veta procedurale.

PASQYRAT FINANCIARE
MË DHE PËR VITIN E MBYLLUR
MË 31 DHJETOR 2018
(SË BASHKU ME RAPORTIN E
AUDITUESVE TË PAVARUR)

KPMG Albania Shpk
Blvd "Dëshmorët e Kombit"
Kullat Binjake Kulla 1, Kati 13
Tiranë, Shqipëri
+355(4)2274 524
al-office@kpmg.com
kpmg.com/al

Raporti i Audituesve të Pavarur

Për Këshillin Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë

Opinion

Ne kemi audituar pasqyrat financiare të Bankës së Shqipërisë ("Banka"), të cilat përfshijnë pasqyrën e pozicionit financiar më 31 dhjetor 2018, pasqyrën e fitimit ose humbjes dhe të të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse, pasqyrën e ndryshimeve në kapital dhe pasqyrën e flukseve të parasë për vitin e mbyllur në atë datë, si dhe shënimet për pasqyrat financiare, përfshirë një përmbledhje të politikave të rëndësishme kontabël dhe shënime të tjera shpjeguese.

Sipas opinionit tonë, pasqyrat financiare bashkëlidhur japin një pamje të vërtetë dhe të drejtë të pozicionit financiar të Bankës më 31 dhjetor 2018, të performancës së saj financiare dhe flukseve të saj të parasë për vitin e mbyllur në atë datë, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (SNRF).

Baza për Opinionin

Ne e kryem auditimin tonë në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit (SNA-të). Përgjegjësitë tona sipas këtyre standardeve janë përshkruar në mënyrë më të detajuar në seksionin e raportit ku jepen *Përgjegjësitë e Audituesve për Auditimin e Pasqyrave Financiare*. Ne jemi të pavarur nga Banka në përputhje me Kodin e Etikës për Profesionistët Kontabël të Bordit të Standardeve Ndërkombëtare të Etikës për Profesionistët Kontabël (Kodi i BSNEPK) dhe me Kodin e Etikës të Institutit të Ekspertëve Kontabël të Autorizuar në Shqipëri (Kodi i IEKA), si dhe me kërkesat etike të Ligjit Nr. 10091, datë 5 mars 2009, "Për auditimin ligjor, organizimin e profesionit të Audituesit Ligjor dhe të Kontabilistit të Miratuar", të ndryshuar, që janë të zbatueshme për auditimin e pasqyrave financiare në Shqipëri, dhe kemi përmbushur përgjegjësitë e tjera etike në përputhje me këto kërkesa dhe me Kodin e BSNEPK dhe Kodin e IEKA.

Ne besojmë se evidenca e auditimit që kemi siguruar është e mjaftueshme dhe e përshtatshme për të dhënë një bazë për opinionin tonë.

Informacione të tjera

Drejtimi është përgjegjës për informacionet e tjera. Informacionet e tjera përfshijnë informacionin që jepet në Raportin Vjetor të përgatitur nga drejtimi dhe të aprovuar nga Këshilli Mbikëqyrës në përputhje me Nenin 69, paragrafët 1 deri në 3 të Ligjit Nr. 8269, datë 23 dhjetor 1997 “Për Bankën e Shqipërisë”, të ndryshuar, por këto informacione nuk përfshijnë pasqyrat financiare dhe raportin tonë të audituesve mbi këto pasqyra.

Opinionin ynë mbi pasqyrat financiare nuk mbulon informacionet e tjera dhe ne nuk shprehim ndonjë lloj konkluzioni që jep siguri në lidhje me këto informacione.

Në lidhje me auditimin e pasqyrave financiare, ne kemi përgjegjësinë të lexojmë informacionet e tjera dhe të vlerësojmë nëse këto informacione kanë inkoherenca materiale me pasqyrat financiare apo me njohjen që ne kemi marrë gjatë auditimit ose përndryshe, nëse duket se janë me anomali materiale. Nëse, bazuar në punën e kryer, ne arrijmë në përfundimin se në këto informacione ka një anomali materiale, atëherë ne duhet të raportojmë për këtë fakt. Ne nuk kemi asgjë për të raportuar.

Përgjegjësitë e Drejtimit dhe të Personave të Ngarkuar me Qeverisjen në lidhje me Pasqyrat Financiare

Drejtimi është përgjegjës për përgatitjen dhe paraqitjen e drejtë të pasqyrave financiare në përputhje me SNRF-të, dhe për ato kontrole të brendshme që drejtimi i gjykon të nevojshme për të bërë të mundur përgatitjen e pasqyrave financiare që nuk përmbajnë anomali materiale, qoftë për shkak të mashtrimit apo gabimit.

Në përgatitjen e pasqyrave financiare, drejtimi është përgjegjës për të vlerësuar aftësinë e Bankës për të vazhduar në vijimësi, për të dhënë informacion, nëse është e zbatueshme, për çështjet që kanë të bëjnë me vijimësinë dhe për të përdorur parimin kontabël të vijimësisë.

Ata që janë të ngarkuar me qeverisjen janë përgjegjës për mbikëqyrjen e procesit të raportimit financiar të Bankës.

Përgjegjësitë e Audituesve për Auditimin e Pasqyrave Financiare

Objektivat tona janë që të arrijmë një siguri të arsyeshme lidhur me faktin nëse pasqyrat financiare në tërësi nuk kanë anomali materiale, për shkak të mashtrimit apo gabimit, dhe të lëshojmë një raport auditimi që përfshin opinionin tonë. Siguria e arsyeshme është një siguri e nivelit të lartë, por nuk është një garanci që një auditim i kryer sipas SNA-ve do të identifikojë gjithmonë një anomali materiale kur ajo ekziston. Anomalitë mund të vijnë si rezultat i gabimit ose i mashtrimit dhe konsiderohen materiale nëse, individualisht ose të marra së bashku, pritet që në mënyrë të arsyeshme të influencojnë vendimet ekonomike të përdoruesve të marra bazuar në këto pasqyra financiare.

Si pjesë e auditimit në përputhje me SNA-të, ne ushtrojmë gjykimin profesional dhe ruajmë skepticizmin profesional gjatë gjithë auditimit. Ne gjithashtu:

- Identifikojmë dhe vlerësojmë rreziqet e anomalisë materiale, qoftë për shkak të mashtrimit ose gabimit, hartojmë dhe kryejmë procedurat e auditimit në përgjigje të këtyre rreziqeve, dhe marrim evidencë auditimi që është e mjaftueshme dhe e përshtatshme për të siguruar një bazë për opinionin tonë. Rreziku i mos zbulimit të një anomalie materiale si rezultat i mashtrimit është më i lartë se rreziku si rezultat i gabimit, sepse mashtrimi mund të përfshijë marrëveshje të fshehta, falsifikime, përjashtime të qëllimshme, informacione të deformuara, anashkalime të kontrolleve të brendshme.
- Sigurojmë një njohje të kontrollit të brendshëm që ka të bëjë me auditimin me qëllim që të përcaktojmë procedurat e auditimit që janë të përshtatshme sipas rrethanave, por jo për qëllime të shprehjes së një opinionimi mbi efikasitetin e kontrollit të brendshëm të Bankës.
- Vlerësojmë përshtatshmërinë e politikave kontabël të përdorura dhe arsyeshmërinë e çmuarjeve kontabël dhe të shpjegimeve përkatëse të bëra nga drejtimi.
- Nxjerrim një konkluzion në lidhje me përshtatshmërinë e përdorimit të bazës kontabël të vijimësisë, dhe bazuar në evidencën e auditimit të marrë, nëse ka një pasiguri materiale në lidhje me ngjarjet ose kushtet, e cila mund të hedhë dyshime të mëdha për aftësinë e Bankës për të vijuar veprimtarinë. Nëse ne arrijmë në përfundimin që ka një pasiguri ne duhet të tërheqim vëmendjen në raportin e audituesve në lidhje me shpjegimet e dhëna në pasqyrat financiare, ose nëse këto shpjegime janë të papërshtatshme, duhet të modifikojmë opinionin tonë. Konkluzionet tona bazohen në evidencën e auditimit të marrë deri në datën e raportit tonë të auditimit. Megjithatë, ngjarje ose kushte të ardhshme mund të bëjnë që Banka të ndërpresë veprimtarinë.
- Vlerësojmë paraqitjen e përgjithshme, strukturën dhe përmbajtjen e pasqyrave financiare, përfshirë informacionet shpjeguese të dhëna, dhe nëse pasqyrat financiare paraqesin transaksionet dhe ngjarjet në to në një mënyrë që arrin paraqitjen e drejtë.

Ne komunikojmë me personat e ngarkuar me qeverisjen, përveç të tjerave, lidhur me qëllimin dhe kohën e auditimit dhe gjetjet e rëndësishme të auditimit, përfshirë ndonjë mangësi të rëndësishme në kontrollin e brendshëm që ne mund të identifikojmë gjatë auditimit.

Fatos Beqja
Auditues Ligjor
KPMG Albania Shpk
Blvd "Dëshmorët e Kombit"
Kullat Binjake, Kulla 1, Kati 13
Tiranë, Shqipëri

Gordana Nikushevska
Partnere Auditimi
KPMG DOOEL Skopje
Filip Vtori Makedonski 3
Soravia Center, Kati 7, Shkup
Republika e Maqedonisë së Veriut

Tiranë, 28 mars 2019

PASQYRA E POZICIONIT FINANCIAR

Në milionë lekë	Shënime	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
AKTIVET			
Paraja dhe balancat me bankat	9	189,967	161,765
Aktive të tregtueshme	13	13,985	14,240
Ari monetar	10	6,992	7,291
Llogari me Fondin Monetar Ndërkombëtar	11	33,512	41,733
Kredi ndaj bankave	12	32,318	39,871
Investime në letra me vlerë	14	247,604	245,375
Aktive të qëndrueshme të trupëzuara dhe të patrupëzuara	15	20,195	20,226
Aktive të tjera	16	2,474	2,351
Totali i aktiveve		547,047	532,852
DETYRIMET			
Para në qarkullim	17	286,132	274,685
Detyrime ndaj bankave	18	137,223	146,635
Depozita dhe hua nga palë të treta	19	5,735	4,033
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	20	63,111	35,295
Detyrime ndaj Fondit Monetar Ndërkombëtar	11	23,990	26,751
Detyrime të tjera	21	365	484
Totali i detyrimeve		516,556	487,883
KAPITALI DHE REZERVAT			
Fondi i themelimit		2,500	2,500
Rezervat	22	27,991	42,469
Totali i kapitalit të vet dhe rezervat		30,491	44,969
Totali i detyrimeve, kapitali dhe rezervat		547,047	532,852

Shënimet nga faqja 141 deri në faqen 204 janë pjesë përbërëse e pasqyrave financiare.

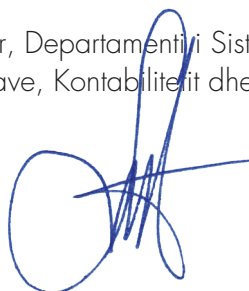
Këto pasqyra financiare u miratuan nga Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë më 28 mars 2019 dhe u nënshkruan në emër të tij nga:

Gent Sejko

Guvernator

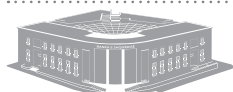
Ledia Bregu

Drejtor, Departamenti i Sistemeve të
Pagesave, Kontabilitetit dhe Financës

PASQYRA E FITIMIT OSE HUMBJES DHE E TË ARDHURAVE TË TJERA GJITHËPËRFSHIRËSE

Në milionë lekë	Shënime	2018	2017
Të ardhura nga interesat llogaritur me metodën e interesit efektiv	23	3,421	2,731
Shpenzime për interesa	23	(1,064)	(806)
Të ardhura nga interesat, neto		2,357	1,925
Të ardhura nga tarifa dhe komisione		84	75
Shpenzime për tarifa dhe komisione		(40)	(48)
Të ardhura nga tarifat dhe komisionet, neto		44	27
Të ardhura/(humbje) nga tregtimi, neto	24	177	(1,400)
Humbje/(të ardhura) të tjera, neto	25	(140)	568
Humbje neto nga ndryshimi në vlerën e drejtë të arit monetar	10	(299)	(225)
Humbje neto nga ndryshimet e kurseve të këmbimit	22	(14,106)	(12,855)
Totali i të ardhurave		(11,967)	(11,960)
Humbje neto nga zhvlerësimi i instrumenteve financiare	8(C)(vi)(b)	(1)	-
Shpenzime për personelin	26	(1,363)	(1,306)
Shpenzime zhvlerësimi dhe amortizimi	15	(377)	(455)
Shpenzime të tjera të përgjithshme dhe administrative		(613)	(611)
Rezultati neto për periudhën	27	(14,321)	(14,332)
Të ardhura të tjera gjithëpërfshirëse:			
Zëra që janë riklasifikuar apo mund të riklasifikohen në fitim ose humbje			
Instrumente borxhi me VDATGJ – ndryshimi neto në vlerën e drejtë	22	432	-
Aktive financiare të vlefshme për shitje – ndryshimi neto në vlerën e drejtë	22	-	(736)
Humbje të tjera gjithëpërfshirëse për vitin, pas tatimit		432	(736)
Totali i humbjes gjithëpërfshirëse për vitin		(13,889)	(15,068)

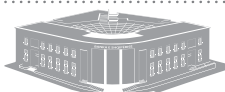
Shënimet nga faqja 141 deri në faqen 204 janë pjesë përbërëse e këtyre pasqyrave financiare.

PASQYRA E NDRYSHIMEVE NË KAPITAL

Në milionë lekë	Kapitali	Rezerva ligjore	Rezerva e rivlerësimit	Rezerva për vlerën e drejtë	Rezerva të tjera	Rezerva e tranzicionit	Filimi i pas-shpërndarë	Totali
Gjendja më 1 janar 2017	2,500	12,500	23,240	531	16,548	5,619	-	60,938
Totali i të ardhurave gjithëpërfshirëse	-	-	-	-	-	-	-	-
Rezultati neto për periudhën	-	-	-	-	-	-	(14,332)	(14,332)
Të ardhura të tjera gjithëpërfshirëse	-	-	-	-	-	-	-	-
Rezerva për vlerën e drejtë (aktive financiare të vlefshme për shitje)	-	-	-	(736)	-	-	-	(736)
Totali i të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse, pas tatimit	-	-	-	(736)	-	-	-	(736)
Totali i humbjeve gjithëpërfshirëse	-	-	-	(736)	-	-	(14,332)	(15,068)
Kontributet dhe shpërndarjet	-	-	-	-	-	-	-	-
Shpërndarë Qeverisë Shqiptare (Shënimi 20)	-	-	-	-	(14)	-	(887)	(901)
Totali i kontributeve dhe shpërndarjeve	-	-	-	-	(14)	-	(887)	(901)
Rishtëpërndarje e rezervës së tranzicionit dhe rezervave të tjera (Shënimi 22)	-	-	-	-	5,619	(5,619)	-	-
Transferime në rezerva (Shënimi 22)	-	-	(15,247)	-	28	-	15,219	-
Gjendja më 31 dhjetor 2017	2,500	12,500	7,993	(205)	22,181	-	-	44,969
Korrigjime nga zbatimi për herë të parë i SNRF 9, pas tatimit (Shënimi 8(B))	-	-	-	14	(27)	-	-	(13)
Gjendja e riparaqitur më 1 janar 2018	2,500	12,500	7,993	(191)	22,154	-	-	44,956
Totali i të ardhurave gjithëpërfshirëse	-	-	-	-	-	-	(14,321)	(14,321)
Rezultati neto për periudhën	-	-	-	-	-	-	-	-
Të ardhura të tjera gjithëpërfshirëse	-	-	-	432	-	-	-	432
Rezerva për vlerën e drejtë (instrumente borxhi)	-	-	-	432	-	-	-	432
Totali i të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse, pas tatimit	-	-	-	432	-	-	-	432
Totali i të ardhurave gjithëpërfshirëse	-	-	-	432	-	-	(14,321)	(13,889)
Kontributet dhe shpërndarjet	-	-	-	-	-	-	-	-
Shpërndarë Qeverisë Shqiptare (Shënimi 20)	-	-	-	-	(54)	-	(522)	(576)
Totali i kontributeve dhe shpërndarjeve	-	-	-	-	(54)	-	(522)	(576)
Transferime në rezerva (Shënimi 22)	-	-	(14,843)	-	-	-	14,843	-
Gjendja më 31 dhjetor 2018	2,500	12,500	(6,850)	241	22,100	-	-	30,491

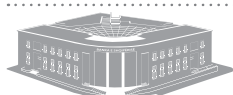
Shënimet nga faja 141 deri në faqen 204 janë pjesë përbërëse e këtyre pasqyrave financiare.

PASQYRA E FLUKSEVE TË MJETEVE MONETARE

Në milionë lekë	Shënime	2018	2017
Flukset e parave nga aktivitetet operative			
Rezultati neto për periudhën		(14,321)	(14,332)
Rregullime për:			
Zhvierësim dhe amortizim	15	377	455
Humbja neto nga zhvierësimi i instrumenteve financiare	7(A)	1	-
Të ardhura nga interesat, neto	23	(2,357)	(1,925)
Të ardhura nga tregtimi, neto	24	(177)	1,400
Humbje/(Fitimi) nga shitja e letrave me vlerë të investimit	25	169	(533)
Humbje neto nga ndryshimi në vlerën e drejtë të arit monetar	10	299	225
Humbje neto nga ndryshimet e kurseve të këmbimit	22	14,106	12,855
Provizione	21	11	25
		(1,892)	(1,830)
Ndryshime në:			
Aktive të tregtueshme		432	541
Llogaritë me Fondin Monetar Ndërkombëtar		7,210	(319)
Kredi dhe depozita ndaj/me bankat		3,234	(9,937)
Aktive të tjera		(123)	(4,235)
Para në qarkullim		11,447	15,864
Detyrime ndaj bankave		(4,804)	(3,930)
Depozita dhe hua ndaj palëve të treta		1,715	726
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore		29,595	16,511
Detyrime ndaj Fondit Monetar Ndërkombëtar		(2,391)	(665)
Detyrime të tjera		(104)	2,686
		44,319	15,412
Interesa të arkëtuara		3,943	3,287
Interesa të paguara		(1,042)	(770)
Para neto nga aktivitetet operative		47,220	17,929
Flukset e parave nga aktivitetet investuese			
Blerje të letrave me vlerë të investimit		(338,331)	(279,324)
Arkëtime nga shitja dhe maturimi i letrave me vlerë të investimit		324,632	320,158
Blerje të aktiveve të qëndrueshme të trupëzuara dhe të patrupëzuara		(347)	(76)
Para neto (të përdorura)/nga aktivitetet investuese		(14,046)	40,758
Flukset e parave nga aktivitetet financuese			
Fitimi për t'u shpërndarë Qeverisë Shqiptare	20	(901)	(908)
Para neto të përdorura në aktivitetet financuese		(901)	(908)
Rritja në para dhe ekuivalentet e saj gjatë vitit		32,273	57,779
Paraja dhe ekuivalentet e saj në fillim të vitit		161,765	105,490
Efekt i ndryshimit të kurseve të këmbimit mbi paranë gjendje		(8,390)	(1,504)
Paraja dhe ekuivalentet e saj në fund të vitit	9	185,648	161,765

Shënimet nga faqja 141 deri në faqen 204 janë pjesë përbërëse e këtyre pasqyrave financiare.

SHËNIME MBI PASQYRAT FINANCIARE MË DHE PËR VITIN E MBYLLUR MË 31 DHJETOR 2018

(të gjitha shumat janë në milionë lekë, nëse nuk shprehet ndryshe)

1. INFORMACION I PËRGJITHSHËM

Banka e Shqipërisë ('Banka') është Banka Qendrore e Republikës së Shqipërisë, që ushtron veprimtarinë e saj në përputhje me Ligjin nr. 8269, datë 23.12.1997 'Për Bankën e Shqipërisë'. Në zbatim të këtij ligji, detyrat kryesore të Bankës së Shqipërisë janë si vijon:

- të hartojë, të miratojë dhe të zbatojë politikën monetare të Republikës së Shqipërisë, në përputhje me objektivin e saj kryesor;
- të hartojë, të miratojë dhe të zbatojë regjimin e këmbimit valutor, si dhe politikën e kursit të këmbimit të valutave në Republikën e Shqipërisë;
- të licencojë ose të revokojë licencat e bankave dhe të mbikëqyrë veprimtarinë e tyre bankare, me qëllim që të sigurojë stabilitetin e sistemit bankar;
- të disponojë dhe të administrojë rezervat e saj valutore;
- të veprojë me cilësinë e bankierit, këshilltarit dhe të agjentit fiskal për Qeverinë e Republikës së Shqipërisë; dhe
- të nxisë funksionimin normal të sistemit të pagesave.

Banka i nënshtrohet ligjeve të miratuara nga Kuvendi i Republikës së Shqipërisë dhe ligjit 'Për Bankën e Shqipërisë'.

2. BAZAT E PËRGATITJES

Këto pasqyra financiare janë përgatitur në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar ('SNRF').

Këto janë pasqyrat e para financiare të Bankës në të cilat është aplikuar SNRF 9 'Instrumentet Financiare' dhe SNRF 15 'Të ardhurat nga kontratat me klientët'. Ndryshimet kryesore në politikat kontabël përshkruhen në shënimin 6.

3. MONEDHA FUNKSIONALE DHE E PREZANTIMIT

Këto pasqyra financiare paraqiten në Lek Shqiptar ('Lekë'), e cila është monedha funksionale e Bankës. Nëse nuk është shënuar ndryshe, të gjitha shumat janë rrumbullakosur në milionin më të afërt.

4. BAZA E MATJES

Këto pasqyra financiare janë përgatitur mbi bazën e kostos historike, përveç sa më poshtë:

Zëri	Baza e matjes
Ari Monetar	Vlerë e drejtë
Instrumente financiare me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit dhe humbjes (VDN-FH)	Vlerë e drejtë
Instrumentet financiare me vlerë të drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse (VDATGJ) (e zbatueshme nga 1 janari 2018)	Vlerë e drejtë
Aktivitet financiar të vlefshme për shitje (e zbatueshme para 1 janarit 2018)	Vlerë e drejtë

5. PËRDORIMI I VLERËSIMEVE DHE GJYKIMEVE

Në përgatitjen e këtyre pasqyrave financiare në përputhje me SNRF-të, drejtimi i Bankës ka bërë gjykime, vlerësime dhe supozime që ndikojnë në zbatimin e politikave kontabël të Bankës dhe në shumat e raportuara të aktiveve, detyrimeve, të ardhurave dhe shpenzimeve. Rezultatet aktuale mund të ndryshojnë nga ato të vlerësuara. Vlerësimet dhe supozimet shqyrtohen në mënyrë të vazhdueshme.

Rishikimet e vlerësimeve njihen në mënyrë prospektive.

(A) Gjykime

Informacioni për gjykimet e bëra në zbatimin e politikave kontabël, që ka një ndikim domethënës në shumat e njohura në pasqyrat financiare, është i përfshirë në shënimet e mëposhtme:

- E zbatueshme vetëm për vitin 2018:
 - Shënimi 7(A)(ii) dhe Shënimi 8(A) - klasifikimi i aktiveve financiare: vlerësimi i modelit të biznesit sipas të cilit mbahen aktivet dhe vlerësimi nëse kushtet kontraktuale të aktivitetit financiar janë vetëm pagesa e principalit dhe interesit mbi shumën e principalit të papaguar.
 - Shënimi 8(E)(vi)(a): përcaktimi i kriterëve për të vlerësuar nëse rreziku i kredisë nga aktivi financiar është rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare, përcaktimi i metodologjisë për përfshirjen e informacionit mbi të ardhmen në matjen e Humbjeve të Pritshme nga Krediti (HPK) dhe përzgjedhja dhe miratimi i modeleve të përdorura për të matur HPK-të.
- E zbatueshme për 2018 dhe 2017:
 - Shënimi 7(B) Para në qarkullim: klasifikimi i parasë në qarkullim si një detyrim financiar; dhe
 - Shënimi 7(G) Ari monetar: matja e arit monetar me vlerë të drejtë, duke njohur ndryshimet në vlerën e drejtë në fitim ose humbje.

B. Supozimet dhe pasiguritë e vlerësimit

Informacioni mbi supozimet dhe pasiguritë e vlerësimit, të cilat kanë rrezik domethënës të rezultojnë në një rregullim material në periudhën e mbyllur më 31 dhjetor 2018 paraqitet në shënimet e mëposhtme:

- E zbatueshme vetëm për vitin 2018:
 - Shënimi 8(E)(vi)(a) - zhvlerësimi i instrumenteve financiare: përcaktimi i të dhënave për modelin e matjes të HPK-ve, përfshirë informacionin mbi të ardhmen.
- E zbatueshme për 2018 dhe 2017:
 - Shënimi 7(A)(vi) - përcaktimi i vlerës së drejtë të instrumenteve financiare mbështetur në të dhëna të rëndësishme të pavrojtueshme; dhe
 - Shënimi 7(A)(vii) - zhvlerësimi i instrumenteve financiare: supozimet kryesore të përdorura në vlerësimin e flukseve të rikuperueshme monetare.

6. NDRYSHIME NË POLITIKAT KONTABËL

Banka ka zbatuar për herë të parë SNRF 9 (Shih (A)) dhe SNRF 15 (Shih (B)) nga 1 janari 2018. Një numër standardesh të reja janë të zbatueshëm nga 1 janari 2018, por nuk kanë efekt material mbi pasqyrat financiare të Bankës. Efekti i zbatimit fillestar të këtyre standardeve është i kufizuar tek SNRF 9 ka të bëjë kryesisht me sa më poshtë:

- ndryshime në kategoritë e klasifikimit dhe të matjes të aktiveve dhe detyrimeve financiare (Shënimi 8(A));
- rritje e humbjeve nga zhvlerësimi të njohura për aktivet financiare (Shënimi 8(B)); dhe
- shënime shpjeguese shtesë në lidhje me SNRF 9 (Shënimet 7(A), 8(A), 8(B) dhe 8(E) (vi)(a)).

Përveç ndryshimeve të mëposhtme, Banka ka zbatuar në mënyrë konsistente politikat kontabël të paraqitura në Shënimin 7, për të gjitha periudhat e paraqitura në këto pasqyra financiare.

A. SNRF 9 Instrumentet Financiare

SNRF 9 përcakton kërkesat për njohjen dhe matjen e aktiveve financiare, detyrimeve financiare dhe të disa kontratave për të blerë ose shitur zëra jo-financiare. Ky standard zëvendëson SNK 39 Instrumentet Financiare: Njohja dhe Matja. Kërkesat e SNRF 9 paraqesin një ndryshim të rëndësishëm nga SNK 39. Standardi i ri sjell ndryshime thelbësore në kontabilizimin e aktiveve financiare dhe në disa aspekte të kontabilizimit të detyrimeve financiare.

Si rezultat i zbatimit të SNRF 9, Banka ka zbatuar ndryshimet pasuese në SNK 1 Paraqitja e Pasqyrave Financiare, të cilat kërkojnë paraqitje të veçantë në pasqyrën e fitimit ose humbjes dhe të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse të interesit të llogaritur duke përdorur metodën e interesit efektiv.

Përveç kësaj, Banka ka zbatuar ndryshimet pasuese në SNRF 7 Instrumentet Financiare: Dhënia e informacioneve shpjeguese, që zbatohen për dhënien e informacioneve shpjeguese për vitin 2018, por nuk janë zbatuar për informacionin krahasues.

Ndryshimet kryesore në politikat kontabël të Bankës që rrjedhin nga zbatimi i SNRF 9 janë përmbledhur më poshtë. Ndikimi i plotë i miratimit të standardit është paraqitur në Shënimin 8(A) dhe 8(B).

Klasifikimi i aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare

SNRF 9 përmban tre kategori kryesore të klasifikimit të aktiveve financiare: matur me kosto të amortizuar (KA), me vlerë të drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse (VDATGJ) dhe me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit dhe humbjes (VDNFH). Klasifikimi sipas SNRF 9 përgjithësisht bazohet në modelin e biznesit sipas të cilit menaxhohet një aktiv financiar dhe mbi flukset e tij monetare kontraktuale. Standardi eliminon kategoritë e mëparshme të SNK 39, të mbajtura deri në maturim, hua dhe të arkëtueshme dhe të vlefshme për shitje. Për sqarime se si Banka klasifikon aktivet financiare sipas SNRF 9 shih Shënimin 7(A)(ii).

SNRF 9 ruan gjerësisht kërkesat ekzistuese të SNK 39 për klasifikimin e detyrimeve financiare. Për sqarime se si Banka klasifikon detyrimet financiare sipas SNRF 9, shih Shënimin 7(A)(ii).

Zhvlerësimi i instrumenteve financiare

SNRF 9 zëvendëson modelin e 'humbjeve të ndodhura' të SNK 39 me një model të 'humbjeve të pritshme të kreditit'. Modeli i ri i zhvlerësimit zbatohet gjithashtu edhe për disa lloj angazhime huash dhe kontrata garancie financiare, por jo për investimet në instrumente kapitali.

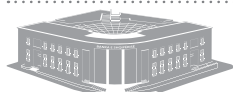
Sipas SNRF 9, humbjet nga krediti njihen më herët sesa sipas SNK 39. Për sqarime se si Banka zbaton kërkesat për zhvlerësim të SNRF 9, shih Shënimin 7(A)(vii).

Tranzicioni

Ndryshimet në politikat kontabël që rezultojnë nga zbatimi i SNRF 9 janë zbatuar në mënyrë retrospektive, përveç siç përshkruhet më poshtë:

- Periudhat krahasuese nuk janë rishikuar. Diferencat në vlerën kontabël të aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare që rezultojnë nga zbatimi i SNRF 9 janë njohur në rezerva më 1 janar 2018. Rrjedhimisht, informacioni i paraqitur për vitin 2017 nuk pasqyron kërkesat e SNRF 9 dhe për këtë arsye nuk është i krahasueshëm me informacionin e paraqitur për vitin 2018 sipas SNRF 9.

Banka përdori përjashtimin për të mos riparaqitur periudhat krahasuese, por duke pasur parasysh se ndryshimet e bëra nga SNRF 9 në SNK 1 parashtruan kërkesën për të paraqitur "të ardhurat nga interesi të llogaritura duke përdorur normën efektive të interesit" si një zë i veçantë në pasqyrën e fitimit ose humbjes

dhe ATGJ, Banka ka ndryshuar përshkrimin e zërit nga "të ardhurat nga interesi" të raportuara në 2017 në 'të ardhurat nga interesi të llogaritura duke përdorur metodën e interesit efektiv'.

- Përcaktimi i modelit të biznesit brenda të cilit mbahet një aktiv financiar është bërë në bazë të fakteve dhe të rrethanave që kanë ekzistuar në datën e zbatimit fillestar.
- Nëse një letër me vlerë borxhi ka shfaqur rrezik të ulët të kreditit në datën e zbatimit fillestar të SNRF 9, atëherë Banka ka supozuar që rreziku i kreditit mbi aktivin nuk është rritur ndjeshëm që nga njohja e tij fillestare.

Për më shumë informacion dhe detaje mbi ndryshimet dhe efektet që rrjedhin nga zbatimi i SNRF 9, shih Shënimin 7(A), 8(A), 8(B) dhe 8(E).

B. SNRF 15 Të ardhurat nga kontratat me klientët

SNRF 15 vendos një kuadër gjithëpërfshirës për të përcaktuar nëse, sa dhe kur njihen të ardhurat. Ai zëvendësoi SNK 18 Të Ardhurat, SNK 11 Kontratat e Ndërtimit dhe interpretimet përkatëse.

Banka fillimisht zbatoi SNRF 15 më 1 janar 2018 në mënyrë retrospektive, në përputhje me SNK 8 pa zbatuar ndonjë nga lehtësitë praktike. Koha ose shuma e të ardhurave nga komisionet dhe tarifat e Bankës nuk u ndikua nga zbatimi SNRF 15.

7. POLITIKA TË RËNDËSISHME KONTABËL

Banka ka zbatuar në mënyrë konsistente politikat e mëposhtme kontabël në të gjitha periodat e paraqitura në këto pasqyra financiare.

Disa shuma krahasuese në pasqyrën e fitimit ose humbjes dhe të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse janë riklasifikuar si rezultat i riparaqitjes së disa zërave në fitim ose humbje (Shënimi 24).

A. Instrumentet financiare

(i) Njohja dhe matja fillestare

Banka fillimisht njeh huatë dhe paradhëniet dhe depozitat në datën në të cilën lindin. Të gjitha instrumentet e tjera financiare (përfshirë blerjet dhe shitjet e zakonshme të aktiveve financiare) njihen në datën e tregtimit, që është data në të cilën Banka bëhet palë në kushtet kontraktuale të instrumentit.

Një aktiv ose detyrim financiar matet fillimisht me vlerën e drejtë plus kostot e transaksionit që lidhen drejtpërdrejt me blerjen ose emetimin e tij, për zërat jo me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit dhe humbjes.

(ii) Klasifikimi

Aktivitetet financiare - Politika e zbatueshme nga 1 janari 2018

Në njohjen fillestare, një aktiv financiar klasifikohet si i matur me: koston e amortizuar (KA), vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse (VDATGJ) ose vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes (VDNFH).

Një aktiv financiar matet me kosto të amortizuar nëse plotëson dy kushtet e mëposhtme dhe nuk është i përcaktuar të matet me VDNFH:

- aktivi mbahet sipas një modeli biznesi, objektivi i të cilit është mbledhja e flukseve monetare kontraktuale; dhe,
- kushtet kontraktuale të aktivitetit financiar gjenerojnë në datat e caktuara flukse monetare, të cilat përbëjnë vetëm pagesa të principalit dhe interesit (VPPI) mbi principalin e papaguar.

Një instrument borxhi matet me VDATGJ nëse plotëson dy kushtet e mëposhtme dhe nuk është i përcaktuar të matet me VDNFH:

- aktivi mbahet në një model biznesi, objektivi i të cilit arrihet nëpërmjet mbledhjes së flukseve monetare kontraktuale dhe nga shitja e aktiveve financiare; dhe
- kushtet kontraktuale të aktivitetit financiar shkaktojnë në datat e caktuara flukse monetare, të cilat janë vetëm pagesa të principalit dhe interesit (VPPI) mbi shumën e principalit të papaguar.

Të gjithë aktivitetet e tjera financiare klasifikohen si të matur me VDNFH.

Vlerësimi i modeleve të biznesit

Banka vlerëson objektivat e modeleve të biznesit sipas të cilave menaxhohet një aktiv në nivel portofoli sepse kjo reflekton mënyrën më të mirë sesi menaxhohet biznesi dhe si informacioni i paraqitet drejtimit. Informacioni i vlerësuar përfshin:

- politikat dhe objektivat e përcaktuara të portofolit dhe zbatimi i tyre në praktikë. Në veçanti, nëse strategjia e drejtimit fokusohet në përfitimin e të ardhurave kontraktuale nga interesi, mbajtjen e një profili të veçantë të normës së interesit, përputhjen e kohëzgjatjes së aktiveve financiare me kohëzgjatjen e detyrimeve që financojnë këto aktive ose realizimin e flukseve monetare nëpërmjet shitjes së aktiveve;
- si vlerësohet performanca e portofolit dhe si i raportohet kjo performancë drejtimit të Bankës;
- rreziqet që ndikojnë në performancën e modeleve të biznesit (dhe të aktiveve financiare të mbajtura brenda këtij modeli biznesi) dhe si menaxhohen këto rreziqe;
- si kompensohen menaxherët e portofoleve - p.sh. nëse kompensimi

- bazohet në vlerën e drejtë të aktiveve të menaxhuara ose në flukset e mjeteve monetare kontraktuale të mbledhura; dhe
- frekuencën, volumin dhe kohën e shitjeve për periudhat e kaluara, arsyet e të tilla shitjeve dhe pritshmëritë për aktivitetin e ardhshëm të shitjeve. Megjithatë, informacioni mbi shitjet nuk merret parasysh i izoluar, por si pjesë e vlerësimit të përgjithshëm se si arrihen nga Banka objektivat e përcaktuara për menaxhimin e aktiveve financiare dhe si realizohen flukset e mjeteve monetare të ardhshme.

Aktivet financiare të cilat mbahen për tregtim dhe performanca e të cilëve vlerësohet në bazë të vlerës së drejtë, maten me VDNFH, sepse këto aktive nuk mbahen as për mbledhjen e flukseve monetare kontraktuale, as për mbledhjen e flukseve kontraktuale dhe shitjen e aktiveve financiare.

Vlerësimi nëse flukset monetare kontraktuale janë vetëm pagesa të principalit dhe interesit (VPPI)

Për qëllimet e këtij vlerësimi, 'principali' përcaktohet si vlera e drejtë e aktivitetit financiar në njohjen fillestare. 'Interesi' përkufizohet si shpërblim për vlerën në kohë të parasë dhe për rrezikun e kreditit që lidhet me shumën e principalit të papaguar gjatë një periudhe të caktuar kohore dhe për rreziqet dhe kostot e tjera bazë të huadhënies (p.sh. rreziku i likuiditetit dhe kostot administrative) si dhe marzhin e fitimit.

Për të vlerësuar nëse flukset monetare kontraktuale janë vetëm VPPI, Banka merr në konsideratë kushtet kontraktuale të instrumentit. Kjo përfshin vlerësimin nëse aktivi financiar përmban një kusht kontraktual që do të ndryshonte kohën dhe shumën e flukseve monetare kontraktuale të tillë që nuk do të përmbushte këtë kusht. Në kryerjen e vlerësimit Banka konsideron:

- ngjarje të kushtëzuara që do të ndryshonin shumën dhe kohën e pagesës së flukseve monetare;
- karakteristikat e borxhit;
- kushtet e parapagesës dhe zgjatjes së kontratës; dhe
- karakteristika që modifikojnë elementin e vlerës në kohë të parasë - p.sh. rishikimi periodik i normave të interesit.

Riklasifikimet

Aktivet financiare nuk riklasifikohen pas njohjes së tyre fillestare, përveçse në periudhën pasi Banka ndryshon modelin e biznesit për menaxhimin e aktiveve financiare.

Aktivet financiare - Politika e zbatueshme para 1 janarit 2018

Banka i klasifikonte aktivet financiare në një nga kategoritë e mëposhtme:

- të vlefshme për shitje;
- kredi dhe të arkëtueshme; dhe
- me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes

Shih (C), (D), (E), (F).

Detyrimet financiare

Banka i klasifikonte detyrimet e veta financiare si të matura me koston e amortizuar, ose me VDNFH. Shih (B), (D) dhe (H).

(iii) Çregjistrimi

Aktivitet financiar

Banka çregjistron një aktiv financiar kur të drejtat kontraktuale mbi flukset monetare nga aktivi financiar kanë skaduar, ose kur transferon të drejtat për të marrë flukse monetare kontraktuale në një transaksion me anë të të cilit kryesisht të gjithë rreziqet dhe përfitimet e pronësisë së aktivitet financiar transferohen, ose me anë të të cilit Banka as nuk transferon dhe as mbart të gjitha rreziqet dhe përfitimet e pronësisë dhe nuk mbart kontrollin e aktivitet financiar.

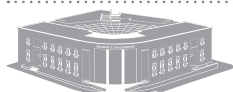
Në çregjistrimin e një aktivi financiar, diferenca mes vlerës kontabël të aktivitet (ose vlerës kontabël të caktuar pjesës së aktivitet të çregjistruar) dhe shumës së: (i) vlerës së arkëtuar (përfshirë çdo aktiv të ri të përfituar minus çdo detyrim të ri të marrë përsipër), dhe (ii) çdo fitimi ose humbjeje të akumuluar që është njohur në të ardhurat e tjera gjithëpërfshirëse (ATGJ) njëhej si fitim ose humbje. Çdo interes në aktivitet financiare të transferuara, që kualifikohet për çregjistrim, i mbajtur ose i krijuar nga Banka, njihet si një aktiv apo detyrim i veçantë.

Banka hyn në transaksione nëpërmjet të cilave transferon aktivitet e njohura në pasqyrën e pozicionit financiar, por mban të gjithë ose pjesën thelbësore të rreziqeve dhe të përfitimeve të aktiveve të transferuara ose një pjesë të tyre. Në raste të tilla aktivitet e transferuara nuk çregjistrohen. Të tillë transaksione janë huadhënia e letrave me vlerë dhe transaksionet e shitjes dhe riblerjes së letrave me vlerë.

Për transaksionet në të cilat Banka nuk mban e as nuk transferon pjesën thelbësore të rreziqeve dhe përfitimeve të pronësisë të një aktivi financiar dhe ruan kontrollin mbi këtë aktiv, Banka vazhdon ta njohë aktivin deri në masën që vijon përfshirjen, e përcaktuar nga niveli i ekspozimit ndaj ndryshimeve në vlerën e aktivitet të transferuar.

Detyrimet financiare

Banka çregjistron një detyrim financiar kur detyrimet kontraktuale janë përmbushur, anuluar apo kanë skaduar.

*(iv) Modifikimi i aktiveve dhe detyrimeve financiare**Politika e zbatueshme nga 1 janari 2018**Aktivitet financiar*

Nëse kushtet e një aktivi financiar modifikohen, Banka vlerëson nëse flukset monetare të aktivitetit të modifikuar janë thelbësisht të ndryshme. Nëse flukset monetare janë thelbësisht të ndryshme, atëherë të drejtat kontraktuale për flukset monetare nga aktivi financiar fillestar konsiderohen se kanë skaduar. Në këtë rast, aktivi financiar origjinal çregjistrohet (shih (iii)) dhe një aktiv financiar i ri njihet me vlerën e drejtë.

Nëse flukset monetare të aktivitetit të modifikuar, të matur me kosto të amortizuar nuk janë thelbësisht të ndryshme, atëherë modifikimi nuk rezulton në çregjistrimin e aktivitetit financiar. Në këtë rast, Banka rillogarit vlerën kontabël bruto të aktivitetit financiar dhe njeh shumën që vjen nga rregullimi i vlerës kontabël bruto si fitim ose humbje nga modifikimi në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve. Nëse një modifikim i tillë kryhet për shkak të vështirësive financiare të huamarrësit (shih (vii)), atëherë fitimi ose humbja paraqiten së bashku me humbjet nga zhvlerësimi. Në raste të tjera, ajo paraqitet si e ardhur nga interesi (shih 7(L)).

Detyrimet Financiare

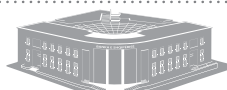
Banka çregjistron një detyrim financiar, kur kushtet e tij janë modifikuar dhe flukset monetare të tyre janë thelbësisht të ndryshme. Në këtë rast njihet një detyrim i ri financiar me vlerë të drejtë bazuar në kushtet e modifikuara. Diferenca midis vlerës kontabël të aktivitetit që çregjistrohet dhe detyrimit të ri financiar me terma të modifikuara njihet në pasqyrën e të ardhurave dhe shpenzimeve.

Nëse modifikimi i një detyrimi financiar nuk njihet si çregjistrim, atëherë kostoja e amortizuar e detyrimit rillogaritet duke skontuar flukset monetare të modifikuara me normën fillestare të interesit efektiv dhe fitimi ose humbja që rezulton njihet në fitim ose humbje.

(v) Kompensimi (netimi)

Aktivitet financiar dhe detyrimet financiare kompensohen dhe paraqiten për shumën neto në pasqyrën e pozicionit financiar kur, dhe vetëm kur Banka ka të drejtën ligjore për të kompensuar shumën dhe synon t'i shlyejë ato në bazë neto ose të njëjtit aktivitet dhe të shlyejë detyrimin njëkohësisht.

Të ardhurat dhe shpenzimet paraqiten në bazë neto vetëm atëherë kur lejohet nga SNRF-të, ose për fitimet dhe humbjet e krijuara nga një grup transaksionesh të ngjashme, si për shembull ato që lidhen me aktivitetin tregtar të Bankës.

(vi) Matja e vlerës së drejtë

'Vlera e drejtë' është çmimi që do të arkëtohej nga shitja e një aktivi ose që do të paguhej për të transferuar një detyrim në një transaksion të rregullt midis pjesëmarrësve të tregut, në datën e matjes në një treg kryesor ose, në mungesë të tij, në tregun më të favorshëm tek i cili Banka ka qasje në atë datë. Vlera e drejtë e një pasivi pasqyron rrezikun e tij të mosekzekutimit.

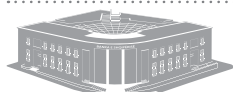
Kur është e mundur, Banka mat vlerën e drejtë të një instrumenti duke përdorur çmimin e kuotuar në një treg aktiv për atë instrument. Një treg quhet "aktiv", në qoftë se transaksionet për aktivin ose detyrimin ndodhin me frekuencë dhe vëllim të mjaftueshëm për të siguruar informacion mbi çmimet në vazhdimësi. Nëse nuk disponohet një kuotim çmimi në një treg aktiv, atëherë Banka përdor teknika vlerësimi që maksimizojnë përdorimin e të dhënave të vrojtueshme dhe minimizojnë përdorimin e të dhënave jo të vrojtueshme. Teknika e zgjedhur përmbledh të gjithë faktorët që pjesëmarrësit e tregut do të marrin në konsideratë për përcaktimin e çmimit të një transaksioni.

Evidenca më e mirë e vlerës së drejtë të një instrumenti financiar në njohjen fillestare normalisht është çmimi i transaksionit – pra vlera e drejtë e shumës së paguar ose të arkëtuar. Nëse Banka përcakton se vlera e drejtë në njohjen fillestare ndryshon nga çmimi i transaksionit dhe vlera e drejtë nuk evidentohet as nëpërmjet një çmimi të kuotuar në një treg aktiv duke iu referuar një aktivi ose detyrimi identik, dhe as nuk bazohet në një teknikë vlerësimi që përdor vetëm të dhëna nga tregje të vrojtueshme, atëherë instrumenti financiar matet fillimisht me vlerën e drejtë, rregulluar për të shtyrë në kohë ndryshimin midis vlerës së drejtë të njohjes fillestare dhe çmimit të transaksionit. Në periudhat në vijim, kjo diferencë njihet si fitim ose humbje në baza të përshtatshme përgjatë jetës së instrumentit, por jo më vonë se momenti kur vlerësimi është i mbështetur plotësisht nga të dhëna të vrojtueshme në treg ose kur transaksioni mbyllet.

Në qoftë se një aktiv ose detyrim i matur me vlerë të drejtë ka një çmim oferte dhe një çmim kërkesë, atëherë Banka vlerëson aktivet dhe pozicionet në blerje sipas çmimit të ofertës dhe detyrimet dhe pozicionet në shitje sipas çmimit të kërkesës.

Vlera e drejtë e një depozite në të parë është jo më pak se shuma e pagueshme në të parë, e skontuar prej datës së parë në të cilën shuma mund të kërkohej për t'u paguar.

Banka njeh transferimin ndërmjet niveleve të hierarkisë së vlerës së drejtë në fund të periudhës raportuese në të cilën ka ndodhur ndryshimi.

*(vii) Zhvlerësimi**Politika e zbatueshme nga 1 janari 2018*

Banka njih provizion për humbjet e pritshme të kreditit "HPK" për aktivet financiare që janë instrumente borxhi dhe nuk maten me VDNFH. Banka llogarit provizionin për humbjet në një shumë të barabartë me HPK-të përgjatë gjithë jetës së instrumentit, përveç rasteve të mëposhtme, për të cilat llogariten me HPK 12-mujore:

- investime në letra me vlerë të borxhit që përcaktohen të kenë rrezik të ulët krediti në datën e raportimit; dhe
- instrumente të tjera financiare, për të cilat rreziku i kreditit nuk është rritur konsiderueshëm që nga njohja fillestare.

Banka gjykon se një letër me vlerë borxhi ka rrezik të ulët krediti kur vlerësimi i rrezikut të kreditit është ekuivalent me përkufizimin e kuptuar globalisht si "shkallë investimi" ("investment-grade").

HPK-të 12-mujore janë ato pjesë të HPK-ve që rezultojnë nga ngjarjet e dështimit, që janë të mundshme të ndodhin brenda 12 muajve nga data e raportimit. Instrumentet financiare për të cilat njihet HPK 12-mujore referohen si 'Instrumente financiare në Fazën 1'.

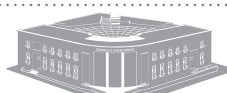
HPK-të përgjatë gjithë jetës së instrumentit janë ato që rezultojnë nga të gjitha ngjarjet e mundshme të dështimit përgjatë jetës së pritshme të një instrumenti financiar. Instrumentet financiare për të cilat njihet HPK përgjatë gjithë jetës, por që nuk janë me kredit të zhvlerësuar, referohen si 'Instrumente financiare në Fazën 2'.

Matja e HPK

Humbjet e pritshme nga krediti (HPK) janë vlerësime me probabilitet të peshuar të humbjeve nga krediti dhe maten si më poshtë:

- aktivet financiare që nuk shfaqin kredit të zhvlerësuar në datën e raportimit: si vlera aktuale e të gjithë shumës së munguar (që do të thotë diferenca midis flukseve monetare në favor të Bankës sipas kontratës dhe fluksit të mjeteve monetare që Banka vlerëson të marrë);
- aktivet financiare me kredit të zhvlerësuar në datën e raportimit: si diferenca midis vlerës kontabël bruto dhe vlerës aktuale të flukseve monetare të ardhshme të vlerësuar.

Shih gjithashtu Shënimin 8(E)(vi)(a).

Aktivitetet financiare me kredit të zhvlerësuar

Në çdo datë raportimi, Banka vlerëson nëse aktivitetet financiare të matura me koston e amortizuar dhe aktivitetet financiare të borxhit të matura me VDATGJ janë aktive financiare me kredit të zhvlerësuar (referohen si 'Instrumente financiare në Fazën 3'). Një aktiv financiar konsiderohet me kredit të zhvlerësuar kur ka ndodhur një ose më shumë ngjarje që kanë një ndikim të dëmshëm në flukset monetare të ardhshme të vlerësuara të aktivitetit financiar. Dëshmia se një aktiv financiar shfaq kredit të zhvlerësuar përfshin të dhënat e mëposhtme të vrojtuar:

- vështirësi të konsiderueshme financiare të huamarrësit ose emetuesit;
- shkelje të kontratës si dështimi ose mospagimi në afat;
- ristrukturimi nga Banka i një kredie apo një paradhënie me kushte të tilla që Banka nuk do ta konsideronte ndryshe;
- mundësinë që huamarrësi të hyjë në falimentim ose ndonjë riorganizim tjetër financiar; dhe
- zhdukjen e një tregu aktiv për shkak të vështirësive financiare të emetuesit.

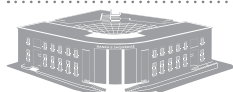
Në kryerjen e vlerësimit nëse një investim në letra me vlerë të borxhit është me kredit të zhvlerësuar, Banka konsideron faktorët e mëposhtëm:

- vlerësimin e tregut për cilësinë e kreditit, siç pasqyrohet në normat e kthimit të obligacioneve;
- vlerësimet e cilësisë së kreditit nga agjencitë e vlerësimit;
- aftësinë e vendit për të hyrë në tregjet e kapitalit për emetimin e borxhit të ri;
- mundësinë e ristrukturimit të borxhit, duke rezultuar në humbje për mbajtësit, nëpërmjet faljes vullnetare ose të detyrueshme të borxhit; dhe
- mekanizmat ndërkombëtarë të mbështetjes që ekzistojnë për të siguruar mbështetjen e nevojshme si 'huadhënës i fundit në radhë' për atë vend, si dhe qëllimin e reflektuar në deklaratat publike, të qeverive dhe agjencive të këtyre vendeve për përdorimin e mekanizmave të tillë. Kjo përfshin një vlerësim të thellësisë së këtyre mekanizmave dhe pavarësisht nga qëllimi politik nëse ka kapacitet për të përmbushur kriteret e kërkuara.

Paraqitja e provizionit për HPK në pasqyrën e pozicionit financiar

Provizioni për HPK paraqitet në pasqyrën e pozicionit financiar si më poshtë:

- për aktivitetet financiare të matura me koston e amortizuar: si zbritje nga vlera kontabël bruto e aktiveve;
- për instrumentet e borxhit të matura me VDATGJ: nuk njihet zhvlerësim në pasqyrën e pozicionit financiar, sepse vlera kontabël e këtyre

aktiveve është vlera e drejtë e tyre. Megjithatë, zhvlerësimi për humbjet e pritshme nga krediti paraqitet dhe njihet në rezervën e vlerës së drejtë.

Fshirja

Kreditë dhe letrat me vlerë të borxhit fshihen (pjesërisht ose tërësisht) kur nuk ka një pritshmëri të arsyeshme për rikuperimin e një aktivi financiar në tërësinë e tij ose një pjesë të tij. Kjo zakonisht ndodh kur Banka përcakton se huamarrësi nuk ka aktive ose burime të ardhurash që mund të gjenerojnë flukse të mjaftueshme të mjeteve monetare për të shlyer shumat që i nënshtrohen fshirjes. Ky vlerësim kryhet në nivelin e aktiveve individuale.

Shlyerjet e shumave të shlyera më parë janë përfshirë në 'humbjet nga zhvlerësimi i instrumenteve financiare' në pasqyrën e fitimit ose humbjes dhe OCI.

Aktivet financiare që janë fshirë mund të jenë akoma subjekt i veprimeve përmbartimore për të qenë në përputhje me procedurat e Bankës për rikuperimin e shumave të pashlyera

Politika e zbatueshme para 1 janarit 2018

Në çdo datë raportimi, Banka vlerësonte nëse kishte evidencë objektive që aktivet financiare, të cilat nuk mbahen me VDNFH, janë zhvlerësuar. Një aktiv financiar ose një grup aktivesh financiare zhvlerësohej kur evidencat objektive tregonin se pas njohjes fillestare të aktivit (aktiveve), kishte ndodhur një ngjarje që sillte humbje, dhe që kjo ngjarje kishte një ndikim në flukset e ardhshme monetare të aktivit (aktiveve) që mund të vlerësohej në mënyrë të besueshme.

Evidenca objektive që aktivet financiare ishin të zhvlerësuara përfshinin:

- vështirësi të konsiderueshme financiare të huamarrësit ose emetuesit;
- dështim ose shkelje nga huamarrësit;
- të dhëna që huamarrësi ose emetuesi po falimenton;
- zhdukja e një tregu aktiv për letrën me vlerë; ose
- të dhëna të vrojtueshme lidhur me një grup aktivesh, si ndryshimet e pafavorshme në aftësinë paguese të një apo grupi huamarrësish ose emetuesish, ose kushte ekonomike të lidhura me dështime në grup.

Humbjet nga zhvlerësimi i aktiveve të matura me kosto të amortizuar llogariteshin si diferencë midis vlerës kontabël dhe vlerës aktuale të flukseve të pritshme të mjeteve monetare, të skontuara me normën fillestare të interesit efektiv të aktivit. Humbjet nga zhvlerësimi njiheshin në fitim ose humbje dhe pasqyroheshin në një llogari zhvlerësimi përkundrejt huave dhe llogarive të arkëtueshme ose të investimeve të mbajtura deri në maturim. Interesat mbi aktivet e zhvlerësuara vazhdonin të njiheshin nëpërmjet kthimit të efektit të skontimit. Nëse një ngjarje që ndodhte pas njohjes së zhvlerësimit shkaktonte

uljen e shumës së humbjes nga zhvlerësimi, zvogëlimi i humbjes nga zhvlerësimi rishikohej nëpërmjet fitimit ose humbjes.

Humbjet nga zhvlerësimi të letrave me vlerë të vlefshme për shitje, njiheshin duke riklasifikuar humbjet e akumuluar në rezervën e vlerës së drejtë nga kapitali në fitim ose humbje. Humbja e akumuluar që ishte riklasifikuar nga kapitali në fitim ose humbje, ishte diferenca midis kostos neto të blerjes nga shlyerjet e principalit dhe amortizimi dhe vlerës së drejtë aktuale, minus çdo humbje të njohur më parë nga zhvlerësimi në fitim ose humbje. Ndryshimet në zhvlerësim që buronin nga zbatimi i metodës së interesit efektiv reflektoheshin si një komponent i të ardhurave nga interesi.

Në qoftë se në periudhat në vijim, vlera e drejtë e një letrave me vlerë të vlefshme për shitje të zhvlerësuar rritej dhe kjo rritje mund të lidhej në mënyrë objektive me një ngjarje të ndodhur pas njohjes së humbjes nga zhvlerësimi, atëherë humbja nga zhvlerësimi rregullohej nëpërmjet fitimit ose humbjes; në të kundërt, çdo rritje e vlerës së drejtë njihet nëpërmjet ATGJ-së.

Banka fshinte pjesërisht ose plotësisht nga pasqyra e pozicionit financiar një kredi apo një letër me vlerë të borxhit, si dhe çdo llogari zhvlerësimi për humbje të lidhur me të, nëse konstatonte se nuk kishte perspektivë realiste rimarrjeje.

B. Paraja në qarkullim

Paraja në qarkullim përfshin kartëmonedhat dhe monedhat në qarkullim dhe është paraqitur si detyrim, si shumë neto e vlerës nominale të kartëmonedhave dhe monedhave të emetuara minus vlerën nominale të kartëmonedhave dhe monedhave ekzistuese në arka, në datën e raportimit.

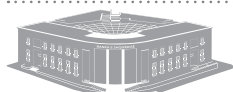
C. Paraja dhe ekuivalentet e saj

Paraja dhe ekuivalentet e saj përfshijnë kartëmonedha dhe monedha të huaja në arkë, dhe aktive financiare shumë likuide me kohëzgjatje fillestare deri në tre muaj nga data e blerjes që janë objekt i një rreziku jo domethënës të ndryshimit në vlerën e drejtë e që përdoren nga Banka për administrimin e angazhimeve afatshkurtra.

Paraja dhe ekuivalentet e saj mbahen me kosto të amortizuar në pasqyrën e pozicionit financiar.

D. Aktivet dhe detyrimet e tregtueshme

Aktivitet dhe detyrimet financiare të tregtueshme janë ato aktive dhe detyrime që Banka i ka kryesisht për qëllim të shitjes ose riblerjes në periudhën afatshkurtër, ose i mban si pjesë të një portofoli i cili përdoret për ruajtje pozicioni ose për përfitime afatshkurtra.

Aktivitet dhe detyrimet financiare të tregtueshme, njihen fillimisht dhe mbahen më tej me vlerën e drejtë në pasqyrën e pozicionit financiar, duke i njohur kostot e transaksionit në fitim ose humbje. Çdo ndryshim në vlerën e drejtë njihet në fitim ose humbje si pjesë e të ardhurave neto nga instrumentet e tregtueshme.

E. Investimet në letrat me vlerë

Politika e zbatueshme nga 1 janari 2018

Investimet në letra me vlerë përfshijnë letra me vlerë të borxhit të matura me VDATGJ; fitimet dhe humbjet njihen në ATGJ, përveç sa në vijim, të cilat njihen në fitime ose humbje në të njëjtën mënyrë si për aktivet financiare të matura me koston e amortizuar:

- të ardhurat nga interesi duke përdorur metodën e interesit efektiv;
- HPK dhe rimarrjet; dhe
- fitimet dhe humbjet nga kursi i këmbimit.

Kur një lehtë me vlerë borxhi e matur me VDATGJ çregjistrohet, fitimi ose humbja e akumuluar e njohur më parë në ATGJ riklasifikohet nga kapitali në fitim ose humbje.

Politika e zbatueshme para 1 janarit 2018

Investimet në letrat me vlerë përfshinin letrat me vlerë të borxhit të vlefshme për shitje dhe mateshin fillimisht me vlerën e drejtë plus kostot e drejtpërdrejta të transaksionit. Investimet e vlefshme për shitje ishin investime joderivative të përcaktuara si të vlefshme për shitje ose që nuk klasifikoheshin në asnjë kategori tjetër të aktiveve financiare; ato mateshin me vlerën e drejtë, pas njohjes fillestare.

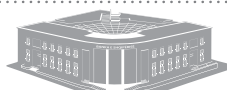
Të ardhurat nga interesi njiheshin në fitim ose humbje duke përdorur metodën e interesit efektiv. Fitimet ose humbjet nga kursi i këmbimit të investimeve në letra të borxhit të vlefshme për shitje, njiheshin në fitim ose humbje. Humbjet nga zhvlerësimi njiheshin në fitim ose humbje (shih 7(A)(vii)).

Ndryshimet e tjera në vlerën e drejtë, përveç humbjeve nga zhvlerësimi (shih 7(A)(vii)), njiheshin në të ardhura të tjera gjithëpërfshirëse dhe paraqiteshin në rezervën e rivlerësimit (me vlerë të drejtë) brenda kapitalit. Kur investimi shitej, fitimi apo humbja e akumuluar në kapital riklasifikohej në fitim ose humbje.

F. Hua dhe të arkëtueshme

Politika e zbatueshme nga 1 janari 2018

Huatë dhe paradhëniet përfshijnë huatë dhe paradhëniet e matura me koston e amortizuar (shih Shënimin 7(A)(ii)); ato fillimisht maten me vlerën e drejtë plus

kostot shtesë direkte të transaksionit dhe më tej me koston e amortizuar duke përdorur metodën e interesit efektiv.

Kur Banka blen një aktiv financiar dhe njëkohësisht hyn në një marrëveshje për të rishitur aktivin (ose një aktiv kryesisht të ngjashëm) me një çmim fiks në një datë të ardhshme (marrëveshje të anasjella riblerje), marrëveshja kontabilizohet si një hua apo paradhënie dhe aktivi nuk njihet në pasqyrat financiare të Bankës.

Politika e zbatueshme para 1 janarit 2018

Huatë dhe paradhëniet ishin aktive financiare joderivative me pagesa fikse ose të përcaktueshme që nuk ishin të kuotuar në një treg aktiv dhe Banka nuk kishte ndërmend t'i shiste në të ardhmen e afërt. Huatë dhe paradhëniet përfshinin huatë dhe paradhëniet për bankat dhe kreditë për të punësuarit; mateshin fillimisht me vlerë të drejtë plus kostot direkte të transaksionit dhe më tej mateshin me koston e amortizuar duke përdorur metodën e interesit efektiv. Kur Banka blinte një aktiv financiar dhe njëkohësisht hynte në një marrëveshje për ta rishitur këtë aktiv (ose një aktiv kryesisht të ngjashëm) me një çmim fiks në një datë të ardhshme (marrëveshje të anasjella riblerje), marrëveshja kontabilizohej si një hua apo paradhënie dhe aktivi nuk njihet në pasqyrat financiare të Bankës.

G. Ari monetar

Ari monetar mbahet me vlerë të drejtë duke u bazuar në çmimin e Tregut të Arit në Londër (London Bullion Market) në datën e raportimit. Ndryshimet në vlerën e drejtë njihen në pasqyrën e të ardhurave ose shpenzimeve dhe akumulohen në Rezervën e Rivlerësimit, në Kapital dhe Rezerva, në bazë të nenit 64, pika "a" e ligjit 'Për Bankën e Shqipërisë'.

H. Depozita dhe hua

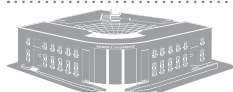
Depozitat dhe huatë njihen fillimisht me vlerë të drejtë, duke zbritur kostot shtesë që lidhen drejtpërdrejt me transaksionin dhe në vazhdim maten me kosto të amortizuar, duke përdorur metodën e interesit efektiv.

I. Kostot e printimit dhe shtypjes

Kostot e printimit dhe shtypjes së kartëmonedhave dhe monedhave të cilat nuk janë hedhur ende në qarkullim njihen fillimisht si aktive me koston e blerjes dhe më tej amortizohen në mënyrë lineare përkatësisht përgjatë 5 vjet dhe 10 vjet.

J. Aktivet e patrupëzuara

Aktivitet e patrupëzuara njihen, nëse është e mundur që përfitimet ekonomike që i atribuohen aktivitet në të ardhmen do t'i përkasin Bankës dhe kostoja e aktivitet

mund të vlerësohet në mënyrë të besueshme. Aktivet e patrupëzuara përbëhen nga programet kompjuterike.

Aktivitet e patrupëzuara të blera nga Banka njihen me kosto minus amortizimin e akumuluar dhe humbjet e akumuluar nga zhvlerësimi. Shpenzimet e mëtejshme për programet kompjuterike kapitalizohen vetëm kur lidhen me rritjen e përfitimit të ardhshëm ekonomik prej përdorimit të këtij aktivi. Të gjitha shpenzimet e tjera njihen në pasqyrën e fitimit ose humbjes kur ndodhin.

Shpenzimi i amortizimit njihet në pasqyrën e fitimit ose humbjes, bazuar në metodën lineare të amortizimit gjatë jetës së dobishme të programit kompjuterik, prej datës kur është i gatshëm për përdorim. Jeta e dobishme e programeve kompjuterike është vlerësuar 4 vjet. Puna në proces nuk amortizohet.

K. Aktivet e trupëzuara

(i) Njohja dhe matja

Zërat e aktiveve të trupëzuara vlerësohen me kosto minus amortizimin e akumuluar dhe humbjet e akumuluar nga zhvlerësimi. Kosto e disa prej zërave të aktiveve të trupëzuar është përcaktuar mbi bazën e vlerës së drejtë më 31 dhjetor 2014, të cilën Banka zgjodhi ta përdorë si kosto të supozuar si pjesë e kalimit në SNRF.

(ii) Kostot e mëvonshme

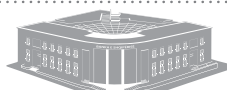
Kostoja e zëvendësimit të një pjese të një aktivi të qëndrueshëm regjistrohet me vlerën e mbartur të këtij aktivi, nëse është e mundur që Banka do të marrë përfitime të ardhshme ekonomike nga ky aktiv dhe kostoja e tij mund të matet në mënyrë të besueshme. Vlera e mbetur e pjesës së zëvendësuar çregjistrohet. Kostot e mirëmbajtjes ditore të aktiveve të qëndrueshme njihen në fitim ose humbje në momentin kur ndodhin.

(iii) Amortizimi

Amortizimi njihet në fitim ose humbje sipas metodës lineare, bazuar në jetëgjatësinë e vlerësuar të çdo pjese përbërëse të aktivitetit të qëndrueshëm. Toka, ndërtimet në proces dhe monedhat e objektet numizmatike nuk zhvlerësohen.

Vlerësimi i jetëgjatësive të dobishme është si më poshtë:

• Ndërtesa	40 - 70 vjet
• Instalime	4 - 20 vjet
• Mjete transporti	5 - 10 vjet
• Mobilje dhe pajisje	3 - 20 vjet

Metodat e amortizimit, jetëgjatësitë e dobishme dhe vlerat e mbetura rishikohen në datën e raportimit.

L. Interesat

Politika e zbatueshme nga 1 janari 2018

Norma efektive e interesit

Të ardhurat dhe shpenzimet e interesit njihen në fitim ose humbje duke përdorur metodën e interesit efektiv. Norma e interesit efektiv është norma që skanton saktësisht pagesat e vlerësuara monetare të ardhshme dhe arkëtimet gjatë jetës së pritshme të aktivit ose detyrimit financiar deri në:

- vlerën kontabël bruto të aktivit financiar; ose
- koston e amortizuar të detyrimit financiar.

Në përlogaritjen e normës efektive të interesit, për instrumente financiare të ndryshëm me kredit të zhvlerësuar, Banka vlerëson flukset monetare të ardhshme duke konsideruar gjithë kushtet kontraktuale të instrumentit financiar, me përjashtim të humbjeve të ardhshme që rrjedhin nga rreziku i kreditit. Për aktivet financiare me kredit të zhvlerësuar, Banka llogarit normën e interesit efektiv të rregulluar të kreditit duke përdorur flukset monetare të ardhshme të vlerësuara që përfshijnë edhe humbjet e pritshme të kreditit.

Përlogaritja e normës efektive të interesit përfshin kostot e transaksioneve dhe tarifatat e paguara ose të arkëtuara që janë pjesë përbërëse e normës së interesit efektiv. Kostot e transaksionit përfshijnë kosto shtesë të lidhura drejtpërdrejt me blerjen ose emetimin e një aktivi ose detyrimi financiar.

Kosto e amortizuar dhe vlera kontabël bruto

Kostoja e amortizuar e një aktivi ose detyrimi financiar është vlera me të cilën aktivi ose detyrimi financiar matet në njohjen fillestare, minus pagesat e principalit, plus ose minus amortizimin e akumuluar duke përdorur metodën e interesit efektiv për çdo diferencë ndërmjet shumës fillestare të njohur dhe vlerës në maturim dhe për aktivet financiare, rregulluar për çdo zhvlerësim nga humbjet e pritshme të kreditit (ose zhvlerësimi përpara 1 janar 2018).

Vlera kontabël bruto e një aktivi financiar është kostoja e amortizuar e aktivit financiar përpara zbritjes së provizionit për humbjet e pritshme të kreditit.

Llogaritja e të ardhurave dhe shpenzimeve nga interesit

Në llogaritjen e të ardhurave dhe shpenzimeve të interesit, norma efektive e interesit zbatohet mbi vlerën kontabël bruto të aktivit (kur aktivi nuk është me kredit të zhvlerësuar) ose mbi koston e amortizuar të detyrimit.

Megjithatë, për aktivet financiare të cilat janë bërë me kredit të zhvlerësuar pas njohjes fillestare, të ardhurat nga interesi llogariten duke zbatuar normën e interesit efektiv në koston e amortizuar të aktivitetit financiar. Nëse aktivi nuk është më me kredit të zhvlerësuar, atëherë llogaritja e të ardhurave nga interesi kthehet në bazë bruto.

Për aktivet financiare të cilat ishin me kredit të zhvlerësuar në njohjen fillestare, të ardhurat nga interesi llogariten duke zbatuar normën e interesit efektiv të kreditit të rregulluar mbi koston e amortizuar të aktivitetit. Llogaritja e të ardhurave nga interesi nuk kthehet në baza bruto edhe nëse rreziku i kreditit të aktivitetit përmirësohet.

Për informacion se kur një aktiv konsiderohet me kredit të zhvlerësuar, shih shënimin 7(A)(vii).

Prezantimi

Të ardhurat dhe shpenzimet e interesit të paraqitura në pasqyrën e fitimit ose humbjes dhe ATGJ përfshijnë:

- interesin e aktiveve dhe detyrimeve financiare të matur me kosto historike, të llogaritur në bazë të normës efektive të interesit; dhe
- interesin e investimeve të matura me VDATGJ, të llogaritur në bazë të normës efektive të interesit.

Të ardhurat dhe shpenzimet e interesit mbi gjithë aktivet dhe detyrimet e tregtueshme konsiderohen si të rastësishme nga operacionet e tregtimit të Bankës dhe paraqiten së bashku me gjithë ndryshimet e tjera në vlerën e drejtë të aktiveve dhe detyrimeve të tregtueshme tek të ardhurat nga tregtimi neto (shih Shënimin 7(O)).

Politika e zbatueshme para 1 janarit 2018

Të ardhurat dhe shpenzimet e interesit njiheshin në fitim ose humbje duke përdorur metodën e normës së interesit efektiv. Norma e interesit efektiv ishte norma që skontonte saktësisht pagesat e vlerësuara monetare të ardhshme dhe arkëtimet gjatë jetës së pritshme të aktivitetit ose detyrimit financiar (ose, kur ishte e përshtatshme, merrej në konsideratë një periudhë më e shkurtër) me vlerën kontabël të aktivitetit ose detyrimit financiar. Në përlllogaritjen e normës efektive të interesit, Banka vlerësonte flukset monetare të ardhshme duke konsideruar gjithë kushtet kontraktuale të instrumentit financiar, me përjashtim të humbjeve të ardhshme të kreditit.

Përlllogaritja e normës efektive të interesit përfshinte kostot e transaksioneve dhe tarifat e paguara ose të arkëtuara që ishin pjesë përbërëse e normës efektive të interesit. Kostot e transaksioneve përfshinin kosto shtesë të lidhura drejtpërdrejt me blerjen ose emetimin e një aktivi ose detyrimi financiar.

Të ardhurat dhe shpenzimet e interesit të paraqitura në pasqyrën e fitimit ose humbjes dhe në ATGJ përfshinin:

- interesin e aktiveve dhe detyrimeve financiare të matur me kosto historike, të llogaritur në bazë të normës efektive të interesit; dhe
- interesin e investimeve të vlefshme për shitje, të llogaritur në bazë të normës efektive të interesit.

Të ardhurat dhe shpenzimet e interesit mbi gjithë aktivet dhe detyrimet e tregtueshme konsideroheshin si të rastësishme nga operacionet e tregtimit të Bankës dhe paraqiteshin së bashku me gjithë ndryshimet e tjera në vlerën e drejtë të aktiveve dhe detyrimeve të tregtueshme tek të ardhurat nga tregtimi neto (shih politikën kontabël 7(O)).

M. Tarifa dhe komisione

Të ardhurat dhe shpenzimet nga tarifat dhe komisionet, të cilat janë pjesë përbërëse e normës së interesit efektiv të një aktivi ose detyrimi financiar përfshihen në matjen e normës efektive të interesit.

Të ardhurat nga tarifat dhe komisionet e tjera, përfshirë tarifat e shërbimit të llogarisë, tarifat e transferimit të fondeve, tarifat e vendosjes dhe tarifat e regjistrimit të kredisë, njihen në momentin që përfitohen shërbimet.

Shpenzimet për tarifa dhe komisione të tjera përbëhen kryesisht nga tarifa veprimesh ose shërbimesh të cilat njihen si shpenzim në momentin kur përfitohen shërbimet.

N. Transaksionet në monedhë të huaj

Transaksionet në monedhë të huaj konvertohen në monedhën funksionale me kursin aktual të këmbimit në datat e kryerjes së veprimeve. Në datën e raportimit, aktivet dhe detyrimet monetare të shprehura në monedhë të huaj konvertohen në monedhën funksionale me kursin zyrtar të këmbimit në atë datë. Fitimi ose humbja në zërat monetarë është diferenca midis koston së amortizuar në monedhën funksionale në fillim të vitit, e rregulluar për interesin efektiv dhe pagesat gjatë vitit, dhe koston së amortizuar në monedhë të huaj të konvertuar me kursin e këmbimit aktual në fund të vitit.

Aktivitet dhe detyrimet jo monetare që maten me vlerë të drejtë në një monedhë të huaj, konvertohen në monedhën funksionale me kursin e këmbimit të datës kur është përcaktuar vlera e drejtë. Zërat jo monetarë që janë vlerësuar sipas koston historike në monedhë të huaj, konvertohen me kursin e këmbimit të datës së transaksionit. Diferencat nga kursi i këmbimit që rrjedhin nga konvertimi njihen në fitim ose humbje.

Në përputhje me ligjin nr. 8269, datë 23.12.1997 'Për Bankën e Shqipërisë' si dhe vendimin nr. 104, datë 27.12.2006 të Këshillit Mbikëqyrës, të

ardhurat/(humbjet) neto nga kurset e këmbimit që njihen në fitim ose humbje në periudhën në të cilën linden akumulohen në të njëjtën periudhë tek 'Rezerva e rivlerësimit' përfshirë në Kapital dhe Rezerva. Në bazë të nenit 64, pika "b" të ligjit të lartpërmendur, Qeveria e Shqipërisë emeton letra me vlerë të borxhit me normë interesi të tregut për të mbuluar çdo vlerë negative të rezervës së rivlerësimit si rezultat i aktivitetit të Bankës.

O. Të ardhurat nga tregtimi, neto

Të ardhurat nga tregtimi, neto përbëhen nga fitimet minus humbjet nga aktivet dhe detyrimet e tregtueshme, dhe përfshijnë gjithë ndryshimet e realizuara dhe të parealizuara në vlerën e drejtë, interesin dhe diferencat nga kurset e këmbimit.

P. Tatimi dhe politika e Bankës për shpërndarjen e fitimit

Në përputhje me ligjin 'Për Bankën e Shqipërisë', Banka nuk është subjekt i tatimit mbi fitimin.

Politika e shpërndarjes së fitimit të aktivitetit bankar është përcaktuar në ligjin 'Për Bankën e Shqipërisë'. Sipas nenit 10.2 të këtij ligji, i gjithë fitimi i realizuar kalon në Buxhetin e Shtetit, pas plotësimit të niveleve për fondin rezervë, sipas ligjit dhe sipas miratimit nga Këshilli Mbikëqyrës i Bankës.

Sipas nenit 11 të ligjit 'Për Bankën e Shqipërisë', nuk do të bëhet asnjë transferim, shpërndarje apo pagesë sipas neneve 8, 9 ose 10 të këtij ligji, nëse aktivet e Bankës janë më pak se shuma e detyrimeve dhe fondit të themelimit. Në qoftë se kushte të tilla linden, në bazë të ligjit 'Për Bankën e Shqipërisë', nenit 7, Ministria e Financave i transferon Bankës letra me vlerë të Qeverisë me interesa të negociueshme, në shumën e nevojshme për të mbuluar pamjaftueshmërinë.

Q. Përfitimet e punonjësve

(i) Plan pensioni me kontribute të përcaktuara

Detyrimet për kontributet ndaj planit të pensioneve me kontribut të përcaktuar njihen në fitim ose humbje pasi ofrohet shërbimi përkatës dhe përfshihen në shpenzimet e personelit.

(ii) Kontributet për sigurime shoqërore dhe shëndetësore

Banka paguan kontribute të detyrueshme për sigurimet shoqërore dhe shëndetësore në një fond që operohet nga shteti shqiptar, që ofron përfitime pensioni, shëndetësore dhe përfitime të tjera sociale për punonjësit. Detyrimet për të tilla kontribute njihen në fitim ose humbje kur ato janë të detyrueshme dhe përfshihen në shpenzimet e personelit. Shteti shqiptar është përgjegjës për përcaktimin e kufirit minimal ligjor për të tilla kontribute.

(iii). Përfitimet afatshkurtra

Detyrimet për përfitime afatshkurtra maten në baza të paskontuara dhe njihen si shpenzim në periudhën kur ofrohet shërbimi. Për shumën që pritet të paguhet në lidhje me shpërblimet afatshkurtra në para, regjistrohet një provizion nëse Banka ka një detyrim ligjor ose konstruktiv për të paguar këtë shumë si rezultat i shërbimeve të shkuara të ofruara nga punonjësi dhe kur ky detyrim mund të matet në mënyrë të besueshme.

R. Qiratë operative

Pagesat e bëra nën qiratë operative njihen si fitim ose humbje me metodën lineare përgjatë afatit të qirasë. Incentivat e qirasë njihen si pjesë përbërëse e totalit të shpenzimit të qirasë gjatë afatit të saj.

S. Zhvlerësimi i aktiveve jo financiare

Vlerat kontabël të aktiveve jo financiare të Bankës rishikohen në çdo datë raportimi për të përcaktuar nëse ka tregues për zhvlerësim. Nëse ka tregues të tillë, atëherë vlerësohet vlera e rikuperueshme e aktivit.

Humbja nga zhvlerësimi njihet nëse vlera kontabël e një aktivi tejkalon vlerën e rikuperueshme.

Vlera e rikuperueshme e një aktivi është më e larta mes vlerës së tij në përdorim dhe vlerës së drejtë, minus kostot e shitjes. Në matjen e vlerës në përdorim skontoen flukset e ardhshme monetare në vlerën e tyre aktuale duke përdorur një normë interesi e cila reflekton vlerësimet aktuale të tregut për vlerën në kohë të parasë dhe rreziqet specifike për aktivin.

Humbjet nga zhvlerësimi, të njohura në periudhat e mëparshme vlerësohen në çdo datë raportimi për të përcaktuar nëse humbja është zvogëluar apo nuk ekziston më. Humbja nga zhvlerësimi kthehet mbrapsht nëse ka pasur ndryshim në vlerësimet e përdorura për përcaktimin e vlerës së rikuperueshme. Humbja nga zhvlerësimi kthehet mbrapsht deri në masën që vlera kontabël e aktivit nuk tejkalon vlerën kontabël që do të përcaktohej duke i zbritur amortizimin, në qoftë se nuk do të ishte njohur humbje nga zhvlerësimi.

T. Provizionet

Provizioni njihet si i tillë nëse, si rezultat i një ngjarjeje të shkuar, Banka ka një detyrim ligjor ose konstruktiv, i cili mund të matet në mënyrë të besueshme, dhe është e mundur që të kërkohej një pakësim i përfitimeve ekonomike për të shlyer këtë detyrim. Shuma e njohur si një provizion matet si vlerësimi më i mirë i shpenzimeve të kërkuara për të shlyer detyrimin aktual në fund të periudhës raportuese. Kur efekti i vlerës kohore të parasë është material, shumën e një provizionit është vlera aktuale e shpenzimeve që pritet të kërkohej për të shlyer detyrimin.

U. Grantet

Grantet njihen fillimisht si të ardhura të shtyra kur ka siguri të arsyeshme se ato do të merren dhe se Banka do të përmbushë kushtet e lidhura me grantin. Grantet që kompensojnë Bankën për shpenzimet e ndodhura njihen në fitim ose humbje në mënyrë sistematike gjatë periudhës në të cilën njihen shpenzimet përkatëse. Grantet që kompensojnë Bankën për koston e një aktivi, njihen në fitim ose humbje në mënyrë sistematike gjatë jetës së pritshme të aktivit.

V. Standarde dhe interpretime të reja ende jo në fuqi

Disa standarde të reja dhe ndryshime të standardeve janë në fuqi për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas 1 janarit 2018, për te cilat lejohet zbatimi hershëm; megjithatë Banka nuk i ka zbatuar më herët ato në përgatitjen e këtyre pasqyrave financiare.

SNRF 16 Qiratë

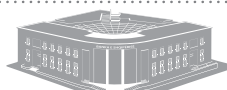
SNRF 16 zëvendëson SNK 17 Qiratë dhe interpretimet përkatëse. Standardi eliminon modelin aktual të kontabilitetit të dyfishtë për qiramarrësit dhe në vend të kësaj kërkon që subjektet të përfshijnë shumicën e qirave në bilanc nën një model të vetëm, duke eliminuar dallimin midis qirasë operative dhe financiare. Sipas SNRF 16, një kontratë është, ose përmban një qira, nëse kjo kontratë jep të drejtën e kontrollit mbi përdorimin e një aktivi të identifikueshëm për një periudhë kohe në këmbim të një kompensimi. Për kontrata të tilla, modeli i ri kërkon që një qiramarrës të njohë të drejtën e përdorimit të një aktivi dhe një detyrim qiraje. E drejta e përdorimit të aktivit zhvlerësohet dhe detyrimi mbart interes. Kjo do të rezultojë në shpenzime më të larta në fillim për shumicën e qirave, edhe kur qiramarrësi paguan shuma fikse vjetore qiraje.

Standardi i ri paraqet disa përjashtime specifike nga fusha e tij e zbatimit për qiramarrësit, të cilët përfshijnë:

- qiratë me një afat kohor prej jo më shumë se 12 muajsh dhe që nuk përmbajnë opsion për blerje, dhe
- qiratë ku aktivi objekt i qirasë ka një vlerë të ulët ("qira me vlerë të ulët").

Nga ana tjetër, kontabilizimi për qiradhënësin do të mbetet përgjithësisht i pandryshuar dhe dallimi ndërmjet qirave operative dhe financiare do të mbetet. Standardi i ri, kur do të zbatohet për herë të parë, do të kërkojë që Banka të njohë në pasqyrën e pozicionit financiar aktive dhe detyrime që lidhen me qiratë operative për të cilat Banka vepron si qiramarrëse.

Banka do të njohë aktive dhe detyrime të reja për qiratë e saj operative të godinave për zyra. Natyra dhe shpenzimet që lidhen me këto qira do të ndryshojnë, sepse Banka do të njohë një shpenzim amortizimi për të drejtën e përdorimit të aktiveve dhe shpenzime interesi për detyrimet e qirasë. Më

parë, Banka njihet shpenzimet e qirasë operative në baza lineare gjatë kohës së qirasë dhe njihet aktivet dhe detyrimet vetëm në rast të ekzistencës së një diferencë kohore midis pagesave aktuale të qirasë dhe shpenzimeve të njohura. Bazuar në informacionin që disponon aktualisht, Banka vlerëson se do të njohë të drejta të përdorimit të aktiveve dhe detyrime shtesë të qirasë prej 93 milionë lekë në 1 janar 2019.

Efektet aktuale të zbatimit të standardit më 1 janar 2019 mund të ndryshojnë sepse politikat e reja kontabël janë subjekt ndryshimesh deri sa Banka të paraqesë pasqyrat e saj financiare të para që përfshijnë datën e zbatimit fillestar.

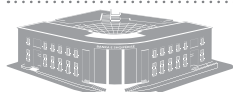
Banka planifikon të zbatojë SNRF 16 fillimisht më 1 janar 2019 duke përdorur përqasjen e modifikuar retrospektive. Kështu, efekti i akumuluar i zbatimit të SNRF 16 do të njihet si një korigjim i tepricës çelëse të fitimit të pashpërndarë më 1 janar 2019, pa riparaqitur informacionin krahasues.

Banka ka në plan të zbatojë lehtësimin praktik për të ruajtur përkufizimin e qirasë në tranzicion. Kjo do të thotë se do të zbatojë SNRF 16 për të gjitha kontratat e lidhura para datës 1 janar 2019 dhe të identifikuara si qira në përputhje me SNK 17 dhe KIRFN 4.

Standarde dhe interpretime të tjera

Më poshtë paraqiten standardet dhe interpretimet e reja apo ndryshime të standardeve të cilat nuk priten të kenë ndonjë efekt në pasqyrat financiare të Bankës:

- KIRFN 23 Pasiguria mbi Trajtimin e Tatimit mbi Fitimin;
- Veçoritë e Parapagimit me Kompensim Negativ (Ndryshime në SNRF 9);
- Interesat Afatgjatë në Pjesëmarrje dhe Sipërmarrje të Përbashkëta (Ndryshime në SNK 28);
- Ndryshimet, Shkurtime ose Shlyerjet e Planeve të Pensioneve (Ndryshime në SNK 19);
- Përmirësimet vjetore të SNRF: Cikli 2015-2017 - standarde të ndryshme;
- Ndryshime të Referencave në Kuadrin Konceptual të Standardeve SNRF;
- Përkufizimi i një Biznesi (Ndryshime në SNRF 3)
- Përkufizimi i Materialitetit (Ndryshime në SNK 1 dhe SNK 8)
- Shitja ose Kontributi në Aktive ndërmjet një Investitori dhe Pjesëmarrjes ose Sipërmarrjes së tij të Përbashkët (Ndryshime në SNRF 10 dhe SNK 28)
- SNRF 17: Kontratat e Sigurimit

8. INSTRUMENTET FINANCIARE: KLASIFIKIMI, ADMINISTRIMI I RREZIKUT DHE VLERA E DREJTË

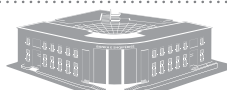
A. Klasifikimi i aktiveve dhe detyrimeve financiare

Shih politikat e kontabël në Shënimin 7(A)(ii).

Tabela në vijim paraqet barazimin midis zërave në pasqyrën e pozicionit financiar dhe kategorive të instrumenteve financiare.

31 dhjetor 2018	VDNFH	VDATGJ – instru- mente borxhi	Kosto e amortizuar	Totali i vlerës kontabël
Aktivet				
Paraja dhe balancat me bankat	-		189,967	189,967
Aktive të tregtueshme	13,985	-	-	13,985
Llogari me FMN-në	-	-	33,512	33,512
Kredi ndaj bankave	-	-	32,318	32,318
Investime në letrat me vlerë të matura me vlerë të drejtë	-	247,604	-	247,604
Aktive të tjera	-	-	1,821	1,821
Totali aktiveve	13,985	247,604	257,618	519,207
DETYRIMET				
Para në qarkullim	-	-	286,132	286,132
Detyrime ndaj bankave	-	-	137,223	137,223
Depozita dhe hua nga palë të treta	-	-	5,735	5,735
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	-	-	63,111	63,111
Detyrime ndaj FMN	-	-	23,990	23,990
Detyrime të tjera	-	-	212	212
Totali i detyrimeve	-	-	516,403	516,403

31 dhjetor 2017	Të tregtueshme	Hua dhe të arkëtueshme	Të vlefshme për shitje	Të tjera me kosto të amortizuar	Totali i vlerës kontabël
Aktivet					
Paraja dhe balancat me bankat	-	161,765	-	-	161,765
Aktive të tregtueshme	14,240	-	-	-	14,240
Llogari me FMN-në	-	41,733	-	-	41,733
Kredi ndaj bankave	-	39,871	-	-	39,871
Investime në letrat me vlerë të matura me vlerë të drejtë	-	-	245,375	-	245,375
Aktive të tjera	-	1,712	-	-	1,712
Totali aktiveve	14,240	245,081	245,375	-	504,696
DETYRIMET					
Para në qarkullim	-	-	-	274,685	274,685
Detyrime ndaj bankave	-	-	-	146,635	146,635
Depozita dhe hua nga palë të treta	-	-	-	4,033	4,033
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	-	-	-	35,295	35,295
Detyrime ndaj FMN	-	-	-	26,751	26,751
Detyrime të tjera	-	-	-	328	328
Totali i detyrimeve	-	-	-	487,727	487,727

B. Klasifikimi i aktiveve dhe detyrimeve financiare në datën e zbatimit fillestar të SNRF 9

Tabela e mëposhtme prezanton kategoritë e matjes fillestare në përputhje me SNK 39 dhe kategoritë e reja të matjes sipas SNRF 9 për aktivet dhe detyrimet financiare të Bankës më 1 janar 2018.

	Matja fillestare sipas SNK 39	Klasifikim i ri sipas SNRF 9	Vlera kontabël sipas SNK 39	Vlera e re kontabël sipas SNRF 9
Aktivet				
Paraja dhe balancat me bankat	Hua dhe të arkëtueshme	Kosto e amortizuar	161,765	161,752
Aktive të tregtueshme	VDNFH	VDNFH	14,240	14,240
Llogari me FMN-në (a)	Hua dhe të arkëtueshme	Kosto e amortizuar	41,733	41,733
Kredi ndaj bankave	Hua dhe të arkëtueshme	Kosto e amortizuar	39,871	39,871
Investime në letra me vlerë (b)	Të vlefshme për shitje	VDATGJ	245,375	245,375
Aktive të tjera – kredi për punonjësit	Hua dhe të arkëtueshme	Kosto e amortizuar	1,712	1,712
Totali aktiveve			504,696	504,683
DETYRIMET				
Para në qarkullim	Kosto e amortizuar	Kosto e amortizuar	274,685	274,685
Detyrime ndaj bankave	Kosto e amortizuar	Kosto e amortizuar	146,635	146,635
Depozita dhe hua nga palë të treta	Kosto e amortizuar	Kosto e amortizuar	4,033	4,033
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	Kosto e amortizuar	Kosto e amortizuar	35,295	35,295
Detyrime ndaj Fondit Monetar Ndërkombëtar	Kosto e amortizuar	Kosto e amortizuar	26,751	26,751
Detyrime të tjera	Kosto e amortizuar	Kosto e amortizuar	328	328
Totali i detyrimeve			487,727	487,727

Politikat kontabël të Bankës për klasifikimin e instrumenteve financiare sipas IFRS 9 janë paraqitur në shënimin 7(a)(ii). Zbatimi i këtyre politikave ka rezultuar në riklasifikimet e paraqitura në tabelën e mësipërme, të shpjeguara më poshtë:

(a) Me zbatimin e SNRF 9, Banka i klasifikon ekspozimet me FMN-në si instrumente borxhi të matura me koston e amortizuar, duke konsideruar objektivin strategjik afatgjatë të Bankës për mbajtjen e këtyre instrumenteve dhe flukset monetare kontraktuale që përmbushin kriteret si VPPI.

(b) Investimet në letrat me vlerë të borxhit mbahen nga Banka në portofole të veçanta për të plotësuar nevojat e përditshme të likuiditetit. Banka kërkon të minimizojë kostot e menaxhimit të këtyre nevojave për likuiditet dhe prandaj në mënyrë aktive menaxhon kthimin në portofol. Ky kthim konsiston në mbledhjen e pagesave kontraktuale, si dhe fitimet dhe humbjet nga shitja e aktiveve financiare. Strategjia e investimeve shpesh rezulton në një numër shitjesh që është i rëndësishëm në vlerë. Banka konsideron se sipas SNRF 9 këto letra me vlerë mbahen brenda një modeli biznesi, objektivi i të cilit arrihet si nga mbledhja e flukseve monetare kontraktuale ashtu edhe nga shitja e vetë aktiveve financiare.

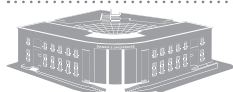

Tabela në vijim rakordon vlerat kontabël sipas SNK 39, me ato sipas SNRF 9 me kalimin në SNRF 9 më 1 janar 2018.

	Vlera kontabël sipas SNK 39 më 31 dhjetor 2017	Riklasifikime	Rimatje	Vlera kontabël sipas SNRF 9 më 1 janar 2018
Aktivët				
Kosto e amortizuar				
Para dhe balancat me bankat	161,765	-	(13)	161,752
Llogari me FMN-në	41,733	-	-	41,733
Kredi ndaj bankave	39,871	-	-	39,871
Aktive të tjera – kredi për punonjësit	1,712	-	-	1,712
Totali kosto e amortizuar	245,081	-	(13)	245,068
Të vlefshme për shitje				
Investime në letra me vlerë:	245,375		-	-
Në VDATGJ – borxhi	-	(245,375)	-	-
VDATGJ - borxhi	-		-	245,375
Nga të vlefshme për shitje	-	245,375		
Totali VDATGJ	245,375	-	-	245,375
VDNFH				
Aktive të tregtueshme	14,240	-	-	14,240
Totali VDNFH	14,240	-	-	14,240
	Vlera kontabël sipas SNK 39 më 31 dhjetor 2017	Riklasifikime	Rimatje	Vlera kontabël sipas SNRF 9 më 1 janar 2018
DETYRIMET				
Kosto e amortizuar				
Para në qarkullim	274,685	-	-	274,685
Detyrime ndaj bankave	146,635	-	-	146,635
Depozita dhe hua nga palë të treta	4,033	-	-	4,033
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	35,295	-	-	35,295
Detyrime ndaj Fondit Monetar Ndërkombëtar	26,751	-	-	26,751
Detyrime të tjera	328	-	-	328
Total kosto e amortizuar	487,727	-	-	487,727

Tabela në vijim analizon ndikimin neto nga tatimet, të kalimit në SNRF 9 mbi rezervat dhe fitimet e pashpërndara. Ndikimi vlerësohet mbi rezervën e vlerës së drejtë dhe fitimet e pashpërndara. Nuk ka ndikim në komponentët e tjerë të kapitalit.

	Ndikimi i zbatimit të SNRF 9 më 1 janar 2018
Rezerva për vlerën e drejtë	
Gjendja në fund sipas SNK 39 (31 dhjetor 2017)	(205)
Njohja e humbjeve të parashikuara të kredisë sipas SNRF 9 për aktivet financiare të borxhit me VDATGJ	14
Gjendje e hapjes sipas SNRF 9 (1 janar 2018)	(191)
Fitimet e pashpërndara	
Gjendja në fund sipas SNK 39 (31 dhjetor 2017)	-
Njohja e humbjeve të parashikuara të kredisë sipas SNRF 9	(27)
Gjendja në fillim sipas SNRF 9 (1 janar 2018)	(27)

Tabela e mëposhtme rakordon provizionin në mbyllje për zhvlerësimin e instrumenteve financiare në përputhje me SNK 39 më 31 dhjetor 2017 me provizionin për HPK në hapje për zhvlerësimin e instrumenteve financiare në përputhje me SNRF 9 më 1 janar 2018.

	31 dhjetor 2017 (SNK 39)	Riklasifikime	Rimatje	1 janar 2018 (SNRF 9)
Hua dhe të arkëtueshme sipas SNK 39 / aktivet financiare me kosto të amortizuar sipas SNRF 9 (përfshin paranë dhe balancat me bankat, kreditë ndaj bankave dhe aktivet e tjera financiare)	8	-	13	21
Letrat me vlerë të investimit të borxhit të vlefshme për shitje sipas SNK 39 / aktivet financiare të borxhit me VDATGJ sipas SNRF 9	-	-	14	14
Totali	8	-	27	35

C. Struktura e administrimit të rrezikut

Instrumentet financiare të Bankës përdoren kryesisht për administrimin e rezervës valutore si dhe për qëllime të zbatimit të politikës monetare. Banka është e ekspozuar ndaj rrezikut të likuiditetit, rrezikut të kreditit, rrezikut të tregut, rrezikut ligjor dhe rrezikut operacional gjatë investimit në instrumentet financiare.

Ky shënim shpjegues paraqet informacion për ekspozimin e Bankës ndaj secilit nga rreziqet e mësipërme, objektivat e Bankës, politikat dhe proceset për matjen dhe administrimin e rrezikut.

Në përputhje me kërkesat ligjore, Banka e Shqipërisë mban dhe administron rezervat valutore të Republikës së Shqipërisë. Këshilli Mbikëqyrës ka përgjegjësinë për implementimin e strukturës së administrimit të rrezikut dhe të politikave për administrimin e rezervave. Këshilli Mbikëqyrës ka miratuar rregulloren 'Për funksionet e strukturave drejtuese në procesin e vendimmarrjes për administrimin e rezervës valutore'. Kjo rregullore parashikon përgjegjësitë e strukturave drejtuese, Këshillit Mbikëqyrës, Guvernatorit, Komitetit të Investimit dhe Departamentit të Operacioneve Monetare, gjatë administrimit të rezervës valutore. Këshilli Mbikëqyrës është përgjegjës për miratimin e rregullore 'Për politikën dhe mënyrën e administrimit të rezervës valutore', ndërsa Komiteti i Investimit është përgjegjës për miratimin e dokumentit 'Procedurat Operacionale e Investimit', ndërsa Guvernatori miraton akte të tjera udhëzuese për një rregullim sa më të plotë të funksionit të administrimit të rezervës. Rregullorja 'Për politikën dhe mënyrën e administrimit të rezervës valutore', përcakton objektivat në administrimin e portofolit, të renditura sipas përparësisë, parimet, si dhe kriteret bazë cilësore për administrimin e rreziqeve. Komiteti i Investimit miraton kriteret sasiorë në përputhje me kufizimet e parashikuara nga Këshilli Mbikëqyrës dhe monitoron respektimin e kufizimeve për shkallën e lejuar të rrezikut dhe rezultatin e investimit të portofolit të rezervës valutore.

Në përputhje me vendimmarrjen e Këshillit Mbikëqyrës për instrumentet e lejuara, rezerva investohet në tituj me të ardhura konstante dhe të ndryshueshme, në depozita ose certifikata depozite, si dhe në instrumente derivative të lidhura me këto instrumente. Pjesa tjetër e rezervës valutore mbahet në SDR dhe ar monetar. Administrimi i arit monetar realizohet në përputhje me rregulloren 'Për politikën dhe mënyrën e administrimit të arit', miratuar nga Këshilli Mbikëqyrës. Nga rishikimi i politikës kontabël për arin monetar (shih Shënimin 5(A) dhe

7(G)), në vitin 2016, Banka arriti në përfundimin që ari monetar nuk është një instrument financiar.

D. Rreziku i likuiditetit

Rreziku i likuiditetit është rreziku që: a) Banka do të hasë vështirësi në bërjen e pagesave për shlyerjen e detyrimeve të veta financiare në kohë, dhe b) Banka nuk do të jetë në gjendje të shesë një instrument financiar brenda një kohe të caktuar, pa krijuar humbje të rëndësishme krahasuar me vlerën e tregut. Likuiditeti renditet ndër objektivat parësorë të administrimit të rezervës valutore dhe përcaktohet si synim për të siguruar disponibilitetin në çdo kohë të fondeve të mjaftueshme për plotësimin e nevojave për likuiditet të lidhura me:

- zbatimin e politikës monetare dhe të politikës së kursit të këmbimit të Bankës; dhe
- ruajtjen e stabilitetit financiar apo mbulimin e nevojave të vendit në periudha krize.

Zbatimi i këtyre objektivave realizohet përmes organizimit të rezervës valutore në disa transhe që, në funksion të një administrimi të kujdesshëm të rrezikut të likuiditetit, i shërbejnë qëllimeve dhe mbartin karakteristika specifike. Transhi i detyrimeve në valutë përfaqëson investimet në aktive të financuara nga detyrimet në valutë, të përbëra kryesisht nga fondet që derdhin bankat e nivelit të dytë për rezervën e detyrueshme dhe fondet e qeverisë. Rezerva neto përbëhet nga:

1. transhi i kapitalit qarkullues: shërben për të përmbushur nevojën për likuiditet të krijuar brenda një muaji;
2. transhi i likuiditetit: shërben për të përmbushur nevojën për likuiditet të krijuar brenda një viti;
3. transhi i investimit: përfaqëson gjendjen e mbetur si tepricë dhe shërben për të përmbushur nevojën për likuiditet të krijuar përtej kuadrit kohor të dy transheve të para.

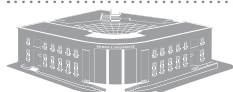
Madhësia dhe përbërja sipas monedhave e transheve të rezervës përcaktohen në përputhje me nevojat për përdorim të këtyre transheve. Përzgjedhja e instrumenteve financiare në të cilat është investuar pjesa kryesore e çdo transhi ('portofolet benchmark') dhe kohëzgjatja e çdo portofoli benchmark përcaktohet në përputhje me përdorimin e çdo transhi për të përmbushur nevojën për likuiditet të Bankës si dhe me objektivat e përcaktuara nga Këshilli Mbikëqyrës. Ndonëse portofoli i përgjithshëm i rezervës valutore është investuar në instrumente me likuiditet të lartë, transhi i parë dhe i dytë, të përshkruar më lart, janë investuar në instrumente shumë likuide të përfaqësuara nga emetime afatshkurtra të qeverive me cilësi të lartë krediti.

Tabelat e mëposhtme paraqesin maturitetin e mbetur kontraktual të detyrimeve dhe aktiveve financiare të Bankës. Flukset e pritshme të Bankës mbi këto instrumente mund të ndryshojnë nga flukset kontraktuale.

31 dhjetor 2018	Deri në 1 muaj	Nga 1 deri në 3 muaj	Nga 3 deri në 6 muaj	Nga 6 muaj deri në 1 vit	Nga 1 deri në 5 vjet	Mbi 5 vjet	Maturitet i papërcaktuar	Totali
Aktive financiare								
Aktive joderivative								
Paraja dhe balancat me bankat	175,243	10,406	4,318	-	-	-	-	189,967
Aktive të tregtueshme	380	456	584	1,009	11,544	-	-	13,973
Llogari me FMN-në	12,634	-	-	-	-	-	20,878	33,512
Kredi ndaj bankave	21,676	10,642	-	-	-	-	-	32,318
Investime në letra me vlerë	3,227	4,001	23,041	80,956	131,157	5,222	-	247,604
Aktive të tjera (Shënimi 16)	-	-	-	-	-	1,821	-	1,821
	213,160	25,505	27,943	81,965	142,701	7,043	20,878	519,195
Aktive derivative								
Kontrata të së ardhmes të normave të interesit	-	12	-	-	-	-	-	12
Totali i aktiveve financiare	213,160	25,517	27,943	81,965	142,701	7,043	20,878	519,207
Detyrimet financiare								
Detyrime joderivative								
Para në qarkullim	-	-	-	-	-	-	286,132	286,132
Detyrime ndaj bankave	137,223	-	-	-	-	-	-	137,223
Depozita dhe hua nga palë të treta	5,735	-	-	-	-	-	-	5,735
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	62,035	-	576	-	-	-	500	63,111
Detyrime ndaj FMN-së	17,025	-	-	-	-	-	6,965	23,990
Detyrime të tjera	212	-	-	-	-	-	-	212
Totali i detyrimeve financiare	222,230	-	576	-	-	-	293,597	516,403
Aktive-detyrime, mospërputhja e maturitetit më 31 dhjetor 2018	(9,070)	25,517	27,367	81,965	142,701	7,043	(272,719)	2,804

31 dhjetor 2017	Deri në 1 muaj	Nga 1 deri në 3 muaj	Nga 3 deri në 6 muaj	Nga 6 muaj deri në 1 vit	Nga 1 deri në 5 vjet	Mbi 5 vjet	Maturitet i papërcaktuar	Totali
Aktive financiare								
Aktive joderivative								
Paraja dhe balanca me bankat	159,375	2,390	-	-	-	-	-	161,765
Aktive të tregtueshme	112	557	914	2,630	9,950	-	-	14,163
Llogari me FMN-në	18,437	-	-	-	-	-	23,296	41,733
Kredi ndaj bankave	30,519	9,352	-	-	-	-	-	39,871
Investime në letra me vlerë	16,777	30,039	47,465	51,636	96,515	2,943	-	245,375
Aktive të tjera (Shënimi 16)	-	-	-	-	-	1,712	-	1,712
	225,220	42,338	48,379	54,266	106,465	4,655	23,296	504,619
Aktive derivative								
Kontratat forward të kursit të këmbimit	-	77	-	-	-	-	-	77
Totali i aktiveve financiare	225,220	42,415	48,379	54,266	106,465	4,655	23,296	504,696
Detyrimet financiare								
Detyrime joderivative								
Para në qarkullim	-	-	-	-	-	-	274,685	274,685
Detyrime ndaj bankave	146,635	-	-	-	-	-	-	146,635
Depozita dhe hua nga palë të treta	4,033	-	-	-	-	-	-	4,033
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	33,894	-	901	-	-	-	500	35,295
Detyrime ndaj FMN-së	19,260	35	19	70	35	-	7,332	26,751
Detyrime të tjera	328	-	-	-	-	-	-	328
Totali i detyrimeve financiare	204,150	35	920	70	35	-	282,517	487,727
Aktive-detyrime, mospërputhja e maturitetit më 31 dhjetor 2017	21,070	42,380	47,459	54,196	106,430	4,655	(259,221)	16,969

E. Rreziku i Kreditit

Rreziku i kreditit është rreziku i humbjes financiare të Bankës në qoftë se kundërpartia e një instrumenti financiar dështon në përmbushjen e detyrimeve kontraktuale, dhe lind kryesisht nga huatë dhe paradhëniet e Bankës ndaj bankave të tjera dhe investimet në letra me vlerë. Për qëllime të raportimit mbi administrimit e rrezikut, Banka konsideron dhe konsolidon të gjitha elementet e ekspozimit ndaj rrezikut të kreditit (si rreziku individual i dështimit në shlyerjen e kredisë, rreziku i vendit dhe i sektorit).

Rreziku që lidhet me ndryshimet në vlerë të aktiveve të tregtueshme si rrjedhojë e ndryshimeve në normat e interesit të zbatuara ndaj instrumenteve të borxhit dhe derivativëve menaxhohet si një komponent i rrezikut të tregut. (shih (D) më poshtë).

(i) Rreziku i shlyerjes

Aktiviteti i administrimit të rezervës valutore mund të shkaktojë rrezik në momentin e shlyerjes së transaksioneve dhe tregtimeve. Rreziku i shlyerjes është rreziku i humbjeve për shkak të dështimit të një njësie ekonomike në përmbushjen e detyrimeve të saj për të dorëzuar mjetet monetare, letrat me vlerë ose aktive të tjera në përputhje me kontratën. Banka minimizon këtë rrezik përmes zbatimit të praktikave më të mira në mbështetje të njohjes dhe ndjekjes në vazhdimësi të kushteve dhe procedurave të shlyerjes.

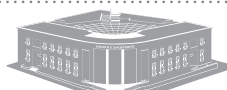
(ii) Rreziku i ruajtjes

Rreziku i kujdestarisë është rreziku që lidhet me humbje nga mjetet e vendosura në kujdestari në rastin e paafësisë pague, neglizhencës, mashtrimit, keqadministrimit ose praktikave jo të përshtatshme në mirëmbajtjen e portofolit nga kujdestari. Banka e Shqipërisë minimizon këtë rrezik nëpërmjet përzgjedhjes për ofrimin e shërbimit të kujdestarisë, të institucioneve financiare me reputacion të spikatur, me një minimum aktivesh në ruajtje prej 1,000 miliardë USD.

(iii) Menaxhimi i rrezikut të kreditit

Tabela e mëposhtme tregon vlerat kontabël të aktiveve financiare që janë të ekspozuara ndaj rrezikut të kreditit më 31 dhjetor 2018 dhe 31 dhjetor 2017:

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Aktivet		
Paraja dhe balancat me bankat (duke përjashtuar para në arkë)	189,949	161,747
Llogari me FMN-në (Shënimi 11)	33,512	41,733
Kredi ndaj bankave (Shënimi 12)	32,318	39,871
Aktive të tregtueshme (Shënimi 13)	13,985	14,240
Investime në letra me vlerë (Shënimi 14)	247,604	245,375
Aktive të tjera (kredi për punonjësit) (Shënimi 16)	1,821	1,712
Totali	519,189	504,678

Aktivitet e emetuara në valutë të huaj

Për administrimin e rrezikut të kreditit në lidhje me ekspozimet ndaj rezervës valutore, Këshilli Mbikëqyrës ka përcaktuar kritere bazë për ekspozimin ndaj palëve dhe në varësi të tipit të investimit, emetuesit, shkallës së vlerësimit të kreditit, likuiditetit të tregut, ku emetimet e qeverive dhe bankave qendrore kanë prioritet. Procesi i vlerësimit dhe monitorimit të cilësisë së kreditit të emetuesve të lejuar për investim bazohet në analizën dhe vlerësimet e përcaktuara nga agjencitë kryesore të vlerësimit të renditjes: Standard&Poor's, Moody's dhe Fitch, si dhe në ndjekjen ditore të ecurisë së disa treguesve të tregut që mbartin informacion mbi cilësinë e kreditit të emetuesve. Në përputhje me kufizimet e vendosura nga Këshilli Mbikëqyrës, Komiteti i Investimit përcakton kufizime të tjera cilësore dhe/ose sasiore mbi ekspozimet e lejuara për emetuesit/institucionet financiare në baza individuale, klasë apo kombinim klasë/instrument. Në varësi të kushteve dhe zhvillimeve në treg, Banka mund të zbatojë kufizime më konservatore për investimin me një emetues/institucion financiar.

Aktivitet e emetuara në valutë të huaj, pjesë e rezervës valutore, përfshijnë paranë dhe balancat me bankat (duke përjashtuar paratë në arkë), aktivet e tregtueshme, llogarinë me FMN dhe investimet në letra me vlerë në valute të huaj. Investimi i rezervave valutore kufizohet në investime të emetuara nga qeveri/banka qendrore me vlerësim minimal të kreditit A-, qeveri të Eurozonës me vlerësim minimal krediti BBB-, agjenci qeveritare, institucione shumëpalëshe dhe entitete publike me vlerësim minimal krediti AA- dhe banka dhe institucione të tjera financiare me vlerësim minimal krediti AA-.

Vlerësimi i kreditit i referohet një emetuesi/institucioni financiar dhe, në mungesë të tij, përdoret vlerësimi i kreditit të borxhit afatgjatë të institucionit financiar. Për qëllime të realizimit të aktivitetit të administrimit të rezervës valutore dhe të kryerjes së pagesave, Banka mund të operojë përmes llogarive rrjedhëse të hapura me banka të vlerësuara me rrezikun e kreditit minimal BBB.

Në kuadër të administrimit të portofolit të rezervës valutore, si hap i parë Banka monitoron zhvillimet ekonomike për ekonomitë e vendeve ndaj të cilave ka ekspozime përmes investimit në tituj. Shkalla e monitorimit dhe niveli i të dhënave të menaxhimit ndryshon. Për monedhat kryesore, Banka konsideron se vlerësimet e agjencive të vlerësimit të renditjes dhe informacionet e tjera publike janë reflektuar në çmime dhe në të dhënat për Humbjet e Pritura të Kreditit (HPK). Përveç kësaj, menaxheri i portofolit dhe njëësia e menaxhimit të rrezikut monitorojnë aftësinë paguese të çdo huamarrësi, bazuar në kërkitime tregu dhe burime të tjera si pasqyrat financiare të publikuara. Probabilitetet e dështimit (PD) për çdo shkallë vlerësimi përcaktohen në bazë të normave historike afatgjata të ndodhura të dështimit, të përditësuara çdo vit, nga publikimet e agjencive kryesore të vlerësimit të renditjes.

Aktivet në monedhën vendase

Aktivet në monedhë vendase përfshijnë huatë ndaj bankave, investimet në letra me vlerë të borxhit të emetuara nga Qeveria Shqiptare dhe kreditë ndaj punonjësve të përfshira tek aktivet e tjera financiare.

Banka nuk menaxhon në mënyrë aktive rrezikun e kredisë për aktivet e shprehura në monedhën vendase, meqë ato zakonisht krijohen për qëllime të operacioneve të zbatimit të politikës monetare. Për monitorimin e rrezikut të kreditit për këto aktive Banka përdor analiza dhe informacione të jashtme dhe të zhvilluara nga Banka, të cilat përfshijnë edhe informacionin që Banka ka në dispozicion, për shkak të rolit të saj si rregullator dhe Bankë Qendrore.

Për huatë ndaj bankave vendase (huatë njëditore dhe marrëveshjet e anasjella të riblerjes), Banka zbut rrezikun e kreditit nëpërmjet kolateralit, i cili përbëhet nga letra me vlerë të borxhit të emetuara nga Qeveria Shqiptare. Vlera e kolateralit për çdo transaksion nuk është më e ulët se vlera e kredisë së dhënë plus një diferencë të përcaktuar. Nëse vlera e letrës me vlerë të vendosur si kolateral bie nën një nivel të caktuar, Banka e Shqipërisë i kërkon bankave tregtare të vendosin kolateral shtesë, bazuar në rivlerësimin e letrave me vlerë.

Modeli i vlerësimit të rrezikut i përdorur nga Banka për vlerësimin e HPK-ve për huatë ndaj bankave vendase bazohet në kritere që janë të ngjashme me ato të përdorura për qëllime mbikëqyrëse, siç janë mjaftueshmëria e kapitalit, rritja e kredisë, likuiditeti dhe përfitueshmëria e kundërpartisë. Shkallët e rrezikut dhe metodologjia i nënshtrohen rishikimeve të rregullta periodike nga Banka. Investimet në letra me vlerë në monedhën vendase, përbëhen nga Bono Thesari të emetuara nga Qeveria Shqiptare, me afat maturimi deri në një vit. Ky portofol krijohet nga Banka e Shqipërisë për ndërhyrjen në tregun e parasë nëpërmjet transaksioneve me të drejta të plota, me qëllim menaxhimin e strukturës së likuiditetit të sistemit bankar me ndikim të mundshëm në normat afatshkurtra të interesit në këtë treg.

Rreziku i kreditit të portofolit të investimeve në letra me vlerë në monedhën vendase vlerësohet bazuar në të dhënat historike dhe kapacitetin e vlerësuar të qeverisë shqiptare për të përmbushur detyrimet kontraktuale afatshkurtra në monedhën vendase.

Për kreditë ndaj punonjësve, banka vlerëson HPK-të në bazë të normave historike të humbjeve, të rregulluara për informacionin makroekonomik mbi të ardhmen.

(iv) Analiza e cilësisë së kreditit

Tabela në vijim paraqet informacion mbi cilësinë e kreditit të aktiveve financiare të matura me kosto të amortizuar dhe investimet e borxhit me VDATGJ (2018) dhe instrumente borxhi të vlefshme për shitje (2017). Përveç se kur tregohet në

mënyrë specifike, për aktivet financiare shumtë në tabelë përfaqësojnë vlerën kontabël bruto.

Shpjegimi i termave 'Faza 1', 'Faza 2' dhe 'Faza 3' është përfshirë në Shënimin 7(A)(vii). Vlerësimet e kreditit tregojnë vlerësimin e dytë më të mirë mes Standard & Poor's, Moody's dhe Fitch.

	2018			2017
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Total
Paraja dhe balancat me bankat me kosto të amortizuar				
Vlerësuar AAA	8,867	-	-	8,867
Vlerësuar nga AA- në AA+	146,502	-	-	146,502
Vlerësuar nga A- në A+	18,106	-	-	18,106
Vlerësuar BBB+ dhe më poshtë	11	-	-	11
Qeveria Shqiptare B+*	4	-	-	4
BIS Basel	16,473	-	-	16,473
Provizion për humbjet	189,963	-	-	189,963
Vlera kontabël	(14)	-	-	(14)
Vlera kontabël	189,949	-	-	189,949
Llogari me FMN-në me kosto të amortizuar**				
Të pavlerësuar	33,512	-	-	33,512
	33,512	-	-	33,512
Provizion për humbjet	-	-	-	-
Vlera kontabël	33,512	-	-	33,512
Hua për bankat me kosto të amortizuar				
Shkalla: Rrezik shumë i ulët	-	-	-	-
Shkalla: Rrezik i ulët	32,318	-	-	32,318
Shkalla: Rrezik mesatar	-	-	-	-
Shkalla: Rrezik mesatarisht i lartë	-	-	-	-
Shkalla: Rrezik i lartë	-	-	-	-
	32,318	-	-	32,318
Provizion për humbjet	-	-	-	-
Vlera kontabël	32,318	-	-	32,318
Investime në letra me vlerë borxhi me VDATGJ (2017: të vlefshme për shitje)				
Vlerësuar AAA	72,619	-	-	72,619
Vlerësuar nga AA- në AA+	79,090	-	-	79,090
Vlerësuar nga A- në A+	23,375	-	-	23,375
Vlerësuar BBB+ dhe më poshtë	14,812	-	-	14,812
Qeveria Shqiptare (B+)*	55,587	-	-	55,587
BIS Basel	2,121	-	-	2,121
	247,604	-	-	247,604
Provizion për humbjet	(16)	-	-	(16)
Vlera kontabël – vlera e drejtë	247,604	-	-	247,604
Aktivë të tjerë me kosto të amortizuar				
Të pavlerësuar	1,827	-	-	1,827
	1,827	-	-	1,827
Provizion për humbjet	(6)	-	-	(6)
Vlera kontabël	1,821	-	-	1,821

* Qeveria Shqiptare vlerësohet si B+, e qëndrueshme, bazuar në vlerësimin e kreditit të Standard & Poor's dhe B1 e qëndrueshme, bazuar në vlerësimin e kreditit të Moody's.

** Vlera e monedhës së SDR përcaktohet duke përmblodhur vlerat në dollarin amerikan, bazuar në kurset e këmbimit të tregut, të një shporte monedhash kryesore (dollari amerikan, euro, sterlina, juani kinez dhe jeni japonez). Vlera e monedhës SDR llogaritet çdo ditë dhe shporta e vlerësimit rishikohet dhe përshtatet çdo pesë vjet.

Tabela në vijim paraqet cilësinë e kreditit të letrave me vlerë të tregtueshme të borxhit. Analiza është e bazuar në vlerësimin e dytë më të mirë mes Standard & Poor's, Moody's dhe Fitch.

	2018	2017
Obligacione të agjencive të huaja		
Të vlerësuara AAA	2,446	3,585
Të vlerësuara nga AA- në AA+	2,419	2,453
	4,865	6,038
Obligacione të qeverive të huaja dhe institucioneve shumëpalëshe		
Të vlerësuara AAA	7,520	7,546
Të vlerësuara nga AA- në AA+	1,588	578
	9,108	8,125
Totali i letrave me vlerë të borxhit të tregtueshëm	13,973	14,163

(v) Kolaterali i mbajtur dhe zbutja e rrezikut të kreditit

Banka mban kolateral dhe përdor instrumente të tjerë për zbutjen e rrezikut të kreditit. Në tabelën në vijim paraqiten llojet kryesore të kolateralit të mbajtura për disa tipe ekspozimesh.

		Përqindja e ekspozimit që i nënshtrohet kërkesave të kolateralit		
	Shënime	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017	Lloji kryesor i kolateralit të mbajtur
Kredi ndaj bankave Marrëveshjet e anasjella të riblerjes dhe kredi njëditore	12	100	100	Letra me vlerë të borxhi të Qeverisë Shqiptare
Aktive të tjera Kredi për punonjësit	16	100	100	Hipotekë ose kontratë garancie

Më 31 dhjetor 2018, Banka ka një ekspozim 32,318 milionë lekë (1 Janar 2018: 39,871 milionë lekë) përkundrejt bankave tregtare, për të cilin nuk njihet provizion për humbjet nga krediti për shkak të mbulimit të plotë me kolateral.

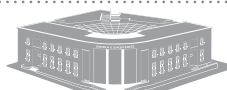
(vi) Shumat që rrjedhin nga HPK-të

(a) Të dhënat, supozimet dhe teknikat e përdorura për përlllogaritjen e zhvlerësimit

Shih politikën kontabël në Shënimin 7(A)(vii)

Rritje e ndjeshme e rrezikut të kreditit

Për përcaktimin nëse rreziku i mospagimit të vlerës së investuar të një instrumenti financiar është rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare Banka konsideron informacione të mbështetura dhe të arsyeshme, që janë të disponueshme pa kosto ose përpjekje të panevojshme. Kjo përfshin informacione dhe analiza sasiore dhe cilësore, bazuar në përvojën historike të Bankës dhe vlerësimet e specialistëve të rrezikut të kreditit si dhe duke përfshirë informacione mbi të ardhmen.

Qëllimi i vlerësimit është të identifikojë nëse ka ndodhur një rritje e ndjeshme e rrezikut të kreditit për një ekspozim duke krahasuar:

- probabilitetin e dështimit gjatë jetës së mbetur, në datën e raportimit; me
- probabilitetin e dështimit gjatë jetës së mbetur për këtë moment kohor, të vlerësuar në momentin e njohjes fillestare të ekspozimit (korrigjuar sipas nevojës për ndryshimet në pritshmëritë për parapagim).

Shkallët/vlerësimi i rrezikut të kreditit

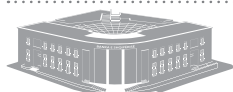
Për të vlerësuar rrezikun e dështimit, Banka për çdo ekspozim në valutë në njohjen fillestare përcakton vlerësimin e dytë më të mirë ndërmjet Standard & Poor's, Moody's dhe Fitch për atë kundërparti.

Në njohjen fillestare, Banka klasifikon çdo ekspozim ndaj bankave në një shkallë të caktuar rreziku krediti bazuar në një shumëllojshmëri të dhënash që vlerësohen se parashikojnë rrezikun e dështimit dhe në eksperiencën me gjykimet mbi kreditin. Shkallët e rrezikut të kreditit përcaktohen duke përdorur faktorë cilësorë dhe sasiorë që janë tregues të rrezikut të dështimit. Këta faktorë ndryshojnë në varësi të natyrës së ekspozimit dhe të llojit të huamarrësit. Shkallët e rrezikut të kreditit janë përcaktuar dhe kalibruar në mënyrë të tillë që rreziku i dështimit të rritet në mënyrë eksponenciale me rritjen e rrezikut të kreditit. Ekspozimet janë subjekt monitorimi të vazhdueshëm, që mund të rezultojë në lëvizjen e ekspozimit në një shkallë/vlerësim të ndryshëm të rrezikut të kreditit. Monitorimi zakonisht përfshin përdorimin e të dhënave të mëposhtme.

Ekspozime në valutë të huaj	Ekspozime në monedhën vendase	Aktive të tjera
– Të dhëna nga agjencitë e vlerësimit të renditjes, artikujt e shtypit, ndryshimet në vlerësimet e jashtme të kreditit	– Të dhëna të mbledhura nga Banka mbi bankat tregtare dhe treguesit mbikëqyrës	– Historiku i pagesave – kjo përfshin statusin dhe gjendjen financiare të huamarrësit
– Çmimet e obligacioneve të kuotuar për kundërpartinë aty ku është e mundur	– Ndryshimet ekzistuese dhe të parashikuara në kushtet e biznesit, financiare dhe ekonomike	– Ndryshimet ekzistuese dhe të parashikuara në kushtet financiare dhe ekonomike
– Ndryshimet aktuale dhe të pritshme në mjedisin politik, rregullator dhe teknologjik të kundërpartisë ose në aktivitetet e saj të biznesit	– Matrica të aftësisë paguese	

Përlllogaritja e strukturës kohore të PD-së

Shkallët/vlerësimi i rrezikut të kreditit janë të dhëna parësore në përcaktimin e strukturës kohore të PD-ve për ekspozimet. Banka mbledh informacione mbi performancën dhe dështimet për ekspozimet ndaj rrezikut të kreditit, analizuar sipas kundërpartive dhe shkallëve/vlerësimeve të rrezikut të kreditit. Banka përdor modele statistikore për të analizuar të dhënat e mbledhura dhe për të

kryer vlerësime të PD përgjatë jetës së mbetur të ekspozimeve dhe si këto PD priten të ndryshojnë me kohën. Kjo analizë përfshin identifikimin dhe kalibrimin e marrëdhënieve midis ndryshimeve në PD dhe ndryshimeve në faktorët kryesorë makroekonomikë, të cilët përfshijnë rritjen e PBB, kurset e këmbimit, normat referuese të interesit si dhe rritjen e kredisë.

Metodologjia e përcaktimit të PD-ve për bankat tregtare vendase bazohet në Sistemin e Vlerësimit të Rrezikut (SVR) të përdorur për qëllime mbikëqyrëse. Faktorët që konsiderohen nga SVR përfshijnë mjaftueshmërinë e kapitalit, rrezikun e kredisë, likuiditetin dhe përfitueshmërinë e kundërpartisë. PD-të llogariten si mesatare e ponderuar e PD-ve për secilin faktor, ku peshat përkatëse përcaktohen në bazë të rëndësisë së faktorit.

Për aktivet në valutë të huaj, Banka përdor PD 12 mujore për emetimet qeveritare dhe jo qeveritare, bazuar në matricat e tranzicionit, sipas vlerësimeve të publikuara nga S&P, të cilat tregojnë mundësinë e falimentimit përgjatë 12 muajve për emetuesit për çdo kategori përkatëse vlerësimi. Për emetimet qeveritare përdoret një matricë tranzicioni afatgjatë. Për emetimet jo qeveritare, përdoren dy matrica, një matricë tranzicioni afatgjatë e institucioneve financiare (skenari normal) dhe matrica e tranzicionit e një viti krize financiare (skenari alternativ i recensionit), të ponderuara me probabilitetet përkatëse.

Për ekspozimet ndaj qeverisë shqiptare në monedhën vendase, PD e vlerësuar konsideron maturitetin afatshkurtër të këtyre ekspozimeve, mungesën e dështimeve historike dhe vlerësime të detajuara të aftësisë së qeverisë shqiptare për të përmbushur detyrimet e saj monetare kontraktuale në një kohë të shkurtër, duke marrë parasysh edhe treguesit makroekonomik përgjatë periudhës së vlerësimit.

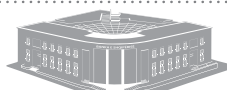
Përcaktimi nëse rreziku i kreditit është rritur ndjeshëm

Kriteret për të përcaktuar nëse rreziku i kreditit është rritur ndjeshëm ndryshojnë sipas portofoleve dhe përfshijnë ndryshime sasiore në PD dhe faktorë cilësorë, përfshirë një kriter të bazuar në ditëvonesë.

Rreziku i kreditit i një ekspozimi të caktuar në valutë konsiderohet se është rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare nëse:

- vlerësimi i kreditit nga të tre agjencitë e vlerësimit të renditjes (Standard & Poor's, Moody's dhe Fitch) bie nën BBB- (ose ekuivalente me të); ose
- vlerësimi i kreditit nga njëra prej agjencive më sipër bie në BB-; ose
- ka një vonesë në shlyerjen e një detyrimi ndaj Bankës prej 30 ose më shumë ditësh. Në këtë rast rreziku i kreditit do të konsiderohet që është rritur ndjeshëm për të gjitha ekspozimet ndaj atij emetuesi.

Rreziku i kredisë për një ekspozim të caktuar në monedhën vendase ndaj bankave tregtare konsiderohet të jetë rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare nëse plotësohet njëri nga kriteret më poshtë:

- banka merr kredi ELA (*Emergency Liquidity Assistance*) dhe PD arrin nivelin mbi 30%; ose
- niveli i treguesit PD është më i madh se 40% në periudhën e raportimit; ose
- PD është më e madhe se 25% dhe është rritur me më shumë se 5 pikë përqindjeje në periudhën e raportimit krahasuar me periudhën e njohjes fillestare; ose
- ka një vonesë në shlyerjen e një detyrimi (duke përjashtuar ELA) ndaj Bankës prej 30 ose më shumë ditësh. Në këtë rast rreziku i kreditit do të konsiderohet që është rritur ndjeshëm për të gjitha ekspozimet ndaj asaj banke tregtare.

Ditëvonesat përcaktohen duke konsideruar numrin e ditëve që nga data më e hershme e afatit për pagesë në të cilën nuk është kryer pagesë e plotë. Datat e afatit për pagesë përcaktohen pa marrë në konsideratë ndonjë periudhë faljeje që mund të jetë akorduar për huamarrësin.

Rreziku i kreditit i një ekspozimi ndaj qeverisë shqiptare në lekë konsiderohet se është rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare nëse ka një vonesë në shlyerjen e detyrimit ndaj Bankës prej 30 ose më shumë ditësh.

Banka monitoron efektivitetin e kriterëve të përdorur për të identifikuar rritjen e ndjeshme të rrezikut të kredisë duke kryer rishikime periodike për të konfirmuar që kriteret janë në gjendje të identifikojnë rritje të ndjeshme në rrezikun e kreditit përpara se një ekspozim të dështojë.

Përkufizimi i dështimit

Banka konsideron që një aktiv financiar ka dështuar kur:

- huamarrësi nuk ka gjasa të paguajë detyrimet e tij të plota ndaj Bankës për kredinë, pa qenë nevoja për veprime nga Banka të tilla si realizimi i aktive të lëna si kolateral (nëse ka ndonjë të tillë); ose
- huamarrësi është në vonesë prej më shumë se 90 ditësh për ndonjë ekspozim material kredie ndaj Bankës.

Në vlerësimin nëse një huamarrës është në dështim, Banka konsideron tregues:

- cilësorë – p.sh. shkeljet e kushteve financiare të kontratës;
- sasiorë – p.sh. vonesat në pagesë dhe mospagimi i ndonjë detyrimi tjetër nga i njëjti huamarrës; dhe
- bazuar në të dhënat e zhvilluara së brendshmi dhe të marra nga burime të jashtme.

Të dhënat e përdorura në vlerësimin nëse një instrument financiar ka dështuar dhe rëndësia e tyre mund të ndryshojë me kalimin e kohës për të pasqyruar ndryshimet në rrethana.

Përfshirja e informacionit mbi të ardhmen

Banka përfshin informacion mbi të ardhmen si në vlerësimet e saj nëse rreziku i kreditit të një instrumenti është rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare ashtu edhe në matjen e HPK-ve.

Për ekspozimet në monedhën vendase, Banka formulon një 'skenar bazë' të parashikimeve të ardhshme të treguesve të rëndësishëm ekonomikë (rritja e PBB-së, kurset e këmbimit, normat referuese të interesit dhe rritja e kredisë) si dhe një gamë përfaqësuese të skenarëve të tjerë të mundshëm të parashikuar "skenari i moderuar" duke marrë parasysh probabilitetet relative të secilit skenar, duke bërë krahasim të rezultateve të *stress-test*-eve të mëparshme me treguesit financiarë të agjentëve ekonomikë gjatë periudhës së referencës.

Skenari bazë paraqet parashikimet më të mundshme dhe është në linjë me informacionin e përdorur nga Banka për qëllime të tjera, si planifikimi strategjik dhe parashikimet. Skenarët e tjerë "skenari i moderuar" paraqesin rezultate më pesimiste. Në mënyrë periodike, Banka kryen 'stress testing' të goditjeve më ekstreme për të kalibruar përcaktimin e saj të këtyre skenarëve të tjerë përfaqësues.

Për emetimet jo qeveritare në monedhë të huaj, informacioni mbi të ardhmen përfshihet në vlerësimin e PD, pasi probabilitetet për skenarin normal dhe skenarin alternativ llogariten në bazë të probabilitetit të rënies në recesion së ekonomive të mëdha (si një nga treguesit kryesorë të rritjes së PD-së për emetuesit jo qeveritarë), duke zbatuar edhe faktorë shtesë cilësor. Për emetimet qeveritare në valutë të huaj, vlerat e ardhshme të treguesve ekonomike përfshihen në përcaktimin renditjes dhe për pasojë në nivelin e PD, të reflektuar në matricat e tranzicionit të publikuara nga agjencitë e renditjes. Këto tregues rishikohen periodikisht dhe në raste ndryshimesh të rëndësishme në treg nga agjencitë e vlerësimit të renditjes.

Aktivitet financiarë të modifikuara

Kushtet kontraktuale të një aktivi financiar mund të modifikohen për arsye të ndryshme, duke përfshirë ndryshimin e kushteve të tregut dhe faktorë të tjerë që nuk lidhen me ndonjë përkeqësim aktual ose potencial të cilësisë së kreditit të kundërpartisë. Një aktiv ekzistues, kushtet e të cilit janë modifikuar mund të çregjistrohet dhe aktivi i rinegociuar njihet si aktiv i ri me vlerë të drejtë në përputhje me politikën kontabël të përcaktuar në Shënimin 7(A)(iv).

Kur kushtet e një aktivi financiar modifikohen dhe modifikimi nuk rezulton në çregjistrim, përcaktimi nëse rreziku i kredisë së aktivit është rritur ndjeshëm reflekton krahasimin e:

- PD-së përgjatë jetës së mbetur në datën e raportimit bazuar në kushtet e modifikuara; me
- PD-në përgjatë jetës së mbetur vlerësuar në bazë të të dhënave në njohjen fillestare dhe kushteve kontraktuale fillestare.

Matja e HPK-ve

Të dhënat kryesore për matjen e HPK-ve janë strukturat kohore të parametrave të mëposhtëm:

- probabiliteti i dështimit (PD),
- humbja nga dështimi (HND),
- ekspozimi në rast dështimi (END).

Këto parametra janë nxjerrë nga modelet statistikore të zhvilluara së brendshmi, modele statistikore të jashtëm të njohura globalisht dhe nga të dhëna të tjera historike. Ato janë korrigjuar për të pasqyruar informacionin mbi të ardhmen, siç është përshkruar më sipër.

Vlerësimet e PD-ve janë vlerësime në një datë të caktuar, të cilat llogariten bazuar në modelet statistikore të vlerësimit dhe përcaktohen duke përdorur teknika vlerësimi të përshtatura sipas kategorive të ndryshme të kundërpartive dhe ekspozimeve. Këto modele statistikore bazohen në të dhëna të brendshme dhe të jashtme, duke përfshirë faktorë sasiorë dhe cilësorë. Të dhënat nga matricat e tranzicionit përdoren për të llogaritur PD-të për kundërpartitë e huaja. Nëse një kundërparti ose ekspozim lëviz midis klasave të vlerësimit, atëherë kjo sjell një ndryshim në vlerësimin e PD-së përkatëse.

HND është shkalla e humbjes së mundshme në rast dështimi. Banka vlerëson parametrat e HND bazuar në historinë e normave të rikuperimit ose parametra të llogaritura nga agjencitë e renditjes dhe institucionet rregullatore si BIS Basel të pretendimeve përkundrejt palëve të dështuara. Modelet e HND do të konsiderojnë strukturën, kolateralin, prioritetin e pretendimit, industrinë ku bën pjesë kundërpartia dhe kostot e rikuperimit të çdo kolaterali që është i lidhur me aktivin financiar.

END përfaqëson ekspozimin e pritshëm në rast dështimi. Banka llogarit END duke u nisur nga ekspozimi aktual ndaj një kundërpartie si dhe duke konsideruar ndryshimet e mundshme të vlerës aktuale që lejohen sipas kontratës, duke përfshirë amortizimin. END për një aktiv financiar është vlera e tij kontabël bruto në momentin e dështimit. Vlerësimet e END llogariten mbi bazën e flukseve të skontuara monetare duke përdorur normën efektive të interesit si normë skontimi. Siç është përshkruar më sipër, dhe duke përdorur PD 12-mujore për aktivet financiare për të cilat rreziku i kreditit nuk është rritur ndjeshëm, Banka mat HPK-të duke marrë parasysh rrezikun e dështimit përgjatë periudhës maksimale kontraktuale gjatë të cilës është e ekspozuar ndaj rrezikut të kreditit, edhe nëse për qëllime të menaxhimit të rrezikut Banka konsideron një periudhë më të gjatë. Periudha maksimale kontraktuale zgjat deri në datën në të cilën Banka ka të drejtë të kërkojë kthimin e një parapagimi.

Kur modelimi i një parametri kryhet në baza kolektive, instrumentet financiare grupohen në bazë të karakteristikave të përbashkëta të rrezikut të cilat përfshijnë:

- llojin e instrumentit;
- vlerësimet e rrezikut të kreditit;
- llojin e kolateralit;
- datën e njohjes fillestare;
- afati i mbetur deri në maturim;
- industrinë; dhe
- vendndodhjen gjeografike e huamarrësit.

Grupimet janë subjekt rishikimi të rregullt, për të siguruar që ekspozimet brenda një grupi të caktuar të mbeten homogjene.

Për portfolet për të cilat ka të dhëna historike të kufizuara, Banka përdor informacion të jashtëm si referencë për të plotësuar të dhënat e disponueshme së brendshmi. Ekspozimet për të cilat informacioni i jashtëm i përdorur si referencë përbën një të dhënë të rëndësishme në matjen e HPK-ve përfshijnë aktive financiare në valutë të huaj si më poshtë:

	Ekspozimi	Referencat e jashtme të përdorura	
		PD	HND
Paraja dhe balancat me bankat (llogarit dhe depozitat)	189,949	Vlerësimi i dytë më i mirë (nga: S&P, Moody's dhe Fitch)	Studimet e rikuperimeve nga Moody's
Investimet në letra me vlerë në monedhë të huaj	192,017	Vlerësimi i dytë më i mirë (nga: S&P, Moody's dhe Fitch)	Studimet e rikuperimeve nga Moody's

(b) Provizioni për humbjet

Tabela e mëposhtme paraqet barazimin midis gjendjes në fillim dhe në fund të provizionit për humbje sipas klasës së instrumentit financiar. Shpjegimi i termave 'Faza 1', 'Faza 2' dhe 'Faza 3' dhe aktiv me kredit të zhvlerësuar janë përfshirë në Shënimin 7(A)(vii).

	2018			2017
	Faza 1	Faza2	Faza 3	Total
Paraja dhe balancat me bankat				
Balanca në 1 Janar	13	-	-	13
Rimatja neto e fondit të humbjeve	1	-	-	1
Balanca në fund të periudhës (2018)	14	-	-	14
Aktive të tjera me kosto të amortizuar				
Balanca në 1 Janar	8	-	-	8
Rivlerësimi neto i provizionit për humbje	(2)	-	-	(2)
Balanca në fund të periudhës	6	-	-	6
Letra me vlerë të borxhit me VDATGJ				
Balanca në 1 Janar	14	-	-	14
Rimatja neto e fondit të humbjeve	2	-	-	2
Balanca në fund të periudhës	16	-	-	16
Total				
Balanca në 1 Janar	35	-	-	35
Rimatja neto e fondit të humbjeve	1	-	-	1
Balanca në fund të periudhës (2018)	36	-	-	36

Provizionet për humbjet e pritshme të letrave me VDATGJ nuk njihen në pasqyrën e pozicionit financiar sepse vlera kontabël e tyre është vlera e drejtë.

(c) Aktivët financiare me kredit të zhvlerësuar

Shih politikën e kontabilitetit në Shënimin 7(A)(vii).

Më 31 dhjetor 2018 dhe 31 dhjetor 2017, Banka nuk kishte aktive financiare me kredit të zhvlerësuar.

(vii) Përqendrimi i rrezikut të kredisë

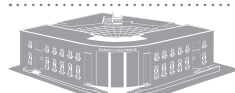
Banka monitoron përqendrimet e rrezikut të kreditit sipas vendndodhjes gjeografike dhe sipas llojit të kundërpartisë. Një analizë e përqendrimit të rrezikut të kreditit është paraqitur më poshtë. Përqendrimi sipas vendndodhjes për investimet në letra me vlerë bazohet në vendin e emetuesit të letrës me vlerë. Përqendrimi sipas llojit të kundërpartisë bazohet në vendin e klientit.

Një analizë e përqendrimit të rrezikut të kreditit sipas pozicionit gjeografik paraqitet si më poshtë:

31 dhjetor 2018	Gjermani	Francë	Shtete të tjera të BE-së	Zvicër	SHBA	Republika e Shqipërisë	Të tjera	Totali
Llogari dhe depozita me institucionet financiare (Shënimi 9)	4,473	128,402	21,269	20,792	6,112	4	8,897	189,949
Aktive të tregtueshme	2,339	1,218	2,894	108	6,701	-	725	13,985
Llogari me FMN-në	-	-	-	-	-	-	33,512	33,512
Kredi ndaj bankave	-	-	-	-	-	32,318	-	32,318
Investime në letra me vlerë	17,860	16,944	106,027	2,122	42,581	55,587	6,483	247,604
Aktive të tjera (Shënimi 16)	-	-	-	-	-	1,821	-	1,821
Totali	24,672	146,564	130,190	23,022	55,394	89,730	49,617	519,189

31 dhjetor 2017	Gjermani	Francë	Shtete të tjera të BE-së	Zvicër	SHBA	Republika e Shqipërisë	Të tjera	Totali
Llogari dhe depozita me institucionet financiare (Shënimi 9)	5,632	122,246	6,372	8,657	10,106	3	8,731	161,747
Aktive të tregtueshme	3,307	967	2,441	-	7,227	77	221	14,240
Llogari me FMN-në	-	-	-	-	-	-	41,733	41,733
Kredi ndaj bankave	-	-	-	-	-	39,871	-	39,871
Investime në letra me vlerë	13,271	25,516	91,351	269	53,009	52,719	9,240	245,375
Aktive të tjera (Shënimi 16)	-	-	-	-	-	1,712	-	1,712
Totali	22,210	148,729	100,164	8,926	70,342	94,382	59,925	504,678

Një analizë e përqendrimit të aktiveve financiare sipas llojit të kundërpartisë paraqitet si më poshtë:

31 dhjetor 2018	Llogari dhe depozita me institucionet financiare	Aktive të tregtueshme	Llogari me FMN-në	Kredi ndaj bankave	Investime në letra me vlerë	Aktive të tjera	Totali
Banka Qendrore	160,291	-	33,512	-	-	-	193,803
BIS Basel	16,472	-	-	-	2,121	-	18,593
Qeveritë e huaja dhe institucionet shumëpalëshe	3,084	9,108	-	-	139,605	-	151,797
Agjencitë e huaja	4,319	4,865	-	-	18,039	-	27,223
Bankat tregtare	5,783	-	-	32,318	32,252	-	70,353
Qeveria Shqiptare	-	-	-	-	55,587	-	55,587
Të tjera	-	12	-	-	-	1,821	1,833
Totali	189,949	13,985	33,512	32,318	247,604	1,821	519,189

31 dhjetor 2017	Llogari dhe depozita me institucionet financiare	Aktive të tregtueshme	Llogari me FMN-në	Kredi ndaj bankave	Investime në letra me vlerë	Aktive të tjera	Totali
Banka Qendrore	146,869	-	41,733	-	-	-	188,602
BIS Basel	7,330	-	-	-	269	-	7,599
Qeveri të huaja dhe institucione shumëpalëshe	111	8,125	-	-	150,552	-	158,788
Agjenci të huaja	-	6,038	-	-	25,303	-	31,341
Banka tregtare	7,437	-	-	39,871	16,532	-	63,840
Qeveria Shqiptare	-	77	-	-	52,719	-	52,796
Të tjera	-	-	-	-	-	1,712	1,712
Totali	161,747	14,240	41,733	39,871	245,375	1,712	504,678

F. Rreziku i tregut

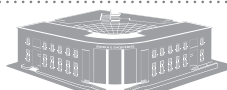
Rreziku i tregut është rreziku që ndryshimi në çmimet e tregut, si normat e interesit, çmimet e kapitalit, kursi i këmbimit dhe normat e kreditit (që nuk lidhen me ndryshimet në cilësinë e kredidhënësit apo emetuesit) do të ndikojnë në të ardhurat e Bankës apo vlerën e instrumenteve financiare të saj. Objektivi i administrimit të rrezikut të tregut është të menaxhojë dhe kontrollojë ekspozimin ndaj rrezikut të tregut brenda parametrave të pranueshëm, ndërkohë që optimizon kthimin nga rreziku.

Elementet kryesore të rrezikut të çmimit që ndikojnë Bankën janë:

- Rreziku i normave të interesit i lidhur me ndryshimet në vlerën e drejtë të instrumenteve financiare për shkak të ndryshimit të normave të interesit; dhe
- Rreziku i kursit të këmbimit i lidhur me ndryshimet në vlerën e drejtë të instrumenteve financiare për shkak të ndryshimit të kursit të këmbimit.

Ekspozimi i Bankës ndaj rrezikut të kursit të këmbimit monitorohet mbi baza të vazhdueshme. Aktivitetet dhe detyrimet financiare në monedhë të huaj paraqiten në shënimet e pasqyrave financiare.

Për qëllime të administrimit të rezervës valutore, funksion i cili realizohet nga Departamenti i Operacioneve Monetare, Këshilli Mbikëqyrës ka përcaktuar kritere për përbërjen sipas monedhave të rezervës valutore në përputhje me

objektivat e mbajtjes së rezervave. Kjo shërben si referencë për t'u përdorur në administrimin e rrezikut të kursit të këmbimit. Si rrjedhojë, Banka është pasive në administrimin e rrezikut të kursit të këmbimit. Komiteti i Investimit përcakton disa kufizime për përbërjen sipas monedhave të transheve të rezervës valutore. Kufizimet monitorohen nga Departamenti i Operacioneve Monetare me qëllim kryerjen e veprimeve të nevojshme balancuese për ruajtjen e peshave të synuara për përbërjen sipas monedhave.

(i) Rreziku i normave të interesit

Operacionet e Bankës janë të ekspozuara ndaj rrezikut të normave të interesit, i cili ndikon në çmimet e aktiveve interesprurëse (duke përfshirë investimet) dhe detyrimeve që mbartin interes.

Departamenti i Operacioneve Monetare të Bankës monitoron rrezikun e normave të interesit. Banka zbut këto rreziqe duke mbajtur një tepcicë të konsiderueshme të aktiveve që mbartin interes në raport me detyrimet. Banka zotëron një portofol të aktiveve dhe detyrimeve financiare që mbartin interes në mënyrë të tillë që e ardhura neto nga interesi të jetë në mënyrë të konsiderueshme më e lartë se nevojat operationale, në mënyrë që të minimizojë efektin potencial të kundërt të luhatjeve ndaj normave të interesit. Normat e interesit të zbatuara ndaj aktiveve dhe detyrimeve financiare paraqiten në shënimet e pasqyrave financiare.

Administrimi i rrezikut të normës së interesit, për qëllime të administrimit të rezervës valutore, përmban si aktivitet bazë të tij procesin e përzgjedhjes së një portofoli/kohëzgjatjeje benchmark për secilin nga tregjet (monedhat) në të cilat mbahet rezerva valutore. Përzgjedhja e realizuar rishikohet periodikisht një herë në vit ose kurdoherë që ndryshimet e kushteve të tregut kërkojnë një rivlerësim. Krahas përcaktimit të portofoleve benchmark, Komiteti i Investimit, në përputhje me kufizimin e dhënë nga Këshilli Mbikëqyrës, përcakton dhe kufizimet në nivel transhi për faktorët e rrezikut shtesë që mund të ndërmerren nga specialistët e administrimit të portofolit gjatë administrimit aktiv. Kufizimet në nivel portofoli janë përcaktuar nga Drejtori i Departamentit të Operacioneve Monetare.

Treguesit kryesorë të përdorur për të matur nivelin e rrezikut të normave të interesit për portofolet individuale dhe për rezervën valutore është treguesi i kohëzgjatjes dhe VaR (Vlera në Rrezik).

- Kohëzgjatja mat ndjeshmërinë e çmimit të letrave me vlerë të borxhit me të ardhura fikse kundrejt luhatjes së normave të interesit në treg.
- Treguesi VaR përkufizohet si humbja maksimale e një portofoli bazuar në ekspozimin që ka ndaj faktorëve të rrezikut, me një interval besimi të caktuar dhe për një horizont të caktuar kohor.

Banka përdor metoda parametrike si matrica e kovariancave, llogaritur bazuar në ndryshime historike të normave të interesit, të dhëna javore të tre viteve

të fundit me një interval besimi 95% dhe me metodën e peshave si EWMA (*Exponentially Weighted Moving Average*) për të vlerësuar humbjen maksimale të përlogaritur nga portofoli për një periudhë njëvjeçare. Një VaR 95% (VaR (95%)) mund të interpretohet si humbja maksimale në 95% të rasteve në një horizont kohor njëvjeçar.

Për qëllime të administrimit të rezervës, VaR i përlogaritur përfshin vetëm ekspozimin ndaj faktorit të rrezikut të ndryshimit të normave të interesit për gjithë pozicionet, përfshirë instrumentet benchmark dhe instrumentet jo-benchmark.

Për instrumentet benchmark shfrytëzohen të dhënat për ndryshimet e normave të interesit të emetimeve të thesarit për çdo monedhë, ndërsa për instrumentet jobenchmark shfrytëzohen të dhënat për emetimet me vlerësim AA, duke qenë se ky vlerësim përbën peshën kryesore të instrumenteve jo-benchmark në portofolet e rezervës.

Më poshtë paraqitet një përmbledhje e VaR (95%) të pozicionit të portofolit të Bankës më 31 dhjetor 2018 dhe 2017:

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
VaR (95%) në milionë lekë	(1,459)	(1,118)

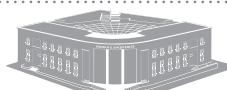
Për më tepër, një metodë e rëndësishme për matjen e rrezikut të tregut është analiza e ndjeshmërisë së vlerave të rezervës nga ndryshime hipotetike të faktorëve të tregut. Të dhënat e përdorura në përlogaritjet e analizës së ndjeshmërisë përfshijnë kohëzgjatjen e portofolit dhe peshën e çdo monedhë. Treguesi i kohëzgjatjes së portofolit tregon shkallën e ndryshimit të vlerës së tregut të portofolit, duke supozuar një zhvendosje paralele të kurbës së normave bazë të interesit për të gjitha instrumentet në përmbajtje të portofolit.

Duke supozuar një rritje/(ulje) të menjëhershme paralele të normave të interesit me 50 pikë bazë dhe 100 pikë bazë dhe një korrelacion të barabartë me 1 midis kurbave, si dhe bazuar në kohëzgjatjen e rezervës valutore agregate, më poshtë paraqiten llogaritjet për humbjen /(fitimin) nga secili skenar:

Efekti i vlerësuar në fitim (humbje) në milionë lekë	2018		2017	
	100 bp	50 bp	100 bp	50 bp
Rritje	(3,921)	(1,961)	(3,085)	(2,003)
Zvogëlim	3,921	1,961	3,085	2,003

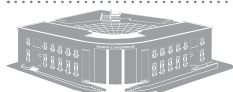
Aktivet dhe detyrimet me norma të ndryshueshme interesi mbartin rrezikun e ndryshimit të bazës që shërben për të përcaktuar normat e interesit.

Pozicioni i ndjeshmërisë së Bankës ndaj normës së interesit, ndarë sipas rëzimit kontraktual jepet në tabelën pasardhëse, e cila përfshin instrumentet financiare me vlerë të mbartur të klasifikuar sipas rëzimit kontraktual ose datës së maturitetit.

31 dhjetor 2018	Totali	Norma interesi të ndryshueshme	Instrumente me norma fikse interesi			Instrumente që nuk mbar- tin interes
			Deri në 1 muaj	Nga 1 deri në 3 muaj	Mbi 3 muaj	
Aktive interes-prurëse						
Paraja dhe balancat me bankat	189,967	161,062	14,106	10,406	4,319	74
Aktive të tregtueshme	13,985	1,429	380	273	11,903	-
Llogari me FMN-në	33,512	12,634	-	-	-	20,878
Kredi ndaj bankave	32,318	-	21,677	10,641	-	-
Investime në letra me vlerë	247,604	124	3,227	3,877	240,376	-
Aktive të tjera (Shënimi 16)	1,821	-	-	-	1,821	-
Totali	519,207	175,249	39,390	25,197	258,419	20,952
Detyrime që mbartin interes						
Para në qarkullim	286,132	-	-	-	-	286,132
Detyrime ndaj bankave	137,223	-	137,223	-	-	-
Depozita dhe hua nga palë të treta	5,735	-	3,886	-	-	1,849
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	63,111	500	-	-	-	62,611
Detyrime ndaj FMN-së	23,990	6,983	-	-	-	17,007
Detyrime të tjera	212	-	-	-	-	212
Totali	516,403	7,483	141,109	-	-	367,811
Hendeku i instrumenteve që mbar- tin interes	2,804	167,766	(101,719)	25,197	258,419	(346,859)

31 dhjetor 2017	Totali	Norma interesi të ndryshueshme	Instrumente me norma fikse interesi			Instrumente që nuk mbar- tin interes
			Deri në 1 muaj	Nga 1 deri në 3 muaj	Mbi 3 muaj	
Aktive interes-prurëse						
Paraja dhe balancat me bankat	161,765	147,175	12,050	2,393	-	147
Aktive të tregtueshme	14,240	1,616	-	77	12,547	-
Llogari me FMN-në	41,733	18,437	-	-	-	23,296
Kredi ndaj bankave	39,871	-	30,519	9,352	-	-
Investime në letra me vlerë	245,375	557	16,777	30,039	198,002	-
Aktive të tjera (Shënimi 16)	1,712	-	-	-	1,712	-
Totali	504,696	167,785	59,346	41,861	212,261	23,443
Detyrime që mbartin interes						
Para në qarkullim	274,685	-	-	-	-	274,685
Detyrime ndaj bankave	146,635	-	146,635	-	-	-
Depozita dhe hua nga palë të treta	4,033	-	3,848	-	-	185
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	35,295	500	-	-	-	34,795
Detyrime ndaj FMN-së	26,751	7,447	-	-	-	19,304
Detyrime të tjera	328	-	-	-	-	328
Totali	487,727	7,947	150,483	-	-	329,297
Hendeku i instrumenteve që mbar- tin interes	16,969	159,838	(91,137)	41,861	212,261	(305,854)

Kontratat e ardhshme

Kontratat e ardhshme janë kontrata standarde për blerjen ose shitjen e aktiveve financiare ose jo financiare, në një datë të caktuar dhe me një çmim tregu të paracaktuar. Për të minimizuar rrezikun e kreditit, në varësi të llojit të instrumentit, investitorët duhet të lënë një marzh pranë zyrës së 'clearing'-ut, si garanci financiare. Ky marzh ose bono performance vlerësohet çdo ditë sipas tregut, që do të thotë se çdo ndryshim në vlerë tregohet në llogarinë e investitorit në fund të çdo dite tregtimi deri në skadimin e kontratës.

Vlera e drejtë neto e kontratave të së ardhmes më 31 dhjetor 2018 është 12 milionë lekë (2017: vlera e drejtë neto ishte zero) (shih Shënimin 13).

Vlera nominale e këtyre kontratave më 31 dhjetor 2018 paraqitet:

- kontratat në blerje janë në vlerën 4,127 milionë lekë (2017: 1,668 milionë lekë); dhe
- kontratat në shitje janë në vlerën 1,426 milionë lekë (2017: 2,096 milionë lekë).

(ii) Rreziku i kurseve të këmbimit

Rreziku i kursit të këmbimit vjen si pasojë e diferencës në strukturën e monedhave midis aktiveve dhe detyrimeve. Nga një këndvështrim kontabël, Banka është e ekspozuar ndaj rrezikut të këmbimit për shkak të realizimit të funksioneve të saj si bankë qendrore.

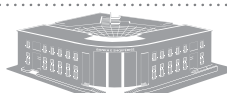
Ky rrezik mund të ndikojë madhësinë e kapitalit të saj. Për të administruar këtë lloj ekspozimi ndër vite janë ndërmarrë masa për të rritur kapitalin, hyrjen e fondeve dhe, në raste të veçanta, atëherë kur balanca e rezervës së rivlerësimit është negative, janë emetuar instrumente borxhi nga Qeveria e Republikës së Shqipërisë, sikurse parashikohet në ligjin 'Për Bankën e Shqipërisë' (Shënimi 7(N) dhe 22).

Kontratat forward

Derivatvët e tregtueshëm përfshijnë kontratat e këmbimeve *forward*, që janë të lidhura ndërmjet Bankës dhe Qeverisë Shqiptare. Këto instrumente zakonisht nuk mbyllen përpara maturitetit kontraktual.

Vlera e drejtë e kontratave *forward* të këmbimit valutor më 31 dhjetor 2018 ishte zero (2017: 77 milionë lekë) (Shënimi 13).

Kurset kryesore të këmbimit të përdorura janë sa më poshtë:

Në Lekë	Kursi mesatar		Kursi fiks në fund të vitit	
	2018	2017	2018	2017
Dollari Amerikan (USD)	107.99	119.10	107.82	111.10
Monedha e Bashkimit European (EUR)	127.59	134.15	123.42	132.95
Paundi Britanik (GBP)	144.21	153.20	137.42	149.95
Të drejtat speciale të tërheqjes (SDR)	152.92	164.96	149.95	157.84
Yeni Japonez (JPY)	0.98	1.06	0.98	0.99
Juani Kinez (offshore) (CNH)	16.34	17.62	15.68	17.06

Analiza e ndjeshmërisë

Një forcim (dobësim) i arsyeshëm i EUR, USD, GBP ose valutave të tjera me 10% ndaj Lekut më 31 dhjetor do të kishte ndikuar në matjen e instrumenteve financiare të shprehura në një monedhë të huaj si dhe mbi kapitalin dhe fitimin ose humbjen për shumat e treguara më poshtë. Kjo analizë supozon se gjithë treguesit e tjerë, në veçanti normat e interesit, mbeten konstante dhe injoron çdo ndikim të shitjeve dhe blerjeve të parashikuara.

Ekspozimi i Bankës ndaj rrezikut të kurseve të këmbimit më 31 dhjetor 2018 dhe 31 dhjetor 2017 është si më poshtë:

31 dhjetor 2018	Lek	USD	EUR	GBP	SDR	Të tjera	Totali
Aktive							
Paraja dhe balancat me bankat	4	6,731	169,150	116	-	13,966	189,967
Aktive të tregtueshme	-	13,985	-	-	-	-	13,985
Llogari me FMN-në	-	-	-	-	33,512	-	33,512
Kredi ndaj bankave	32,318	-	-	-	-	-	32,318
Investime në letra me vlerë	55,587	59,549	115,627	9,226	-	7,615	247,604
Aktive të tjera	1,821	-	-	-	-	-	1,821
Totali i aktiveve	89,730	80,265	284,777	9,342	33,512	21,581	519,207
Detyrime							
Para në qarkullim	286,132	-	-	-	-	-	286,132
Detyrime ndaj bankave	55,535	11,049	70,639	-	-	-	137,223
Depozita dhe hua nga palë të treta	4,204	-	1,532	-	-	-	5,735
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	21,314	39	41,060	-	698	-	63,111
Detyrime ndaj FMN-së	-	-	-	-	23,990	-	23,990
Detyrime të tjera	114	96	2	-	-	-	212
Totali i detyrimeve	367,299	11,184	113,232	-	24,688	-	516,403
Ekspozimi neto në pasqyrën e pozicionit financiare	(277,569)	69,081	171,545	9,342	8,824	21,581	2,804
Analiza e ndjeshmërisë							
Efekti i Fitimit/(humbjes): Forcim (10%)	-	6,908	17,155	934	882	2,158	-
Dobësim (10%)	-	(6,908)	(17,155)	(934)	(882)	(2,158)	-

31 dhjetor 2017	ALL	USD	EUR	GBP	SDR	Të tjera	Total
Aktive							
Paraja dhe balancat me bankat	-	10,515	137,541	1,528	-	12,181	161,765
Aktive të tregtueshme	-	14,163	75	-	-	2	14,240
Llogari me FMN-në	-	-	-	-	41,733	-	41,733
Kredi ndaj bankave	39,871	-	-	-	-	-	39,871
Investime në letra me vlerë	52,718	63,218	114,821	8,708	-	5,910	245,375
Aktive të tjera (Shënimi 16)	1,712	-	-	-	-	-	1,712
Totali i aktiveve	94,301	87,896	252,437	10,236	41,733	18,093	504,696
Detyrime							
Para në qarkullim	274,685	-	-	-	-	-	274,685
Detyrime ndaj bankave	50,838	14,936	80,861	-	-	-	146,635
Depozita dhe hua nga palë të treta	4,027	-	6	-	-	-	4,033
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	22,390	250	11,894	-	761	-	35,295
Detyrime ndaj FMN-së	-	-	-	-	26,751	-	26,751
Detyrime të tjera	148	178	2	-	-	-	328
Totali i detyrimeve	352,088	15,364	92,763	-	27,512	-	487,727
Ekspozimi neto në pasqyrën e pozicionit financiare	(257,787)	72,532	159,674	10,236	14,221	18,093	16,969
Analiza e ndjeshmërisë							
Efekti i Fitimit/(humbjes): Forcim (10%)	-	7,253	15,967	1,024	1,422	1,809	-
Dobësim (10%)	-	(7,253)	(15,967)	(1,024)	(1,422)	(1,809)	-

G. Vlera e drejtë e instrumenteve financiare

Teknikat vlerësuese përfshijnë vlerën neto të aktualizuar dhe modelet e skontimit të flukseve, krahasuar me instrumentet e ngjashme për të cilën ekzistojnë çmime të vëzhgueshme tregu dhe modele të tjera vlerësimi. Supozimet dhe burimet e përdorura në teknikat vlerësuese përfshijnë norma interesi benchmark dhe norma interesi pa rrezik, shtesat e kreditimit dhe shtesa të tjera të përdorura në vlerësimin e faktorit skontues, çmimet e kapitalit dhe të obligacioneve, kurset e këmbimeve valutore, çmimet e indeksuara të kapitalit dhe pritshmëria e korrelacioneve dhe luhatshmërisë së çmimeve.

Qëllimi i teknikave vlerësuese është që të realizohet një matje me vlerë të drejtë që reflekton çmimin që do të arkëtohej nga shitja e një aktivi ose që do të paguhej për të transferuar një detyrim në një transaksion të rregullt midis pjesëmarrësve të tregut, në datën e matjes.

Banka përdor metoda gjerësisht të njohura të vlerësimit për përcaktimin e vlerës së drejtë të instrumenteve të thjeshta financiare, të tilla si kontratat e shkëmbimit të monedhave të huaja dhe të normave të interesit, të cilat përdorin vetëm të dhëna të vrojtueshme në treg dhe që kërkojnë pak gjykim dhe vlerësim. Çmimet e vrojtueshme dhe të dhënat e modeleve janë të disponueshme në bursat e letrave me vlerë të borxhit dhe të letrave me vlerë të kapitalit. Disponibiliteti i çmimeve të vrojtueshme të tregut zvogëlon nevojën për gjykim dhe vlerësim nga

drejtimi i Bankës, dhe ul pasigurinë e lidhur me përcaktimin e vlerës së drejtë. Disponibiliteti i çmimeve të tregut dhe të dhënave të vrojtueshme, ndryshon sipas produkteve dhe tregjeve, dhe ndikohet prej ngjarjeve të veçanta dhe kushteve të përgjithshme të tregjeve financiare.

Vlerësimet e vlerës së drejtë të përfuara nga modelet rregullohen për faktorë të tjerë, siç janë rreziku i likuiditetit ose pasiguritë e modeleve, në atë masë që Banka beson që një pjesëmarrës i tretë në treg do t'i marrë ato parasysht në vendosjen e çmimit të një transaksioni. Vlera e drejtë reflekton rrezikun e kreditit së instrumentit dhe përfshin rregullime për të marrë parasysht rrezikun e kreditit të Bankës dhe të kundërpartisë kur është e përshtatshme.

Të dhënat e modeleve dhe vlerat kalibrohen përkundrejt të dhënave historike dhe parashikimeve të publikuara dhe kur është e mundur përkundrejt transaksioneve korrente apo të fundit të vëzhguara në instrumente të ndryshme dhe përkundrejt kuotimeve të ndërmjetësuesve. Ky proces kalibrimi është shumë subjektiv dhe jep një bashkësi zgjedhjesh të të dhënave të mundshme dhe të vlerësimeve të vlerës së drejtë, dhe gjykimi i menaxhimit është i nevojshëm për të zgjedhur pikën më të përshtatshme në këtë bashkësi.

Vlerat e drejta të aktiveve financiare dhe detyrimeve financiare që tregtohen në tregje aktive janë bazuar në çmimet e kuotuar të tregut ose të çmimeve të kuotuar nga tregtarët. Për të gjitha instrumentet e tjera financiare, Banka përcakton vlerën e drejtë, duke përdorur teknika vlerësimi. Teknikat e vlerësimit përfshijnë vlerën aktuale neto dhe modelet e skontuara të flukseve monetare, krahasimin me instrumente të ngjashme për të cilat ekzistojnë çmime tregu të vrojtueshme dhe modele të tjera të vlerësimit. Objektivi i teknikave të vlerësimit është të arrijë në një përcaktim të vlerës së drejtë, që reflekton çmimin e instrumentit financiar në një transaksion të rregullt midis pjesëmarrësve të tregut në datën e raportimit.

Banka përdor modele vlerësimi gjerësisht të njohura për përcaktimin e vlerës së drejtë të instrumenteve financiare të zakonshme e të thjeshta, që përdorin vetëm të dhëna tregu të vëzhgueshme dhe që kërkojnë pak gjykim dhe vlerësim. Çmimet e vëzhgueshme dhe treguesit e modeleve janë zakonisht të disponueshëm në treg për letrat me vlerë të listuara, për derivativët e kursit të këmbimit, si dhe për kontratat e së ardhmes të normave të interesit dhe derivativë të thjeshtë mbi banak. Disponueshmëria e çmimeve të vëzhgueshme të tregut dhe treguesve të modeleve ul nevojën për gjykim dhe vlerësim dhe gjithashtu redukton pasigurinë që shoqëron përcaktimin e vlerës së drejtë. Disponueshmëria e çmimeve të vrojtueshme të tregut dhe të dhënave ndryshon sipas produkteve dhe tregjeve dhe është e prirur që të ndryshojë në bazë të ngjarjeve të veçanta dhe kushteve të përgjithshme të tregjeve financiare.

Instrumentet financiare të matura me vlerën e drejtë. Hierarkia e vlerës së drejtë Tabela e mëposhtme analizon instrumentet financiare të matura me vlerën e drejtë në datën e raportimit, nga niveli i hierarkisë në të cilën matja me vlerën

e drejtë kategorizohet. Shumat bazohen në vlerën e njohur në pasqyrën e pozicionit financiar.

31 dhjetor 2018	Shënime	Niveli 1	Niveli 2	Niveli 3	Totali
Aktive financiare					
Aktive të tregtueshme joderivative	13	13,973	-	-	13,973
Aktive të tregtueshme derivative	13	12	-	-	12
Investime në letra me vlerë	14	169,272	78,332	-	247,604
Totali		183,257	78,332	-	261,589
31 dhjetor 2017	Shënime	Niveli 1	Niveli 2	Niveli 3	Totali
Aktive financiare					
Aktive të tregtueshme joderivative	13	14,163	-	-	14,163
Aktive të tregtueshme derivative	13	-	-	77	77
Investime në letra me vlerë	14	180,008	65,367	-	245,375
Totali		194,171	65,367	77	259,615

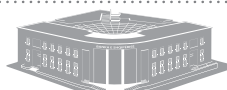
Instrumente financiare që nuk maten me vlerën e drejtë

Tabela e mëposhtme paraqet vlerën e drejtë të disa instrumenteve financiare që nuk maten me vlerën e drejtë në nivelet e hierarkisë së vlerës së drejtë në të cilën çdo matje e vlerës së drejtë kategorizohet.

		31 dhjetor 2018		31 dhjetor 2017	
	Shënime	Vlera e drejtë Niveli 2	Vlera kontabël	Vlera e drejtë Niveli 2	Vlera kontabël
		2018	2018	2017	2017
Aktive					
Paraaja dhe balancat me bankat	9	189,967	189,967	161,765	161,765
Kredi ndaj bankave	12	32,318	32,318	39,871	39,871
Llogari me FMN-në	11	33,512	33,512	41,733	41,733
Aktive të tjera financiare	16	1,821	1,821	1,712	1,712
Detyrime					
Detyrime ndaj FMN-së	11	23,990	23,990	26,751	26,751
Detyrime ndaj bankave	18	137,223	137,223	146,635	146,635
Depozita dhe hua nga palët e treta	19	5,735	5,735	4,033	4,033
Detyrime ndaj Qeverisë dhe institucioneve shtetërore	20	63,111	63,111	35,295	35,295
Detyrime të tjera financiare	21	212	212	328	328

H. Rreziku operacional

Rreziku operacional është rreziku i humbjes së drejtpërdrejtë dhe jo të drejtpërdrejtë si rezultat i një shumëllojshmërie shkaqesh të lidhura me operacionet e Bankës, personelin, teknologjinë dhe infrastrukturën, si dhe me faktorë të jashtëm përveç rrezikut të kreditit, rreziqeve të tregut dhe të likuiditetit, të lindura nga kërkesat ligjore dhe rregullatore, si dhe standardet përgjithësisht të pranuara të sjelljes organizative. Rreziku operacional rrjedh nga të gjitha operacionet e Bankës.

Menaxhimi i rrezikut operacional mbështetet në sistemet e kontrollit të brendshëm për një sërë aktivitete të Bankës dhe në standardet për menaxhimin e rrezikut operacional si dhe në një sërë politikash të përgjithshme, rregullore të drejtimit të stafit dhe kërkesa rregullatore.

9. PARAJA DHE BALANCAT ME BANKAT

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Mjete monetare	18	18
Llogari rrjedhëse	161,131	147,306
Depozita me afat maturimi deri në tre muaj	24,513	14,441
Zbritja e humbjeve nga zhvlerësimi	(14)	-
Paraja dhe ekuivalentet e saj	185,648	161,765
Depozita me afat maturimi mbi tre muaj	4,319	-
Totali	189,967	161,765

Normat e interesit për llogaritë rrjedhëse janë si më poshtë:

Në %	EUR	USD	GBP	AUD	JPY	CNY	CNH
31 dhjetor 2018	(0.67)- (0.4)	2.09- 2.40	0.00- 0.62	0.05- 1.40	(0.35)- 0.00	0.00- 2.00	0.00- 2.00
31 dhjetor 2017	(0.72)- (0.05)	0.00- 1.41	0.00- 0.25	0.05- 1.25	(0.35)- 0.00	0.00- 2.20	0.09

Normat vjetore të interesit për depozitat afatshkurtra janë si më poshtë:

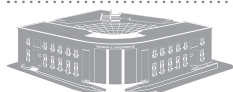
Në %	EUR	USD	CNH
Më 31 dhjetor 2018	(0.405)-(0.37)	3.04	2.6 – 3.24
Më 31 dhjetor 2017	(0.40)	1.46	3.26 – 3.95

10. ARI MONETAR

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Ari monetar	6,992	7,291
Totali	6,992	7,291

Ari monetar është vendosur në depozita dhe llogari rrjedhëse (2017: depozita) pranë bankave korrespondente të huaja.

Rënia prej 299 milionë lekë në krahasim me vitin e kaluar (2017: rënie me 225 milionë lekë krahasuar me vitin 2016) është rezultat i rivlerësimit të arit monetar me vlerë tregu në datën e raportimit dhe njihet në fitim ose humbje dhe akumulohet në rezervën e rivlerësimit (Shënimi 22).

11. LLOGARI ME/DETYRIME NDAJ FONDIT MONETAR NDËRKOMBËTAR (FMN)

Llogari me FMN-në	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Kuota në FMN	20,878	23,296
Të drejta speciale të tërheqjes ('SDR') të mbajtura	12,634	18,437
Totali i aktiveve	33,512	41,733
Detyrime ndaj FMN-së	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Shpërndarjet e SDR-ve	6,965	7,332
Llogaria e letrave me vlerë me FMN-në	14,798	16,813
Llogaria nr.1 e FMN-së	2,195	2,481
Llogaria nr.2 e FMN-së	1	1
Huaja e Uljes së Varfërisë dhe Zhvillimit ('PRGF')	18	115
Interes i përllogaritur	13	9
Totali i detyrimeve	23,990	26,751

Kuotat në FMN prej 20,878 milionë lekësh ose 139 milionë SDR (2017: 23,296 milionë lekë ose 139 milionë SDR) rezultojnë nga anëtarësimi i Republikës së Shqipërisë në FMN, në përputhje me ligjin nr. 8269, datë 23.12.1997 'Për Bankën e Shqipërisë'.

Të drejtat speciale të tërheqjes në shumën prej 12,634 milionë lekësh ose 84 milionë SDR (2017: 18,437 milionë lekë ose 117 milionë SDR) përfaqësojnë depozita të vendosura me FMN-në. SDR-të e mbajtura sjellin interes, i cili përcaktohet në baza javore. Më 31 dhjetor 2018, norma e interesit ishte 1.103% në vit (2017: 0.743% në vit).

Shpërndarjet e SDR-ve prej 6,965 milionë lekësh ose 46 milionë SDR (2017: 7,332 milionë lekë ose 46 milionë SDR) përfaqësojnë shuma të huazuara nga FMN-ja me dy transhe në gusht dhe shtator të vitit 2009, qëllimi i të cilave është të sigurojnë një përgjigje të menjëhershme ndaj nevojave afatshkurtra dhe afatgjata për likuiditet të vendeve anëtare. Shpërndarjet e SDR-së mbartin interes, i cili përcaktohet në baza javore dhe paguhet çdo tre muaj. Më 31 dhjetor 2018, norma e interesit ishte 1.103% në vit (2017: 0.743% në vit).

Llogaritë e FMN-së përfaqësojnë detyrime të Bankës përkundrejt pjesëmarrjes së Shqipërisë në FMN. Këto llogari nuk kanë maturitet të përcaktuar. E përfshirë në llogaritë e letrave me vlerë të FMN-së është dhe huaja sipas programit 'Lehtësia e Financimit Afatmesëm' (EFF). Huatë EFF, me vlerë të mbetur prej 15 milionë lekësh ose 0.1 milionë SDR (2017: 96 milionë lekë ose 0.6 milionë SDR) janë disbursuar gjatë periudhës 2006 deri më 2009. Huaja është maturuar më 28 janar 2019. Interesi i këtyre huave është i luhatshëm dhe është i pagueshëm në baza tremujore. Më 31 dhjetor 2018, norma e interesit vjetor ishte 2.108% (2017: 1.747% në vit).

FMN-ja paguan shpërblim për anëtarët me pozicion shpërblimi të transhit të rezervës, me 1.098% në vit (2017: 0.738% në vit). Pozicioni i transhit të rezervës llogaritet si diferencë ndërmjet kuotave në FMN dhe gjendjes së

llogarive të FMN-së, duke përjashtuar mbajtjet e ardhura si rezultat i përdorimit të kredive të akorduara nga FMN-ja dhe ato në llogarinë nr. 2.

Huaja PRGF, me vlerë të mbetur në shumën prej 18 milionë lekësh ose 0.12 milionë SDR (2017: 115 milionë lekë ose 0.7 milionë SDR) përfshin huanë PRGF 4, e cila u akordua në vitin 2006 dhe ka një normë interesi vjetore prej 0.5%. Pas një periudhe prej pesë vitesh e gjysmë, huaja nis të paguhet me 10 këste të njëjta gjashtëmujore. Huaja maturohet më 30 janar 2019.

Mbështetja e drejtpërdrejtë e buxhetit nga FMN-ja

Fondet e siguruara për mbështetje të drejtpërdrejtë të buxhetit nga FMN-ja për Qeverinë Shqiptare, të cilat depozitohen fillimisht në llogaritë e Qeverisë pranë Bankës, nuk njihen si detyrim i Bankës ndaj FMN-së. Qeveria merr përsipër detyrimin për t'i paguar fondet FMN-së ndërkohë që Banka i kryen këto pagesa për llogari të qeverisë. FMN i disbursuar këto fonde në këste gjatë viteve 2014 - 2017, si pjesë e programit EFF të miratuar nga FMN-ja në favor të Shqipërisë. Këto transhe janë përdorur për të siguruar financim të drejtpërdrejtë të buxhetit të Qeverisë së Shqipërisë, të përfaqësuar nga Ministria e Financave. Huamarrja është e pagueshme brenda 3 viteve nga Qeveria Shqiptare, nëpërmjet llogarive të Bankës me FMN-në. Qeveria do të depozitojë në llogaritë e saj pranë Bankës fonde të mjaftueshme për të paguar principalin, interesat dhe çdo shpenzim tjetër të lidhur me transhet e mësipërme. Në lidhje me këtë kredi, Ministria e Financave ka lëshuar nota premtimi në favor të FMN-së. Qeveria filloi ta shlyejë kredinë në tetor 2018. Më 31 dhjetor 2018, vlera e kredisë ishte 43,683 milionë lekë (2017: 50,041 milionë lekë).

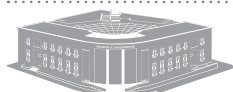
12. KREDI NDAJ BANKAVE

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Marrëveshjet e anasjella të riblerjes	32,318	39,461
Kredi njëditore ndaj bankave	-	410
Total	32,318	39,871

Më 31 dhjetor 2018, marrëveshjet e anasjella të riblerjes ndërmjet Bankës dhe bankave tregtare kanë maturitete origjinale që variojnë nga një javë deri në tre muaj (2017: nga një javë deri në tre muaj).

13. AKTIVE/DETYRIME TË TREGTUESHME

Aktive të tregtueshme	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Joderivativë:		
Obligacione të agjencive të huaja	4,865	6,038
Obligacione të qeverive dhe institucioneve shumëpalëshe	9,108	8,125
Derivativë:		
Kontrata të së ardhmes të normave të interesit	12	-
Kontrata <i>Forward</i> të këmbimit valutor	-	77
Totali	13,985	14,240

Investimet e tregtueshme administrohen nga Banka Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim ('IBRD'), në kuadrin e marrëveshjes së Bankës së Shqipërisë me IBRD-në 'Për administrimin dhe asistencën teknike mbi investimin e rezervës valutore të Bankës së Shqipërisë' (Program Menaxhimi për Rezerva dhe Këshillim) të lidhur më datë 23 shtator 2005. Investimet në këtë portofol mbahen në monedhën USD.

Normat vjetore të interesit për aktivet e tregtueshme joderivative më 31 dhjetor 2018 dhe 2017 janë si më poshtë:

Në %	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
USD	1.250 - 3.125	0.750 - 2.375

14. INVESTIME NË LETRA ME VLERË

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Investime në letra me vlerë të matura me VDATGJ	247,604	-
Letra me vlerë të vlefshme për shitje	-	245,375
Totali	247,604	245,375

Investimet në letra me vlerë të ndara sipas llojit të kundërpartisë dhe llojit të letrës paraqiten si më poshtë:

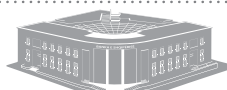
	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Bono thesari të qeverive të huaja dhe institucioneve shumëpalëshe	3,709	5,813
Obligacione të bankave të huaja dhe institucioneve të tjera	32,252	16,532
Obligacione të agjencive të huaja	18,039	25,303
Obligacione të qeverive të huaja dhe institucioneve shumëpalëshe	138,017	145,008
Bono Thesari të Qeverisë Shqiptare	55,587	52,719
Totali	247,604	245,375

Normat vjetore të interesit për çdo monedhë më 31 dhjetor 2018 dhe 2017 janë si më poshtë:

Në %	LEK	USD	GBP	AUD	CNH	EUR
Më 31 dhjetor 2018	1.03-1.54	2.46-4.01	0.70 - 1.29	1.85 - 2.46	2.56 - 2.64	(0.69) - 1.00
Më 31 dhjetor 2017	1.25-2.68	1.33-2.64	0.34 - 0.76	1.88 - 2.14	N/A	(0.85) - 1.82

Investimet në letra me vlerë në monedhë vendase më 31 dhjetor 2018, përfaqësohen nga Bono Thesari të Qeverisë Shqiptare me afat maturimi nga 6 deri në 12 muaj (2017: nga 3 deri në 12 muaj).

Si rezultat i një politike monetare lehtësuese të disa bankave qendrore gjatë vitit 2015 e në vazhdim, normat e kthimit të shumicës prej instrumenteve, pjesë përbërëse e portofoleve në Euro janë negative.

15. AKTIVE TË QËNDRUESHME TË TRUPËZUARA DHE TË PATRUPËZUARA

	Toka, ndërtesa dhe instalime	Mobilje dhe pajisje	Mjete Transporti	Ndërtime në proces	Monedha dhe objekte numizmatike	Totali i ndërtësive dhe pajisje	Programe kompjuterike	Punime në proces	Totali i aktiveve të trupëzuara	Totali
Kosto ose kosto e supozuar										
Më 1 janar 2017	9,406	2,618	293	204	10,532	23,053	582	6	588	23,641
Shtesa	-	65	-	-	-	65	10	1	11	76
Transferime	-	-	-	-	-	-	7	(7)	-	-
Pakësime	-	(151)	(13)	-	-	(164)	-	-	-	(164)
Riklasifikime	-	3	1	-	-	4	(4)	-	(4)	-
Më 31 dhjetor 2017	9,406	2,535	281	204	10,532	22,958	595	-	595	23,553
Shtesa	-	108	2	99	-	209	112	26	138	347
Pakësime	-	(219)	(1)	-	-	(220)	-	-	-	(220)
Më 31 dhjetor 2018	9,406	2,424	282	303	10,532	22,947	707	26	733	23,680
Zhvlerësimi/Amortizimi i akumuluar										
Më 1 janar 2017	292	2,018	190	-	-	2,500	537	-	537	3,037
Zhvlerësimi/Amortizimi	145	268	21	-	-	434	21	-	21	455
Pakësime	-	(147)	(14)	-	-	(161)	(4)	-	(4)	(165)
Më 31 dhjetor 2017	437	2,139	197	-	-	2,773	554	-	554	3,327
Amortizimi i vitit	145	174	19	-	-	338	39	-	39	377
Pakësime	-	(219)	-	-	-	(219)	-	-	-	(219)
Më 31 dhjetor 2018	582	2,094	216	-	-	2,892	593	-	593	3,485
Vlera kontabël										
Më 31 dhjetor 2017	8,969	396	84	204	10,532	20,185	41	-	41	20,226
Më 31 dhjetor 2018	8,824	330	66	303	10,532	20,057	112	26	138	20,195

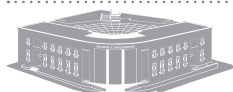
16. AKTIVE TË TJERA

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Aktive financiare		
Kredi për punonjësit, neto	1,821	1,712
	1,821	1,712
Aktive jo-financiare		
Numizmatika (monedha dhe kartëmonedha)	300	302
Kosto printimi dhe shtypjeje	249	291
Inventarë	21	21
Të tjera	83	25
	653	639
Totali	2,474	2,351

Më 31 dhjetor 2018, kreditë e punonjësve paraqiten neto nga provizionet që lidhen me to, në vlerën prej 6 milionë lekë (2017: 8 milionë lekë) (shih Shënimin 8(E)(vi)(b)).

17. PARA NË QARKULLIM

Banka ka të drejtën ekskluzive të emetimit të monedhës shqiptare. Ky zë përfshin kartëmonedha dhe monedha vendase në qarkullim të emetuar nga Banka. Më 31 dhjetor 2018 dhe 2017, gjendja e kartëmonedhave dhe monedhave në qarkullim është si më poshtë:

Vlera Nominale Lekë	31 dhjetor 2018		31 dhjetor 2017	
	Numri (në mijë)	Totali Lekë (milionë)	Numri (në mijë)	Totali Lekë (milionë)
Kartëmonedha:				
100	3,401	340	3,402	340
200	10,730	2,146	11,333	2,267
500	18,795	9,397	17,921	8,961
1,000	36,708	36,708	39,006	39,006
2,000	33,782	67,564	31,203	62,405
5,000	33,032	165,160	31,454	157,269
Monedha (1-100)		4,817		4,437
		286,132		274,685

18. DETYRIME NDAJ BANKAVE

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Rezerva e detyruar dhe llogaritë rrjedhëse	131,123	146,635
Depozita	6,100	-
Totali	137,223	146,635

Në përputhje me vendimin e Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë nr. 39, datë 25.06.2014, ndryshuar me vendimin nr. 11, datë 07.02.2018, norma e interesit për rezervën e detyruar në lekë është 100 % e normës së interesit të marrëveshjeve të riblerjes dhe të anasjella të riblerjes, të miratuar nga Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë, në ditën e fundit të periudhës bazë. Më 31 dhjetor 2018 norma e interesit rezultoi 1% (2017: 70% e normës bazë ose 0.875%).

Sipas vendimit nr. 11, datë 07.02 norma e interesit për rezervën e detyruar në Euro është e barabartë me normën e depozitës të përcaktuar nga Banka Qendrore Evropiane (BQE). Më 31 dhjetor 2018 interes rezultoi negativ me normë 0.4% (2017: negativ në 0.4%). Rezerva e detyrueshme në EUR e mbajtur në Lekë nuk shpërblehet me interes.

Më 31 dhjetor 2018 rezerva e detyruar në USD e mbajtur në USD dhe Lekë nuk shpërblehet me interes (2017: nuk shpërblehet me interes).

Sipas vendimit të Këshillit Mbikëqyrës nr. 29, datë 16.05.2012 'Mbi minimumin e rezervës së detyruar mbajtur në Bankën e Shqipërisë nga bankat', ndryshuar me vendimin nr. 75, datë 6.07.2016, Banka lejon bankat tregtare të mbajnë rezervën e detyrueshme edhe në formën e parasë në kujdestari.

19. DEPOZITA DHE KREDI NGA PALË TË TRETA

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Depozita nga Agjencia e Sigurimit të Depozitave	5,420	3,856
Depozitat nga fondi i pensionit	284	97
Depozita nga individët për pjesëmarrjen në ankandet e bonos së thesarit	31	80
Totali	5,735	4,033

Depozitat nga fondi i pensionit lidhen me fondin e pensionit, që bazohet në kontributin e punonjësve, si dhe në kontributin e punëdhënësit. Mbështetur në vendimin nr. 17, datë 26.02.2014 të Këshillit Mbikëqyrës, fondi i pensionit raporton pozicionin e tij financiar më vete nga ai i Bankës së Shqipërisë.

20. DETYRIME NDAJ QEVERISË DHE INSTITUCIONEVE SHTETËRORE

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Fitim për t'iu shpërndarë Qeverisë	576	901
Llogari dhe depozita në emër të Qeverisë	57,201	29,821
Detyrime ndaj institucioneve shtetërore	5,334	4,573
Totali	63,111	35,295

Bazuar në marrëveshjen ndërmjet Bankës dhe Ministrisë së Financave, Banka e Shqipërisë paguan interes vetëm për vendosjen e depozitave me afat nga ana e Qeverisë Shqiptare, si dhe për një depozite garancie në shumën 500 milionë lekë (2017: 500 milionë lekë), për të cilën norma e interesit bazohet në vendimet e Këshillit Mbikëqyrës. Për këto dy tipe depozitash norma e interesit më 31 dhjetor 2018 është 1% (2017: 1.25%). Fitimi për t'iu shpërndarë Qeverisë detajuar si më poshtë:

	Shënimi	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Rezultati neto për periudhën		(14,321)	(14,332)
Transferimi në rezerva	22	14,843	15,219
Shpërndarja nga fitimi për vitin		522	887
Shpërndarja nga rezerva të tjera	22	54	14
Totali që do t'i shpërndahet Qeverisë		576	901

Fitimi që do të shpërndahet më 31 dhjetor 2018 do t'i shpërndahet qeverisë vitin e ardhshëm, ndërsa fitimi për t'iu shpërndarë më 31 dhjetor 2017 iu shpërndaj Qeverisë në vitin 2018.

21. DETYRIME TË TJERA

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Detyrimet financiare		
Detyrime ndaj institucioneve ndërkombëtare financiare	53	168
Detyrime ndaj të tretëve	101	105
Shpenzime të përlogaritura	58	55
	212	328
Detyrimet jo-financiare		
Provizione për pretendime dhe për çështje ligjore	152	150
Grante	1	6
	153	156
Totali	365	484

Në detyrimet ndaj institucioneve ndërkombëtare financiare përfshihen shuma të pagueshme ndaj IBRD-së Agjencisë Ndërkombëtare të Zhvillimit ('IDA'),

Agjencisë së Garantimit Shumëpalësh të Investimeve ('MIGA'), dhe Bankës Islamike për Zhvillim ('IDB').

Shumat krahasuese për detyrimet ndaj palëve të treta dhe granteve, të klasifikuara më parë si shpenzime të përllogaritura janë riklasifikuar për të qenë në përputhje me paraqitjen e vitit aktual.

Lëvizjet në provizionet për pretendime dhe për çështje ligjore janë si më poshtë:

	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Gjendja më 1 janar	150	139
Provizione të krijuara gjatë vitit	11	25
Provizione të përdorura gjatë vitit	-	(5)
Provizione të rimarra gjatë vitit	(9)	(9)
Gjendja më 31 dhjetor	152	150

22. REZERVAT

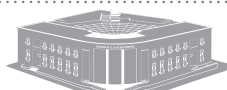
	31 dhjetor 2018	31 dhjetor 2017
Rezerva ligjore	12,500	12,500
Rezerva e rivlerësimit	(6,850)	7,993
Rezerva për vlerën e drejtë (investime në letra me vlerë)	241	(205)
Rezerva të tjera	22,100	22,181
Totali	27,991	42,469

Rezerva ligjore është krijuar në zbatim të kërkesave të nenit 9 të ligjit 'Për Bankën e Shqipërisë', sipas të cilit Banka mban 25% të fitimit neto të vitit në Rezervën Ligjore deri sa ajo të arrijë në 500% të kapitalit. Banka e ka përmbushur këtë kërkesë që nga 31 dhjetori 2011, me rezervat ligjore deri në shumën prej 12,500 milionë lekësh.

Në zbatim të shkronjës 'a' dhe 'c', të nenit 64 të ligjit 'Për Bankën e Shqipërisë' lëvizja në rezervën e rivlerësimit rezulton nga zërat e mëposhtëm, të cilat fillimisht njihen në fitim ose humbje dhe pastaj transferohen në rezervën e rivlerësimit.

	2018	2017
Humbja neto nga këmbimi (jo nga aktivet dhe detyrimet e tregtueshme)	14,106	12,855
Humbja neto nga këmbimi për aktivet dhe detyrimet e tregtueshme (Shënimi 24)	438	2,167
Humbja neto nga ndryshimet në vlerën e drejtë të arit monetar (Shënimi 10)	299	225
Total	14,843	15,247

Rënia e rezervës së rivlerësimit me 14,843 milionë lekë (2017: 15,247 milionë lekë) është rezultat i zhvlerësimit të monedhave të huaja, dhe kryesisht të USD dhe Euro përkundrejt Lekut (Shënimi 8(F)(ii)).

Rezerva negative e rivlerësimi

Duke pasur parasysh balancën negativ të rezervës së rivlerësimit më 31 dhjetor 2018 dhe në përputhje me kërkesat e pikës 'b', nenin 64 të ligjit "Për Bankën e Shqipërisë" (Shënimi 7 (N)) dhe një marrëveshje dypalëshe me Qeverinë e Shqipërisë, kjo e fundit do të lëshojë letra me vlerë të borxhit për të mbuluar balancën negative të rezervës së rivlerësimit brenda muajit prill 2019 dhe pas lëshimit të raportit të audituesve të jashtëm për këto pasqyra financiare.

Rezervat e tjera përfshijnë sa më poshtë:

	31 Dhjetor 2018	31 Dhjetor 2017
Rezerva për bilancin e pagesave	7,209	7,209
Rezerva në ar dhe metale të çmuara	7,042	7,042
Rezerva për aktivet e qëndrueshme të trupëzuara	7,849	7,902
Rezerva për efektet e pritshme nga instrumentet financiare	-	28
Total	22,100	22,181

Rezerva për bilancin e pagesave ka të bëjë me grante të dhëna nga Komuniteti Evropian përgjatë viteve 1992 dhe 1993. Në këtë rezervë nuk ka pasur ndryshime që nga viti 1995.

Rezerva në ar dhe metale të çmuara përfaqëson rezervën e krijuar bazuar në ligjin nr. 9862, datë 24.01.2008 'Për transferimin e pronësisë së arit dhe metaleve të tjera të çmuara nga Këshilli i Ministrave te Banka e Shqipërisë'.

Rezerva për aktivet e qëndrueshme të trupëzuara në shumën 7,849 milion lekë (2017: 7,902 milionë lekë) është krijuar si fillim bazuar në vendimet e Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë nr. 19 dhe nr. 20, datë 15.03.2018, si rezultat i rishpërndarjes së rezervës së tranzicionit në shumën prej 5,619 milionë lekë, krijuar si rezultat i zbatimit për herë të parë të SNRF-ve, dhe rezervave të tjera në shumën 2,297 milionë lekë të krijuara ndër vite duke zbritur shpërndarjet neto ndaj qeverisë shqiptare në shumën 14 milionë lekë. Për vitin 2018 shuma për t'iu shpërndarë qeverisë shqiptare është 53 milionë lekë. Nga totali i rezervës së aktiveve të qëndrueshme të trupëzuara, shuma prej 2,400 (2017: 2,453 milionë lekë) është e shpërndashme në të ardhmen dhe të tilla shpërndarje janë subjekt i vendimeve të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë. Pjesa e mbetur e rezervës për aktivet e qëndrueshme të trupëzuara nuk është e shpërndashme.

Rezerva për efektet e pritshme nga instrumentet financiare u krijua sipas vendimit të Këshillit Mbikëqyrës të Bankës së Shqipërisë, nr. 20, datë 15.03.2018 për të mbuluar efektet e humbjeve të pritshme të kreditit nga adoptimi fillestar i SNRF 9 më 1 janar 2018 në shumën 27 milionë lekë (Shënimi 8(B)). Pjesa e mbetur prej 1 milionë lekë do t'i shpërndahet Qeverisë së Shqipërisë për vitin 2018 (Shënimi 20).

23. TË ARDHURA NGA INTERESA, NETO

	2018	2017
Të ardhura nga interesat llogariten me metodën e interesit efektiv		
Investime në letra me vlerë	2,280	1,702
Hua ndaj bankave	482	444
Depozita dhe llogarite rrjedhëse me bankat	232	161
Llogaritë me FMN-në	173	130
Interesa negativ për rezervën e detyrueshme	54	95
Të tjera	200	199
Totali	3,421	2,731
Shpenzime për interesa		
Rezerva e detyrueshme	361	316
Llogaritë e FMN-së	67	42
Llogaritë e Qeverisë Shqiptare	27	10
Depozita të palëve të treta	42	46
Interesa negative nga llogaritë rrjedhëse dhe depozitat me bankat	567	392
Totali	1,064	806
Të ardhura nga interesat, neto	2,357	1,925

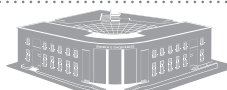
Interesat negative nga llogaritë dhe depozitat me bankat në shumën 567 milionë lekë (2017: 392 milionë lekë) përfaqësojnë shpenzime nga normat negative të depozitave dhe llogarive të vendosura me bankat e huaja.

Të ardhurat nga interesi i investimeve në letra me vlerë përfshijnë shumën 1,190 milionë lekë (2017: 1,091 milionë lekë) si të ardhurat të marra nga letrat me vlerë të emetuara nga Qeveria Shqiptare dhe shumën 1,090 milionë lekë (2017: 611 milionë lekë) si të ardhurat nga huadhënia e letrave me vlerë dhe nga investimet në letra me vlerë të rezervës valutore, pas llogaritjes së amortizimit të primit/zbritjes.

24. TË ARDHURA NGA TREGTIMI, NETO

	2018	2017
Të ardhura nga interesat nga aktivet e tregtueshme	257	200
Humbje neto nga shitja e aktiveve të tregtueshme	(68)	(37)
Fitimi/(humbja) e përealizuar nga rivlerësimi	88	(36)
Fitimi neto nga kontratat e së ardhmes dhe kontratat forward	338	640
Humbje neto nga këmbimi për aktivet dhe detyrimet e tregtueshme	(438)	(2,167)
Totali	177	(1,400)

Shuma krahasuese për humbjet neto në valutë të përfshirë në të ardhurat neto të tregtimit prej 2,167 milionë lekësh, të klasifikuar më parë si humbje neto në valutë në pasqyrën e fitimit ose humbjes dhe ATGJ, janë paraqitur në përputhje me paraqitjen e vitit aktual.

25. TË ARDHURA TË TJERA

Shih politikat kontabël në Shënimet 7(A)(iii) dhe 7(E).

	2018	2017
(Humbja)/fitimi neto nga shitja e letrave me vlerë	(169)	533
Të tjera	29	35
Totali	(140)	568

26. SHPENZIME PËR PERSONELIN

	2018	2017
Pagat dhe shpërblimet e personelit	1,147	1,094
Kontribut për sigurimet shëndetësore dhe shoqërore	101	98
Kontribut për fond pensioni (shih Shënimin 19)	115	114
Totali	1,363	1,306

Më 31 dhjetor 2018, Banka punëson 516 punonjës (2017: 496 punonjës).

27. SHPENZIME TË TJERA TË PËRGJITHSHME DHE ADMINISTRATIVE

	2018	2017
Shpenzime mirëmbajtje dhe riparime	154	148
Komisione për shërbime nga palë të treta	103	106
Shpenzime informacioni	97	111
Amortizimi i kostos për kartëmonedhat e printuara dhe monedhat e shtypura	75	60
Shpenzime të tjera për personelin	62	59
Shpenzime transporti	35	33
Shpenzime qiraje për ambiente zyrash	34	36
Shpenzime për publikime dhe anëtarësime	13	10
Shpenzime të tjera	39	48
Total	613	611

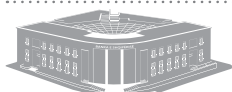
28. ANGAZHIME DHE GARANCI

(i) Marrëveshje të anasjella riblerjeje

Marrëveshjet e anasjella të riblerjes më 31 dhjetor 2018 përfaqësojnë kredi të kolateralizuara (Shënimi 11). Vlera nominale e letrave me vlerë të përdorura si kolateral më 31 dhjetor 2018 ishte 33,350 milionë lekë (2017: 42,200 milionë lekë).

(ii) Qiraja Operative

Banka është e përfshirë në marrëveshje qiraje operative për ambiente zyrash për një periudhë 3 vjeçare. Më 31 dhjetor 2018 angazhimet e pagueshme për qiranë operative brenda një viti përllogariten në 33 milionë lekë (2017:

34 milionë lekë) dhe nga 1 deri në pesë vjet në 67 milionë lekë (2017: zero). Nuk ka angazhime të pagueshme pas pesë vitesh.

(iii) Angazhimet kapitale

Më 31 dhjetor 2018, Banka ka hyrë në angazhime kapitale në një shumë prej 2,108 milionë lekë (2017: 2,148 milionë lekë) për rikonstrukcionin e njëres prej godinave të saj.

(iv) Angazhimet e kredisë dhe kolaterale të marra nga punonjësit

Më 31 dhjetor 2018, vlera e regjistruar e kolateralit për kreditë afatgjata dhënë punonjësve të Bankës (shih Shënimin 16) arrin shumën 2,492 milionë lekë (2017: 2,372 milionë lekë). Më 31 dhjetor 2018, vlera e angazhimeve të kredive ende të padisbursuara në favor të punonjësve është 69 milionë lekë (2017: 77 milionë lekë).

(v) Çështje ligjore

Pretendime ndaj Bankës mund të ngrihen në rrjedhën normale të biznesit. Në dy raste të paraqitura nga palë të treta, edhe pse detyrimi nuk pranohet, nëse mbrojtja është e pasuksesshme, atëherë shuma të caktuara dhe shpenzime ligjore do të paguhën nga Banka. Rezultati i këtyre veprimeve dhe shumat e pretenduara nga palët e treta nuk janë përcaktuar ende. Banka vlerëson se nuk do të ketë humbje materiale në lidhje me pretendimet, përtej provizioneve që janë krijuar në këto pasqyra financiare (shih Shënimin 21).

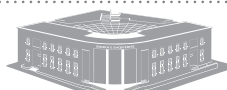
29. AKTIVE TË ADMINISTRUARA

Më 31 dhjetor 2018, Banka vepron si kujdestare për bono thesari afatshkurtra me afat maturimi nga 3 deri 12 muaj në vlerën nominale 199 miliardë lekë (2017: 199 miliardë lekë), si dhe për obligacione afatgjata me afat maturimi nga 2 deri 10 vjet në vlerën nominale prej 362 miliardë lekësh (2017: 337 miliardë lekë) dhe 79 milionë EUR (2017: 114 milionë EUR). Këto instrumente financiare përfaqësojnë letra me vlerë të emetuara nga Qeveria Shqiptare.

30. PALËT E LIDHURA

Palët konsiderohen si të lidhura në qoftë se njëra palë ka aftësinë të kontrollojë tjetrën apo të ushtrojë një influencë domethënëse mbi palën tjetër në marrjen e vendimeve financiare apo të tjera vendime.

Duke marrë në konsideratë çdo palë të lidhur të mundshme, vëmendje i kushtohet përmbajtjes së marrëdhënies dhe jo thjesht formës ligjore.

Palët e lidhura të Bankës përfshijnë drejtuesit dhe anëtarët e Këshillit Mbikëqyrës. Më 31 dhjetor 2018 dhe 2017, transaksionet e realizuara me palët e lidhura përfshijnë:

	2018	2017
Kredi për stafin drejtues		
Staf drejtues	132	126
Totali	132	126

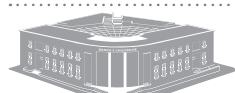
Kreditë kanë normë interesi vjetore 0.5%, një periudhë prej dy vitesh mospagimi dhe janë të pagueshme për 30 vjet me këste të barabarta mujore. Kreditë për strehim janë të kolateralizuara.

	2018	2017
Shpenzime administrative		
<i>Drejtorët dhe anëtarët e Këshillit Mbikëqyrës</i>		
Shpenzime telefoni	5	4
Paga dhe shpërblime	142	136
Dieta	6	6
<i>Drejtorët</i>		
Kompensim karburanti	3	3
Kontributi i Bankës në skemën e fondit të pensionit	14	13
Totali i shpenzimeve administrative për palët e lidhura	170	162

Llogaritë me/(ndaj) Qeverisë Shqiptare dhe institucioneve shtetërore janë paraqitur në shënimet 14 dhe 20, si dhe të ardhurat e interesit nga letrat me vlerë përkatëse dhe shpenzimet e interesit janë të përfshira në Shënimin 23. Premtim pagesat e emetuara nga Qeveria Shqiptare në favor të FMN-së janë të detajuara në Shënimin 11, ndërsa letrat me vlerë të emetuara nga Qeveria Shqiptare dhe menaxhuar nga Banka janë detajuar në Shënimin 28.

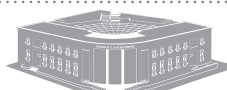
31. NGJARJE PAS DATËS SË RAPORTIMIT

Nuk ka ngjarje të rëndësishme pas datës së raportimit, të tilla që mund të kenë nevojë për rregullime ose shënime shpjeguese në këto pasqyra financiare.

SHTOJCA STATISTIKORE

DHJETOR 2018

1. ZHVILLIMET MONETARE DHE NORMAT E INTERESIT
LEKË, PËRVEÇ RASTEVE KUR SHËNOHET NDRYSHJE, FUND PERIUDHE

	Agregatet monetare / Monetary aggregates			Depozitat ² / Deposits ²	Kredita ³ / Credit ³	Normat e interesit / 12m / 12m interest rates (%)		Norma e marrëveshjes së riberlejes një- javore ⁵ / Weekly repurchase agreement rate ⁵
	M1	M2	M3			Depozita ¹ / Deposits ¹	Hua ⁴ / Loans ⁴	
2015 ¹	384.1	723.0	1,216.2	985.6	546.8	1.35	7.77	2.40
2016	435.4	736.9	1,263.5	1,014.0	547.2	0.80	5.89	2.92
2017	461.6	738.9	1,266.9	1,001.7	550.3	0.75	5.98	2.63
2018	478.7	731.4	1,263.9	988.6	532.6	0.73	5.65	1.43

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Source: Bank of Albania.

2. PRODHIMI I BRENDSHËM BRUTO, INDEKSET E ÇMIMEVE DHE TREGU I PUNËS

	Rritja reale vjetore e PBB me çmime konstante ¹ / Annual real growth of GDP at constant prices ¹ (%)	Me çmime korrente, në milionë lekë ⁷ / At current prices, in million ALL ⁷					Ndryshimet vjetore të Indeksit të Çmimeve të konsumit (%) / Yearly changes in CPI (%)	Tregu i punës ⁸ / Labor market ⁸	
		Produkti Brendshëm Bruto (PBB) / Gross domestic product (GDP)	Pagat e të punësuarve neto / Compensation of employees, net	Të Ardhura nga pronat neto / Property income, net	Të Ardhurat Kombëtare Bruto / Gross National Income	Shkalla e punësimit / Employment rate (%)		Shkalla e papunësisë / Unemployment rate (%)	
	1	2	3	4	5=2+3+4	6	7	8	
2014	1.8	1,395,304.6	30,723.0	-17,930.9	1,408,096.8	0.7	50.5	17.9	
2015	2.2	1,434,306.5	34,189.7	-17,189.6	1,451,306.6	2.0	52.9	17.5	
2016	3.4	1,475,250.8	35,750.8	-11,837.0	1,499,164.7	2.2	55.9	15.6	
2017						1.8	57.4	14.1	
2018						1.8			

Source: INSTAT

Burimi: INSTAT.

Source: INSTAT.

3. BILANCI I PAGESAVE¹, REZERVA DHE KURSI I KËMBIMIT NË MILIONË EURO, PËRVEÇ RASTEVE KUR SHËNOHET NDRYSH

	Bilanci i llogaritës korrente / Current account	Nga të cilat: Bilanci i tregtar / Of which: Trade balance (344)		Nga të cilat: Remitancat / Of which: Remittances		Investimet direkte neto / Direct investments, net	Rezervat valutorie (stock) / Reserves (stock)	Rezervat në muaj importe / Re- serves in months of import	Kursi i këmbimit / Exchange rate				
		1	2	3	4				5	Mesatare e periudhës / Period average			
										Eksporti / Export	Importi / Import	ALL / EUR	ALL / USD
2014	-1,076.3	-2,215.6	931.7	3,147.3	591.9	-811.5	2,191.7	5.6	140.0	105.5			
2015	-883.6	-2,298.9	771.1	3,070.1	597.1	-818.4	2,880.0	7.6	139.7	126.0			
2016	-811.7	-2,602.8	713.7	3,316.5	614.5	-936.5	2,945.0	7.2	137.4	124.1			
2017	-866.0	-2,824.2	797.1	3,621.2	635.7	-993.8	2,995.9	6.7	134.2	119.1			
2018									127.6	108.0			

Source: Banka e Shqipërisë.
Nëimi: Banka e Shqipërisë.

Burimi: Banka e Shqipërisë.

4. BILANCI FISKAL, STOKU I BORXHIT TË BRENDSHËM DHE BORXHI I JASHTËM NË MILIARDE LEKË

FISCAL BALANCE, DOMESTIC DEBT STOCK AND EXTERNAL DEBT 4. IN BILLIONS ALL

	Të Ardhuara / Revenue		Nga të cilat: Të ardhura tatimore / Of which: Tax revenue		Shpenzime / Expenditure		Shpenzime kapitale / Capital expenditure		Deficiti / Deficit		Financim i brendshëm / Domestic financing		Financim i huaj / Foreign financing		Stoku i borxhit të Qeverisë Qëndrore, përfshirë borxhin e garantuar / Central government debt stock including debt guarantees			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
2015	379.2	342.3	437.4	63.1	-58.2	-6.4	64.6	551.4	490.9									
2016	407.0	369.9	433.7	59.5	-26.7	9.2	17.5	561.1	504.6									
2017	430.4	398.6	461.4	68.5	-31.0	1.9	29.1	577.1	510.3									
2018	449.4	419.3	475.9	78.4	-26.5	-6.6	33.1											

Qëllimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, sipas publikimeve "Statistikat fiskale mujore, viti 2018" dhe "Statistikat mujore të ekonomisë, viti 2018".

Source: Ministry of Finance and Economy, according to "Fiscal statistics monthly, year 2018" and "Monthly economic statistics, year 2018".

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë, sipas publikimeve "Statistika fiskale mujore, viti 2018" dhe Buletini statistikor i borxhit, Shtator 30, 2018.

Publikimi "Statistika fiskale janar - Dhjetor 2018" tabelat:

Treguesit fiskale sipas buxhefit të konsoliduar (Vjetor).

Shënime:

1) Përditësuar të dhënat për Dhjetor 2015 sipas ESA 2010.

2) Përfshihen vetëm llogaritë dhe depozitat që janë pjesë e parasë së gjatë.

3) Përfshihen kreditë për ekonominë.

4) Norma mesatare e ponderuar vjetore e depozitave dhe huave të reja 12 mujore në lekë për sistemin bankar.

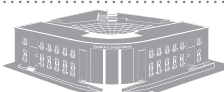
5) Të dhënat e referencës në fund të periudhës.

6) Burimi: INSTAT faqja web dt. 09.02.2019; Temat / Ekonomit dhe Financë / Llogaritë Kombëtare (GDP) / Llogaritë Kombëtare Vjetore / Prodhimi i brendshëm

7) Burimi: INSTAT faqja web dt. 09.02.2019; Temat / Ekonomit dhe Financë / Llogaritë Kombëtare (GDP) / Llogaritë Kombëtare Vjetore / Kalimi nga PBB në të ardhurat kombëtare bruto, 2010-2016 (2016 Gjysëm final)

8) Burimi: INSTAT faqja web dt. 09.02.2019; Temat / Tregu i Punës dhe Asimi / Punësimi dhe papunësia / Shkalla e punësimit 2017 (grupmosha 15-64 vjeç), Shkalla e papunësisë 2017 (grupmosha 15-64 vjeç)

9) Janë rishikuar të dhënat për vitin 2017.

SEKTORI FINANCIAR
1-1 BILANCI SEKTORIAL I BANKËS SË SHQIPËRISË
NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE

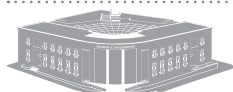
FINANCIAL SECTOR 1.1
1-1 BALANCE SHEET OF BANK OF ALBANIA 1-1
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Totali i mjeteve / Total assets (2+3+4+5+8+12+13+14)		Ari monetar dhe mbajtjet e SDR* / Monetary gold and SDR holdings	Arka në valutë / Foreign currency	Depozita* / Deposits	Lejtar me vlerë të ndryshme nga aksionet / Securities other than shares (6+7)		Qeveria Qëndrore / Central Government		Huatë / Loans (9+10+11)		Korporata të tjera / Other depository corporations		Sektore të tjerë rezident / Other resident sectors		Derivatet financiare / Financial derivatives	Llogaritë pritëse / Receivable accounts	Mjetet jo-financiare* / Non-financial assets
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
2016 / 12	524,730.8	27,211.8	52.0	104,622.9	315,112.7	261,877.5	53,235.2	31,660.3	-	29,934.4	1,725.9	15.8	25,094.1	20,961.2	-	-	-	-
2017 / 12	532,927.0	25,725.3	24.3	161,617.3	259,537.8	206,818.9	52,718.8	41,591.0	-	39,871.3	1,719.8	11.7	23,844.9	20,574.7	-	-	-	-
2018 / 12	547,104.2	19,625.0	67.1	189,904.2	261,577.2	205,990.4	55,586.8	34,144.7	-	32,317.6	1,827.1	19.3	21,224.9	20,542.0	-	-	-	-
2018 / 07	504,421.7	21,866.7	28.0	173,663.1	226,020.3	171,079.2	54,941.1	40,684.6	-	39,007.1	1,677.4	14.4	21,597.8	20,546.9	-	-	-	-
2018 / 08	516,553.2	21,708.4	27.5	180,759.5	229,415.3	173,879.6	55,535.7	42,145.7	-	40,476.1	1,669.7	17.4	21,962.6	20,516.8	-	-	-	-
2018 / 09	534,166.0	20,180.3	26.3	189,531.9	234,176.2	178,703.2	55,473.0	48,034.5	-	46,372.7	1,661.8	55.0	21,656.2	20,505.7	-	-	-	-
2018 / 10	556,461.6	20,168.1	49.9	190,225.1	259,205.4	203,550.4	55,654.9	44,510.6	-	42,861.4	1,649.2	18.1	21,790.6	20,494.0	-	-	-	-
2018 / 11	545,816.9	19,904.4	78.4	185,108.6	262,636.3	207,705.6	54,930.8	35,661.1	-	33,957.8	1,703.3	20.2	21,893.0	20,514.8	-	-	-	-
2018 / 12	547,104.2	19,625.0	67.1	189,904.2	261,577.2	205,990.4	55,586.8	34,144.7	-	32,317.6	1,827.1	19.3	21,224.9	20,542.0	-	-	-	-

	Detyrimet totale / Total liabilities (2+3+4+10+14+15+16)		Paraja në qarkullim / Currency in circulation		Depozita të përfshira në paratë e gjerë / Deposits included in broad money		Depozita të papërfshira në paratë e gjerë / Deposits excluded from broad money (5+6+7+8+9)		Jezidentët / Nonresidents		Qeveria Qëndrore / Central Government		Korporata të tjera / Other depository corporations		Sektore të tjerë rezident / Other resident sectors		Huatë / Loans (11+12+13)		Korporata të tjera / Other depository corporations		Qeveria Qëndrore / Central Government		Llogaritë pritëse / Other accounts payable		Albimet / SDR allocation		Aksione dhe instrumente të tjerë / Shares and other equity	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
2016 / 12	524,730.8	258,848.0	3,183.2	191,379.7	19,860.9	18,975.1	152,349.7	72.1	121.9	314.2	314.2	-	-	-	-	-	1,164.6	7,981.2	-	-	-	-	463.8	7,340.5	45,882.2	61,859.9	45,882.2	61,859.9
2017 / 12	532,927.0	274,711.8	3,899.2	200,513.9	19,350.9	34,384.3	146,632.1	66.7	79.9	115.6	115.6	-	-	-	-	-	463.8	7,340.5	-	-	-	-	518.7	6,977.7	31,088.6	33,044.0	33,044.0	33,044.0
2018 / 12	547,104.2	286,158.4	50.6	222,291.9	17,047.3	67,945.2	137,218.8	49.6	31.0	18.3	18.3	-	-	-	-	-	453.6	7,008.8	-	-	-	-	623.9	7,052.6	34,638.1	34,638.1	34,638.1	34,638.1
2018 / 07	504,421.7	273,999.2	57.8	189,821.5	17,409.9	55,301.2	116,999.2	62.1	49.0	36.9	36.9	-	-	-	-	-	453.6	7,008.8	-	-	-	-	881.0	7,093.7	34,633.7	34,633.7	34,633.7	34,633.7
2018 / 08	516,553.2	280,924.2	57.2	193,238.7	17,396.4	56,315.2	119,418.6	62.1	46.4	18.5	18.5	-	-	-	-	-	453.6	7,008.8	-	-	-	-	422.4	7,095.5	34,062.2	34,062.2	34,062.2	34,062.2
2018 / 09	534,166.0	279,553.5	57.4	211,928.1	17,396.3	61,017.9	133,418.9	62.5	32.6	18.6	18.6	-	-	-	-	-	453.6	7,008.8	-	-	-	-	500.1	7,070.2	33,321.1	33,321.1	33,321.1	33,321.1
2018 / 10	556,461.6	276,188.7	102.7	238,571.6	17,386.4	93,699.3	127,405.8	48.6	31.5	18.6	18.6	-	-	-	-	-	453.6	7,008.8	-	-	-	-	518.7	6,977.7	31,088.6	31,088.6	31,088.6	31,088.6
2018 / 11	545,816.9	279,251.2	83.0	225,572.7	17,390.5	83,370.0	124,732.3	48.9	31.0	18.5	18.5	-	-	-	-	-	453.6	7,008.8	-	-	-	-	518.7	6,977.7	31,088.6	31,088.6	31,088.6	31,088.6
2018 / 12	547,104.2	286,158.4	50.6	222,291.9	17,047.3	67,945.2	137,218.8	49.6	31.0	18.3	18.3	-	-	-	-	-	453.6	7,008.8	-	-	-	-	518.7	6,977.7	31,088.6	31,088.6	31,088.6	31,088.6

Burimi: Banka e Shqipërisë
*Për periudhën Dhjetor 2015-Pirll 2016 është bërë riklasifikim i artit jo monetar nga zëri "Depozita" në zërin "Mjetet jo financiare".

*The data of December 2015-April 2016 reflect a reclassification of nonmonetary gold from "Deposits" to "Non-financial assets".

1-2 PARAQITJA MONETARE E BANKËS SË SHQIPËRISË NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE

MONETARY SURVEY OF BANK OF ALBANIA 1-2 IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Mjetet e brendshme Domestic assets (5+8+9+10+11+12)		Mjetet e jashtme Foreign assets (13+14+15+16)		Mjetet e brendshme Domestic assets (5+8+9+10+11+12)		Mjetet e jashtme Foreign assets (13+14+15+16)		Mjetet e brendshme Domestic assets (5+8+9+10+11+12)		Mjetet e jashtme Foreign assets (13+14+15+16)		Mjetet e brendshme Domestic assets (5+8+9+10+11+12)		Mjetet e jashtme Foreign assets (13+14+15+16)	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
2016 / 12	389,612.7	418,562.1	28,949.4	65,915.7	34,255.6	53,279.9	19,024.3	29,934.4	-	-	-	1,725.7	414,380.9	258,848.0	152,349.7	3,183.2
2017 / 12	390,687.6	417,605.4	26,917.8	59,998.0	18,406.7	52,839.5	34,432.8	39,871.3	-	-	-	1,720.0	425,243.1	274,711.8	146,632.1	3,899.2
2018 / 12	412,444.5	436,487.8	24,043.3	21,779.0	-12,365.8	55,628.9	67,994.8	32,317.6	-	-	-	1,827.2	423,427.9	286,158.4	137,218.8	50.6
2018 / 07	363,211.6	387,881.7	24,670.1	40,336.8	-348.1	54,986.3	55,334.4	39,007.1	-	-	-	1,677.8	391,056.2	273,999.2	116,999.2	57.8
2018 / 08	373,189.1	397,982.2	24,793.1	41,386.2	-759.8	55,592.4	56,352.2	40,476.1	-	-	-	1,670.0	400,399.9	280,924.2	119,418.6	57.2
2018 / 09	384,705.4	409,777.3	25,071.9	42,517.8	-5,518.1	55,539.9	61,058.0	46,372.7	-	-	-	1,663.2	413,029.8	279,553.5	133,418.9	57.4
2018 / 10	410,789.8	435,455.5	24,665.7	6,464.8	-38,046.7	55,705.4	93,752.2	42,861.4	-	-	-	1,650.1	403,697.1	276,188.7	127,405.8	102.7
2018 / 11	409,593.5	434,348.7	24,755.2	7,243.5	-28,418.6	54,983.5	83,402.1	33,957.8	-	-	-	1,704.3	404,066.5	279,251.2	124,732.3	83.0
2018 / 12	412,444.5	436,487.8	24,043.3	21,779.0	-12,365.8	55,628.9	67,994.8	32,317.6	-	-	-	1,827.2	423,427.9	286,158.4	137,218.8	50.6

	Baza monetare Monetary base (14+15+16)		Paraja në qarkullim / Currency in circulation		Detyrime ndaj korporatave të tjera deponituese / Liabilities to other depository corporations		Depozita të përfshira në parantë e gjërë / Deposits included in broad money		Huatë / Loans		Llogari të pagueshme / Other accounts payable		Të tjera neto / Other items net		Aksione dhe instrumente të tjerë të kapitullit / Shares and other equity	
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
2016 / 12	414,380.9	258,848.0	152,349.7	3,183.2	194.0	-	47.2	-20,953.6	61,859.9	-	-	-	-20,953.6	45,882.2	31,088.6	61,859.9
2017 / 12	425,243.1	274,711.8	146,632.1	3,899.2	146.6	-	96.8	-20,683.2	45,882.2	-	-	-	-20,683.2	45,882.2	31,088.6	45,882.2
2018 / 12	423,427.9	286,158.4	137,218.8	50.6	80.6	-	285.4	-20,659.0	31,088.6	-	-	-	-20,659.0	31,088.6	31,088.6	31,088.6
2018 / 07	391,056.2	273,999.2	116,999.2	57.8	111.1	-	55.6	-20,718.6	33,044.0	-	-	-	-20,718.6	33,044.0	33,044.0	33,044.0
2018 / 08	400,399.9	280,924.2	119,418.6	57.2	108.5	-	110.6	-20,681.8	34,638.1	-	-	-	-20,681.8	34,638.1	34,638.1	34,638.1
2018 / 09	413,029.8	279,553.5	133,418.9	57.4	95.0	-	126.9	-20,662.2	34,633.7	-	-	-	-20,662.2	34,633.7	34,633.7	34,633.7
2018 / 10	403,697.1	276,188.7	127,405.8	102.7	80.1	-	53.8	-20,638.6	34,062.2	-	-	-	-20,638.6	34,062.2	34,062.2	34,062.2
2018 / 11	404,066.5	279,251.2	124,732.3	83.0	80.0	-	69.1	-20,699.7	33,321.1	-	-	-	-20,699.7	33,321.1	33,321.1	33,321.1
2018 / 12	423,427.9	286,158.4	137,218.8	50.6	80.6	-	285.4	-20,659.0	31,088.6	-	-	-	-20,659.0	31,088.6	31,088.6	31,088.6

Burimi: Banka e Shqipërisë
*Për periudhën Dhjetor 2015-Prill 2016 është bërë rriklasifikim i antit jo monetar nga zëri "Depozita" në zërin "Mjetet jo financiare".

*The data of December 2015-April 2016 reflect a reclassification of nonmonetary gold from "Deposits" to "Nonfinancial assets".
Source: Bank of Albania.

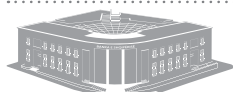
1-3A BILANCI SEKTORIAL I BANKAVE PARADEPOZITUESE/ MUJETET
NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE

SECTORAL BALANCE SHEET OF DEPOSIT MONEY BANKS/ ASSETS 1-3A
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Totali i mjeteve / Total assets (2+3+4+8+12+22+25+26+27)													
	Aka në lekë / National currency		Aka në valutë / Foreign currency		Depozita / Deposits (5+6+7)		Banka Qëndrore / Central bank		Bankat parade- pozituese / Deposit money banks		Leta me vlerë të ndryshme nga ak- sionet / Securities others than shares (9+10+11)			
	1	2	3	4	5	6	7	8	Nga të cilat / of which:		Jezidentët / Nonresidents		Qeveria /Central Government	Korporata të tjera financiare / Other nonfinancial corporations
												9	10	11
2016 / 12	1,446,048.9	9,424.8	13,685.4	302,582.2	140,174.5	151,994.3	10,413.5	426,178.2				92,042.1	333,995.3	140.7
2017 / 12	1,462,990.6	9,441.1	12,715.8	328,020.9	171,799.1	146,853.3	9,368.5	416,707.4				74,240.4	342,467.1	—
2018 / 12	1,452,712.8	10,866.9	14,659.8	336,111.8	186,533.3	142,821.7	6,756.8	444,459.7				87,379.3	357,049.5	30.91
2018 / 07	1,451,393.4	10,512.0	18,630.4	315,909.5	185,651.4	122,926.2	7,331.9	434,496.8				83,172.1	351,324.7	—
2018 / 08	1,460,515.5	11,031.6	16,606.5	328,189.2	198,814.0	124,761.0	4,614.1	432,600.6				80,628.9	351,971.7	—
2018 / 09	1,476,639.0	10,757.9	14,014.3	345,860.3	197,805.5	140,159.7	7,895.0	440,950.4				81,185.8	359,732.6	31.9
2018 / 10	1,459,760.3	10,745.2	12,136.6	334,036.1	201,039.2	127,540.4	5,456.5	443,973.4				81,567.6	362,373.9	31.9
2018 / 11	1,458,231.3	11,743.8	11,748.0	337,603.9	203,567.4	128,399.0	5,637.5	437,788.0				77,252.0	360,504.4	31.6
2018 / 12	1,452,712.8	10,866.9	14,659.8	336,111.8	186,533.3	142,821.7	6,756.8	444,459.7				87,379.3	357,049.5	30.9

	Huajtë / Loans (13+14+15+16+17+18+19+20+21)	Jezidentët / Nonresidents	Banka Qendrore / Central Bank	Bankat parade- pozituese / Deposit money banks	Korporata të financiare / Other financial corporations	Qeveria Qendrore / Central Government	Qeveria lokale / Local govern- ment	Korporata publike / Public nonfinancial corporations	Korporata të financiare / Other nonfinancial corporations	Sektore të tjerë rezidentë / Other resident sectors	Aksione dhe instrumente të tjerë të kapitalit / Shares and other equity (23+24)	Jezidentët / Nonresidents	Rezidentë / Residents	Derivatet financiare / Financial derivatives	Llogaritë Aktëveshme / Other accounts receivable	Mjetet financiare /Nonfinan- cial assets
	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
2016 / 12	637,885.3	94,431.0	-	2,561.2	8,687.6	947.5	845.5	26,863.9	343,070.3	160,478.3	8,023.0	7,192.2	830.8	-	8,886.8	39,383.1
2017 / 12	631,258.4	84,104.3	-	2,770.3	7,944.7	2,129.2	787.7	34,901.3	329,377.0	169,244.0	7,970.0	7,093.4	876.7	84.99	11,643.0	45,149.0
2018 / 12	586,280.4	54,657.4	-	713.3	10,164.0	7,119.7	539.0	20,270.1	317,721.9	175,095.1	8,089.8	7,189.6	900.2	-	7,764.9	44,479.4
2018 / 07	606,700.2	66,151.5	-	8,845.7	9,073.1	7,238.9	726.2	19,801.8	321,618.4	173,244.6	11,017.7	7,019.9	3,997.8	81.2	9,067.4	44,978.3
2018 / 08	606,799.4	67,126.3	-	7,741.0	8,726.4	7,261.1	721.8	19,742.7	321,167.5	174,312.8	10,959.3	6,948.3	4,011.0	81.7	9,451.2	44,796.1
2018 / 09	600,724.8	60,878.2	-	5,996.8	9,169.1	7,268.4	716.2	19,615.7	322,399.3	174,681.1	10,895.0	6,883.5	4,011.5	81.9	8,644.4	44,710.0
2018 / 10	597,280.0	61,963.7	-	4,258.01	9,617.2	7,196.0	646.3	19,291.8	319,514.4	174,792.6	7,845.7	6,947.2	898.6	82.1	9,283.3	44,377.8
2018 / 11	597,616.3	61,129.4	-	3,220.6	9,921.9	7,182.9	691.4	20,121.8	320,317.4	175,030.8	8,004.1	7,103.3	900.8	0.8	9,244.4	44,482.1
2018 / 12	586,280.4	54,657.4	-	713.3	10,164.0	7,119.7	539.0	20,270.1	317,721.9	175,095.1	8,089.8	7,189.6	900.2	-	7,764.9	44,479.4

Burimi: Banka e Shqipërisë Source: Bank of Albania

1-3B BILANCI SEKTORIAL I BANKAVE PARADEPOZITITUESE/ DETYRIMET
NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE

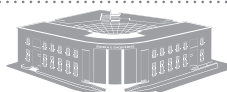
SECTORAL BALANCE SHEET OF DEPOSIT MONEY BANKS/ LIABILITIES 1-3B
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Depozita të përfshira në parantë e gjërë / Deposits included in broad money (3+4+5+6+7)																Depozita të përfshira në parantë e gjërë / Deposits included in broad money (9+10+11+12+13+14+15+16)							
	Depozita të përfshira në parantë e gjërë / Deposits included in broad money (3+4+5+6+7)								Depozita të përfshira në parantë e gjërë / Deposits included in broad money (9+10+11+12+13+14+15+16)															
	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Qeveria lokale / Local Government	Korporata të përfshira në parantë e gjërë / Deposits included in broad money (3+4+5+6+7)	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Qeveria lokale / Local Government	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Banka e Shqipërisë / Bank of Albania	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Qeveria lokale / Local Government	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Korporata të tjerë financiare / Other financial corporations	Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16									
2016 / 12	1,446,048.9	1,005,978.9	11,997.6	2,292.5	13,154.1	136,885.4	841,649.4	138,410.1	14,902.5	356.2	13,771.4	9,277.4	938.9	338.3	8,106.7	90,718.7								
2017 / 12	1,462,990.6	991,609.0	15,044.3	1,499.4	12,992.0	142,526.8	819,546.5	164,697.4	15,772.9	1,062.2	13,009.9	8,255.4	1,722.5	318.4	7,396.3	117,159.8								
2018 / 12	1,452,712.8	981,771.9	14,850.6	1,608.5	13,599.7	148,777.5	802,935.5	188,146.8	15,813.7	6,004.2	9,478.7	8,155.9	2,092.0	376.2	7,349.1	138,877.1								
2018 / 07	1,451,393.4	969,691.0	14,540.8	1,312.7	14,076.6	144,474.0	795,287.0	174,328.0	14,012.5	6,374.3	12,105.4	6,978.4	1,691.0	316.4	8,203.5	124,646.5								
2018 / 08	1,460,515.5	975,036.6	14,605.1	1,528.6	14,168.2	146,767.6	797,967.2	180,287.9	14,915.2	5,961.9	9,875.3	7,832.9	1,850.4	313.4	7,779.2	131,759.6								
2018 / 09	1,476,639.0	978,996.8	14,950.8	1,697.4	14,111.0	147,124.4	801,113.2	190,965.5	14,920.6	6,648.5	15,903.2	7,414.0	1,890.0	314.7	7,679.6	136,194.9								
2018 / 10	1,459,760.3	976,328.7	14,824.9	1,677.9	14,570.0	148,572.0	796,683.8	181,142.6	13,616.6	4,950.0	10,743.4	10,101.9	1,952.5	315.3	7,171.4	136,746.7								
2018 / 11	1,458,231.3	972,375.3	13,995.4	1,591.4	15,222.1	146,231.6	795,334.8	187,799.4	14,243.8	4,231.5	9,667.0	10,993.5	1,973.7	380.2	7,435.3	138,874.4								
2018 / 12	1,452,712.8	981,771.9	14,850.6	1,608.5	13,599.7	148,777.5	802,935.5	188,146.8	15,813.7	6,004.2	9,478.7	8,155.9	2,092.0	376.2	7,349.1	138,877.1								

	Huatë / Loans (21+22+23+24+25+26+27)										Sektore të tjerë / Other sectors					Aksione dhe instrumente të tjerë të kapitalit / Shares and other equity				
	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
2016 / 12	5,224.5	108.6	5,115.9	59,407.6	23,590.4	29,943.2	3,450.5	635.6	1,760.8	-	27.1	-	92,512.8	144,514.9	-	-	-	-	-	-
2017 / 12	6,258.0	160.3	6,097.7	69,800.1	23,962.5	39,875.5	2,774.7	524.6	2,636.1	-	26.7	-	74,047.9	156,578.0	-	-	-	-	-	-
2018 / 12	6,183.1	164.4	6,018.7	59,518.4	21,105.8	32,318.6	2,882.4	373.7	2,837.8	-	-	1.80	61,299.1	155,791.7	-	-	-	-	-	-
2018 / 07	6,333.1	163.9	6,169.2	76,142.4	28,212.5	39,008.4	5,172.8	468.8	3,279.9	-	-	-	66,203.3	158,695.7	-	-	-	-	-	-
2018 / 08	6,347.6	164.4	6,183.2	70,477.2	21,485.7	40,477.3	3,246.2	447.7	4,820.3	-	-	-	72,789.7	155,576.5	-	-	-	-	-	-
2018 / 09	6,359.0	163.7	6,195.3	73,209.5	21,121.3	46,806.2	2,155.3	447.0	2,679.6	-	-	12.0	70,344.6	156,751.5	-	-	-	-	-	-
2018 / 10	6,372.0	164.7	6,207.2	70,354.4	21,371.8	42,912.6	2,591.2	459.1	3,019.8	-	-	8.4	69,946.1	155,608.1	-	-	-	-	-	-
2018 / 11	6,226.2	163.3	6,062.9	63,726.3	22,332.1	33,961.9	2,895.0	399.0	4,138.5	-	-	0.4	71,952.6	156,151.1	-	-	-	-	-	-
2018 / 12	6,183.1	164.4	6,018.7	59,518.4	21,105.8	32,318.6	2,882.4	373.7	2,837.8	-	-	1.8	61,299.1	155,791.7	-	-	-	-	-	-

Burimi: Banka e Shqipërisë

Source: Bank of Albania

MONETARY SURVEY OF DEPOSIT MONEY BANKS 1-4
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

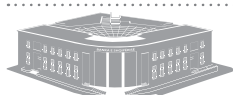
 1-4. PARAGJITJA MONETARE E BANKAVE PARADEPOZITUESE
NË MILIONË LËKË, FUND PERIUDHE

	Mjetet vulltore në / Net foreign assets (2.3)	Pretendime ndaj prezidentëve / Claims on nonresidents	Minus: Detyrime ndaj prezidentëve / Less: Liabilities to nonresidents	Mjetet e brendshme / Domestic assets (5+6+9+10+11+12+13)	Pretendime ndaj Bankës Qendrore / Claims on Central Bank	Pretendimet në ndaj Gërdorës / Net claims on Central Govern- ment (7-8)	Pretendimet ndaj Gërdorës / Claims on Government	Minus: Detyrime ndaj Gërdorës / Less: Liabilities to Government	Pretendime ndaj Korporatave të tjera financiare / Claims on other financial corporations	Pretendimet ndaj qeverisë lokale / Claims on local govern- ments	Pretendimet ndaj Korporatave të financiare publike / Claims on pub- lic nonfinancial corporations	Pretendimet ndaj Korporatave të tjera financiare / Claims on other nonfinancial corporations	Pretendime ndaj sektorëve të tjerë rezydentë / Claims on other resident sectors
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2016 / 12	307,272.2	347,525.2	40,253.0	1,024,608.8	161,419.1	322,272.7	334,942.9	12,670.2	9,518.4	845.5	26,863.9	343,211.0	160,478.3
2017 / 12	309,764.3	350,037.8	40,273.5	1,031,998.1	156,294.4	332,572.5	344,596.3	12,023.9	8,821.3	787.7	34,901.3	329,377.0	169,244.0
2018 / 12	311,918.6	350,419.3	38,500.7	1,031,419.3	153,688.6	333,009.4	364,169.2	11,159.8	11,064.2	539.0	20,270.1	317,752.8	175,095.1
2018 / 07	317,348.0	360,706.5	43,358.5	1,010,753.6	133,438.2	348,853.6	359,563.6	9,710.0	13,070.9	726.2	19,801.8	321,618.4	173,244.6
2018 / 08	330,592.9	370,205.7	39,612.8	1,013,230.0	135,792.6	348,755.3	359,232.8	10,477.5	12,737.4	721.8	19,742.7	321,167.5	174,312.8
2018 / 09	321,921.8	360,849.2	38,927.5	1,038,122.1	150,917.7	356,579.5	367,001.1	10,421.6	13,180.6	716.2	19,615.7	322,431.3	174,681.1
2018 / 10	327,001.2	363,736.3	36,735.2	1,019,454.1	138,285.6	356,375.7	369,569.9	13,194.1	10,515.8	646.3	19,291.8	319,546.3	174,792.6
2018 / 11	322,781.6	360,800.8	38,019.3	1,019,069.4	140,142.7	351,910.8	367,687.3	15,776.5	10,822.8	691.4	20,121.8	320,349.0	175,030.8
2018 / 12	311,918.6	350,419.3	38,500.7	1,031,419.3	153,688.6	353,009.4	364,169.2	11,159.8	11,064.2	539.0	20,270.1	317,752.8	175,095.1

	Detyrime ndaj Bankës Qendrore / Liabilities to Central Bank	Depozita të përfshira në parantë e gjerë / Deposits included in broad money (16+17)	Depozita të transferueshme / Transferable deposits	Depozita të tjera / Other deposits	Depozita të pa përfshira në parantë e gjerë / Deposits not included in broad money	Lejra me vlerë të ndryshme nga aksionet / Securities others than shares	Huajtë / Loans	Aksione dhe instrumente të tjerë të kapitalit / Shares and other equity	Nga të cilat: Rezerva rëvleresimi / Of which: Valuation adjustment	Detyrime të tjera rëvleresimi / Other liabilities	Ajustimi i konsolidimit / Consolidation adjustment
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
2016 / 12	30,299.4	1,005,978.9	351,219.8	654,759.1	100,102.6	5,224.5	1,787.9	144,514.9	4,937.4	39,725.5	4,247.2
2017 / 12	40,937.7	991,609.0	363,710.2	627,898.8	126,597.0	6,258.0	2,662.8	156,578.0	-1,907.5	13,473.9	3,645.8
2018 / 12	38,322.8	981,771.9	374,996.6	606,775.2	148,694.4	6,183.1	2,837.8	155,791.7	-7,803.0	4,845.3	4,891.0
2018 / 07	45,382.8	969,691.0	364,317.3	605,373.7	134,857.4	6,333.1	3,279.9	158,695.7	-6,734.6	8,761.3	1,100.5
2018 / 08	46,439.2	975,036.6	368,723.9	606,312.8	141,702.6	6,347.6	4,820.3	155,576.5	-7,549.1	13,133.6	766.4
2018 / 09	53,454.7	978,996.8	369,527.3	609,469.5	146,079.2	6,359.0	2,679.6	156,751.5	-7,619.2	11,556.2	4,166.7
2018 / 10	43,407.6	976,328.7	369,532.5	606,796.1	146,185.8	6,372.0	3,019.8	155,608.1	-6,501.8	11,913.4	3,620.0
2018 / 11	38,193.4	972,375.3	366,731.7	605,643.6	148,663.6	6,226.2	4,138.5	156,151.1	-7,589.1	12,399.1	3,703.8
2018 / 12	38,322.8	981,771.9	374,996.6	606,775.2	148,694.4	6,183.1	2,837.8	155,791.7	-7,803.0	4,845.3	4,891.0

Burimi: Banka e Shqipërisë

Source: Bank of Albania.

1-5 BILANCI SEKTORIAL I SHOQËRIVE TË KURSIM-KREDITIT
NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE

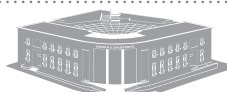
SECTORAL BALANCE SHEET OF SAVINGS AND LOAN ASSOCIATIONS 1-5
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Totali i mjeteve (2+3+4+7+8+11+12)		Monedha dhe kartëmonedha në valutë / Notes and coins in foreign currency		Depozita / Deposits (5+6)		Bankat para-de- pozituese / Deposit money banks		Korporatat e tjera financiare / Other financial corporations		Letra me vlerë / Securities		Huatë / Loans (9+10)		Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors		Korporatat e tjera jo-financiare / Other nonfinancial corpo- rations		Mjetë të tjera / Other financial assets		Mjetë jo-financiare / Nonfinancial assets	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
2015 / IV	6,673.1	6.6	0.0	1,726.3	283.1	1,443.2	9.9	4,833.5	4,833.5	-	72.4	24.4										
2016 / IV	6,830.2	8.1	0.0	938.2	656.8	281.4	152.3	5,519.8	5,519.8	-	136.7	75.1										
2017 / IV	8,445.2	6.6	0.1	1,715.4	1,216.6	498.8	159.9	6,306.1	6,306.1	-	28.7	228.3										
2017 / IV	8,445.2	6.6	0.1	1,715.4	1,216.6	498.8	159.9	6,306.1	6,306.1	-	28.7	228.3										
2018 / I	8,802.9	7.5	0.7	1,789.6	1,253.4	536.1	159.5	6,567.8	6,567.8	-	34.8	242.9										
2018 / II	9,044.8	8.4	0.0	1,744.2	1,208.5	535.7	181.9	6,833.9	6,833.9	-	31.4	244.9										
2018 / III	9,373.4	10.2	0.1	1,891.2	1,346.6	544.6	184.2	7,010.9	7,010.9	-	33.9	243.0										

	Detyrimet totale (2+5+8+12+13)		Depozita të përfshira në parantë e gjërë / Deposits included in broad money (3+4)		Korporatat e tjera jo-financiare / Other nonfinancial corporations		Depozita të parantë e gjërë / Deposits excluded from broad money (6+7)		Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors		Korporatat e tjera jo-financiare / Other nonfinancial corporations		Huatë / Loans (9+10+11)		Korporatat e tjera financiare / Other financial corporations		Bankat para-de- pozituese / Deposit money banks		Qeveria gënjërore / Government		Detyrimet të tjera / Other liabilities		Aksione dhe instur- mente të tjerë të kapitalit / Shares and other equity	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
2015 / IV	6,673.1	3,758.3	3,758.3	-	152.6	152.6	-	1,595.1	1,317.7	277.4	-	148.7	1,018.4											
2016 / IV	6,830.2	4,884.4	4,884.4	-	123.7	123.7	-	557.6	182.4	375.2	-	284.9	979.6											
2017 / IV	8,445.2	6,162.5	6,162.5	-	114.9	114.9	-	761.3	-	761.3	-	141.5	1,264.9											
2017 / IV	8,445.2	6,162.5	6,162.5	-	114.9	114.9	-	761.3	-	761.3	-	141.5	1,264.9											
2018 / I	8,802.9	6,321.1	6,321.1	-	134.6	134.6	-	900.5	-	900.5	-	138.8	1,307.8											
2018 / II	9,044.8	6,450.3	6,450.3	-	141.6	141.6	-	940.7	-	940.7	-	150.6	1,361.5											
2018 / III	9,373.4	6,824.3	6,824.3	-	144.3	144.3	-	867.3	-	867.3	-	130.7	1,406.8											

Burimi: Banka e Shqipërisë

Source: Bank of Albania.

1-6 PARAQITJA MONETARE E KORPORATAVE TË TJERA DEPOZITUESE
NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE

MONETARY SURVEY OF OTHER DEPOSITORY CORPORATIONS 1-6
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Mjetet valutorie neto / Net foreign assets (2-3)		Minus: Detyrime ndaj prezidentëve / Less: Liabilities to nonresidents	Mjetet e brendshme / Domestic assets (5+6+9+10+11+12+13)	Preldime ndaj Bankës Qendrore / Claims on Central Bank	Preldime neto ndaj Qendrore / Net claims on Central Government (7-8)	Preldimet ndaj Qendrore / Less: Liabilities to Cen- tral Government	Preldime ndaj korporatave të tjera financiare / Claims on other financial corporations	Preldimet ndaj korporatave të nanciare publike / Claims on pub- lic nonfinancial corporations	Preldimet ndaj korporatave të tjera jo financiare / Claims on other nonfinancial corporations	Preldime ndaj sektorëve të tjerë residentë / Claims on other resident sectors		
	1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12
2016 / 12	307,272.2	347,525.2	40,253.0	1,030,570.3	161,427.2	322,424.9	335,095.1	12,670.2	9,799.8	845.5	26,863.9	343,211.0	165,998.0
2017 / 12	309,764.4	350,037.9	40,273.5	1,038,969.5	156,301.1	332,732.3	344,756.2	12,023.9	9,320.1	787.7	34,901.3	329,377.0	175,550.1
2018 / 12	311,918.7	350,419.4	38,500.7	1,039,169.2	153,698.8	353,193.7	364,353.4	11,159.8	11,608.8	539.0	20,270.1	317,752.8	182,106.0
2018 / 07	317,348.1	360,706.6	43,358.5	1,018,313.5	133,446.6	349,035.4	358,745.5	9,710.0	13,606.6	726.2	19,801.8	321,618.4	180,078.5
2018 / 08	330,592.9	370,205.7	39,612.8	1,020,789.8	135,801.0	348,937.2	359,414.7	10,477.5	13,273.0	721.8	19,742.7	321,167.5	181,146.7
2018 / 09	321,921.8	360,849.3	38,927.5	1,045,872.0	150,927.9	356,763.7	367,185.3	10,421.6	13,725.2	716.2	19,615.7	322,431.3	181,692.1
2018 / 10	327,001.2	363,736.4	36,735.2	1,027,204.0	138,295.8	356,560.0	369,754.1	13,194.1	11,060.4	646.3	19,291.8	319,546.3	181,803.5
2018 / 11	322,781.6	360,800.9	38,019.3	1,026,819.3	140,152.9	352,095.0	367,871.5	15,776.5	11,367.3	691.4	20,121.8	320,349.0	182,041.7
2018 / 12	311,918.7	350,419.4	38,500.7	1,039,169.2	153,698.8	353,193.7	364,353.4	11,159.8	11,608.8	539.0	20,270.1	317,752.8	182,106.0

	Detyrime ndaj Bankës Qendrore / Liabilities to Central Bank	Depozita të përfshira në paratë e gjerë / De- posits included in broad money (16+17)	Depozita të transfeshme / Transferable deposits	Depozita të tjera / Other deposits	Depozita të pa përfshira në paratë e gjerë / Deposits not included in broad money	Letra me vlerë të ndryshme nga aksionet / Securities other than shares	Huatë / Loans	Aksione dhe instrumente të tjerë të kapitalit / Shares and other equity	Nga të cilat: Rezerva rrulesimi / Of which: Valuation adjustment	Detyrime të tjera neto / Other net liabilities	Axhustimi i konsoli- dimit / Consolida- tion adjustment
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
2016 / 12	30,299.4	1,010,863.3	351,219.8	659,643.5	100,226.3	5,224.5	1,970.4	145,494.5	4,937.4	39,798.6	3,965.6
2017 / 12	40,937.7	997,771.4	363,710.2	634,061.3	126,711.9	6,258.0	2,662.8	157,843.0	-1,907.5	13,358.4	3,190.5
2018 / 12	38,322.8	988,596.1	374,996.6	613,599.5	148,838.7	6,183.1	2,837.8	157,198.6	-7,803.0	4,699.1	4,411.8
2018 / 07	45,382.8	976,141.3	364,317.3	611,824.0	134,999.0	6,333.1	3,279.9	160,037.2	-6,734.6	8,635.6	832.6
2018 / 08	46,439.2	981,487.0	368,723.9	612,763.1	141,844.2	6,347.6	4,820.3	156,938.1	-7,549.1	13,007.9	498.5
2018 / 09	53,454.7	985,821.1	369,527.3	616,293.8	146,223.5	6,359.0	2,679.6	158,158.3	-7,619.2	11,410.1	3,687.5
2018 / 10	43,407.6	983,152.9	369,532.5	613,620.4	146,330.1	6,372.0	3,019.8	157,014.9	-6,501.8	11,767.2	3,140.8
2018 / 11	38,193.4	979,199.5	366,731.7	612,467.8	148,807.9	6,226.2	4,138.5	157,557.9	-7,589.1	12,252.9	3,224.6
2018 / 12	38,322.8	988,596.1	374,996.6	613,599.5	148,838.7	6,183.1	2,837.8	157,198.6	-7,803.0	4,699.1	4,411.8

Burimi: Banka e Shqipërisë

Source: Bank of Albania

1-7 PARAGJITJA MONETARE E KORPORATAVE DEPOZITUESE
NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHEMONETARY SURVEY OF DEPOSITORY CORPORATIONS 1-7
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

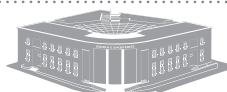
	Mjetet e neto / Net foreign assets (23)	Pren- dime ndaj qorazientëve / Claims on nonresidents	Minus: Detyrime ndaj qorazientëve / Less: Liabilities to nonresidents	Mjetet e brendshme / Domestic assets (5+8)	Pretendimet ndaj Qorazientëve / Claims on Central Government (6-7)	Minus: Detyrime ndaj Qorazientëve / Less: Liabilities to Central Government	Pretendime ndaj sektorëve të tjerë / Claims on other sectors (9+10+11+12+13)	Pretendime ndaj korporatave të tjerë financiare / Claims on other financial corporations	Pretendimet ndaj qorazientëve publike / Claims on public nonfinancial corporations	Pretendime ndaj korporatave të tjerë financiare / Claims on other nonfinancial corporations	Pretendime ndaj sektorëve të tjerë rezidentë / Claims on other resident sectors		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2016 / 12	696,885.0	766,087.4	69,202.4	905,124.5	356,680.5	388,375.0	31,694.5	548,444.0	9,799.8	845.5	26,863.9	343,211.0	167,723.8
2017 / 12	700,451.9	767,643.3	67,191.4	902,795.2	351,139.1	397,595.7	46,456.7	551,656.2	9,320.1	787.7	34,901.3	329,377.0	177,270.1
2018 / 12	724,363.1	786,907.1	62,544.0	874,931.8	340,827.8	419,982.3	79,154.5	534,104.0	11,608.8	539.0	20,270.1	317,752.8	183,933.2
2018 / 07	680,559.7	748,588.2	68,028.5	886,196.5	348,687.3	413,731.8	65,044.5	537,509.2	13,606.6	726.2	19,801.8	321,618.4	181,756.2
2018 / 08	703,782.0	768,187.9	64,405.9	885,899.0	348,177.4	415,007.1	66,829.7	537,721.6	13,273.0	721.8	19,742.7	321,167.5	182,816.7
2018 / 09	706,627.2	770,626.6	63,999.4	891,089.2	351,245.6	422,725.2	71,479.6	539,843.6	13,725.2	716.2	19,615.7	322,431.3	183,355.2
2018 / 10	737,791.0	799,191.9	61,400.9	852,511.7	318,513.2	425,459.5	106,946.3	533,998.4	11,060.4	646.3	19,291.8	319,546.3	183,453.7
2018 / 11	732,375.1	795,149.6	62,774.5	859,952.1	323,676.4	422,855.0	99,178.6	536,275.7	11,367.3	691.4	20,121.8	320,349.0	183,746.1
2018 / 12	724,363.1	786,907.1	62,544.0	874,931.8	340,827.8	419,982.3	79,154.5	534,104.0	11,608.8	539.0	20,270.1	317,752.8	183,933.2

	Detyrimet e parës se gjerë / Broad money liabilities (1+5+16)	Paraja jashtë korporat- ave depozituese / Mon- ey outside depository corporations	Depozita të përf- shira në parantë e gjerë / Deposits included in broad money (17+18)		Depozita të tjera / Other deposits		Depozita të pa përfshira në parantë e gjerë / Deposits excluded from broad money	Leira me vlerë të ndryshme nga aksionet / Securities others than shares	Huajtë / Loans	Logaritë të pagueshme / Other accounts payable	Aksione dhe instrumente të tjerë të kapitalit / Shares and other equity	Nga të cilat: rezerva rritësimi / Of which: valua- tion adjustment	Detyrime të tjera neto / Other liabilities net	Axhustimi i konsolidimit / Consolidation adjustment
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
2016 / 12	1,263,461.6	249,415.1	1,014,046.5	351,283.5	662,763.1	100,420.3	5,224.5	1,970.4	47.2	207,354.4	34,325.9	22,810.6	720.4	
2017 / 12	1,266,934.7	265,264.1	1,001,670.6	363,754.4	637,916.2	126,858.6	6,258.0	2,662.8	96.8	203,725.1	11,497.4	-4,134.3	845.2	
2018 / 12	1,263,928.1	275,281.4	988,646.7	375,047.3	613,599.5	148,919.3	6,183.1	2,837.8	285.4	188,287.1	-6,559.1	-11,548.2	402.3	
2018 / 07	1,239,678.0	263,478.9	976,199.1	364,375.1	611,824.0	135,110.1	6,333.1	3,279.9	55.6	193,101.3	-3,359.0	-11,250.4	448.6	
2018 / 08	1,251,428.4	269,884.2	981,544.2	368,781.1	612,763.1	141,952.7	6,347.6	4,820.3	110.6	191,576.2	-2,687.9	-7,175.4	620.7	
2018 / 09	1,254,663.8	268,785.4	985,878.4	369,584.6	616,293.8	146,318.5	6,359.0	2,679.6	126.9	192,792.0	-2,783.5	-5,564.7	341.1	
2018 / 10	1,248,688.8	265,433.3	983,255.6	369,635.2	613,620.4	146,410.2	6,372.0	3,019.8	53.8	191,077.1	-2,181.4	-5,730.6	411.6	
2018 / 11	1,246,779.8	267,497.2	979,282.6	366,814.8	612,467.8	148,887.9	6,226.2	4,138.5	69.1	190,879.0	-4,023.4	-5,222.3	568.9	
2018 / 12	1,263,928.1	275,281.4	988,646.7	375,047.3	613,599.5	148,919.3	6,183.1	2,837.8	285.4	188,287.1	-6,559.1	-11,548.2	402.3	

Qëllimi: Banka e Shqipërisë
Source: Bank of Albania

Source: Bank of Albania.

Burimi: Banka e Shqipërisë

1-8A AGREGATËT MONETARË DHE PËRBËRËSIT E TYRE MONETARY

AGGREGATES AND THEIR COMPONENTS 1-8A

	M3 (2+7)	M2 (3+6)	M1 (4+5)	Paraia jashtë korporatave depozituesh / Currency outside depository corporations	Llogari rjedhëse dhe depozitat pa afat në lekë / Current accounts and non-term deposits in national currency	Depozitat me afat në lekë / Time deposits in national currency	Depozitat në valutë / Deposits in foreign currency
	1	2	3	4	5	6	7
Gjendja në fund të periudhës (në milionë Lekë) / Stock at end of period (in millions ALL)							
2016 / 12	1,263,461.6	736,950.4	435,438.7	249,415.1	186,023.6	301,511.7	526,511.2
2017 / 12	1,266,934.7	738,927.9	461,577.9	265,264.1	196,313.9	277,349.9	528,006.9
2018 / 12	1,263,928.1	731,352.3	478,717.6	275,281.4	203,436.3	252,634.7	532,575.8
2018 / 07	1,239,678.0	725,399.7	464,023.0	263,478.9	200,544.1	261,376.8	514,278.2
2018 / 08	1,251,428.4	724,350.2	468,761.6	269,884.2	198,877.4	255,588.5	527,078.2
2018 / 09	1,254,663.8	723,199.5	469,044.9	268,785.4	200,259.5	254,154.6	531,464.3
2018 / 10	1,248,688.8	717,486.7	464,643.0	265,433.3	199,209.8	252,843.7	531,202.1
2018 / 11	1,246,779.8	719,996.6	466,635.8	267,497.2	199,138.6	253,360.8	526,783.2
2018 / 12	1,263,928.1	731,352.3	478,717.6	275,281.4	203,436.3	252,634.7	532,575.8
Ndryshimi vjetor në përqindje / Annual percentage changes							
2016 / 12	3.9	1.9	13.4	8.2	21.2	-11.0	6.7
2017 / 12	0.3	0.3	6.0	6.4	5.5	-8.0	0.3
2018 / 12	-0.2	-1.0	3.7	3.8	3.6	-8.9	0.9
2018 / 07	-0.6	-0.2	5.9	4.1	8.2	-9.3	-1.2
2018 / 08	0.1	0.5	7.0	5.6	8.8	-9.5	-0.5
2018 / 09	0.2	0.3	6.9	5.6	8.8	-10.1	0.2
2018 / 10	-0.1	-0.5	5.3	4.2	6.7	-9.5	0.4
2018 / 11	-0.5	-0.4	5.0	4.9	5.1	-9.0	-0.6
2018 / 12	-0.2	-1.0	3.7	3.8	3.6	-8.9	0.9

Burimi: Banka e Shqipërisë

Source: Bank of Albania.

1-8B KUNDËRPARTITË E AGREGATËVE MONETARË

COUNTERPARTS OF MONETARY AGGREGATES 1-8B

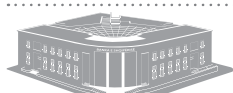
	Mjetet valutore neto / Net Foreign Assets	Mjetet e brendshme / Domestic assets (3+4)	Pretendimet ndaj Qeverisë Qëndrore neto / Net claims on Central Government	Pretendime ndaj sektorëve të tjerë* / Claims on other sectors *	Të tjera neto / Other items net
	1	2	3	4	5
Gjendja në fund të periudhës (milionë Lekë) / Stock at end of period (in millions ALL)					
2016 / 12	696,885.0	905,124.5	356,680.5	548,444.0	22,810.6
2017 / 12	700,451.9	902,795.2	351,139.1	551,656.2	(4,134.3)
2018 / 12	724,363.1	874,931.8	340,827.8	534,104.0	(11,548.2)
2018 / 07	680,559.7	886,196.5	348,687.3	537,509.2	(11,250.4)
2018 / 08	703,782.0	885,899.0	348,177.4	537,721.6	(7,175.4)
2018 / 09	706,627.2	891,089.2	351,245.6	539,843.6	(5,564.7)
2018 / 10	737,791.0	852,511.7	318,513.2	533,998.4	(5,730.6)
2018 / 11	732,375.1	859,952.1	323,676.4	536,275.7	(5,222.3)
2018 / 12	724,363.1	874,931.8	340,827.8	534,104.0	(11,548.2)
Ndryshimi vjetor në përqindje / Annual percentage changes					
	Mjetet valutore neto / Net foreign assets	Mjetet e brendshme / Domestic assets	Pretendimet ndaj Qeverisë Qëndrore neto / Net claims on Central Government	Pretendime ndaj sektorëve të tjerë* / Claims on other sectors *	
	1	2	3	4	
2016 / 12	13.4	0.2	0.7		-0.1
2017 / 12	0.5	-0.3	-1.6		0.6
2018 / 12	3.4	-3.1	-2.9		-3.2
2018 / 07	0.6	-1.2	-0.3		-1.7
2018 / 08	2.2	-1.4	0.1		-2.4
2018 / 09	1.4	-0.7	2.5		-2.7
2018 / 10	3.6	-3.5	-3.5		-3.5
2018 / 11	3.8	-3.7	-4.1		-3.5
2018 / 12	3.4	-3.1	-2.9		-3.2

Burimi: Banka e Shqipërisë

Source: Bank of Albania.

*Përfshin kredinë për ekonominë dhe pretendime të tjera ndaj sektorëve mbajtës së parasë së gjerë.

*Include credit to economy and other claims on broad money holding sectors.

1-9 DEPOZITAT NË LËKË SIPAS SEKTORËVE¹
NË MILIONË LËKË, FUND PERIUDHE

	Totali i depozitave / Total deposits (2+8)										Llogaritë të depozitave pa afat / Current account and sight deposits (3+4+5+6+7)						Depozitat me afat / Time deposits (9+10+11+12+13)						Korporatat tjera financiare / Other nonfinancial corporations				Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors	
	1	2	3	4	5	6	7	Qeveria lokale / local government		Korporatat publike / Public nonfinancial corporations	Korporatat tjera financiare / Other financial corporations	Korporatat tjera financiare / Other nonfinancial corporations	Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors	8	9	10	11	12	13									
								Korporatat publike / Public nonfinancial corporations	Korporatat tjera financiare / Other financial corporations	Korporatat tjera financiare / Other nonfinancial corporations	Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors																	
2016 / 12	487,535.3	186,023.6	1,907.5	6,786.0	2,071.0	46,051.0	129,208.1							301,511.7	18.9	976.8	7,553.4	6,502.2	286,460.4									
2017 / 12	473,663.8	196,313.9	1,344.4	8,656.7	2,524.8	48,979.3	134,808.7							277,349.9	15.2	705.2	9,282.1	9,062.4	258,285.1									
2018 / 12	456,070.9	203,436.3	1,482.1	8,861.1	2,586.8	49,221.4	141,284.9							252,634.7	13.1	1,634.7	5,050.5	9,687.0	236,249.4									
2018 / 07	461,920.9	200,544.1	1,211.7	9,319.4	3,584.5	51,419.5	135,009.2							261,376.8	13.0	1,506.9	4,833.7	8,652.2	246,370.9									
2018 / 08	454,465.9	198,877.4	1,418.3	9,628.7	3,172.0	50,520.9	134,137.5							255,588.5	13.0	1,509.6	4,793.9	7,862.4	241,409.6									
2018 / 09	454,414.1	200,259.5	1,614.8	9,530.4	2,968.8	49,771.1	136,374.3							254,154.6	13.0	1,502.0	5,119.5	7,842.0	239,678.1									
2018 / 10	452,053.5	199,209.8	1,580.6	9,984.5	2,880.6	48,173.0	136,591.2							252,843.7	13.0	1,388.5	5,083.2	8,509.4	237,849.6									
2018 / 11	452,499.3	199,138.6	1,489.0	9,669.9	2,998.4	47,029.4	137,951.8							253,360.8	13.1	2,232.1	4,821.6	9,202.1	237,091.9									
2018 / 12	456,070.9	203,436.3	1,482.1	8,861.1	2,586.8	49,221.4	141,284.9							252,634.7	13.1	1,634.7	5,050.5	9,687.0	236,249.4									
Limi: Banka e Shqipërisë Source: Bank of Albania																												

Burimi: Banka e Shqipërisë

1-10 DEPOZITAT NË VALUTË SIPAS SEKTORËVE *
NË MILIONË LËKË, FUND PERIUDHE

	Totali i depozitave / Total deposits (2+8)	Llogaritë trijeshë dhe depozita pa afat / Current account and sight deposits (3+4+5+6+7)						Depozitat me afat / Time deposits (9+10+11+12+13)						
		Qeveria lokale / Local government	Korporatat financiare publike / Public nonfinancial corporations	Korporatat tjera financiare / Other financial corporations	Korporatat tjera financiare / Other nonfinancial corporations	Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors	7	8	Qeveria lokale / Local government	Korporatat financiare publike / Public nonfinancial corporations	Korporatat tjera financiare / Other financial corporations	Korporatat tjera financiare / Other nonfinancial corporations	Sektorë të tjerë rezidentë / Other resident sectors	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
2016 / 12	526,511.2	250,122.0	366.1	2,999.4	1,815.4	73,326.4	171,614.8	276,389.2	-	2,391.9	3,698.7	11,005.7	259,292.9	
2017 / 12	528,006.9	267,413.0	139.8	2,086.3	3,756.9	74,187.3	187,242.7	260,593.8	-	1,543.8	3,336.9	10,297.9	245,415.2	
2018 / 12	532,575.8	289,232.7	113.4	1,407.7	3,616.6	78,055.3	206,039.8	243,343.1	-	1,696.3	3,598.1	11,813.8	226,234.9	
2018 / 07	514,278.2	269,526.6	88.1	1,486.1	3,246.5	73,450.1	191,255.9	244,751.6	-	1,764.2	2,877.4	10,952.2	229,157.8	
2018 / 08	527,078.2	279,899.0	97.4	1,257.1	3,866.4	76,738.0	197,940.2	247,179.2	-	1,772.8	2,774.1	11,646.3	230,986.1	
2018 / 09	531,464.3	282,794.5	69.5	1,304.0	3,376.9	77,612.8	200,431.3	248,669.9	-	1,774.6	3,486.9	11,898.6	231,509.8	
2018 / 10	531,202.1	285,512.8	84.3	1,483.6	3,633.2	79,532.2	200,779.6	245,689.3	-	1,713.5	3,229.3	12,357.5	228,389.0	
2018 / 11	526,783.2	283,119.7	89.3	1,608.9	3,414.9	77,604.0	200,402.6	243,663.6	-	1,711.2	2,787.6	12,396.2	226,768.6	
2018 / 12	532,575.8	289,232.7	113.4	1,407.7	3,616.6	78,055.3	206,039.8	243,343.1	-	1,696.3	3,598.1	11,813.8	226,234.9	

Burimi: Banka e Shqipërisë

* Përfshihen vetëm llogaritë dhe depozitat që janë pjesë e parës së gjërë.

* Deposits included in broad money.

1-11 KREDIA PËR EKONOMINË SIPAS SEKTORIT *
 NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE

 CREDIT TO ECONOMY BY SECTOR* 1-11
 IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Totali i kredise / Total credit (2+8)		Kredia në lekë / Credit in national currency (3+4+5+6+7)		Qeveria lokale / Local government		Korporatat jo-financiare publike / Public nonfinancial corporations		Korporatat jo-financiare / Other nonfinancial corporations		Korporatat financiare publike / Public nonfinancial corporations		Korporatat jo-financiare / Other nonfinancial corporations		Korporatat financiare / Other financial corporations		Sektore të tjerë rezidentë / Other resident sectors	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13					
2016 / 12	547,191.2	259,547.5	845.5	23,993.9	131,743.5	4,242.3	98,722.3	287,643.7	-	2,870.0	211,326.7	4,445.3	69,001.6					
2017 / 12	550,280.5	273,261.9	787.7	29,680.0	130,851.8	3,522.3	108,420.1	277,018.6	-	5,221.4	198,525.2	4,422.3	68,849.7					
2018 / 12	532,628.1	268,679.1	539.0	16,594.2	127,999.7	4,802.1	118,744.1	263,949.1	-	3,675.9	189,722.3	5,361.9	65,189.0					
2018 / 07	532,975.3	267,302.8	726.2	16,883.0	129,850.9	4,464.7	115,378.1	265,672.5	-	2,918.8	191,767.5	4,608.4	66,377.8					
2018 / 08	533,174.6	266,578.1	721.8	16,550.3	129,209.7	4,103.8	115,992.6	266,596.5	-	3,192.4	191,957.8	4,622.5	66,823.8					
2018 / 09	535,254.2	268,148.3	716.2	16,650.3	129,849.0	4,260.1	116,672.6	267,105.9	-	2,965.3	192,550.3	4,909.0	66,681.2					
2018 / 10	532,522.4	269,107.0	646.3	16,223.4	130,190.5	4,407.7	117,639.1	263,415.4	-	3,068.4	189,323.9	5,209.5	65,813.7					
2018 / 11	534,797.6	271,374.7	691.4	16,674.7	131,379.3	4,422.4	118,206.9	263,422.9	-	3,447.1	188,938.1	5,499.6	65,538.1					
2018 / 12	532,628.1	268,679.1	539.0	16,594.2	127,999.7	4,802.1	118,744.1	263,949.1	-	3,675.9	189,722.3	5,361.9	65,189.0					

Burimi: Banka e Shqipërisë

* Kredia dhënë nga korporatat depozituese (Banka Qëndrore, bankat para-depozituese dhe shoqëritë e kusim-kreditit).

- Janë rishikuar të dhënat e periudhës Dhjetor 2017- Prill 2018, për shkak të një rishikimi institucional nga korporata

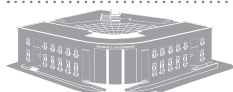
jo-financiare private në korporata jo-financiare publike.

*Credit granted by depository corporations (Central bank, deposit money banks and savings and loan associations).

- Data for period December 2017- April 2018, are revised due to an institutional reclassification from

private nonfinancial corporations to public nonfinancial corporations.

Source: Bank of Albania

"1-12 HUATË E KORPORATAVE JOFINANCIARE SIPAS AKTIVITETIT EKONOMIK (NVE - REV.2)*"

"LOANS OF NONFINANCIAL CORPORATIONS BY ECONOMIC ACTIVITY (NACE - REV.2)* 1-12"

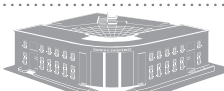
NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHË

IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Totali i huave për korporatat joфинанциаре / Total loans to nonfinancial corporations (2+3+4+5+6+7+8+9+10+11+12+13+14+15+16+17+18+19+20+21+22)	Bujësi, pyllësi, peshkimi / Agriculture, forestry and fishing	Industria nxjerrëse / Mining and quarrying	Industria përpunuese / Manufacturing	Energjia elektrike, furnizimi me gaz, avull dhe ajër kondicionuar / Electricity, gas, steam and air conditioning supply	Furnizimi me ujë, aktivitetet e trajtimit dhe menaxhimit të mbeturirave, mbejeve, waste management and remediation activities	Ndërtimi / Construction	Tregtia me shumicë dhe me pakicë: Riparimi i automjeteve dhe motocikleve / Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	Transporti dhe magazinimi / Transportation and storage	Akomodimi dhe shërbimi ushqimor / Accommodation and food service activities	Informacioni dhe komunikimi / Information and communication
2016 / 12	369,934.2	5,192.1	7,201.7	59,213.8	48,950.3	179.1	46,975.4	125,804.8	7,373.1	13,314.7	4,523.6
2017 / 12	364,278.3	5,360.0	7,725.9	54,119.6	52,664.8	234.6	46,368.6	119,800.1	7,806.3	13,550.5	3,872.0
2018 / 12	337,992.0	4,750.5	8,144.6	49,140.5	32,743.8	229.9	47,808.2	117,663.0	6,685.9	13,265.3	2,795.1
2018 / 07	341,420.1	5,762.4	7,706.2	52,017.4	33,273.4	248.5	46,230.8	120,437.0	7,226.7	13,559.8	3,429.3
2018 / 08	340,910.3	5,510.0	7,956.8	51,566.6	33,559.3	245.5	46,263.3	119,988.2	7,152.1	13,553.3	3,245.3
2018 / 09	342,015.0	5,400.0	8,220.2	51,439.6	32,848.7	250.7	47,116.7	120,244.1	7,198.1	13,920.5	3,108.4
2018 / 10	338,806.2	5,247.3	8,079.6	51,562.4	32,286.7	241.5	46,979.3	119,423.8	6,993.8	13,567.2	2,855.8
2018 / 11	340,439.2	4,965.8	7,890.6	50,322.8	32,805.9	236.3	48,042.3	119,933.4	6,786.5	13,630.4	2,862.6
2018 / 12	337,992.0	4,750.5	8,144.6	49,140.5	32,743.8	229.9	47,808.2	117,663.0	6,685.9	13,265.3	2,795.1

	12	13	14	15	16	17	Shëndetësia dhe aktivitetet e punës sociale / Health and social work activities	Artë, argëzim dhe lojë / Arts, entertainment and recreation	Aktivitetet e tjera shërbimi / Other service activities	Aktivitetet të familjeve si punëdhënës; shërbime të familjeve për paid, e vetëdiferenciuar / Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of HH for own use	Aktivitetet të organizatave dhe organizatave ndërkombëtare / Activities of extranational organisations and bodies
2016 / 12	1,661.2	4,919.9	879.8	444.8	1,622.4	5,582.7	2,844.6	5,170.5	24,275.7	3,665.7	138.5
2017 / 12	2,779.0	4,178.1	823.5	390.9	1,659.6	5,685.1	3,765.9	2,992.4	28,133.6	2,118.1	249.7
2018 / 12	2,888.3	5,444.5	983.6	689.5	4,328.4	5,524.9	4,047.0	2,333.0	27,099.1	1,274.1	153.1
2018 / 07	2,831.5	3,951.8	840.7	550.4	4,235.0	5,971.4	3,126.9	2,632.4	25,150.9	2,089.3	148.5
2018 / 08	2,806.9	4,122.1	1,024.4	590.1	3,959.2	6,011.5	3,787.1	2,591.6	24,908.8	1,912.9	155.4
2018 / 09	2,770.2	4,175.3	1,025.7	524.0	4,210.6	5,973.5	3,872.0	2,554.1	25,127.7	1,876.2	158.6
2018 / 10	2,595.0	4,272.2	991.8	685.3	3,958.0	5,836.8	3,845.8	2,304.5	25,531.1	1,394.7	153.7
2018 / 11	2,542.9	5,252.5	981.2	744.9	4,212.3	5,800.4	3,981.7	2,298.4	25,671.0	1,322.2	155.3
2018 / 12	2,888.3	5,444.5	983.6	689.5	4,328.4	5,524.9	4,047.0	2,333.0	27,099.1	1,274.1	153.1

Burimi: Banka e Shqipërisë
 * Të dhënat e huave për shërbimet e përllogarit, janë rishikuar dhe rishikuar nga Korporatat joфинанциаре sipas Aktivitetit Ekonomik (NVE - REV.2)* 1-12. Prill 2018, për shkak të një rishikimi institucional nga Korporatat joфинанциаре private në korporatat joфинанциаре publike.
 * Data for period December 2017- April 2018, are revised due to an institutional reclassification from private nonfinancial corporations to public nonfinancial corporations.

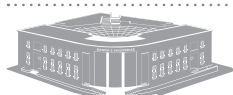
"PRIVATE NON-FINANCIAL CORPORATIONS LOANS BY PURPOSE AND CURRENCY* 1-13A"
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

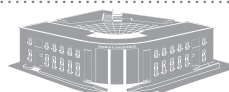
1-13A HUATË E KORPORATAVE JOFINANCIARE PRIVATE SIPAS QËLLIMIT
TË PËRDORIMIT DHE MONEDHËS*
NË MILIONË LKË, FUND PERIUDHE

	Huatë për korporatat jo-financiare private / Private non-financial corporations loans (2+9+16+23)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
2016 / 12	343,070.3	131,743.5	35,650.4	30,592.0	3,730.4	32,431.8	29,220.0	119.1
2017 / 12	329,377.0	130,851.8	34,389.0	29,091.1	4,759.9	34,179.6	28,201.3	231.0
2018 / 12	317,721.9	127,999.7	38,195.2	24,286.2	6,626.7	34,125.4	24,570.0	196.3
2018 / 07	321,618.4	129,850.8	36,706.7	27,709.7	5,035.2	33,798.4	26,394.3	206.4
2018 / 08	321,167.5	129,209.7	36,560.3	27,307.6	5,268.9	33,515.0	26,355.9	202.0
2018 / 09	322,399.3	129,849.1	36,536.8	27,265.1	5,841.9	33,801.5	26,204.5	199.3
2018 / 10	319,514.4	130,190.6	36,956.1	27,037.9	5,802.6	34,069.6	26,126.0	198.3
2018 / 11	320,317.4	131,379.3	37,504.2	27,033.8	6,268.9	34,465.9	25,909.3	197.3
2018 / 12	317,721.9	127,999.7	38,195.2	24,286.2	6,626.7	34,125.4	24,570.0	196.3
	Në dollarë ameri- / In USD (10+11+12+13+14+15)							
	9	10	11	12	13	14	15	
2016 / 12	32,738.4	16,542.3	6,196.1	597.7	6,846.0	2,556.2	—	—
2017 / 12	20,429.0	10,200.7	3,283.5	—	3,536.8	3,408.0	—	—
2018 / 12	19,993.7	9,961.4	3,485.1	—	3,568.2	2,979.0	—	—
2018 / 07	20,889.3	10,852.6	3,198.6	—	3,851.4	2,986.7	—	—
2018 / 08	20,772.0	10,688.1	3,212.5	—	3,868.6	3,002.8	—	—
2018 / 09	20,990.3	10,860.6	3,252.9	—	3,864.6	3,012.2	—	—
2018 / 10	21,339.2	10,907.3	3,588.3	—	3,822.1	3,021.5	—	—
2018 / 11	20,691.7	10,464.6	3,532.4	—	3,724.7	2,970.0	—	—
2018 / 12	19,993.7	9,961.4	3,485.1	—	3,568.2	2,979.0	—	—
	Në euro / In EUR (17+18+19+20+21+22)							
	16	17	18	19	20	21	22	23
2016 / 12	178,567.6	40,229.6	24,731.1	475.2	60,186.1	52,945.6	—	20.8
2017 / 12	178,095.0	46,703.0	19,315.9	1,462.1	59,303.8	51,154.9	155.21	1.2
2018 / 12	169,728.4	42,161.5	17,740.5	2,328.4	56,303.0	51,018.4	176.5	0.2
2018 / 07	170,877.1	41,435.3	19,254.5	2,163.7	53,602.5	54,203.5	217.5	1.2
2018 / 08	171,184.6	40,236.0	19,626.6	2,157.5	54,471.2	54,478.8	214.6	1.3
2018 / 09	171,559.8	40,228.3	19,662.6	2,153.5	54,474.1	54,830.6	210.7	0.2
2018 / 10	167,984.4	40,658.2	18,002.6	2,365.0	54,122.8	52,650.1	185.8	0.2
2018 / 11	168,246.2	40,795.5	18,082.4	2,346.9	56,050.1	50,789.9	181.4	0.3
2018 / 12	169,728.4	42,161.5	17,740.5	2,328.4	56,303.0	51,018.4	176.5	0.2

Source: Bank of Albania.
* Data on loans include accrued interests.
- janë rrethoruar të dhënat e periudhës Dhjetor 2017- Prill 2018, për shkak të një rreklassifikimi institucional nga korporatat jo-financiare private në korporata jo-financiare publike.

Data for period December 2017- April 2018, are revised due to an institutional reclassification from private nonfinancial corporations to public nonfinancial corporations.

**1-13B HUATË E KORPORATAVE JOFINANCIARE PUBLIKE SIPAS GËLLIMIT
TË PËRDORIMIT DHE MONEDHËS*
NË MILIONË LЕК, FUND PERIUDHE**

**“PUBLIC NON-FINANCIAL CORPORATIONS LOANS
BY PURPOSE AND CURRENCY * 1-13B”
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD**

	Huatë për korporatat jo-financiare publike / Public nonfinancial corporations loans (2+8+14+20)	Huatë të tjera / Other loans						
		Në lekë / In ALL (3+4+5+6+7)	Overdraft / Overdraft	Kapital qarkullues / Working capital	Blerje pajisjesh / Machines and appliances	Pasuri të paluajtshme / Real estate	Huatë tjera / Other loans	
		1	2	3	4	5	7	
2016 / 12	26,863.9	23,993.9	21,895.9	286.4	1,107.5	704.0	0.0	
2017 / 12	34,901.3	29,680.0	27,229.8	287.7	901.8	1,260.6	0.0	
2018 / 12	20,270.1	16,594.2	14,521.4	236.9	694.9	1,141.1	-	
2018 / 07	19,801.8	16,883.0	14,631.6	277.0	778.3	1,196.2	-	
2018 / 08	19,742.7	16,550.3	14,334.1	265.5	763.3	1,187.3	-	
2018 / 09	19,615.7	16,650.3	14,470.5	256.5	746.5	1,176.9	-	
2018 / 10	19,291.8	16,223.4	14,078.2	252.5	727.7	1,165.1	-	
2018 / 11	20,121.9	16,674.7	14,557.3	252.9	711.6	1,152.9	-	
2018 / 12	20,270.1	16,594.2	14,521.4	236.9	694.9	1,141.1	-	
	Në dollarë amerikanë / In USD (9+10+11+12+13)	Overdraft / Overdraft		Blerje pajisjesh / Machines and appliances		Pasuri të paluajtshme / Real estate		Huatë tjera / Other loans
		8	9	10	11	12	13	
2016 / 12	0.1	0.1	-	-	-	-	0.0	
2017 / 12	0.1	0.1	-	-	-	-	0.0	
2018 / 12	0.1	0.1	-	-	-	-	-	
2018 / 07	0.1	0.1	-	-	-	-	-	
2018 / 08	0.1	0.1	-	-	-	-	-	
2018 / 09	0.1	0.1	-	-	-	-	-	
2018 / 10	0.1	0.1	-	-	-	-	-	
2018 / 11	0.1	0.1	-	-	-	-	-	
2018 / 12	0.1	0.1	-	-	-	-	-	
	Në euro / In EUR (15+16+17+18+19)	Overdraft / Overdraft		Blerje pajisjesh / Machines and appliances		Pasuri të paluajtshme / Real estate		Huatë në monedha të tjera / In other currencies
		14	15	16	17	18	19	20
2016 / 12	2,869.9	2,869.9	-	-	-	0.0	0.0	
2017 / 12	5,221.3	5,221.2	-	-	-	0.0	0.0	
2018 / 12	3,675.9	3,675.9	-	-	-	-	-	
2018 / 07	2,918.7	2,918.7	-	-	-	-	-	
2018 / 08	3,192.4	3,192.4	-	-	-	-	-	
2018 / 09	2,965.3	2,965.3	-	-	-	-	-	
2018 / 10	3,068.3	3,068.3	-	-	-	-	-	
2018 / 11	3,447.1	3,447.1	-	-	-	-	-	
2018 / 12	3,675.9	3,675.9	-	-	-	-	-	

Burimi: Banka e Shqipërisë

* Të dhënat e huave përshihetë interesat e përllogaritur.

-Janë revizionuar të dhënat e periudhës Dhjetor 2017-Prill 2018, për shkak të një rklasifikimi institucional nga korporatat joфинансиаре private në korporatat joфинансиаре publike.

-Data for period December 2017-April 2018, are revised due to an institutional reclassification from private nonfinancial corporations to public nonfinancial corporations.

Source: Bank of Albania.

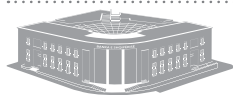
* Data on loans include accrued interests.

1-14 HUATË E INDIVIDËVE DHE INSTITUCIONEVE JO ME QËLLIM FITIMI QË U SHËRBEJNË INDIVIDËVE SIPAS QËLLIMIT TË PËRDORIMIT DHE MONEDHËS*
NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE

HOUSEHOLDS + NON-PROFIT INSTITUTIONS SERVING HOUSEHOLDS
LOANS BY PURPOSE AND CURRENCY * 1-14
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Huatë për individë dhe institucione jo me qëllim fitimi / Households + Nonprofit institutions serving households loans (2+9+16+23)	Në lekë / In ALL (3+4+5+6+7)	Overdraft / Overdraft	Mallra jo të qëndrueshëm / Nondurable goods	Mallra të qëndrueshëm / Durable goods	Hua për blerje banesash / Loans for house purchase	Hua për qëllime të tjera / Loans for other purposes	nga të cilat: për të vetpërcaktuar / of which: sole proprietors; partnerships without legal status
	1	2	3	4	5	6	7	8
2016 / 12	160.478.4	91.476.6	6.649.9	19,511.2	12,735.5	46,701.9	5,878.1	1,787.3
2017 / 12	169.243.9	100.394.2	6.417.5	22,955.8	14,322.4	50,554.6	6,143.9	2,481.3
2018 / 12	175.095.1	109,906.1	6.809.1	26,010.1	15,088.7	56,105.5	5,892.8	2,403.7
2018 / 07	173.244.6	106.866.8	6.861.4	24,992.8	14,939.1	54,063.3	6,010.2	2,500.4
2018 / 08	174.312.8	107,489.1	6.832.3	25,294.5	14,902.5	54,483.6	5,976.2	2,479.4
2018 / 09	174.681.2	108,000.0	6.847.0	25,480.4	14,893.6	54,789.9	5,989.1	2,495.8
2018 / 10	174.792.6	108,978.9	7.015.6	25,795.6	14,977.6	55,252.4	5,937.8	2,502.5
2018 / 11	175,030.8	109,492.7	7.035.1	25,974.3	15,048.6	55,565.4	5,869.3	2,387.0
2018 / 12	175.095.1	109,906.1	6.809.1	26,010.1	15,088.7	56,105.5	5,892.8	2,403.7
	Në dollarë amerikanë / In USD (10+11+12+13+14)	Overdraft / Overdraft	Mallra jo të qëndrueshëm / Nondurable goods	Mallra të qëndrueshëm / Durable goods	Hua për blerje banesash / Loans for house purchase	Hua për qëllime të tjera / Loans for other purposes	nga të cilat: për të vetpërcaktuar / of which: sole proprietors; partnerships without legal status	15
2016 / 12	1,174.5	134.0	102.2	167.4	611.9	159.1		136.1
2017 / 12	741.8	162.7	74.9	103.4	342.7	58.1		38.1
2018 / 12	484.6	83.0	50.2	18.3	285.4	47.7		32.4
2018 / 07	569.5	132.8	57.5	19.8	308.5	50.8		33.8
2018 / 08	566.6	131.4	57.4	19.7	307.6	50.6		33.8
2018 / 09	541.1	137.7	56.1	19.1	278.1	50.1		33.6
2018 / 10	498.8	95.9	54.3	19.2	279.4	50.1		33.8
2018 / 11	504.3	95.4	51.5	18.9	289.2	49.3		33.3
2018 / 12	484.6	83.0	50.2	18.3	285.4	47.7		32.4
	Në euro / In EUR (17+18+19+20+21)	Overdraft / Overdraft	Mallra jo të qëndrueshëm / Nondurable goods	Mallra të qëndrueshëm / Durable goods	Hua për blerje banesash / Loans for house purchase	Hua për qëllime të tjera / Loans for other purposes	nga të cilat: për të vetpërcaktuar / of which: sole proprietors; partnerships without legal status	23
2016 / 12	67.552.2	1,146.8	1,574.7	4,564.6	56,356.4	3,909.7	574.1	275.1
2017 / 12	67.893.0	797.2	1,854.3	4,539.2	56,869.5	3,832.8	608.7	214.9
2018 / 12	64.533.5	707.1	1,721.9	4,528.1	53,406.1	4,170.3	649.0	171.0
2018 / 07	65,626.6	878.9	1,700.4	4,734.2	54,434.9	3,878.2	624.7	181.7
2018 / 08	66,072.4	877.3	1,798.0	4,530.5	54,843.2	4,023.3	619.6	184.7
2018 / 09	65,957.6	866.5	1,723.8	4,531.9	54,705.2	4,130.1	668.8	182.6
2018 / 10	65,137.5	751.9	1,742.1	4,522.0	54,112.1	4,009.3	679.4	177.3
2018 / 11	64,857.6	714.6	1,766.4	4,464.3	53,824.4	4,087.9	646.5	176.2
2018 / 12	64,533.5	707.1	1,721.9	4,528.1	53,406.1	4,170.3	649.0	171.0

Burimi: Banka e Shqipërisë
* Të dhënat e huave përfaqësojnë interesat e pëllëgatorit.
Source: Bank of Albania
* Data on loans include accrued interests.

1-15 HUATË SIPAS RRETHEVE NË MILIONË LËKË, FUND PERIUDHE

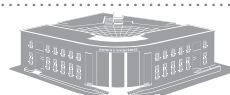
LOANS BY DISTRICTS 1-15 IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD

	Totali i kredisë / Total loans (2+3+4+5+6+7+8+9+10)	Të tjera / Other								
		Tiranë / Tirana	Durrës / Durrës	Elbasan / Elbasan	Shkodër / Shkodra	Korçë / Korça	Vlorë / Vloia	Fier / Fier	Lezhë / Lezha	Të tjera / Other
		2	3	4	5	6	7	8	9	10
2016 / IV	543,454.3	398,447.6	38,702.4	14,846.5	11,097.3	7,589.7	12,362.0	13,753.0	6,178.6	40,477.3
2017 / IV	547,154.1	406,412.0	37,159.1	14,280.8	11,308.1	8,168.5	11,869.5	12,027.4	5,898.8	40,029.9
2018 / IV	531,084.8	390,852.0	39,349.1	13,659.7	10,551.1	8,101.0	11,478.7	10,210.5	5,831.7	41,051.0
2018 / I	544,085.6	402,053.1	38,668.3	14,817.7	10,967.5	8,083.1	11,839.1	11,740.4	5,905.0	40,011.3
2018 / II	538,710.0	394,630.3	39,935.8	14,550.8	10,991.5	8,275.7	11,846.5	12,090.3	5,866.9	40,522.3
2018 / III	539,310.2	396,723.3	39,762.3	13,939.7	10,541.2	8,309.6	11,865.4	11,568.5	5,990.4	40,609.9
2018 / IV	531,084.8	390,852.0	39,349.1	13,659.7	10,551.1	8,101.0	11,478.7	10,210.5	5,831.7	41,051.0

Burimi: Banka e Shqipërisë

1) Të dhënat e kredisë nuk përfshijnë interesat e përilogarit.

Source: Bank of Albania.
1) Data on loans do not include accrued interests.

BANK OF ALBANIA KEY INTEREST RATES* 1-16
IN PERCENTAGE

1-16 NORMAT BAZË TË INTERESIT TË BANKËS SË SHQIPËRISË*
NË PËRQINDJE

	Depozita njëditore / Overnight deposit		Marrëveshje riblejete njëditore / Weekly repurchase agreement		Kredita njëditore / Overnight credit		Kredita për mbështetje me likuiditet** / Liquidity supporting loan**	
	Vlera / Level	Ndryshimi / Change	Vlera / Level	Ndryshimi / Change	Vlera / Level	Ndryshimi / Change	Vlera / Level	Ndryshimi / Change
2004	29/04	3.25	0.00	0.00	8.75	0.00	12.25	0.00
	12/05	3.00	-0.25	-0.25	8.50	-0.25	12.00	-0.25
	24/06	2.75	-0.25	-0.25	8.25	-0.25	11.75	-0.25
	28/07	2.50	-0.25	-0.25	8.00	-0.25	11.50	-0.25
	04/08	2.25	-0.25	-0.25	7.75	-0.25	11.25	-0.25
2005	31/03	2.00	-0.25	-0.25	7.50	-0.25	11.00	-0.25
	27/07	3.25	1.25	0.00	6.75	-0.75	11.00	0.00
2006	12/07	3.50	0.25	0.25	7.00	0.25	11.25	0.25
	30/11	3.75	0.25	0.25	7.25	0.25	11.50	0.25
2007	28/06	4.00	0.25	0.25	7.50	0.25	11.75	0.25
	27/09	4.25	0.25	0.25	7.75	0.25	12.00	0.25
	30/11	4.50	0.25	0.25	8.00	0.25	12.25	0.25
2008	24/12	4.50	0.00	0.00	7.00	-1.00	12.25	0.00
2009	28/01	4.50	0.00	0.00	7.00	0.00	12.25	0.00
	29/01	4.00	-0.50	-0.50	6.50	-0.50	11.75	-0.50
	28/10	3.50	-0.50	-0.50	6.00	-0.50	11.25	-0.50
2010	29/07	3.25	-0.25	-0.25	5.75	-0.25	11.00	-0.25
2011	03/01	3.25	0.00	0.00	6.75	1.00	11.00	0.00
	24/03	3.50	0.25	0.25	7.00	0.25	11.25	0.25
	30/09	3.25	-0.25	-0.25	6.75	-0.25	11.00	-0.25
	01/12	3.00	-0.25	-0.25	6.50	-0.25	10.75	-0.25
2012	26/01	2.75	-0.25	-0.25	6.25	-0.25	10.50	-0.25
	29/03	2.50	-0.25	-0.25	6.00	-0.25	10.25	-0.25
	10/05	2.50	0.00	0.00	6.00	0.00	8.25	-0.20
	25/07	2.25	-0.25	-0.25	5.75	-0.25	8.00	-0.25
2013	31/01	2.00	-0.25	-0.25	5.50	-0.25	7.75	-0.25
	01/08	1.75	-0.25	-0.25	5.25	-0.25	7.50	-0.25
	02/12	1.50	-0.25	-0.25	5.00	-0.25	7.25	-0.25
	16/12	1.25	-0.25	-0.25	4.75	-0.25	7.00	-0.25
2014	27/02	1.00	-0.25	-0.25	4.50	-0.25	6.75	-0.25
	02/06	0.75	-0.25	-0.25	4.25	-0.25	6.50	-0.25
	27/11	0.50	-0.25	-0.25	4.00	-0.25	6.25	-0.25
2015	29/01	0.25	-0.25	-0.25	3.75	-0.25	6.00	-0.25
	05/11	0.00	-0.25	-0.25	3.50	-0.25	5.75	-0.25
2016	06/04	0.25	0.25	-0.25	2.75	-0.75	5.50	-0.25
	05/05	0.25	0.00	-0.25	2.25	-0.50	5.25	-0.25
2018	06/06	0.10	-0.15	-0.25	1.90	-0.35	5.00	-0.25

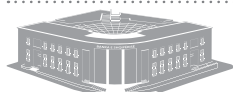
Source: Bank of Albania

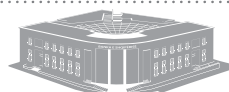
*Tabela paraqet ndryshimin e normave bazë të interesit sipas vendimit të politikës monetare.

** Me hyrjen në fuqi të vendimit nr. 10 datë 13.03.2012, për miratimin e rregullorës "Për kredinë për mbështetje me likuiditet", instrumenti "Kredita lombard" do të pasohet nga "Kredita për mbështetje me likuiditet".

* The table presents the change of key interest rates according to the monetary policy decisions on interest rates.

** Upon the entry into force of Decision No. 10, dated 13 March 2012, on the approval of the Regulation "On the liquidity supporting loan", the instrument "lombard loan" will be followed by the "liquidity supporting loan".

1-17 NORMAT E INTERESIT PËR DEPOZITAT E REJA TË KORPORATAVE JO-FINANCIARE, INDIVIDËVE
DHE INSTITUCIONEVE JO ME QËLLIM FITIMI QË U SHËRBEJNË INDIVIDËVE SIPAS MONEDHAVE
NË PËRQINDJE

"INTEREST RATES ON NEW DEPOSITS OF NON-FINANCIAL
CORPORATIONS, HOUSEHOLDS AND NPISH BY CURRENCY * 1-17"
IN PERCENTAGE

	Në lekë / In ALL				
	Llogarit rrethëse / Current accounts	Depozita pa afat / Demand deposits	1 mujore / 1 months	3 mujore / 3 months	6 mujore / 6 months
2016	0.04	0.36	0.40	0.35	0.68
2017	0.10	0.28	0.86	0.28	0.65
2018	0.09	0.26	0.76	0.28	0.59
2018 / 07	0.08	0.26	0.80	0.30	0.49
2018 / 08	0.08	0.23	0.59	0.28	0.60
2018 / 09	0.09	0.29	0.67	0.29	0.49
2018 / 10	0.09	0.30	0.77	0.28	0.45
2018 / 11	0.09	0.23	0.83	0.32	0.70
2018 / 12	0.10	0.29	0.62	0.30	0.56
Në dollarë amerikanë / In USD					
2016	0.02	0.13	0.23	0.15	0.31
2017	0.01	0.13	0.23	0.12	0.29
2018	0.01	0.15	0.44	0.18	0.31
2018 / 07	0.01	0.08	0.54	0.10	0.26
2018 / 08	0.01	0.17	0.50	0.20	0.32
2018 / 09	0.01	0.18	0.51	0.23	0.55
2018 / 10	0.01	0.18	0.53	0.10	0.26
2018 / 11	0.01	0.12	0.43	0.13	0.21
2018 / 12	0.01	0.14	0.46	0.13	0.20
Në Euro / In EUR					
2016	0.04	0.11	0.09	0.06	0.12
2017	0.04	0.07	0.13	0.05	0.09
2018	0.02	0.06	0.06	0.05	0.07
2018 / 07	0.02	0.06	0.05	0.06	0.05
2018 / 08	0.02	0.06	0.07	0.06	0.05
2018 / 09	0.02	0.05	0.06	0.04	0.07
2018 / 10	0.02	0.07	0.05	0.03	0.06
2018 / 11	0.02	0.05	0.05	0.03	0.05
2018 / 12	0.01	0.06	0.05	0.05	0.07

Burimi: Banka e Shqipërisë

*NORMAT VJETORE PËRFAQSJOJNË NORMAT MESATORE TË PONDEHUARA VJETORE, NDËSKA NORMAT MUJORE PËRFAQSJOJNË NORMAT MESATORE TË PONDEHUARA MUJORE. *Yearly data present the annual weighted average rate, while the monthly data present the monthly weighted average rate.

Source: Bank of Albania.

1-18 NORMAT E INTERESIT PËR HUATË E REJA TË KORPORATAVE IO-FINANCIARE, INDIVIDIVË DHE INSTITUCIONEVE JO ME QËLLIM FITIMI QË U SHËRBEINË INDIVIDIVË SIPAS MONEDHAVE*
NË PËRQINDJE

INTEREST RATES ON NEW LOANS OF NON-FINANCIAL CORPORATIONS,
HOUSEHOLDS AND NPISH BY CURRENCY* 1-18
IN PERCENTAGE

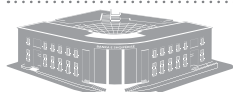
	Në lekë / In ALL					
	Deri në 6 muajt / Up to 6 months	6 muajt - 1 vit / 6 months - 1 year	1-3 vjet / 1-3 years	3 - 5 vjet / 3 - 5 years	Mbi 5 vjet / Over 5 years	
2016	9.52	5.89	8.29	8.04	5.90	
2017	8.18	5.98	7.77	7.64	5.90	
2018	8.11	5.65	7.42	7.28	5.67	
2018 / 07	7.89	6.41	6.64	6.72	5.39	
2018 / 08	8.89	6.15	7.50	6.99	5.96	
2018 / 09	7.16	6.17	7.64	7.59	5.79	
2018 / 10	8.23	4.70	7.35	7.24	5.45	
2018 / 11	7.27	6.20	6.85	7.70	5.83	
2018 / 12	8.16	6.34	6.60	6.97	6.04	
Në dollarë amerikanë / In USD						
2016	4.89	5.43	6.25	7.07	5.45	
2017	5.09	5.92	5.04	4.91	6.59	
2018	5.51	5.30	5.03	5.56	4.42	
2018 / 07	6.10	5.96	15.44	4.50	4.27	
2018 / 08	5.08	5.38	3.75	-	5.00	
2018 / 09	6.60	7.44	3.08	-	6.00	
2018 / 10	4.34	5.09	4.09	6.53	5.00	
2018 / 11	4.20	5.52	5.52	4.50	-	
2018 / 12	3.85	6.20	4.20	5.00	5.45	
Në Euro / In EUR						
2016	6.09	4.75	4.83	5.09	4.58	
2017	4.54	4.28	4.25	4.53	4.40	
2018	3.92	4.01	4.36	4.58	4.11	
2018 / 07	3.82	4.35	4.35	4.89	4.20	
2018 / 08	2.17	4.19	4.43	5.28	4.40	
2018 / 09	4.05	4.12	5.64	4.46	4.39	
2018 / 10	4.90	3.03	4.12	4.79	4.10	
2018 / 11	4.34	4.61	4.58	3.65	4.24	
2018 / 12	3.50	3.70	4.58	5.11	4.85	

Burimi: Banka e Shqipërisë

*Normat vjetore përfaqësojnë normat mesatare të ponderuara mujore, ndërsa normat mujore përfaqësojnë normat mesatare të ponderuara mujore.

*Yearly data present the annual weighted average rate, while the monthly data present the monthly weighted average rate.

Source: Bank of Albania.

INTEREST RATES ON NEW LOANS OF PRIVATE NON-FINANCIAL CORPORATIONS BY PURPOSE AND CURRENCY * 1-18A
IN PERCENTAGE

	Norma e intereseve huviq të reja për korporatat jo financiare private / Average monthly interest rates of new loans to private nonfinancial corporations	Overdraft / Overdraft	Kapital qarkullues / Working capital	Në lekë / In ALL			Blerje patjetsh / Machineryes and appliances	Pasuritë polioajtshme / Real estate	Huaz për investime në instrumenta financiare / Loans for investments in financial instruments
				Huaz për çelje biznesi / Loans for starting up a business					
				Në lekë / In ALL					
2016	7.53	8.18	7.02	7.86	6.35	6.48	—	—	—
2017	6.63	6.99	6.50	6.87	5.77	5.55	5.80	5.80	5.80
2018	6.70	7.19	6.17	6.99	5.67	4.98	—	—	—
2018 / 07	6.91	7.37	6.34	7.02	5.58	4.73	—	—	—
2018 / 08	6.77	7.12	6.21	7.01	6.32	5.56	—	—	—
2018 / 09	6.14	6.26	6.63	7.00	5.32	4.85	—	—	—
2018 / 10	6.27	6.44	6.40	9.50	5.49	5.09	—	—	—
2018 / 11	6.43	6.78	5.96	7.01	5.33	4.55	—	—	—
2018 / 12	6.77	7.27	6.22	7.00	6.42	4.78	—	—	—
				Në dollarë amerikanë / In USD					
2016	5.28	4.87	6.45	6.93	6.79	6.23	—	—	—
2017	5.36	5.04	7.08	—	5.56	5.94	—	—	—
2018	5.38	5.37	5.79	—	4.76	5.64	—	—	—
2018 / 07	6.00	6.12	5.44	—	4.50	—	—	—	—
2018 / 08	5.10	5.11	4.23	—	5.00	—	—	—	—
2018 / 09	6.81	6.97	3.59	—	6.00	—	—	—	—
2018 / 10	4.42	4.40	4.76	—	6.53	—	—	—	—
2018 / 11	4.83	4.82	5.50	—	—	—	—	—	—
2018 / 12	5.46	4.34	6.82	—	5.00	5.50	—	—	—
				Në Euro / In EUR					
2016	5.07	4.92	5.72	5.63	4.87	5.08	—	—	—
2017	4.50	4.27	4.46	5.36	4.89	4.49	5.90	5.90	5.90
2018	4.20	3.90	4.77	5.04	4.55	4.11	4.93	4.93	4.93
2018 / 07	4.36	4.24	4.15	5.00	4.71	4.26	—	—	—
2018 / 08	4.11	3.28	5.97	—	4.80	3.98	—	—	—
2018 / 09	4.46	3.98	5.18	—	4.19	5.30	—	—	—
2018 / 10	3.67	3.11	4.20	5.00	4.50	3.99	—	—	—
2018 / 11	4.15	4.35	4.71	—	3.85	4.29	—	—	—
2018 / 12	4.41	3.69	4.27	—	5.09	4.63	—	—	—

*Yearly data present the annual weighted average rate, while the monthly data present the monthly weighted average rate.

2016 / 12	2017 / 12	2018 / 12	2019 / 12
4.41	3.09	4.27	

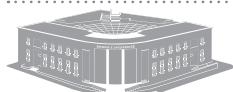
1-18B NORMAT E INTERESIT PËR HUATË E REJA TË INDIVIDIVË DHE INSTITUCIONEVE
JO ME QËLLIM FITIMI QË U SHËRBEJNË INDIVIDIVË, SIPAS QËLLIMIT TË PËRDORIMIT DHE MONEDHËS
NË PËRQINDJE

INTEREST RATES ON NEW LOANS OF HOUSEHOLDS AND
NPISH BY PURPOSE AND CURRENCY * 1-18B

IN PERCENTAGE

	Norma e interesit e huatë të reja për individë dhe institucionet jo me qëllim fitimi që u shërbejnë individëve / Average monthly interest rates of new loans to households and NPISH	Overdraft / Overdraft	Mallra jo të qëndrueshëm / Consuming of non durable goods	Mallra të qëndrueshëm / Consuming of durable goods	Hua për blerje banesash / Loans for house purchase	Hua për qëllime të tjera / Loans for other purposes	nga të cilat: për të vetëpunësuar / of which: sole proprietors/partnerships without legal status
			Në lekë / In ALL				
2016	7.16	10.50	8.13	8.06	3.90	8.76	7.56
2017	7.24	11.02	7.98	7.69	4.06	8.96	8.38
2018	6.97	11.85	7.69	7.72	3.70	9.08	8.68
2018 / 07	6.97	12.16	7.83	7.15	3.63	10.15	9.87
2018 / 08	7.15	12.16	7.91	8.08	3.58	8.50	7.80
2018 / 09	7.07	12.16	7.63	7.82	3.68	8.47	7.65
2018 / 10	6.70	11.38	7.65	7.23	3.33	9.05	7.80
2018 / 11	7.05	11.91	7.84	7.48	3.57	9.74	8.82
2018 / 12	6.88	11.82	7.72	7.56	3.77	7.80	7.39
			Në dollarë amerikanë / In USD				
2016	4.93	5.69	4.21	3.48	5.33	5.50	-
2017	5.28	7.19	4.07	3.14	4.59	7.00	-
2018	6.05	6.62	3.29	2.75	4.78	-	-
2018 / 07	6.05	6.37	4.43	-	-	-	-
2018 / 08	6.25	6.29	5.15	-	-	-	-
2018 / 09	6.08	6.08	5.54	-	-	-	-
2018 / 10	6.54	6.99	3.00	-	-	-	-
2018 / 11	5.92	6.61	4.85	-	4.50	-	-
2018 / 12	6.40	6.45	4.82	-	-	-	-
			Në Euro / In EUR				
2016	4.23	7.14	4.82	4.66	3.49	5.41	5.36
2017	3.83	6.94	3.96	4.74	3.18	5.52	5.09
2018	3.78	9.27	2.84	4.21	3.10	5.44	5.17
2018 / 07	3.75	6.90	2.93	4.00	3.18	4.37	3.20
2018 / 08	3.89	12.64	3.95	3.82	2.88	6.76	6.89
2018 / 09	3.79	9.43	2.16	3.60	2.99	5.15	5.88
2018 / 10	4.27	10.92	2.84	4.38	3.73	6.02	-
2018 / 11	4.12	7.77	2.67	4.81	3.43	5.39	6.00
2018 / 12	4.03	9.68	2.98	4.63	3.28	5.30	3.94

Burimi: Banka e Shqipërisë
* Normal vjetore përfaqësojnë normal mesatare të pondeuara vjetore, ndërsa normal mujore përfaqësojnë normal mesatare të pondeuara mujore. * Yearly data present the annual weighted average rate, while the monthly data present the monthly weighted average rate.

1-19 NORMAT E INTERESIT PËR BONOT E
THESARIT SIPAS AFATIT¹
NË PËRQINDJE

MATURITY BREAKDOWN OF TREASURY
BILLS YIELDS¹ 1-19
IN PERCENTAGE

	Normat e interesit për bonot e thesarit / Maturity breakdown of Treasury bill yields		
	3 muajt / 3 months	6 muajt / 6 months	12 muajt / 12 months
2009 / 12	6.30	7.52	9.14
2010 / 12	5.29	6.41	7.09
2011 / 12	5.31	6.23	6.95
2012 / 12	5.03	5.65	6.37
2013 / 12	3.40	3.54	3.66
2014 / 12	3.15	3.16	3.33
2015 / 01	3.23	3.23	3.50
2015 / 02	3.19	3.23	3.58
2015 / 03	3.11	3.25	3.59
2015 / 04	3.00	3.14	3.50
2015 / 05	2.90	3.11	3.42
2015 / 06	2.79	3.04	3.29
2015 / 07	2.71	2.97	3.24
2015 / 08	2.66	2.90	3.22
2015 / 09	2.61	2.87	3.21
2015 / 10	2.57	2.82	3.18
2015 / 11	–	2.82	2.97
2015 / 12	–	2.46	2.40
2016 / 01	1.45	1.99	2.10
2016 / 02	–	1.36	1.78
2016 / 03	–	1.26	1.63
2016 / 04	0.90	1.15	1.52
2016 / 05	–	0.99	1.35
2016 / 06	–	0.95	1.28
2016 / 07	0.88	0.94	1.29
2016 / 08	–	0.86	1.46
2016 / 09	–	0.90	1.60
2016 / 10	1.22	0.90	1.94
2016 / 11	–	1.57	2.47
2016 / 12	–	2.00	2.92
2017 / 01	1.22	2.25	3.20
2017 / 02	–	2.01	2.93
2017 / 03	–	1.70	2.25
2017 / 04	–	1.52	1.79
2017 / 05	–	1.54	1.98
2017 / 06	–	–	2.04
2017 / 07	–	1.54	2.12
2017 / 08	–	1.65	2.20
2017 / 09	–	–	2.31
2017 / 10	–	1.82	2.46
2017 / 11	–	2.04	2.54
2017 / 12	–	–	2.63
2018 / 01	1.31	–	2.71
2018 / 02	–	2.04	2.62
2018 / 03	–	–	2.51
2018 / 04	–	1.84	2.36
2018 / 05	–	1.92	2.26
2018 / 06	–	–	2.07
2018 / 07	–	–	1.82
2018 / 08	–	1.36	1.68
2018 / 09	–	–	1.67
2018 / 10	–	1.34	1.65
2018 / 11	–	–	1.54
2018 / 12	–	–	1.43

Burimi: Banka e Shqipërisë

*) Përfaqësojnë normat mesatare të ponderuara të periudhës.

Source: Bank of Albania.

*) Weighted average interest rates.

1-20 STATISTIKA TË SISTEMIT TË PAGESAVE

PAYMENT SYSTEMS STATISTICS 1-20

	Volumi i transaksioneve / Volume of transactions		Vlera e transaksioneve (në milionë lekë) / Value of transactions (in millions ALL)	
	AIPS	AECH	AIPS	AECH
	1	2	3	4
Totali i periudhës / Total of period				
2016	122,550	508,935	7,676,910	90,137
2017	125,641	553,433	8,472,615	97,779
2018	126,038	632,923	9,141,173	108,682
Flukse mujore / Monthly flows				
2018 / 07	10,795	54,664	1,041,067	9,390
2018 / 08	11,267	48,623	948,668	8,754
2018 / 09	10,264	49,923	818,324	8,538
2018 / 10	11,470	60,224	881,824	10,125
2018 / 11	8,808	52,746	791,311	9,097
2018 / 12	10,965	74,669	926,844	12,783

1-21 SHPËRNDARJA RAJONALE E TERMINALEVE TË BANKAVE ATM & POS *
FUND PERIUDHE

ATM & POS BANK TERMINALS' DISTRIBUTION
OF BY REGIONS* 1-21
END OF PERIOD

	Shpërndarja rajonale e ATM / Number of ATM by regions						
	Total (2+3+4+5+6+7)	Tirana	Shkodra	Korça	Gjirokastra	Elbasani	Lushnja
	1	2	3	4	5	6	7
2015	826	469	93	54	53	44	113
2016	800	472	78	68	45	36	101
2017	747	456	75	59	42	32	83
	Shpërndarja rajonale e terminaleve POS / Number of POS terminals by regions						
	Total (2+3+4+5+6+7)	Tirana	Shkodra	Korça	Gjirokastra	Elbasani	Lushnja
	1	2	3	4	5	6	7
2015	6,689	5,331	320	146	211	222	459
2016	7,111	5,823	343	180	241	164	360
2017	7,294	6,269	320	138	173	137	257

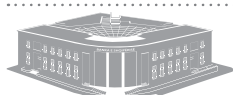
1-22 NUMRI I LLOGARIVE TË KLIENTËVE NË BANKA *
FUND PERIUDHE

NUMBER OF CUSTOMERS ACCOUNTS WITH BANKS* 1-22
END OF PERIOD

	Llogaritë totale / Total accounts (2+5)		Llogari rezidente / Resident accounts		Llogari jo rezidente / Non resident accounts (6+7)	
	1	2	Individe / Individuals (3+4)	Kompani / Companies	5	6
			3	4		7
2016	3,477,985	3,449,267	3,238,440	210,827	28,718	26,154
2017	3,141,739	3,109,886	2,922,314	187,572	31,853	30,045
2018	3,115,421	3,081,286	2,892,461	188,825	34,135	32,377

Burimi: Banka e Shqipërisë
** Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave(2008)" e rishikuar në janar të vitit 2014"
Të dhënat nuk janë audituar nga Banka e Shqipërisë

Source: Bank of Albania.
** Banks reports according to "Methodology for reporting payments instruments (2008) " revised in January 2014"
* Data are not audited by the Bank of Albania

2. SEKTORI I JASHEM

2-1 BILANCI I PAGESAVE *

NË MILIONË EURO

EXTERNAL SECTOR 2.

BALANCE OF PAYMENTS 2-1 *

IN MILLIONSEUR

	1	2	Kredi / Credit	Debi / Debit	Shërbimet / Services (6-7)	Kredi / Credit	Debi / Debit	Të ardhura parësore / Primary income (9-10)	Kredi / Credit	Debi / Debit	Të ardhura dytësore / Secondary income (12-13)	Kredi / Credit	Debi / Debit	Llogaria kapitale / Capital account
2015	-883.6	-2298.9	771.1	3070.1	524.7	2028.0	1503.3	122.2	375.7	253.5	768.4	921.5	153.1	125.7
2016	-811.7	-2602.8	713.7	3316.5	796.6	2395.7	1599.1	174.1	408.7	234.6	820.5	961.2	140.7	66.2
2017	-866.0	-2824.2	797.1	3621.2	1081.8	2856.2	1774.3	28.7	407.4	378.8	847.7	961.8	114.1	122.3
2017 / IV	-309.9	-787.7	215.6	1003.3	217.5	660.0	442.5	7.1	98.4	91.2	253.1	284.7	31.6	42.9
2018 / I	-170.7	-614.7	218.4	833.0	254.5	621.7	367.1	-13.4	73.5	86.8	202.8	224.4	21.6	18.3
2018 / II	-176.3	-684.3	277.8	962.1	255.4	744.3	488.9	13.7	125.4	111.7	238.9	260.5	21.6	21.2
2018 / III	-146.4	-740.6	234.9	975.5	379.9	1004.0	624.1	-18.4	96.1	114.6	232.8	253.9	21.2	22.9

	Llogaritja financiare / Financial account (10+19+22-28)	Investimet / Direct investment (17-18)				Mjete / Assets	Detyrime / Liabilities	Investime portofoli / Portfolio invest- ment (20-21)	Mjete / Assets	Detyrime / Liabilities	Investime të tjera* / Other investment* (23-24)	Mjete / Assets	Detyrime** / Liabilities**	Gabime dhe harrësira neto / Net errors and omissions	Mjete e rezervës me lo / Reserve assets and related items (27-28)		Kredit dhe hua nga FMN / Credit and loans from the IMF
		15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28		
2015		-1225.3	-818.4	71.9	890.4	-230.1	-180.6	49.5	-86.8	216.2	303.0	142.2	519.6	609.5	89.9		
2016		-664.2	-936.5	6.1	942.5	225.2	206.5	-18.8	187.4	201.5	14.0	128.9	-92.8	47.7	140.4		
2017		-1115.3	-993.8	-94.0	899.9	-100.0	-99.4	0.6	49.0	239.4	190.4	-186.3	114.9	185.4	70.5		
2017/IV		-420.7	-221.3	-0.3	221.0	27.9	31.5	3.6	-227.4	-104.4	123.0	61.7	215.5	215.4	-0.1		
2018 / I		-145.5	-291.0	-10.0	281.0	3.5	5.3	1.8	141.4	154.6	13.2	-135.5	-141.8	-142.4	-0.6		
2018 / II		-285.2	-222.6	-11.8	210.8	110.6	111.9	1.3	-173.3	-79.2	94.2	-45.0	85.3	85.1	-0.1		
2018 / III		-165.9	-268.5	-2.5	266.0	13.1	2.9	-10.2	89.0	49.5	-39.4	112.4	155.4	154.8	-0.5		

EXCHANGE RATE 2-2
ALL PER UNIT OF FOREIGN CURRENCIES

2-2 KURSET E KËMBIMIT TË LEKUT KUNDREIT MONEDHAVE KRYESORE
LEKË PËR NJËSI TË MONEDHËS SË HUAJ

Monedhat kryesore / Main foreign currencies	Mesataria e periudhës / Average of period					Fundi i periudhës / End of period						
	Dollari amerikan / US dollar (USD)	Monedha evropiane / European currency (EUR)	Poundi britanik / British pound sterling (GBP)	Franga zvicerane / Swiss franc (CHF)	Jeni japonez / Japanese yen (per 100 JPY)	Dollari Kanadez / Canadian dollar (CAD)	Dollari amerikan / US dollar (USD)	Monedha evropiane / European currency (EUR)	Poundi britanik / British pound sterling (GBP)	Franga zvicerane / Swiss franc (CHF)	Jeni japonez / Japanese yen (per 100 JPY)	Dollari Kanadez / Canadian dollar (CAD)
2016	124.14	137.36	168.17	126.02	114.41	93.68	128.17	135.23	157.56	126.05	109.75	95.09
2017	119.10	134.15	153.20	120.91	106.18	91.74	111.10	132.95	149.95	113.94	98.74	88.64
2018	107.99	127.59	144.21	110.48	97.83	83.40	107.82	123.42	137.42	109.60	98.00	79.22
2018 / 07	107.73	125.86	141.85	108.31	96.65	81.96	107.27	125.76	141.15	108.59	96.22	82.26
2018 / 08	108.83	125.66	140.13	110.10	97.98	83.46	108.19	126.27	140.67	111.91	97.66	83.15
2018 / 09	108.42	126.47	141.61	112.07	96.84	83.19	108.75	126.29	141.98	111.44	95.83	83.57
2018 / 10	108.99	125.21	141.81	109.72	96.61	83.82	110.25	124.94	140.43	109.64	97.45	83.94
2018 / 11	109.64	124.62	141.61	109.46	96.80	83.21	109.85	124.33	140.12	109.92	96.71	82.89
2018 / 12	108.43	123.45	137.42	109.31	96.64	80.73	107.82	123.42	137.42	109.60	98.00	79.22

Qimi: Banka e Shqipërisë
Source: Bank of Albania

Burimi: Banka e Shqipërisë

EXPORT BY COMMODITY GROUPS* 2-3
IN MILLIONS ALL

2-3 EKSPORTI SIPAS GRUP MALLRAVE*
NË MILIONË LEKË

	Gjithësi / Total (2+3+4+5+6+7+8+9+10)										Makinë, pajisje dhe pjesë këmbimi / Machines, equipments and spare parts				Të tjera / Others	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10						
2016	243,496.9	25,347.0	46,562.9	4,358.0	2,596.5	7,764.2	106,607.7	31,890.8	11,272.3	7,097.5						
2017	272,987.9	30,080.5	43,087.9	4,731.7	2,966.0	8,308.6	117,388.7	43,802.4	15,078.9	7,543.3						
2018	310,397.2	32,320.4	56,397.5	6,190.8	2,727.4	9,627.0	123,719.8	53,191.3	18,001.2	8,221.7						
2018 / 07	26,772.8	2,337.4	3,793.6	457.7	280.1	779.6	12,075.8	4,697.5	1,614.0	737.2						
2018 / 08	20,448.9	1,762.6	5,405.4	444.0	118.8	544.7	6,732.2	3,736.7	1,118.8	585.5						
2018 / 09	26,212.7	2,552.8	4,092.5	901.1	228.9	851.1	10,879.0	4,628.4	1,441.8	637.2						
2018 / 10	30,111.4	3,933.7	5,515.8	584.5	204.2	994.2	10,820.9	4,915.0	2,413.7	729.3						
2018 / 11	27,179.3	3,470.4	3,676.1	564.0	178.7	1,440.5	11,019.2	4,517.6	1,601.2	711.8						
2018 / 12	21,640.7	2,594.7	3,140.8	459.2	199.1	728.0	8,878.9	3,594.6	1,390.4	655.0						

Burimi: INSTAT.

* Eksporti janë në vlerën F.O.B.

-Të dhënat vjetore sipas tabelës "Tregtia e jashtme sipas produkteve (2014-2018)" në faqen e internetit të INSTAT.

-Të dhënat mujore sipas "Databaza Statistikore" tabela "Import / Eksport sipas grupmallrave 2005-01 - 2019-01"

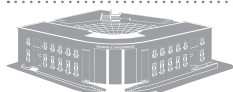
në faqen e internetit të INSTAT, datë 18.02.2019.

* Exports are valued in F.O.B.

-Annual data as of table "Foreign trade according to the products (2014-2018), INSTAT web page.

-Monthly data as of "Statistical Database", table "Import / Export by group of commodities 2005-01 - 2019-01"

INSTAT web page on 18.02.2019.

2-4 IMPORTI SIPAS GRUP MALLRAVE* NË MILIONË LEKË

IMPORT BY COMMODITY GROUPS* 2-4 IN MILLIONS ALL

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Gjithësej / Total (2+3+4+5+6+7+8+9+10)	Ushqim, pije alban / Food, beverages, tobacco	Minerale, lëndë djegëse, ener. elek./ Minerals, fuels, electricity	Produkte kimike dhe plastike / Chemical and plastic products	Lëkurë dhe artikuj prej lëkure / Leather and oth- er leather manufactures	Prodime diuri dhe leire / Wood manufactures and articles of paper	Tëxatë dhe këpucë / Textile and footwear	Materiale ndërtimi dhe metale / Construction materials and metals	Makinëri, pajisje dhe pjesë këmbimi / Machines, equipments and spare parts	Të tjera / Others
2016	579,247.8	100,364.9	49,841.6	80,008.0	17,378.4	23,356.7	79,970.8	76,002.0	130,953.5	21,372.0
2017	626,185.8	106,737.8	65,962.6	86,887.2	18,982.9	23,691.6	87,122.9	76,624.2	134,060.1	26,116.6
2018	641,405.3	106,493.9	68,383.4	87,736.4	18,895.3	25,153.5	88,218.8	78,387.1	142,318.3	25,818.6
2018 / 07	58,205.6	9,700.3	5,556.0	8,067.3	1,622.3	2,424.4	7,528.3	7,833.8	13,164.9	2,308.2
2018 / 08	48,249.0	10,066.9	5,523.2	6,806.2	809.2	2,263.7	4,819.2	5,739.5	9,957.3	2,263.9
2018 / 09	51,015.4	8,819.9	5,249.4	6,753.9	1,504.6	1,972.1	7,525.6	6,586.0	10,861.7	1,742.2
2018 / 10	58,233.0	8,762.3	5,947.6	7,784.4	1,801.6	2,544.7	8,684.5	7,280.9	12,976.8	2,450.4
2018 / 11	56,145.7	7,890.8	7,401.5	6,819.0	1,614.0	2,144.2	8,097.0	6,367.3	13,484.2	2,327.7
2018 / 12	60,071.3	9,572.5	7,762.0	8,130.2	1,488.0	2,053.2	7,515.7	7,087.8	13,657.0	2,804.8

* Importet janë në vlerën C.I.F.

Të dhënat vjetore sipas tabelës "Tregtia e jashtme sipas produkteve (2014-2018)" në faqen e internetit të INSTAT.
Të dhënat mujore sipas "Database Statistikore" tabela "Import / Export sipas grupmallrave 2005-01 - 2019-01"
në faqen e internetit të INSTAT, datë 18.02.2019.

* Imports are valued in C.I.F.
Annual data as of table "Foreign trade according to the products (2014-2018). INSTAT web page.
Monthly data as of "Statistical Database", table "Import / Export by group of commodities 2005-01 - 2019-01".
INSTAT web page on 18.02.2019.

2-5 BORXHI I JASHTËM BRUTO NË MILIONË EURO

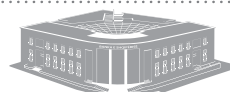
GROSS EXTERNAL DEBT 2-5 IN MILLIONSEUR

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Borxhi i jashtëm bruto / Gross external debt (2+5+8+11+14)	Qeveria e përgjithshme / General Government (3+4)	Atagjshkurtyr / Shortterm	Atagjshkurtyr / Long- term	Banka Qendr- dore / Central Bank (6+7)	Atagjshkurtyr / Shortterm	Atagjshkurtyr / Longterm	Korporata Depozitues, me përjashtim të Bankës Qendrore / Deposit-hold- ing corporations, except Central Bank (9+10)	Atagjshkurtyr / Shortterm	Atagjshkurtyr / Longterm	Sektore të tjera / Other sec- tors (12+13)	Atagjshkurtyr / Shortterm	Atagjshkurtyr / Longterm	Investimi Direkti Huajtë Ndërkombëtar / Inter- company lending
2015	7,634.3	3,260.4	-	3,260.4	75.8	-	75.8	1,281.5	1,126.8	154.7	1,275.7	328.3	947.4	1,741.0
2016	7,881.5	3,401.0	-	3,401.0	63.3	-	63.3	1,349.9	1,220.3	129.6	1,276.9	340.5	936.4	1,790.5
2017*	7,949.4	3,529.1	-	3,529.1	56.8	-	56.8	1,386.2	1,230.5	155.7	1,241.2	350.4	890.8	1,736.2
2017 / IV	7,949.4	3,529.1	-	3,529.1	56.8	-	56.8	1,386.2	1,230.5	155.7	1,241.2	350.4	890.8	1,736.2
2018 / I	7,948.5	3,528.1	-	3,528.1	55.8	-	55.8	1,381.0	1,239.2	141.9	1,275.7	375.5	900.1	1,707.9
2018 / II	8,112.0	3,521.8	-	3,521.8	56.9	-	56.9	1,422.9	1,241.2	181.7	1,400.7	378.2	1,022.4	1,709.7
2018 / III	8,041.3	3,526.2	-	3,526.2	56.4	-	56.4	1,418.7	1,282.2	136.5	1,346.1	355.7	990.4	1,693.9

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Për detaje referohuni tek "Shpjegues për ndryshimet në statistikat e sektorit të jashtëm sipas BPM6 (Qershor 2014)".
* janë rishikuar të dhënat për vitin 2017.

For details refer to: "Commentary for changes in the publication of external sector statistics according to BPM6 (June 2014)".
* Data are revised for the year 2017.

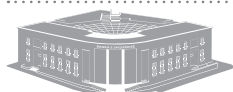

3. SEKTORI FISKAL
3-1 TREGUESIT FISKALË SIPAS BUXHETIT TË KONSOLIDUAR *
NË MILIONË LËKË, FUND PERIUDHE, TË DHËNA PROGRESSIVE

FISCAL SECTOR 3.
FISCAL INDICATORS REGARDING CONSOLIDATED BUDGET* 3-1
IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD, PROGRESSIVE DATA

	Totali i të ardhurave / Total revenue (2+3+4)		Të ardhura nga ndihmat / Grants	Të ardhura tatimore / Tax revenue	Të ardhura jo tatimore / Non tax revenue	Totali i shpenzimeve / Total expenditure (6+7+8)		Shpenzimet korente / Current expenditures	Shpenzime kapitale / Capital expenditures	Shpenzime të tjera / Other expenditure**	Deficiti / Cash balance		Financimi i brendshëm / Domestic financing		Financimi i huaj / Foreign financing	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
2016	407,021	14,639	369,884	22,498	433,697	368,720	59,478	5,499.0	-26,676	9,176	17,500					
2017	430,397	11,085	398,629	20,683	461,410	382,287	68,455	10,667.3	-31,012	1,899	29,113					
2018	449,390	8,072	419,343	21,974	475,910	397,147	78,395	368.0	-26,520	-6,623	33,142					
2018 / 07	256,036	2,007	239,615	14,414	253,619	218,086	35,534	-	2,417	1,954	4,371					
2018 / 08	293,800	2,298	275,730	15,771	289,715	250,125	39,589	-	4,085	-871	-3,214					
2018 / 09	329,223	2,729	309,290	17,204	325,988	281,471	44,517	-	3,235	-164	-3,071					
2018 / 10	370,005	4,381	346,618	19,007	368,555	318,437	49,979	139	1,451	-33,582	32,131					
2018 / 11	407,428	5,752	381,262	20,415	408,700	351,008	57,512	180	-1,271	-31,908	33,179					
2018 / 12	449,389	8,072	419,342	21,975	475,910	397,148	78,395	368.0	-26,521	-6,621	33,142					

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë
 * Të dhënat janë sipas publikimeve në faqen e internetit të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë në datën 11.02.2019:
 Raportime / Programimi ekonomiko-fiskal / Raportet dhe statistika fiskale mujore / Statistika fiskale mujore:
 Publikimi "Statistika fiskale janar - Dhjetor 2018" tabelat:
 Treguesit fiskalë sipas buxhetit të konsoliduar (Vjetor në miliard lek
 Shënime:
 ** Në kolonën "Shpenzime të tjera" janë përfshirë zërat:
 - Transferime Kapitale/Fondi Rezervë, Kontigjenca / Detyrimet e Prapambetura / Transferi të Tjera / Fond Shpronësimi / Huadhënie nelo
 janar - Dhjetor 2018, të dhëna paraprake
 * Data as of Ministry of Finance and Economy web page publications on 11.02.2019:
 Reports / Economic Fiscal program / Monthly reports and fiscal statistics / Monthly fiscal statistics:
 Publication "Fiscal indicators January - December 2018" tables:
 Consolidated general budget (Annual) in billion lek.
 Notes:
 ** In the column "Other expenses" are included voices:
 Capital transfers/ Reserve Fund, Contingency / Areas / Other Transfers / Expropriation Fund / Net lending
 January - December 2018, Preliminary data

3-2 STOKU I BORXHIT TË BRENDSHËM SIPAS INSTRUMENTEVE NË MILIONË LEKË, FUND PERIUDHE, TË DHËNA PROGRESSIVE

DOMESTIC DEBT STOCK BY INSTRUMENTS 3-2 IN MILLIONS ALL, END OF PERIOD, PROGRESSIVE DATA

	Soku i borxhit të brendshëm / Domestic debt stock (2+9)	Borxhi i Qeverisë Qendrore Buxhetore / Budgetary Central Government Debt (3+4+5+6+7+8)	Borxhi i garantuar / Publicly guaranteed debt							
			Bono Tësori / Treasury bills	Obligacione dy vjeçare / 2 years Note	Obligacione tre vjeçare / 3 years Note	Obligacione pesë vjeçare / 5 years Note	Obligacione dhjetë vjeçare / 10 years Note	Borxhi i garantuar / Publicly guaranteed debt		
2015	551,374	520,935	223,824	80,983	36,677	90,851	54,927	33,673	30,439	
2016	561,120	530,834	209,409	83,674	28,920	98,428	63,232	47,173	30,286	
2017	577,056	546,939	195,047	95,474	24,673	103,120	71,669	56,956	30,117	
2017 / IV	577,056	546,939	195,047	95,474	24,673	103,120	71,669	56,956	30,117	
2018 / I	588,295	558,364	198,172	97,688	24,323	102,688	75,037	60,456	29,931	
2018 / II	580,033	564,643	197,829	99,709	22,823	102,681	78,037	63,564	15,390	
2018 / III	590,991	575,663	198,162	103,743	21,580	105,577	80,537	66,064	15,328	

Burimi: Ministria e Financave dhe Ekonomisë
Të dhënat janë sipas informacionit të publikuar në faqen e internetit të MF&E në 11.02.2019

Raportime / Borxhi / Treguesit e borxhit:

- Buletini statistikor i borxhit, mars 31, 2018

- Buletini statistikor i borxhit, qershor 30, 2018

- Buletini statistikor i borxhit, shtator 30, 2018

Shënime:

1) Nuk përfshihen riveçesimi i valutës dhe garancitë e brendshme

- Borxhi i brendshëm i Qeverisë Qëndrore Buxhetore përfshin letra me vlerë të borxhit dhe nuk ka kredi

të marra në tregun e brendshëm

- Borxhi i brendshëm i garantuar është afatshkurtër

Data are as of MoF&E web page information on 11.02.2019

Reports / Debt / Debt Indicators:

- Debt Statistical Bulletin, March 31, 2018

- Debt Statistical Bulletin, June 30, 2018

- Debt Statistical Bulletin, September 30, 2018

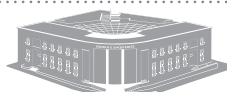
Notes:

1) Foreign Exchange Reserve Evaluation and domestic guarantees are not included

"Budgetary Central Government Domestic debt stated in this table comprises only of debt securities and there are no loan

instruments domestically contracted."

- Domestic guaranteed debt is short term

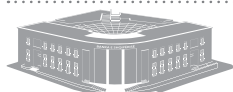

4. SEKTORI REAL
4-1 PRODHIMI I BRENDSHËM BRUTO SIPAS KLASIFIKIMIT TË AKTIVITETIT EKONOMIK,
(METODA E PRODHIMIT NVE REV 2)
2013 - 2016, ME ÇMIME KORRENTE, NË MILIONË LEKË

REAL SECTOR 4.
4-1 PRODUCTION
BY ECONOMIC ACTIVITIES, (PRODUCTION
METHOD NACE REV 2) 4-1
2013 - 2016 AT CURRENT PRICES, IN MILLIONS ALL

Kodi Code	NVE Rev.2 Nace Rev.2	Aktiviteti ekonomik	2013	2014	2015	2016*	Economic activities
A1	01-03	Bujqësia, pyetjet dhe peshkimi	264,140	278,924	283,709	293,674	Agriculture, forestry and fishing
A2	05-09	Industria nxjerrëse	66,516	69,784	46,714	35,953	Mining and quarrying
A3	10-33	Industria përpunuese	68,310	74,311	81,347	83,528	Manufacturing
A4	35	Energjia elektrike, gaz, avull dhe furnizimi me ajër të kondicionuar	27,795	25,850	46,119	50,536	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
A5	36-39	Furnizimi me ujë, aktivitetet e tregimit dhe menaxhimit të mbeturinave, mbejtjeve	9,841	10,001	10,216	9,852	Water supply, sewerage, waste management and remediation activities
A6	41-43	Ndërtimi	138,878	120,168	127,762	131,863	Construction
A7	45-47	Tregtia me shumicë dhe me pakicë, riparimi i automjeteve dhe motorcikletave	147,932	154,867	154,110	159,934	Wholesale and retail trade, repair of motor vehicles and motorcycles
A8	49-53	Transporti dhe magazinimi	42,569	41,915	43,771	45,170	Transportation and storage
A9	55-56	Akomodimi dhe shërbimi ushqimor	23,214	24,432	26,198	29,546	Accommodation and food service activities
A10	58-63	Informacioni dhe komunikacioni	37,807	39,015	42,644	45,418	Information and communication
A11	64-66	Aktivitetet financiare dhe të sigurimit	30,359	35,160	38,975	35,776	Financial and insurance activities
A12	68	Aktivitetet të pasurive të paluajtshme	85,843	85,701	85,615	85,839	Real estate activities
A13	69-75	Aktivitetet profesionale, shkencore dhe teknike	29,453	35,977	38,883	39,277	Professional, scientific and technical activities
A14	77-82	Shërbime administrative dhe mbështetëse	29,000	35,064	40,687	46,990	Administrative and support service activities
A15	84	Administrim publik dhe mbrojtja, sigurimi social i detyrueshëm	54,086	57,149	59,269	61,936	Public administration and defence; compulsory social security
A16	85	Asistimi	60,873	59,788	61,101	59,230	Education
A17	86-88	Shëndetësia dhe aktivitetet të punës sociale	34,984	37,563	38,316	40,410	Human health and social work activities
A18	90-93	Artet, argëtim dhe lojë	11,331	16,636	16,555	16,696	Arts, entertainment and recreation
A19	94-98	Aktivitetet të tjera shërbimi;	14,767	15,537	17,737	22,348	Other service activities
		Vlera e Shtuar Bruto me çmime bazë	1,177,698	1,217,843	1,259,726	1,293,975	GVA at basic prices
		Taksa neto mbi produktet	172,354	177,461	174,580	181,276	Net taxes on products
		PBB ME ÇMIMET E TREGUT	1,350,053	1,395,305	1,434,307	1,475,251	GDP at market prices

Burimi: INSTAT.
 Të dhënat janë sipas tabelave në faqen e internetit të INSTAT në datën 11.02.2019.
 * - Data baza Statistike / Llogaritë Kombëtare / Treguesit Vjetorë / PBB sipas metodës së prodhimit / Treguesit sipas aktivitetit ekonomik 2011 - 2016 *
 - Llogaritë Kombëtare Vjetore (Metoda e prodhimit). Rezultatet sipas klasifikimit NVE Rev.2, në nivel A 19 (INSTAT).
 Shënime:
 * 2016 Gjysëm-finale
 Source: INSTAT.
 Data as of INSTAT web page tables on 11.02.2019.
 * - Statistical Database / National Accounts / Yearly indicators / GDP by production approach / Indicators by economic activities 2011 - 2016 *
 Annual National Accounts (Production Approach). Results as of NACE Rev 2 classification, at A 19 level (INSTAT).
 Notes:
 * 2016 Semifinal data.

4-2 INDEKSI I ÇMIMEVE TË PRODHIMIT DHE INDEKSI I KUSHTIMIT NË NDËRTIM (PËR BANESA) INDEKS

PRODUCER PRICE INDEX AND CONSTRUCTION COST INDEX (FOR DWELLINGS) 4-2 INDEX

	ICP Indeks Total ¹ / PPI Total Index ¹ 2010=100	Indekset e çmimeve të prodhimit dhe përjashtuar ndërtimit* / Producer price index, excluding construction *			Indeksi i kushtimit në ndërtim (për banesa) ² Construction cost index T1 / 2011=100 (for dwellings) ² Q1 / 2011=100		Indeksi i kushtimit në ndërtim (për banesa) / Construction cost index (for dwellings) Annual changes of the construction cost index (for dwellings) ³
		1	2	3	4	5	
2015	100.7		91.6	104.7	99.4	103.3	0.31
2016	99.3		90.5	103.9	99.0	102.3	0.03
2017	101.9		103.6	105.8	99.0	103.0	0.70
2017 / IV	102.8		108.3	106.1	99.0	103.2	0.44
2018 / I	103.3		111.1	105.3	100.3	103.4	0.51
2018 / II	103.5		117.3	104.6	99.8	103.5	0.50
2018 / III	104.0		120.2	104.5	100.4	103.6	0.53

Burimi: INSTAT.

* Indeksi i Çmimeve të Prodhimit, logarititur nga INSTAT, është mbështetur në Nomenklaturën e Aktiviteve Ekonomike, NIVE Rev.2, me periudhë referuese 2010=100.

Të dhënat tremujore të ICP sipas publikimit "Indeksi i Çmimeve të Prodhimit", INSTAT.

-INSTAT publikon Indeksin e çmimeve të prodhimit (ICP) mbështetur në NIVE Rev.2. ICP është indeks me periudhë bazë vitin 2010 (2010=100). Metoda e logaritimit së indeksit është metoda zinxhir. (INSTAT).

1) Të dhënat vjetore të ICP përfaqësojnë indekse mesatare vjetore.

2) Duke filluar nga T1 2011, INSTAT logarit IKN (për banesa) me shpërndarjen e të të

materialeve dhe shërbimeve dhe me periudhë bazë T1 2011=100.

3) Ndryshimi për të dhënat vjetore përfaqëson ndryshimin e çmimit të indekseve mesatare vjetore të vitit korrent me vitin e mëparshëm, ndryshimi vjetor për të dhënat tremujore të indeksit mat ndryshimin e çmimit të tremujorit korrent me tremujorin e njëjtë të vitit të mëparshëm.

* Production Price Index by INSTAT, is based on the Nomenclature of Economic Activities, NACE Rev.2, with the reference period 2010=102.

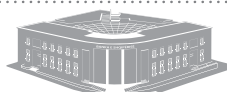
- Quarterly data of PPI according to "Producer Price Index" publication, INSTAT.

-INSTAT publish the Producer Price Index (PPI), based on the NACE Rev.2. PPI base year index is the year 2010 (2010=100). Calculation's method used in compiling of this index is chain - index. (INSTAT).

1) PPI annual data represent yearly average indexes.

2) Starting from Q1 2011, INSTAT calculates CCI (for dwellings) referring to the new basket of materials and expenditures, with base period Q1 2011=100.

3) Annual data change represents price changes of annual average indexes of the current year with the previous one, while the annual change for quarterly data measures the price changes of the current quarter with the same quarter of the previous year.

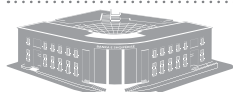

CONSUMER PRICE INDEX 4-3

4-3 INDEKSI I ÇMIMEVE TË KONSUMIT

Vite / Years	Indeksi i çmimeve të konsumit sipas grupeve kryesore 2 (në %) / Year on year consumer price index, main groups (in %)												Inflacioni mesazhar vjetor / Annual average inflation ³
	1	2	3	4	5	6	7	8	Komunikimi / Communication	Argëtim dhe kulturë / Recreation and culture	Shërbimi arsimor / Education service	Hotele, kafene dhe restorante / Hotels, coffee-house and restaurants	Mallra dhe shërbime të ndryshme / Goods and various services
Totali dhe pjesë të ndryshme / Total and various parts													
2016													
2017													
2018													
2018 / 07													
2018 / 08													
2018 / 09													
2018 / 10													
2018 / 11													
2018 / 12													
2016													
2017													
2018													
2018 / 07													
2018 / 08													
2018 / 09													
2018 / 10													
2018 / 11													
2018 / 12													

1) Të dhënat vjetore të Indeksit të Çmimeve të Konsumit janë indekse mesatare vjetore të çmimeve të konsumit sipas grupeve kryesore, ndërsa të dhënat mujore pasqyrojnë indeksin e çmimeve të konsumit.
2) Të dhënat vjetore matin variacionin e indekseve të muajt dhjetor të vitit n me indeksin e muajt dhjetor të vitit n-1, ndërsa të dhënat mujore matin ndryshimet vjetore të indekseve, në përqindje.
3) Estë mesatarja aritmetike e thjeshtë e inflacioneve vjetore të dymbëdhjetë muajve të fundit (llogaritje e B.Sh).

4-4 PUNËSIMI, PAPUNËSIA DHE PAGAT¹

NË MUJË, OSE NË RAST TË KUNDËRT, SIKURSE PËRCAKTOHET

	Të punësuar sipas sektorëve ^{2,3} / Employed by sectors ^{2,3}		Punëkërkues të papunë të regjistruar ² / Registered jobseekers ²	Pagat ³ (në Lekë) / Wages ³ (in ALL)	
	Në sektorin shtetëror / In public sector	Në sektorin privat-bujqësor / In non agricultural private sector		Paga mesatare mujore në sektorin shtetëror / Average monthly wage in public sector	Paga minimale e miratuar / Approved minimum monthly wage
	1	2	3	4	5
2015	164	360	448	149	54,000
2016	165	412	466	120	54,488
2017	164	475	457	90	59,813
2017 / IV	164	501	457	85	61,600
2018 / I	164	502	462	85	59,728
2018 / II	171	505	462	78	60,595
2018 / III	172	518	462	72	60,494

Burimi: INSTAT.

1. Të dhënat janë sipas informacionit të publikuar në faqen e internetit të INSTAT në datën 11.02.2019.

- Databaza Statistike / Tregu i punës / Të dhëna administrative të tregut të punës / Treguesit Vjetor.

- Databaza Statistike / Tregu i punës / Të dhëna administrative të tregut të punës / Treguesit 3 mujorë.

- Databaza Statistike / Pagat dhe Kosto e Punës.

- Tëmat / Tregu i Punës dhe Arsimi / Pagat / Paga mesatare mujore dhe Paga minimale e miratuar

2. Mesatare vjetore (të dhënat vjetore)

3. Të dhëna administrative (të dhënat vjetore)

1. The data are after the informations published in INSTAT web page on 11.02.2019.

- Statistical Database / Labor Market / Administrative labor market data / Annual Indicators.

- Statistical Database / Labor Market / Administrative labor market data / Quarterly Indicators.

- Themes / Labour Market and Education / Wages Average monthly wage in public sector and approved minimum wage

2. Annual average (annual data)

3. Administrative data (annual data)

EMPLOYMENT, UNEMPLOYMENT AND WAGES¹ 4-4
IN THOUSANDS, UNLESS OTHERWISE INDICATED

